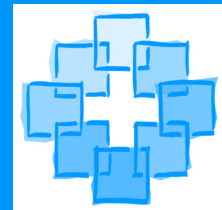

Đakovačko-osječka nadbiskupija
Nadbiskupijsko katehetsko vijeće
Povjerenstvo za župnu katehezu

PRIRUČNIK ZA KATEHETE

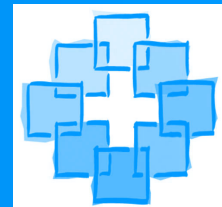
LITURGIJA

KATEHEZE ZA MINISTRANSKU ZAJEDNICU
Drugo godišće

LITURGIJA

PRIRUČNIK ZA KATEHETE

Izdaje

Đakovačko-osječka
nadbiskupija

Nadbiskupijsko katehetsko
vijeće

*Povjerenstvo za župnu
katehezu*

Strossmayerov trg 6

tel. 031/ 802-303

bpc@os.t-com.hr

Autori

Dejan Čaplar, voditelj tima

Autorski tim

*Dejan Henčić
Damir Martinuš
i suradnici*

Grafičko oblikovanje

Dejan Čaplar

Odgovara

dr.sc.s. Lucila Zovak

Đakovo, 2008.

KAZALO

UVODNA RIJEČ	2
1. LITURGIJSKI PROSTOR	4
1.1. Crkvene građevine	5
1.2. Unutrašnjost crkava	19
1.3. Oltar i ambon - središnja mjesta liturgijskog slavlja	25
1.4. Liturgijski prostor i jaka vremena liturgijske godine	36
1.5. Geste i kretnje u bogoslužju i liturgijskom prostoru	44
2. LITURGIJSKE KNJIGE, POSUĐE I ODJEĆA	51
2.1. Direktorij, lekcionari i knjige molitava vjernih	52
2.2. Liturgijsko posuđe, odjeća i pobožni predmeti	63
2.3. Obrednici (sakramenti i blagoslovine)	69
2.4. Rimski misal	75
2.5. Obrednik Velikog tjedna	82
3. LITURGIJSKO SLAVLJE I ČASOSLOV	91
3.1. Euharistijsko slavlje	92
3.2. Služba Riječi	101
3.3. Liturgija sakramenta krštenja	107
3.4. Liturgija sakramenta ženidbe	115
3.5. Časoslov	124
4. POBOŽNOSTI	132
4.1. Euharistijsko klanjanje	133
4.2. Tijelovske procesije	138
4.3. Hodočašća	146
4.4. Krunica	152
4.5. Križni put	161
LITERATURA	171

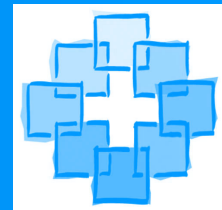

KATEHEZE ZA MINISTRANTSKU ZAJEDNICU

Drugo godište

LITURGIJA

PRIRUČNIK ZA KATEHETE

UVODNA RIJEČ

Mnogi od vas imali su prilike susresti se s Priručnikom za katehete za prvo godišće ministrantske bazične zajednice s naslovom *Zajednica*. Vjerujemo da vam je on bio korisno pomagalo u radu sa skupinama ministranata i ministrantica ili pak s nekom drugom bazičnom zajednicom. U želji da rad sa spomenutom skupinom bude organiziran, sustavan i cjelovit, slobodni smo ponuditi vam „ad experimentum“ i Priručnik za drugo godišće s radnim naslovom *Liturgija*.

Kroz prvo godišće nastojali smo upoznati i živjeti Crkvu kao zajedništvo, u različitosti službi i jedinstvu poslanja. Zajedništvo župne zajednice očituje se ponajprije u liturgiji Crkve, koja je „vrhunac ka kojemu teži djelatnost Crkve, i ujedno izvor iz kojega proistječe sva njezina snaga.“ (SC 10) Suodnos kateheze i liturgije je nezamjenjiv, kroz katehezu nastojimo odgajati vjeru koja se aktualizira i verbalizira u liturgijskim slavljinama ne odvajajući ih od stvarnosti i iskustava svakodnevnog života. Kateheza tako katehizanda uvodi iz konkretnog života u liturgiju u kojoj se otajstva vjere slave, a osnaženi djelatnim slavljenjem ispravno shvaćaju vlastitu službu u zajedništvu crkvenog poslanja.

Upravo stoga, drugo godišće pod naslovom *Liturgija*, želi pomoći ministrantima i ministranticama u boljem razumijevanju bogoslužja Crkve i vlastite službe u njemu kako bi uvijek iznova djelatno slavili otajstva spasenja s čitavom zajednicom Crkve. Kao i prethodno godišće, i ovo je podijeljeno u četiri katehetske cjeline od kojih svaka sadrži pet katehetskih jedinica što u godištu čini ukupno dvadeset kateheza. Kateheze je moguće i potrebno prilagoditi konkretnoj zajednici i ostvariti ih na način koji je najprikladniji.

Budući da Dokument HBK *Župna kateheza u obnovi župne zajednice* kao metodički model župne kateheze predlaže model *celebratio catechetica* – katehetsko slavlje u kojem se vjera uči, slavi i živi, odlučili smo u daljnjoj izradi kateheza, koristiti spomenutu strukturu.

Model *celebratio catechetica* naglašava potrebu neizostavnog dodira sa sakralnim prostorom (crkva, kapela, posebno uređena katehetska dvorana ovisno o vremenu liturgijske godine) na početku ili kraju katehetskog susreta. On neće uvijek biti nužno istaknut, ali biti će poželjno da se ostvari ili na početku ili na kraju susreta.

KATEHEZE ZA MINISTRANTSKU ZAJEDNICU

Drugo godišće

LITURGIJA

PRIRUČNIK ZA KATEHETE

a) Molitveno-slavljenički aspekt

Molitveni i meditativni početak i završetak susreta u župnoj je katehezi od iznimnog značenja i važnosti. Župna kateheza je ponajprije *slavlje* i uvođenje u vjeru na način koji više naglašava pojedinosti molitveno-slavljeničkog i zajedničkog karaktera te misterijski aspekt kršćanske vjere. U molitvenim dijelovima naglasak će biti stavljen na liturgijske tekstove, molitve kršćanske baštine, Psalme, ulomke biblijskih tekstova i sl.

b) Poučni dio

Prema modelu *celebratio catechetica* svaka zajednica ima svoj vlastiti program i sadržaje koji ovise o njezinoj naravi i usmjerenju, osobito u poučnom dijelu. U ministrantskoj bazičnoj zajednici, koja je po svojoj naravi liturgijska, poučni dio sastoji se od rada na konkretnoj temi susreta prema Programu ministrantske bazične zajednice, a uključuje bitne elemente katehetskog procesa (uvod u temu/motivacija, rad s liturgijskim i biblijskim tekstovima, izlaganje, obradu teme kroz rad u paru/skupinama itd.). Elementi sinteze i aktualizacije biti će izraženi i u praksu provedeni kroz konkretne i specifične katehetske zadatke.

c) Katehetske zadatke

U ovom dijelu naglasak je stavljen na *ortopraksu* tj. djelovanje iz vjere, odnosno na svjedočenje ili diakonijsko obilježje kateheze u svrhu prožimanje vjere i života. Kateheze su oblikovane na način da praktični dio života u vjeri dođe do izražaja kroz konkretne projekte, pothvate, vježbe i zadatke unutar zajednice, obitelji, župe.

d) Završni dio

Slično kao i prvi dio susreta, završni dio naglašavati će molitveno-slavljenički aspekt u dodiru sa sakralnim prostorom.

Mišljenja smo da ovakva interpretacija i razrada modela *celebratio catechetica* može doprinijeti da se župna kateheza shvati kao uvođenje u vjeru i da se dostatno razlikuje od školskog vjeronauka. Uvjerenja smo da ćete kroz ponuđene kateheze ostvariti postavljene ciljeve na dobro vaših ministrantskih i župnih zajednica.

Želimo vam puno uspjeha u radu, a trajno ostajemo otvoreni vašim prijedlozima, kritikama i sugestijama kojima nam možete pomoći u doradi ovih kateheza.

Autori

KATEHEZE ZA MINISTRANTSKU ZAJEDNICU

Drugo godišće

I. KATEHETSKA CJELINA

LITURGIJSKI PROSTOR

Kateheze za ministrantsku zajednicu

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.1. Crkvene građevine

5

Ciljevi

- ✓ Upoznati crkvene građevine i njihov povijesni razvoj
- ✓ Upoznati različite pristupe i pravce u gradnji crkvenih građevina
- ✓ Shvatiti važnost crkvenih građevina za svaku vjersku zajednicu
- ✓ Otkriti različite mogućnosti uređenja prostora oko crkve

Materijali za rad

- × olovke
- × bojice ili flomasteri
- × hamer papir
- × škare
- × ljepilo
- × papiri za crtanje i pisanje

Prijedlog tijeka susreta

Susret je prikladno započeti molitvom u župnoj crkvi. Nakon molitve/pjesme kateheta će jednom od ponuđenih oblika motivacije uvesti ministrante u temu susreta. Nakon uvoda u temu slijedi razrada kroz rad u skupinama. Nakon izlaganja predstavnika pojedinih skupina kateheta će zaključiti temu izlaganjem o važnosti i ulozi koju crkva ima za svaku vjersku zajednicu. U završnom će dijelu ministranti, sukladno prilikama, sve naučeno aktualizirati kroz neku od ponuđenih praktičnih aktivnosti. Susret završava zajedničkom molitvom u crkvi.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Na početku susreta ministranti i kateheta okupe se na ulazu u crkvu. Kateheta može svakom ministrantu podijeliti po jednu lučicu (svijećicu). Nakon što svi ministranti upale lučice koje mogu držati u dlanu, oblikuju malu procesiju s katehetom na čelu i u šutnji zajednički odlaze do pripremljenih mjesta u blizini svetišta. Na taj se način postiže sabranost i potrebna priprema za zajedničku molitvu.

Molitva

Zapjevati Ps 100. ili ga zajednički meditativno pročitati. Nakon toga po korovima izmoliti dijelove Ps 118. Završiti molitvom Slava Ocu.

PSALAM 100 (99)

Poziv na Božju hvalu

Kliči Jahvi, zemljo sva!
Služite Jahvi u veselju!
Pred lice mu dođite
s radosnim klicanjem!

Znajte da je Jahve Bog:
on nas stvorio, i mi smo njegovi,
njegov smo narod i ovce paše njegove.

Uđite s hvalama na vrata njegova,
u dvore njegove s pjesmama;
hvalite ga, ime mu slavite!

Jer dobar je Jahve,
dovijeka je ljubav njegova,
od koljena do koljena vjernost njegova.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.1. Crkvene građevine

6

PSALAM 118, 19-28

Otvorite mi širom vrata pravde:
ući ću, Jahvi zahvalit'!
"Ovo su vrata Jahvina,
na njih ulaze pravedni!"
Zahvalit ću ti što si me uslišio
i moj postao spasitelj.
Kamen što ga odbaciše graditelji
postade kamen zaglavni.
Jahvino je to djelo:
kakvo čudo u očima našim!
Ovo je dan što ga učini Jahve:
kličimo i radujmo se njemu!
O Jahve, spasenje nam daj!
Jahve, sreću nam daj!

Blagoslovljen koji dolazi u imenu Jahvinu!
Blagoslivljamo vas iz Doma Jahvina!
Obasjao nas Bog Jahve!
Složite povorku s grančicama u ruci
sve do rogova žrtvenika.

Ti si Bog moj - tebi zahvaljujem:
Bože moj, tebe ja uzvisujem.

Slava Ocu. Kako bijaše.

📖 POUČNI DIO

Motivacija

Kateheta može uvesti ministrante u temu susreta jednom od ponuđenih motivacija.

Igra pogađanja

U igri trebaju sudjelovati svi ministranti. Na početku igre na vidljivo se mjesto (ploča, pano, plakat) izlože ili napišu prazne crtice _____ koje označavaju pojam i naslov susreta kojeg ministranti trebaju otkriti (Crkvena građevina). Svi ministranti po redu biraju jedno slovo, i ukoliko to slovo postoji u traženom pojmu, kateheta ga ispisuje ili pričvršćuje na crtice sve dok netko ne predloži konačno rješenje. Ukoliko ne postoji birano slovo, bira ga slijedeći igrač. Ukoliko rješenje nije točno, ispočetka nastupa slijedeći igrač.

Igra asocijacija:

Jahve	Graditeljstvo	Zidovi	Visina	Nedjelja
Otac	Kiparstvo	Prozori	Križ	Svećenik
Sin	Slikarstvo	Vrata	Zvono	Vjernici
Duh Sveti	Glazba	Krov	Toranj	V. četvrtak
(Bog)	(Umjetnost)	(Kuća)	(Zvonik)	(Sv. misa)
(Crkvena građevina)				

Puzzle

Složiti sliku crkve. Kateheta škarama izreže sliku crkve na dijelove koje će ministranti pokušati ispravno složiti.

Uvod u temu

Ljudi su kroz čitavu svoju religioznu povijest za susret s Bogom (označavali) određivali posebna mjesta, posebna vremena, posebne ljude, posebne predmete, posebne znakove, posebne riječi i posebne zvukove. Svetišta su oduvijek gradili na izuzetnim i nedostupnim mjestima kako bi bila što bliže Bogu. Nasuprot pretkršćanskih svetišta i hramova - koji su za pogane bili prebivališta božanstva, i u koje su smjeli ući tek pojedinci u rijetkim zgodama – kršćansko je svetište tj. crkva namijenjena prije svega okupljanju većeg broja ljudi u svrhu slavljenja euharistije. Međutim, crkve se kroz stoljeća razlikuju po veličini, obliku, stilu i ukrasima jer odražavaju različita vjerska shvaćanja i životne prilike ljudi koji su ih sagradili.

Razrada teme

Kateheta će na izbor ponuditi ministrantima sličice građevina (prethodno izrezane) i prema tome ih podijeliti u skupine kojima će obrađivati pripadajuće tekstove. Iz tih će tekstova svaka skupina izvući najvažnije podatke uz pomoć kojih će ostalima predstaviti najvažnija obilježja stila gradnje kojemu pripada odabrana građevina te pokušati prepoznati i pokazati na slici neke od tih specifičnih arhitektonskih karakteristika. Ministrant može spomenuti i razloge tj. shvaćanja i prilike koje su vezane uz gradnju pojedinog stila. Predstavnicima pojedinih skupina će sve to učiniti na primjeru svoje sličice koju će prije samog izlaganja zalijepiti na lentu vremena (lentu će kateheta prethodno izraditi i u međuvremenu postaviti na vidljivo mjesto). Umjesto lente vremena ministranti mogu izraditi plakat tako da za predstavljanje koriste hamer-papir kojega će kateheta unaprijed iscrtati na pravokutnike tako da brojem odgovaraju podjeli vremenskih razdoblja tj. ponuđenih tekstova. Plakat može nositi naslov: **Crkvene građevine kroz povijest**. Ukoliko na raspolaganju imaju samo ploču, jednostavno će temu predstaviti u obliku tablice.

Od 1. do kraja 3. st. (Slika tzv. «Kršćanske kuće»; Slika koja prikazuje katakombe).

Prva kršćanska zajednica bila je sastavljena ponajviše od Židova. Oni su i dalje išli u hram, ali su se usporedo s tim skupljali i u privatnim kućama u kojima su slavili sv. misu koju nisu mogli slaviti u hramu. U prvom se razdoblju dakle kršćani sastaju u običnim prostorijama bez posebnog namještaja i ukrasa osim vjerojatno stola i sjedala, u pravilu na gornjem katu kuće. U tim su ranim godinama kršćani živo iščekivali Kristov konačni povratak zbog čega nisu gradili nikakve trajnije građevine.

Uskoro su nastupila teška desetljeća progona u vrijeme kojih se kršćani tajno okupljaju u podzemnim grobljima tzv. katakombama. Katakombe su dugački labirinti podzemnih grobova kršćana. Imale su svoju uobičajenu strukturu i bile su ukrašene kršćanskim simbolima i slikama. Iz takvih okupljanja na grobovima mučenika i ostalih svetih muškaraca i žena razvio se kult svetaca koji je utjecao na kasniju gradnju crkava.

Od 4. do kraja 8. st. (Slika kršćanske bazilike, npr. sv. Pavla izvan Zidina u Rimu, 4.st.)

Nakon obraćenja cara Konstantina kršćanstvo je postala službeno odobrena i prihvaćena religija u Rimskom carstvu. Kada se uvelike povećao broj kršćana, oni počinju graditi vlastite prostore za okupljanje. Prve takve crkve su iz već postojećih javnih zgrada, tzv. civilnih bazilika koje su bile preuzete i preuređene za bogoštovlje. Oblik im je bio izdužen i pravokutan, redovima stupova podijeljen na tri do pet uzdužnih prostora, a u nju se ulazilo kroz predvorje na jednoj strani kojemu se nasuprot nalazila apsida - polunadsvođeni polukružni prostor. Karakteristično je za baziliku da je središnji prostor izdužen te širi i viši od bočnih, te da se na njemu nalaze veliki prozori kroz koje u njega dolazi obilato tzv. bazikalno osvjetljenje dok bočni brodovi ostaju u polutami. Blještavilo boja na prekrasnim mozaicima u unutrašnjosti kršćanskih bazilika u promatraču izazivaju predosjećaj nebeskog prostora. Na Zapadu je učestaliji izduženi tip bazilike, dok je za Istok karakterističan centralni tip građevine s tlocrtom u obliku križa jednake duljine krakova. Dok se u prvim stoljećima prostori koji su bili sagrađeni za liturgijske sastanke nazivaju kršćanski hramovi po uzoru na stare hramove, od 6. se stoljeća takve zgrade počinju nazivati crkve po ljudima koji ih koriste. Crkve su ovog razdoblja izvana sasvim neugledne, građene od neožbukane cigle ili kamena, ali su zato iznutra veoma bogato ukrašene i raščlanjene. Po tome se bitno razlikuju od poganskih hramova koji su izvana bili bogato ukrašeni, a iznutra jednostavni i neugledni.

Od 9. do kraja 11. st. (Slika Zadarske katedrale i njezine unutrašnjosti ili katedrale sv. Marije Velike u Rabu.)

S liturgijskom reformom Grgura Velikog počela je promjena shvaćanja onoga što Crkva jest, a time i neke promjene u gradnji crkava. Uspostava Svetog Rimskog Carstva (800. g.) donijela je učvršćenje feudalizma (Način organizacije društva, vladanja nad njime i društvenih odnosa u srednjovjekovnoj Europi; izgrađen kao hijerarhijska piramida uzajamnih obveza između gospodara i podanika) te je vjerska vlast postala mnogo jača i neovisnija. Osnovna se bazilika počela razvijati u ono što je postalo poznato kao «romanički stil». Stara rimska bazilika u obliku jedinstvene i izduljene zgrade sa svrhom kretanja prema naprijed postupno je postala slijed prostornih cjelina koje su odražavale ideju feudalnog poretka. Male bočne prostorije šire se u poprečne lađe da bi primile kriptu i relikvijare kako je oživljavao kult svetaca koji je nastavak rano-kršćanske prakse. Crkva je sada križna građevina s polubačvastim svodovima. U skladu s hijerarhijskim poretkom društva crkva nastoji izgledati više kao vladarska «kuća Božja» nego «kuća za Božji narod (podanike)». Pridodavanjem ogradenog prostora ispred oltara sabrana zajednica se sve više udaljavala od svećenika i sudjelovanja na sv. misi. Vjernici toga vremena sve više sudjeluju u različitim pobožnostima i obredima zbog čega se grade trjemovi i bočne kapelice. Zvonici izrastaju u tornjeve raznih oblika koji su postali karakteristični za romanički stil. U romaničkim crkvama u svemu prevladava jednostavnost i masivnost koji na promatrača ostavljaju dojam moći, snage i stabilnosti.

Od 12. do kraja 15.st. (Slika neke gotičke katedrale i njezine unutrašnjosti)

S opatijom Sv. Denisa (1145.g.) i katedralom u Chartresu (1150.g.) u Francuskoj se pojavljuje jedan drukčiji stil gradnje crkava koji se naziva gotika. U životu crkve postojao je pokret prema što složenijim ceremonijama, naglašavanju simbola i mističnoj duhovnosti. Osjećaji nebeskih težnji i duhovnog zanosa odrazili su se i na gradnju crkava. Crkve se ovog vremena propinju u visinu. Visinu je omogućila gradnja vanjskih potpornih stupova. Zahvaljujući tim potpornim stupovima zidovi crkve mogli su postati tanki i lagani, izbušeni mnogim prozorima, a ipak ostati dovoljno stabilni. Prozori su bili ispunjeni titravom bojom šarenoga stakla da bi se postigao dojam lebdeće ljepote. Unutarnji prostor crkve postao je zamršen a svod lepršav i visok, ukrašen mrežom tankih rebara. Crkve iz toga vremena su pune simbolike koja nam u pamet i srce želi dozvati Božju uzvišenost i veličanstvenost. Prozirnost i težnja za visinama gotičkih crkava stvaraju dojam gotovo nestvarnog prostora. Međutim, vjernici su u to vrijeme tako malo sudjelovali na misi da su mnogi primili pričest tek na času svoje smrti. U tim je zadivljujućim crkvama kao uostalom i u vjerskom životu toga vremena najvažnije bilo gledanje. Velike gotičke katedrale građene su više u čast vjere a manje kao potreba za molitvenim prostorom.

Od 16. do 19. st. (Slika bazilike sv. Petra u Rimu; Crkva sv. Katarine u Zagrebu, ili neka druga barokna crkva na području Hrvatske)

Tek što su Europljani u zreloj gotici izgradili svoj vlastiti stil gradnje crkava, u doba velikih svjetskih otkrića i rađanja novoga života koje nazivamo renesansa, ponovno se vraćaju klasičnom stilu gradnje. Uzor pronalaze u prirodi kao «najvišoj učiteljici». Božje se savršenstvo pokazuje u prirodi i zato graditelj treba koristiti njezine najsavršenije i najjednostavnije oblike kao što su krug u kvadrat. Cilj kojega graditelji toga vremena žele postići jest ljepota, ravnoteža i savršenstvo oblika. Crkve su nalik kvadratnim dvoranama s kupolom u obliku kruga. Za graditelje toga razdoblja crkve su svojim savršenim geometrijskim oblicima predstavljale prostore kojima će se čovjek diviti više nego mjesta u kojima će se vjernici susretati među sobom i s Bogom.

Renesansni tj. intelektualistički pristup svijetu i vjeri, pogodovao je pojavi protestantske reformacije. Na nju je Crkva odgovorila preko Tridentskog sabora u 16. stoljeću. U gradnji se crkava naglasak s «razuma» premješta na «srce». Izgradnjom crkava raskošnih oblika i ukrasa želi se dodirnuti i pokrenuti čovjekove osjećaje jer vjera nije samo stvar razumskog shvaćanja nego uključuje cijeloga čovjeka i sve načine njegova očitovanja. Protivnici su kasnije ovakav pristup nazvali barok tj. izvitoperena umjetnost. Umjesto pravilnih renesansnih oblika kruga i kvadrata u baroku se susreću njihovi izduženi oblici, elipsa i pravokutnik. Izvana crkve izgledaju kao da se izvijaju dok im je unutrašnjost raskošno ukrašena s puno zlata i blještavih boja. Crkve sagrađene u ovom vremenu na promatrača ostavljaju fantastičan i zapanjujući dojam. Barok je bio posljednji općeprihvaćeni način gradnje crkava u Europi.

19. i 20. st. (Katedrala sv. Petra u Đakovu; Župna crkva sv. Petra i Pavla u Osijeku)

Brze političke, gospodarske i društvene promjene svijeta u 19. st. nisu pogodovale rađanju nekog novoga graditeljskog stila. Ne snalazeći se u toj brzini, umjetnici i graditelji crkava obraćaju se prošlosti. Grade se crkve poput grčkih i rimskih hramova ili renesansnih vila. Ovakav pristup koji imitira ranije stilove iz prošlosti naziva se historicizam. Osobito se imitira gotičke i romaničke crkve, tako da se često u dva bliska grada istodobno grade crkve u sasvim različitim stilovima. Primjerice, tako i u našoj nadbiskupiji u Đakovu imamo katedralu sv. Petra u stilu neoromanike dok u susjednom gradu Osijeku gotovo iz istog vremena imamo crkvu sv. Petra i Pavla u neogotičkom stilu. Ono što je posebno značajno za to razdoblje jesu snažni i visoki tornjevi-zvonici kojima se unatoč svome bijegu u prošlost ipak želi izraziti nadmoć crkvenih građevina nad sve brojnijim svjetovnim građevinama.

Nakon Prvoga svjetskog rata grade se moderne crkve koje se previše ne razlikuju od običnih građevina. Osnovno obilježje modernih crkava jest njezin jedinstveni unutarnji prostor. Napušta se dugotrajni kazališni i stupnjeviti raspored prostora u crkvi koji je prije toga čak i ogradom bio podijeljen na dva dijela, jedan za svećenike a drugi za obične vjernike. Ograda sada nestaje dok se oltar nastoji što više približiti vjernicima čime ih se želi aktivno uključiti u slavlje sv. mise. Za takvu ogromnu promjenu najzaslužniji je papa Pio X. koji je naglašavanjem «aktivnog sudjelovanja svih vjernika u javnoj i svečanoj molitvi Crkve» postavio temelje za reformu bogoslužja koju je propisao II. vatikanski sabor.

Sinteza

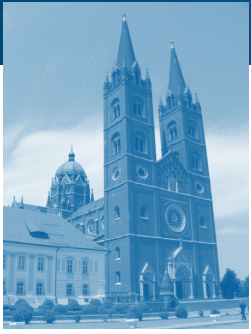
Na kraju rada u skupinama kateheta oblikuje sintezu uz pomoć navedenog teksta i na temelju radova po skupinama.

Što je zapravo crkva-građevina i zašto je ona važna za svaku vjerničku zajednicu?

Putovanje kroz dvije tisuće godina dugu povijest kršćanskih crkava možemo zaključiti s dva nadopunjavajuća shvaćanja crkvene građevine. Crkva-građevina je «Božja kuća» i «kuća zajednice vjernika». Bog ne prebiva u kući od kamena, kipovima ili slikama kako to vjeruju neke nekršćanske religije. Ipak, kršćani su, svjesni da još žive na ovome svijetu i da još nisu s Bogom u raju, crkvi kao građevini dali veliku važnost.

Ona je povlašteno mjesto Božje prisutnosti u svijetu i Božja kuća jer se u njemu vjernici okupljaju i susreću s Bogom. Crkva predodražava svetost, vječnost i ljepotu one nebeske 'kuće Očeve' prema kojoj radosno idemo kao prema konačnom cilju našeg životnog putovanja.

Stoga crkva već izvana izgleda drugačije, tako da upućuje naš pogled prema gore i budi u nama čežnju za beskrajnim. Iznutra ona govori još i više uprisutnjujući mir, osjećaj udivljenja i pozivajući nas na kontemplaciju.

Osim što je 'Kuća Božja', crkva-građevina je i 'Kuća naroda Božjeg', tj. mjesto gdje se okuplja Crkva Isusovih vjernika. U tom smislu crkva se može opisati kao zgrada koja je projektirana, sagrađena i posvećena za javno bogostovlje zajednice vjernika. Upravo se po tome kršćanske crkve ponajviše razlikuju od poganskih hramova koji su bili isključivo mjesta za božanstvo ali ne i za ljude. Kao 'Kuća naroda Božjeg' crkva je bogoslužni prostor tj. mjesto gdje se «okuplja narod Božji da slavi sakramente, napose Euharistiju, i da sluša Božju riječ, a zatim da obavlja izvanliturgijske zajedničke i pojedinačne molitve.»

Crkva je za kršćane mjesto najvećeg vjerničkog dostojanstva i sveto mjesto u kojem se ostvaruje susret kršćanske zajednice s Bogom. Nažalost, kroz povijest se nerijetko nastojalo preko crkvenih zgrada izraziti grandioznost, snagu, moć, sigurnost, slavu i samostalnost. Zato je II. vatikanski sabor izričito naglasio: «Kod građenja svetih zgrada neka se brižljivo pazi da budu prikladne za vršenje bogoslužnih čina i da se može postići djelatno učešće vjernika» (SC 124). U tom smislu zaključujemo s blagopokojnim papom Ivanom Pavlom II. da je crkva, «velika ili malena, veličanstvena ili siromašna, mjesto za sastajanja vjernika, za evangelizaciju, zajednički kult i za uključivanje u caritas.»

Htjeti bogoslužje bez bogoslužnog prostora značilo bi ne shvaćati evanđeosku istinu da nam je sudjelovanje u nebeskom bogoslužju za sada omogućeno tek posredstvom zemaljskih znakova i ne prihvatiti činjenicu trajne ograničenosti ljudskog načina postojanja u ovome svijetu.

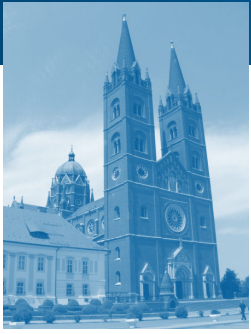
KATEHETSKE ZADAĆE

☺ Organizirajte malu radnu akciju uređivanja crkvenog dvorišta. Kateheta može ispriopovjediti ponešto o starom običaju vezanom uz neke crkve u Hrvatskoj prema kojemu su pojedine obitelji skrбиле o jednom cvjetnjaku koji se nalazio u prostoru pokraj crkve. Na sličan način vaša katehetska skupina može izabrati svoj mali kutak o kojem će oni posebno voditi brigu i kojeg će uređivati.

☺ Organizirajte u vašoj župi malu likovnu koloniju. Slikajte, modelirajte ili izradite od kartona vašu župnu crkvu i u prostorijama župe upriličite izložbu na koju ćete pozvati sve župljane.

☺ Ministranti izrađuju maketu najmanje katedrale na svijetu tj. crkve sv. Križa u Ninu.

ZAVRŠNI DIO

Molitveni završetak

Molitveni dio zamišljen je na način da ministranti kao u maloj procesiji hodaju kroz bogoslužni prostor i zaustavljaju se na tri mjesta na kojima čitaju molitvene zazive.

U ime Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

(Na ulazu u crkvu)

Bože, Ti si prisutan u ovome domu molitve. Ovaj znak križa blagoslovljenom vodom koji učinismo na vratima Tvoje kuće znak je našeg pokajanja i spomen krštenja po kojem smo postali članovi Crkve. Svojom nas milošću očisti kako bi uvijek uz mogli biti istinski duhovni hram u kojem Ti stanuješ. Molimo Te.

(Na sredini crkvene lađe)

Gospodine, ova je kuća vidljivi znak Krista i Crkve, dom spasenja i milosti. U njoj se živa Crkva sastaje i tebe časti u duhu i istini, a sebe izgrađuje u ljubavi. Neka snaga Tvoje riječi koju ovdje slušamo i Tvoga tijela kojega ovdje blagujemo okrijepi naša srca da ostanemo poslušni Tvome Duhu i vjerni Tvojim Crkvi. Molimo Te.

(Pred svetištem)

Gospodine, u ovom svetom hramu tvoji vjernici oko žrtvenoga stola slave spomen Tvoje muke i uskrsnuća. Dok čudesno ostvaruješ svoje zajedništvo s nama Ti ovdje činiš da Crkva po svem svijetu raširena, raste u jedinstvu Tvoga Tijela dok konačno ne pristigne nebeskoj slavi. Daj da po svetinjama koje ovdje primamo u nama obilato uzraste Tvoja milost. Molimo te.

Oče naš...

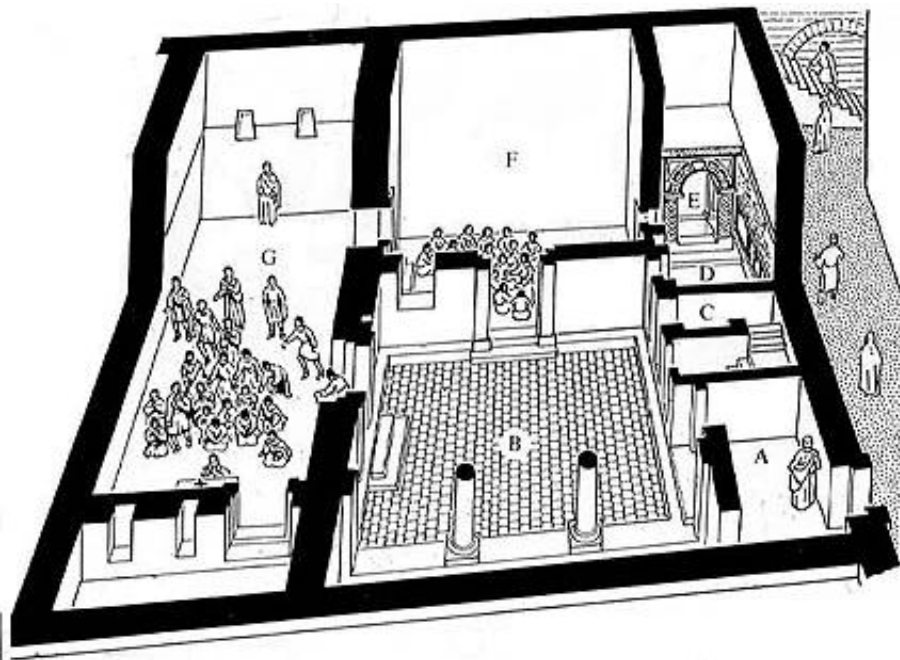

Pronađite u tekstu najvažnije podatke i obilježja stila gradnje kojemu pripadaju građevine na vašem radnom listu. Pokušajte prepoznati i pokazati na slici neke od tih specifičnih arhitektonskih karakteristika. Nakon rada u paru/skupini predstavite ostalim ministrantima podatke do kojih ste u radu došli. Prije toga, zalijepite na lentu vremena ili plakat sličice koje ste dobili od katehete, a koje su vas podijelile u parove/skupine.

Od 1. do kraja 3. st.

Prva kršćanska zajednica bila je sastavljena ponajviše od Židova. Oni su i dalje išli u hram, ali su se usporedo s tim skupljali i u privatnim kućama u kojima su slavili sv. misu koju nisu mogli slaviti u hramu. U prvom se razdoblju dakle kršćani sastaju u običnim prostorijama bez posebnog namještaja i ukrasa osim vjerojatno stola i sjedala, u pravilu na gornjem katu kuće. U tim su ranim godinama kršćani živo iščekivali Kristov konačni povratak zbog čega nisu gradili nikakve trajnije građevine.

Uskoro su nastupila teška desetljeća progona u vrijeme kojih se kršćani tajno okupljaju u podzemnim grobljima

tzv. katakombama. Katakombe su dugački labirinti podzemnih grobova kršćana. Imale su svoju uobičajenu strukturu i bile su ukrašene kršćanskim simbolima i slikama. Iz takvih okupljanja na grobovima mučenika i ostalih svetih muškaraca i žena razvio se kult svetaca koji je utjecao na kasniju gradnju crkava.

*Pronađite u tekstu najvažnije podatke i obilježja stila gradnje koje-
mu pripadaju građevine na vašem radnom listu. Pokušajte prepozna-
ti i pokazati na slici neke od tih specifičnih arhitektonskih karakteristika. Nakon
rada u paru/skupini predstavite ostalim ministrantima podatke do kojih ste u ra-
du došli. Prije toga, zalijepite na lentu vremena ili plakat sličice koje ste dobili
od katehete, a koje su vas podijelile u parove/skupine.*

Od 4. do kraja 8. st.

Nakon obraćenja cara Konstantina kršćanstvo je po-
stala službeno odobrena i prihvaćena religija u Rim-
skom carstvu. Kada se uvelike povećao broj kršćana,
oni počinju graditi vlastite prostore za okupljanje.
Prve takve crkve su iz već postojećih javnih zgrada,
tzv. civilnih bazilika koje su bile preuzete i preure-
đene za bogoštovlje. Oblik im je bio izdužen i pravo-
kutan, redovima stupova podijeljen na tri do pet uz-
dužnih prostora, a u nju se ulazilo kroz predvorje na
jednoj strani kojemu se nasuprot nalazila apsida -
polunadsvođeni polukružni prostor. Karakteristično
je za baziliku da je središnji prostor izdužen te širi i
viši od bočnih, te da se na njemu nalaze veliki prozori
kroz koje u njega dolazi obilato tzv. bazilikalno

osvjetljenje dok bočni brodovi ostaju u polutama. Blještavilo boja na prekrasnim mozaici-
ma u unutrašnjosti kršćanskih bazilika u promatraču izazivaju predosjećaj nebeskog pro-
stora. Na Zapadu je učestaliji izduženi tip bazilike, dok je za Istok karakterističan cen-
tralni tip građevine s tlocrtom u obliku križa jednake duljine krakova. Dok se u prvim sto-
ljećima prostori koji su bili sagrađeni za
liturgijske sastanke nazivaju kršćanski
hramovi po uzoru na stare hramove, od 6.
se stoljeća takve zgrade počinju nazivati
crkve po ljudima koji ih koriste. Crkve su
ovog razdoblja izvana sasvim neugledne,
građene od neožbukane cigle ili kamena, ali
su zato iznutra veoma bogato ukrašene i
rašćlanjene. Po tome se bitno razlikuju od
poganskih hramova koji su izvana bili boga-
to ukrašeni, a iznutra jednostavni i neugle-
dni.

Pronađite u tekstu najvažnije podatke i obilježja stila gradnje kojemu pripadaju građevine na vašem radnom listu. Pokušajte prepoznati i pokazati na slici neke od tih specifičnih arhitektonskih karakteristika. Nakon rada u paru/skupini predstavite ostalim ministrantima podatke do kojih ste u radu došli. Prije toga, zalijepite na lentu vremena ili plakat sličice koje ste dobili od katehete, a koje su vas podijelile u parove/skupine.

Od 9. do kraja 11. st.

S liturgijskom reformom Grgura Velikog počela je promjena shvaćanja onoga što Crkva jest, a time i neke promjene u gradnji crkava. Uspostava Svetog Rimskog Carstva (800. g.) donijela je učvršćenje feudalizma (Način organizacije društva, vladanja nad njime i društvenih odnosa u srednjovjekovnoj Europi; izgrađen kao hijerarhijska piramida uzajamnih obveza između gospodara i podanika) te je vjerska vlast postala mnogo jača i neovisnija. Osnovna se bazilika počela razvijati u ono što je postalo poznato kao «romanički stil».

Stara rimska bazilika u obliku jedinstvene i izduljene zgrade sa svrhom kretanja prema naprijed postupno je postala slijed prostornih cjelina koje su odražavale ideju feudalnog poretka. Male bočne prostorije šire se u poprečne lađe da bi primile kripe i relikvijare kako je oživljavao kult svetaca koji je nastavak ranokršćanske prakse. Crkva je sada križna građevina s polubačvastim svodovima. U skladu s hijerarhijskim poretkom društva crkva nastoji izgledati više kao vladarska «kuća Božja» nego «kuća za Božji narod (podanike)». Pridodavanjem ograđenog prostora ispred oltara sabrana zajednica se sve više udaljavala od svećenika i sudjelovanja na sv. misi. Vjernici toga vremena sve više sudjeluju u različitim pobožnostima i obredima zbog čega se grade trjemovi i bočne kapelice. Zvonici izrastaju u tornjeve raznih oblika koji su postali karakteristični za romanički stil. U romaničkim crkvama u svemu prevladava jednostavnost i masivnost koji na promatrača ostavljaju dojam moći, snage i stabilnosti.

Pronađite u tekstu najvažnije podatke i obilježja stila gradnje kojemu pripadaju građevine na vašem radnom listu. Pokušajte prepoznati i pokazati na slici neke od tih specifičnih arhitektonskih karakteristika. Nakon rada u paru/skupini predstavite ostalim ministrantima podatke do kojih ste u radu došli. Prije toga, zalijepite na lentu vremena ili plakat sličice koje ste dobili od katehete, a koje su vas podijelile u parove/skupine.

Od 12. do kraja 15.st.

S opatijom Sv. Denisa (1145.g.) i katedralom u Chartresu (1150.g.) u Francuskoj se pojavljuje jedan drukčiji stil gradnje crkava koji se naziva gotika. U životu crkve postojao je pokret prema što složenijim ceremonijama, naglašavanju simbola i mističnoj duhovnosti. Osjećaji nebeskih težnji i duhovnog zanosa odrazili su se i na gradnju crkava. Crkve se ovog vremena propinju u visinu. Visinu je omogu-

čila gradnja vanjskih potpornih stupova. Zahvaljujući tim potpornim stupovima zidovi crkve mogli su postati tanki i lagani, izbušeni mnogim prozorima, a ipak ostati dovoljno stabilni. Prozori su bili ispunjeni tirkiznom bojom šarenoga stakla da bi se postigao dojam lebdeće ljepote. Unutarnji prostor crkve postao je zamršen a svod lepršav i visok, ukrašen mrežom tankih rebara. Crkve iz toga vremena su pune simbolike koja nam u pamet i srce želi dozvati Božju uzvišenost i veličanstvenost. Prozirnost i težnja za visinama gotičkih crkava stvaraju dojam gotovo nestvarnog prostora. Međutim, vjernici su u to vrijeme tako malo sudjelovali na sv. misi da su mnogi primili sv. pričest tek na času svoje smrti. U tim je zadivljujućim crkvama kao uostalom u vjerskom životu toga vremena najvažnije bilo gledanje. Velike gotičke katedrale građene su više u čast vjere a manje kao potreba za molitvenim prostorom.

Pronađite u tekstu najvažnije podatke i obilježja stila gradnje kojemu pripadaju građevine na vašem radnom listu. Pokušajte prepoznati i pokazati na slici neke od tih specifičnih arhitektonskih karakteristika. Nakon rada u paru/skupini predstavite ostalim ministrantima podatke do kojih ste u radu došli. Prije toga, zalijepite na lentu vremena ili plakat sličice koje ste dobili od katehete, a koje su vas podijelile u parove/skupine.

Od 16. do 19. st.

Tek što su Europljani u zreloj gotici izgradili svoj vlastiti stil gradnje crkava, u doba velikih svjetskih otkrića i rađanja novoga života koje nazivamo renesansa, ponovno se vraćaju klasičnom stilu gradnje. Uzor pronalaze u prirodi kao «najvišoj učiteljici». Božje se savršenstvo pokazuje u prirodi i zato graditelj treba koristiti njezine najsavršenije i najjednostavnije oblike kao što su krug u kvadrat. Cilj kojega graditelji toga vremena žele postići jest ljepota, ravnoteža i savršenstvo oblika. Crkve su nalik kvadratnim dvoranama s kupolom u obliku kruga. Za graditelje toga razdoblja crkve su svojim savršenim geometrijskim oblicima predstavljale prostore kojima će se čovjek diviti više nego mjesta u kojima će se vjernici susretati među sobom i s Bogom.

Renesansni tj. intelektualistički pristup svijetu i vjeri, pogodovao je pojavi protestantske reformacije. Na nju je Crkva odgovorila preko Tridentskog sabora u 16. stoljeću. U gradnji se crkava naglasak s «razuma» premješta na «srce». Izgradnjom crkava raskošnih oblika i ukrasa želi se dodirnuti i pokrenuti čovjekove osjećaje jer vjera nije samo stvar razumskog shvaćanja nego uključuje cijeloga čovjeka i sve načine njegova očitovanja. Protivnici su kasnije ovakav pristup nazvali barok tj. izvitoperena umjetnost. Umjesto pravilnih renesansnih oblika kruga i kvadrata u baroku se susreću njihovi izduženi oblici, elipsa i pravokutnik. Izvana crkve izgledaju kao da se izvijaju dok im je unutrašnjost raskošno ukrašena s puno zlata i blještavih boja. Crkve sagrađene u ovom vremenu na promatrača ostavljaju fantastičan i zapanjujući dojam. Barok je bio posljednji općeprihvaćeni način gradnje crkava u Europi.

*Pronađite u tekstu najvažnije podatke i obilježja stila gradnje koje-
mu pripadaju građevine na vašem radnom listu. Pokušajte prepoz-
nati i pokazati na slici neke od tih specifičnih arhitektonskih karakteristika. Na-
kon rada u paru/skupini predstavite ostalim ministrantima podatke do kojih ste
u radu došli. Prije toga, zalijepite na lentu vremena ili plakat sličice koje ste
dobili od katehete, a koje su vas podijelile u parove/skupine.*

19. i 20. st.

Brze političke, gospodarske i društvene promjene svijeta u 19. st. nisu pogodovale rađanju nekog novoga graditeljskog stila. Ne snalazeći se u toj brzini, umjetnici i graditelji crkava obraćaju se prošlosti. Grade se crkve poput grčkih i rimskih hramova ili renesansnih vila. Ovakav pristup koji imitira ranije stilove iz prošlosti naziva se historicizam. Osobito se imitira gotičke i romaničke crkve, tako da se često u dva bliska grada istodobno grade crkve u sasvim različitim stilovima. Primjerice, tako i u našoj nadbiskupiji u Đakovu imamo katedralu sv. Petra u stilu neoromanike dok u susjednom gradu Osijeku gotovo iz istog vremena imamo crkvu sv. Petra i Pavla u neogotičkom stilu. Ono što je posebno značajno za to razdoblje jesu snažni i visoki tornjevi-zvonici kojima se unatoč svome bijegu u prošlost ipak želi izraziti nadmoć crkvenih građevina nad sve brojnijim svjetovnim građevinama.

Nakon Prvoga svjetskog rata grade se moderne crkve koje se previše ne razlikuju od obič-
nih građevina. Osnovno obilježje modernih crkava jest njezin jedinstveni unutarnji prostor. Napušta se dugotrajni kazališni i stupnjeviti raspored prostora u crkvi koji je prije toga

čak i ogradom bio podijeljen na dva dije-
la, jedan za svećenike a drugi za obične
vjernike. Ograda sada nestaje dok se ol-
tar nastoji što više približiti vjernicima
čime ih se želi aktivno uključiti u slavlje
sv. mise. Za takvu ogromnu promjenu
najzaslužniji je papa Pio X. koji je nagla-
šavanjem «aktivnog sudjelovanja svih
vjernika u javnoj i svečanoj molitvi Crk-
ve» postavio temelje za reformu bogos-
lužja koju je propisao II. vatikanski sa-
bor.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.2. Unutrašnjost crkava

19

Ciljevi

- ✓ Upoznati globalni plan crkvenih građevina
- ✓ Upoznati umjetnine koje se nalaze u crkvi
- ✓ Posvijestiti važnost uređenja unutrašnjosti crkvenog prostora
- ✓ Otkriti simboliku koju posjeduje crkvena građevina

Materijali za rad

- × Radni listovi
- × Prazni listovi
- × Olovka ili kemijska olovka

Prijedlog tijeka susreta

Susret započinje zajedničkom molitvom. Nakon pročitano g teksta slijedi motivacija kroz nekoliko navedenih pitanja, a zatim rad u skupinama. Svaka skupina čita i obrađuje tekst kroz deset minuta, nakon čega predstavnik svake skupine uk ratko prepričava sadržaj teksta ostalim ministrantima. Rad u skupinama zaključuje kateheta donoseći sažetak. Kroz katehetsk e zadaće ministranti će nastojati i u vlastitom životu ostvarivati ono o čemu su na susretu promišljali. Susret završava zajedničkom molitvom koju je prikladno upriličiti u crkvi.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Po kiticama moliti Ps 84, uz ponavljanje antifone: *Blaženi koji prebivaju u Domu tvome, Gospodine.*

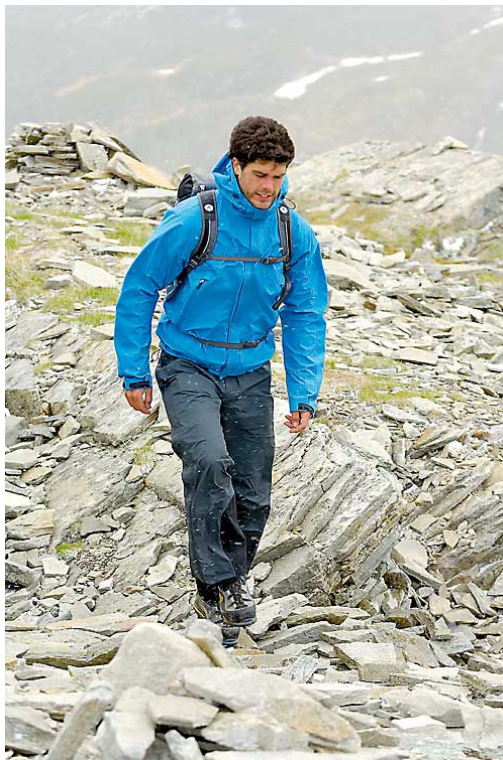
Molitva

PSALAM 84

Hodočasnička pjesma

Kako su mili stanovi tvoji,
 Jahve nad Vojskama!
 Duša mi gine i čezne
 za dvorima Jahvinim.
 Srce moje i moje tijelo
 kliču Bogu živomu.

I vrabac sebi log nalazi,
 i lastavica gnjezdašce
 gdje će položiti mlade
 svoje: a ja žrtvenike tvoje,
 Jahve nad Vojskama,
 Kralju moj i Bože moj!

Blaženi koji prebivaju u Domu tvome
 slaveć' te bez prestanka!

Blažen komu je pomoć u tebi
 dok se sprema na svete putove!
 Prolaze li suhom dolinom,
 u izvor je vode promeću
 i prva je kiša u blagoslov odijeva.
 Snaga im raste od časa do časa:
 dok ne ugledaju Boga na Sionu.

Jahve, Bože nad Vojskama,
 čuj molitvu moju,
 poslušaj, Bože Jakovljevi!
 Pogledaj, štite naš, Bože,
 pogledaj lice pomazanika svoga!

Slava Ocu. Kako bijaše.

Zaista, jedan je dan u dvorima tvojim
bolji od tisuću drugih.
Volim biti na pragu Doma Boga
svoga
nego boraviti u šatorima grešnika.
Jahve, Bog, sunce je i štit:
on daje milost i slavu.
Ne uskraćuje Jahve dobara onima
koji idu u nedužnosti.
Jahve nad Vojskama,
blago onom tko se u te uzda.

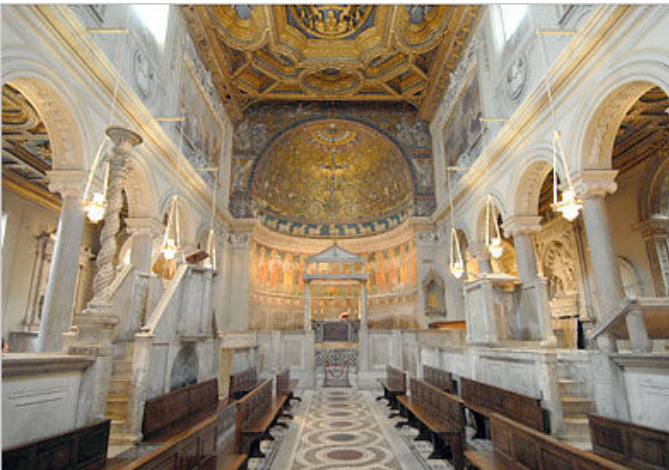
EVANĐELJE Iv 2, 13-22

Bijaše blizu židovska Pasha kad Isus uziđe u Jeruzalem. I, namjeri se u Hramu na prodavače volova, ovaca i golubova i mjenjače novca gdje sjede. Napravi bič od užeta i sve ih istjera iz Hrama, skupa s ovcama i volovima. Mjenjačima prosu novac i stolove isprevrta. A prodavačima golubova naredi: “Nosite to odavde! Ne pravite od kuće Oca mogega prodavaonicu!” Njegovi se učenici sjetiše da stoji pisano: Revnost me za kuću tvoju izjeda. Nato ga Židovi upitaše: “Koje nam znamenje pokazuješ da to smiješ činiti?” Isus im odgovori: “Razvalite ovaj hram i opet ću ga za tri dana podignuti!” Odvратиše mu Židovi: “Četrdeset i šest godina građen je ovaj Hram, a ti ćeš ga podignuti za tri dana?” Ali on je govorio o Hramu, svome tijelu. Kad bijaše uskrsnuo od mrtvih, njegovi se učenici sjetiše da je to htio reći, te povjerovaše Pismu i riječi koju Isus bijaše rekao.

📖 POUČNI DIO

Motivacija

Što doživljavate i kako se osjećate pri ulasku u crkvu? Što utječe na vaše osjećaje? Je li to svijest da se nalazite u crkvi, lijepe slike i kipovi, uređenost crkve, skladnost, mir, tišina ili što drugo?

Rad u skupinama

Podijeliti se u dvije skupine. Uputiti članove skupine da izaberu svog predstavnika koji će svima izložiti ono najvažnije. Svaka skupina ima svoj tekst. Članovi skupine dobivaju nekoliko istovjetnih tekstova tako da svi mogu pratiti rad i pomagati predstavniku skupine pri sastavljanju sažetka.

1. SKUPINA

Crkva je građevina u kojoj se okuplja kršćanska zajednica - Crkva. Ona svojim izgledom i prostorom podsjeća ljude na jedan drugačiji svijet, svijet ljepote, sklada, mira i radosti. Crkvena građevina je sakralni znak koji mora biti izvana izrazito uočljiv i prepoznatljiv, a iznutra funkcionalno simboličan. Crkva je napose prostor povlaštenog susreta čovjeka i Boga, ali i ljudi međusobno u euharistiji i drugim liturgijskim slavljinama. U njoj se odvija gozba između Boga i ljudi- kao u vječnosti, gdje Bog okuplja oko sebe spašenike koji su u vječnom zajedništvu s njime. Zato u crkvi uvijek vlada tišina i mir, jer kroz tišinu Bog progovara čovjeku. Nutarnji prostor u katoličkim crkvama i raspored bogoslužnih žarišta u njima mora omogućiti i poticati aktivno, skladno i ugodno sudjelovanje svakog

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.2. Unutrašnjost crkava

21

sudionika bogoslužja. Kao građevina, crkva se svojim oblikom, visinom, veličinom ili na neki drugi način razlikuje od ostalih zgrada i kuća te svojim vanjskim i unutarnjim izgledom odražava svetost koju i predstavlja. Ona je kuća Božja koja svojim unutrašnjim izgledom naglašava Božju prisutnost i upućuje vjernike na sabranost i pobožnost kako bi susret i razgovor s Bogom bio što potpuniji, osobito u sakramentu euharistije. Crkvena je građevina iznutra jedinstven prostor, ali se sastoji od dva temeljna dijela, a to su svetište i prostor za narod.

Prostor svetišta je prostor *glave*. Samo svetište je, u odnosu na prostor za narod, istaknuto i malo izdignuto čime se želi naglasiti važnost, tj. svetost ovog prostora te ostvariti bolji kontakt između glave, svećenika i naroda u crkvi. Sadržaj unutar svetišta je umjetnički vrijedan, lijep i skladan te na taj način odražava svetost prostora.

Prostor za narod je drugi bitan dio crkve koji se još naziva brod ili lađa. Lađa crkve je mjesto u kojem stoje ili sjede ljudi za vrijeme bogoslužja. Taj prostor ima važnu ulogu- treba odražavati zajedništvo vjernika s predvoditeljem slavlja. Neke crkve imaju izdužene i uske lađe te su ponekad izgrađene kao jednobrodne, dvobrodne, trobrodne, ponekad četverobrodne ili peterobrodne, ali se u novije vrijeme izgrađuje bitno drugačiji oblik prostora za narod s ciljem postizanja većeg zajedništva vjernika i predvoditelja slavlja.

U prostoru za narod nalaze se klupe, slike ili reljefi Križnog puta, kipovi, slike i ispovjedaonice. Neke crkve, uz klasične ispovjedaonice koje uglavnom pružaju samo prostor za klečanje, sadrže i manje prostorije u kojima se mogu obavljati duhovni razgovori, odnosno u kojima bi vjernici koji žele takvu ispovijed, postigli dublju sabranost i iskreniji stav.

2. SKUPINA

Na ulazu u crkvu nalazi se *posuda za blagoslovljenu vodu*, tzv. škropionica. Stavljanjem ruke u tu vodu, i praveći znak križa, želimo se uvijek iznova prisjetiti svoga krštenja po kojem smo postali djeca Božja i članovi Crkve – zajednice vjernika.

Gotovo svaka crkva iznad ulaza ima *kor*. To je prostor u kojem su, zbog svoje veličine, smještene orgulje, pa onda i crkveni zbor. No ipak je za pjevače prikladnije mjesto bliže samog svetišta, zajedno s drugim vjernicima.

Lada je dio crkve u kojem se nalaze klupe i koji obično zauzima veći dio same građevine, a u njoj se za vrijeme liturgijskog slavlja nalaze vjernici.

Sakristija je također dio crkvene zgrade. To je prostorija predviđena za čuvanje liturgijskog posuđa, knjiga i liturgijske odjeće i svega što je potrebno za liturgijska slavlja. Za njezinu su urednost najčešće odgovorni upravo ministranti. Sakristija je prostorija tjelesne i duhovne pripreme svećenika i ministranata za slavlje euharistije i ostalih bogoslužnih čina.

Svaka crkva ima svoje umjetničke ukrase koji su dostojni, ugledni i lijepi znakovi i simboli nadnaravnih vrednota te uvelike pridonose svetosti i ljepoti liturgijskog prostora. U umjetničke ukrase ubrajamo slike, freske, vitraje, kipove, cvijeće i slično. Oni prikazuju uskrslug Krista, Posljednju večeru, Krista Učitelja, križni put, svece itd. Slike i kipovi mogu biti znak i propovijed te na svoj način govoriti i biti u službi vjere i molitve. Oni nas žele vizualno približiti svetima u raju, da po njihovim zagovorima molimo nebeskog Oca za svoje potrebe. Oslikani prozori, vitraji, također svojom veličinom, oblikom i količinom propuštanja svjetlosti omogućuju jači osjećaj mističnosti.

Umjetničkoj se vrijednosti i izražaju mora pridružiti i funkcionalnost. Drukčije rečeno, crkvena je umjetnost uvijek funkcionalna, u službi liturgijskog slavlja. Crkveni prostor mora biti obilježen svečanošću i uzvišenošću; trebao bi biti odsjev božanskih obećanja i poziv na vjerničku nadu.

I crkvena su vrata, koja igraju značajnu ulogu u Kristovoj poredbi s ulaznim vratima (Iv 10,7.9), često ukrašena nenametljivim biblijskim ili liturgijskim simbolima.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.2. Unutrašnjost crkava

22

KATEHETSKE ZADAĆE

☉ Ministranti mogu istražiti pojedinosti o vlastitoj župnoj crkvi i njezinom unutarnjem uređenju. Posebno je vrijedno istražiti: kada je crkva sagrađena, u kojem stilu je građena, koje su njezine posebnosti (tlocrt), umjetničke vrijednosti (slike, vitraji, freske...) itd.

Na temelju istraživanja, ministranti zajedno sa župnikom ili katehetom mogu pripremiti i tiskati mali vodič kroz župnu crkvu i podijeliti ga ostalim članovima župne zajednice ili vjernicima koji posjete crkvu.

☉ U nekim prigodama ministranti mogu pripomoći osobama zaduženim za čišćenje i održavanje crkve u njihovim aktivnostima. Može im se povjeriti i jedan dio crkve za čiju će urednost i dostojanstveno uređenje ministranti skrbiti kroz određeno vrijeme (kor, sakristija...)

☉ Posjetite ministrante susjednih župa i razgledajte njihove župne crkve. Uočite u čemu su sličnosti, a u čemu razlike tih crkava i vaše župne crkve.

☉ Promisliti na koji način svaki od ministranata može pridonijeti ozračju susreta s Bogom za vrijeme euharistije i drugih liturgijskih slavlja.

ZAVRŠNI DIO

Molitveni završetak

Zajednički izmoliti Psalam 135, a završiti molitvom koju predvodi kateheta.

Psalam 135

Hvalite ime Gospodnje,
hvalite, sluge Gospodnje
koji u Domu Gospodnjem stojite
u predvorjima Doma Boga našega!
Hvalite Gospodina jer je dobar,
pjevajte imenu njegovu jer je ljupko!
Jer Gospodin sebi odabra Jakova,
Izraela za dragu svojinu.
Znadem da je velik Gospodin,
da je nad bozima svim gospodar.
Što god se Gospodinu sviđi,
to čini na nebu i na zemlji,
na moru i u bezdanima.
Oblake diže s kraja zemlje;
stvara kiši munje,
vjetar izvodi iz skrovišta njegovih.

Molitva

Svemogući, vječni Bože,
tvoja su vremena i vjekovi,
a nebesa i zemlja kliču ti hvalu.
Blagoslovi nas okupljene u tvom svetom hramu,
da uvijek i svugdje naviještamo tvoja slavna djela
i riječima i životom
svjedočimo iskustvo tvoje blizine.
Po Kristu.

Kao skupina imate zadatak pročitati tekst i na temelju njega napraviti sažetak u kojem ćete izložiti ono najvažnije iz obrađenog teksta. Izaberite svog predstavnika koji će izložiti rezultate vašeg rada. U radu njegujte zajedništvo unutar skupine i nastojte biti kreativni.

Crkva je građevina u kojoj se okuplja kršćanska zajednica - Crkva. Ona svojim izgledom i prostorom podsjeća ljude na jedan drugačiji svijet, svijet ljepote, sklada, mira i radosti. Crkvena građevina je sakralni znak koji mora biti izvana izrazito uočljiv i prepoznatljiv, a iznutra djelotvorno simboličan. Crkva je napose prostor povlaštenog susreta čovjeka i Boga, ali i ljudi međusobno u euharistiji i drugim liturgijskim slavljinama. U njoj se odvija gozba između Boga i ljudi - kao u vječnosti, gdje Bog okuplja oko sebe spašenike koji su u vječnom zajedništvu s njime. Zato u crkvi uvijek vlada tišina i mir, jer kroz tišinu Bog progovara čovjeku. Nutarnji prostor u katoličkim crkvama i raspored bogoslužnih žarišta u njima mora omogućiti i poticati aktivno, skladno i ugodno sudjelovanje svakog sudionika bogoslužja. Kao građevina, crkva se svojim oblikom, visinom, veličinom ili na neki drugi način razlikuje od ostalih zgrada i kuća te svojim vanjskim i unutarnjim izgledom odražava svetost koju i predstavlja. Ona je kuća Božja koja svojim unutrašnjim izgledom naglašava Božju prisutnost i upućuje vjernike na sabranost i pobožnost kako bi susret i razgovor s Bogom bio što potpuniji, osobito u sakramentu euharistije.

Crkvena je građevina iznutra jedinstven prostor, ali se sastoji od dva temeljna dijela, a to su svetište i prostor za narod.

Svetište je, u odnosu na prostor za narod, istaknuto i malo izdignuto čime se želi naglasiti važnost, tj. svetost ovog prostora te ostvariti bolji kontakt između svih dionika liturgijskog slavlja. Svetište skladno čine oltar, ambon, u nekim crkvama svetohranište te sjedišta za slavitelja i ministrante, stolić za darove.

Prostor za narod je drugi bitan dio crkve koji se još naziva brod ili lađa. Lađa crkve je mjesto u kojem vjernici stoje ili sjede za vrijeme bogoslužja. Taj prostor ima važnu ulogu - treba odražavati zajedništvo vjernika s predvoditeljem slavlja. Neke crkve imaju izdužene i uske lađe te su ponekad izgrađene kao jednobrodne, dvobrodne, trobrodne, ponekad četverobrodne ili peterobrodne, ali se u novije vrijeme izgrađuje bitno drugačiji oblik prostora za narod s ciljem postizanja većeg zajedništva vjernika i predvoditelja slavlja.

U prostoru za narod nalaze se klupe, slike ili reljefi Križnog puta, kipovi i slike svetaca i ispovjedaonice. Neke crkve, uz klasične ispovjedaonice koje uglavnom pružaju samo prostor za klečanje, sadrže i manje prostorije u kojima se mogu obavljati duhovni razgovori, odnosno u kojima bi vjernici koji žele takvu ispovijed, postigli dublju sabranost i iskreniji stav.

Kao skupina imate zadatak pročitati tekst i na temelju njega napraviti sažetak u kojem ćete izložiti ono najvažnije iz obrađenog teksta. Izaberite svog predstavnika koji će izložiti rezultate vašeg rada. U radu njegujte zajedništvo unutar skupine i nastojte biti kreativni.

Na ulazu u crkvu nalazi se **posuda za blagoslovljenu vodu**. Stavljanjem ruke u tu vodu, i praveći na sebi znak križa, želimo se uvijek iznova prisjetiti svoga krštenja po kojem smo postali djeca Božja i članovi Crkve - zajednice vjernika.

Gotovo svaka crkva iznad ulaza ima **kor**. To je prostor u kojem su, zbog svoje veličine, smještene orgulje, pa onda i crkveni zbor. U novijim crkvama kor za pjevače i zbor, prikladnije se smješta na mjesto bliže samog svetišta, zajedno s drugim vjernicima.

Lađa je dio crkve u kojem se nalaze klupe i koji obično zauzima veći dio same građevine, a u njoj se za vrijeme liturgijskog slavlja nalaze vjernici.

Sakristija je također dio crkvene zgrade. To je prostorija predviđena za čuvanje liturgijskog posuda, knjiga, liturgijske odjeće i svega što je potrebno za liturgijska slavlja. Za njezinu su urednost najčešće odgovorni upravo ministranti. Sakristija je prostorija priprave svećenika i ministranata za slavlje euharistije i ostalih bogoslužnih čina.

Svaka crkva ima svoje umjetničke ukrase koji su dostojni, ugledni i lijepi znakovi i simboli nadnaravnih vrednota te uvelike pridonose svetosti i ljepoti liturgijskog prostora. U umjetničke ukrase ubrajamo slike, freske, vitraje, kipove, cvijeće i slično. Oni prikazuju uskrslog Krista, Posljednju večeru, Krista Učitelja, križni put, svece itd. Slike i kipovi mogu biti znak i propovijed te na svoj način govoriti i biti u službi vjere i molitve. Oni nas žele vizualno približiti svetima, da po njihovim zagovorima molimo nebeskog Oca za svoje potrebe. Oslíkani prozori, vitraji, također svojom veličinom, oblikom i količinom propuštanja svjetlosti omogućuju jači osjećaj mističnosti.

Umjetničkoj se vrijednosti i izražaju mora pridružiti i djelotvornost. Drukčije rečeno, crkvena je umjetnost uvijek treba biti u službi liturgijskog slavlja. Crkveni prostor mora biti obilježen svečanošću i uzvišenošću; trebao bi biti odsjev božanskih obećanja i poziv na vjerničku nadu.

I crkvena su vrata, koja igraju značajnu ulogu u Kristovoj poredbi s ulaznim vratima, često ukrašena nenametljivim biblijskim ili liturgijskim simbolima.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.3. Oltar i ambon - središnja mjesta liturgijskog slavlja

25

Ciljevi

- ✓ Upoznati prostor svetišta crkve i središnjost oltara u njemu
- ✓ Posvijestiti važnost, mjesto i simboliku ambona kao stola uprisutnjenja Riječi
- ✓ Otkriti značenje i simboliku oltara kao spomen-mjesta Kristove žrtve na križu
- ✓ Njegovati stav poštovanja prema oltaru i ambonu kao simbolima Kristove prisutnosti

Materijali za rad

- * Radni listovi
- * Umnoženi tekstovi za Službu riječi
- * Ljepilo za papir
- * Olovke, bojice i vodene bojice
- * Karton ili stiropor
- * Stiropor
- * Škare
- * Prazni listovi

Prijedlog tijeka susreta

Susret je prikladno započeti Službom Riječi u prezbiteriju crkve ili kapele. U poučnom dijelu susreta kateheta sudionike uvodi u rad predloženom motivacijom. Susret se nastavlja radom u skupinama uz pomoć slikovnih i tekstualnih materijala o ambonu i oltaru. Radove skupina poželjno je predstaviti na primjeren način svim sudionicima katehetskog susreta. Susret završava zajedničkom pjesmom i molitvom ili u katehetskoj dvorani ili u prezbiteriju crkve.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Molitveni početak zamišljen je kao svojevrsna Služba Riječi. Molitveni dio susreta prikladno je započeti u prostoru prezbiterija, u neposrednoj blizini ambona i oltara.

Služba Riječi

P. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.
O. Amen

Pomolimo se.

Svemogući, vječni Bože,
pozvao si nas da ti služimo u zajednici Crkve,
u različitosti službi i jedinstvu poslanja.
Učini nas vjernim slušateljima i vršiteljima tvoje Riječi,
i daj da vođeni tvojom milošću
budemo vjerni svjedoci kraljevstva istine i ljubavi.
Po Kristu Gospodinu našem.

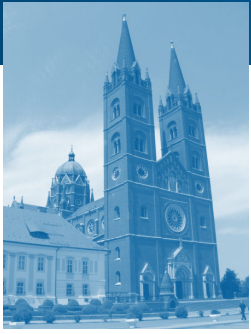
Prvo čitanje - 1 Pt 2, 4-9

Pristupite k njemu, *Kamenu* živomu što ga, istina, ljudi odbaciše, ali je u očima Božjim izabran, dragocjen, pa se kao živo kamenje ugrađujte u duhovni Dom za sveto svećenstvo da prinosite žrtve duhovne, ugodne Bogu po Isusu Kristu.

Stoga stoji u Pismu: *Evo postavljam na Sionu kamen odabrani, dragocjeni kamen ugaoni: Tko u nj vjeruje, ne, neće se postidjeti.* Vama dakle koji vjerujete - čast! A onima koji ne vjeruju - *kamen koji odbaciše graditelji postade kamen zaglavni i kamen spoticanja, stijena posrtanja*; oni se o nj spotiču, neposlušni Riječi, za što su i određeni.

A vi ste *rod izabrani, kraljevsko svećenstvo, sveti puk, narod stečeni da naviještate silna djela* Onoga koji vas iz tame pozva k divnom svjetlu svojem.

PRIPJEVNI PSALAM Ps 118, 19-24

Ant. *Zahvaljujte Gospodinu jer je dobar,
jer je vječna ljubav njegova!*

Otvorite mi širom vrata pravde:
ući ću, Gospodinu zahvalit'!
"Ovo su vrata Gospodnja,
na njih ulaze pravedni!"

Zahvalit ću ti što si me uslišio
i moj postao spasitelj.
Kamen što ga odbaciše graditelji
postade kamen zaglavni.

Gospodnje je to djelo:
kakvo čudo u očima našim!
Ovo je dan što ga učini Gospodin:
kličimo i radujmo se njemu!

EVANDELJE Lk 24, 13-32

I gle, dvojica su od njih toga istog dana putovala u selo koje se zove Emaus, udaljeno od Jeruzalema šezdeset stadija. Razgovarahu međusobno o svemu što se dogodilo. I dok su tako razgovarali i raspravljali, približi im se Isus i pođe s njima. Ali prepoznati ga - bijaše uskraćeno njihovim očima. On ih upita: "Što to putem pretresate među sobom?" Oni se snuždeni zaustave te mu jedan od njih, imenom Kleofa, odgovori: "Zar si ti jedini stranac u Jeruzalemu te ne znaš što se u njemu dogodilo ovih dana?"

A on će: "Što to?" Odgovore mu: "Pa ono s Isusom Nazarećaninom, koji bijaše prorok - silan na djelu i na riječi pred Bogom i svim narodom: kako su ga glavari svećenički i vijećnici naši predali da bude osuđen na smrt te ga razapeli. A mi se nadasmo da je on onaj koji ima otkupiti Izraela. Ali osim svega toga ovo je već treći dan što se to dogodilo. A zbuniše nas i žene neke od naših: u praskozorje bijahu na grobu, ali nisu našle njegova tijela pa dođoše te rekoše da su im se ukazali anđeli koji su rekli da je on živ. Odoše nato i neki naši na grob i nadoše kako žene rekoše, ali njega ne vidješe." A on će im: "O bezumni i srca spora da vjerujete što god su proroci navijestili! Nije li trebalo da Krist sve to pretrpi te uđe u svoju slavu?" Počevši tada od Mojsija i svih proroka, protumači im što u svim Pismima ima o njemu. Uto se približe selu kamo su išli, a on kao da htjede dalje. No oni navaljivahu: "Ostani s nama jer zamalo će večer i dan je na izmaku!" I unide da ostane s njima.

Dok bijaše s njima za stolom, uze kruh, izreče blagoslov, razlomi te im davaše. Uto im se otvore oči te ga prepoznaše, a on im iščeznu s očiju. Tada rekoše jedan drugome: "Nije li gorjelo srce u nama dok nam je putem govorio, dok nam je otkrivao Pisma?"

Svećenik ili kateheta neka na temelju biblijskih čitanja održe kratki nagovor.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.3. Oltar i ambon - središnja mjesto liturgijskog slavlja

27

MOLITVA VJERNIKA

Po sakramentima inicijacije, milosrdni Otac, učinio nas je dionicima svoga spasenja. Molimo Gospodina da nam pomogne čitati u našim životima znakove njegove spasonosne prisutnosti.

Zazovimo ga govoreći:

Učini nas svojim svjedocima, Gospodine!

1. Prati, Gospodine, svoju Crkvu snagom Duha Svetoga da uvijek osluškuje tvoju riječ i životom je vrši, molimo te.
2. Za sve koji se stavljaju u službu Crkvi i Kristu: okrijepi ih snagom vjerodostojna života, molimo te.
3. Za sve kršćane: da s darom vjere koju si im udijelio raste u njima i ljubav prema svakom čovjeku, molimo te.
4. Za nas ovdje sabrane: osnaži nas da tebe ljubimo i svojim životom tebi služimo, molimo te.

Svemogući Bože, darom svoje ljubavi pozvao si nas u život. Daj nam nasljedovati put evanđeoskog služenja i svjedočenja, po Kristu Gospodinu našem.

Molitva Gospodnja: Oče naš...

POUČNI DIO

Motivacija

Kateheta podijeli sudionike u dvije skupine. Svaka skupina dobije jednu veliku kovertu s izrezanim dijelovima slike koju treba pravilno složiti (oltar i ambon). Nakon što svaka skupina ispravno složi svoju sliku i zalijepi je na prazan papir, odgovara na postavljena pitanja koja će kateheta podijeliti nakon što su sve slike složene.

1. Što prikazuje slika?
2. Za što služi mjesto sa slike? Gdje se nalazi i koje je njegovo značenje u liturgiji Crkve?
3. Koje su sličnosti, a koje razlike mjesta sa slike s onim koji se nalazi u vašoj crkvi? Što dovodi do tih razlika?

Rad u skupinama

Svaka skupina dobije vlastiti radni list s tekstom koji se odnosi na središnja mjesta koja se nalaze u svetištu (oltar i ambon). Dvije su mogućnosti obrade teme u skupinama:

a) Sudionici podijeljeni u skupine imaju zadatak napisati novinski oglas ili natječaj za izradu oltara i ambona. U svom oglasu ili natječaju trebaju navesti bitne odrednice ambona i oltara unutar, njihovu svrhu i simboliku, liturgijske odrednice za oblikovanje tog mjesta te njegovo povijesno značenje.

b) Sudionici skupina trebaju se uživjeti u ulogu umjetnika koji treba izraditi oltar ili ambon prema liturgijskim uputama i spoznajama na temelju predloženih tekstova i molitava za posvetu oltara i blagoslov ambona. Članovi skupina kao umjetnici trebaju naslikati ili izraditi od kartona ili stiropora navedena liturgijska mjesta. U radu se trebaju voditi vlastitom kreativnošću i inspiracijom, ali nastojeći se pridržavati liturgijskih uputa koje se odnose na oltar i ambon kao i ikonologijskim zakonitostima pojedinog od spomenutih mjesta liturgijskog prostora.

Po završetku rada, skupine prezentiraju svoje radove ostalim skupinama. Radove je moguće izložiti u katehetskoj dvorani ili u predvorju crkve.

Oltar je središnje mjesto liturgijskog prostora i znak samog Krista, mjesto na kojem se vrši spasonosno otajstvo. Kršćanski oltar je spomen-mjesto neponovljive Kristove muke i smrti na križu. On je *žrtvenik* spomena na Kristovu jedinstvenu i neponovljivu žrtvu i *stol* oko kojeg se

vjernici okupljaju i blaguju tijelo i krv Kristovu.

Svojim smještajem on treba biti središtem u slavljenju i okupljanju vjernika. Oltar od crkve stvara Očev dom. Oko oltara koji treba biti nepomičan, razmještaju se svi potrebni elementi za slavlje obreda: sjedište za predsjedatelja, ambon za navještaj Riječi, mjesto za službenike i pjevače, prostor za slavlje kršćanske ženidbe i druga slavlja, dvorana (prostor) za zajednicu.

Prvi kršćani nisu htjeli graditi oltare po uzoru na starozavjetne ili poganske oltare, a za mjesto bogoslužja i žrtve radije koriste pojam *stol* (lat. *mensa*). Najvjerojatnije je riječ o drvenim stolovima u domovima vjernika.

Kasnije se euharistijski stol sve češće izrađuje od kamena koji u sebi nosi simboliku Krista, duhovnog i ugaonog kamena i stijene.

S uvođenjem tradicije polaganja tijela mučenika pod oltar, oltar počinje sličiti grobu. Polaganjem u oltar relikvija svetaca ili kasnije slika svetaca na oltar, radi javnoga štovanja vjernika, sve više se gubila dimenzija vazmenoga stola zajedništva i žrtve.

Oltar je od 8. st. nadalje sve više gubio svoj oblik stola i žrtvenika, i poprimao ulogu potporna približavajući se sve više zidu. Pojavom služenja privatnih misa i širenjem različitih privatnih pobožnosti umnažaju se oltari diljem crkava.

Liturgijska reforma Drugog vatikanskog sabora vratila je oltaru središnje mjesto u liturgijskom prostoru. Oltar je okrenut prema puku i smješten i oblikovan tako da se uvijek jasno vidi da je on znak samog Krista, mjesto na kojem se vrši spasonosno otajstvo.

Na oltaru se može nalaziti samo ono što je potrebno za slavlje euharistije: evanđelistar – od početka slavlja do navještaja evanđelja, kalež s pliticom, tjelesnik, pokrivalo i misal – od priprave darova do čišćenja posuđa poslije pričesti. Pored oltara ili u neposrednoj blizini postavlja se križ koji podsjeća na žrtvenu narav euharistije i prikladno raspoređeni svijećnjaci.

Iz molitve posvete oltara

Bože, u otajstvenom naumu svoje ljubavi
odredio si da uminu sve slike
i u Kristu se ispuni otajstvo žrtvenika.
Krist, Svećenik i Žrtva, na drvo križa uziđe
i tebi, Oče, sama sebe predade
kao žrtvu čistu,
da svega svijeta grijeha uništi
i nov vječan savez s tobom uglati.
Zato ovaj kameni oltar
postade znamenom Krista:
blagdanski stol kojem hrle uzvanici Kristovi;
mjesto prisnoga zajedništva i mira s tobom;
vrela jedinstva Crkve i bratske složnosti;
središte naše hvale i zahvaljivanja.
- sve dok ne prispijemo u vječni dom,
gdje ćemo s Kristom,
vrhovnim svećenikom i živim oltarom,
tebi prinositi vječnu žrtvu hvale.

Ambon (od grč. *anabaino* - penjem se, idem prema gore) ili stol Božje Riječi, je povišeno i posebno urešeno mjesto s kojega se naviješta i tumači riječ Božja. S njega se okupljenoj zajednici proglašuju: čitanja, pripjevni psalam i vazmeni hvalospjev; s njega se može držati i homilija, te sveopća ili vjernička molitva. Ambon izražava i u središte stavlja Božju riječ, a Crkva ju osluškuje i tako se izgrađuje i raste.

Za razliku od pogana, u čijim hramovima nije postojalo mjesto ili prostor za čitanje poruke, kršćanski se kult već od samoga početka očituje duboko vezan uz navještaj Riječi, objave i poruke Božje.

Ambon je mjesto na kojem se naviješta i uprisutnjuje Riječ i mjesto spomena koji uprisutnjuje Uskrsloga. On je takoreći spomenik Kristova uskrsnuća. Od starine se uz ambon povezuje simbolika svjetla. U ranokršćanskim crkvama uz ambon se redovito nalazio svijećnjak za uskrsnu svijeću. Navještaj evanđelja prepoznat je kao svjetlo kojim Uskrsli rasvjetljuje Crkvu sabranu u osluškivanju Riječi.

Liturgijska obnova Drugoga vatikanskog sabora vratila je središnje mjesto Božjoj riječi, a sukladno tome i ambonu kao prostoru s kojeg se Riječ naviješta i 'razlama' sabranoj zajednici. Zajednica odgovara sveopćom molitvom koja izvire iz naviještene i blagovane riječi.

Oblik ambona treba biti u suodnosu s oltarom. Njegov smještaj treba tražiti u blizini zajednice (ne unutar samog prezbiterija) i treba omogućiti pristup procesiji s evanđelistarom kao i uskrsni navještaj Riječi. Ambon treba biti smješten tako da zadržava svoje dostojanstvo i svrhu te tako da zajednica dobro vidi i čuje službenike koji ga koriste. Budući da je ambon mjesto navještaja Božje riječi, na njega uzlaze samo oni koji su službom za to određeni (đakon, čitači, pjevač psalma, predsjedatelj i molitelji sveopće molitve).

Molitva blagoslova ambona

Bože, ti si se udostojao
pozvati ljude iz tame u svoje divno svjetlo.
Dolikuje da ti zahvaljujemo što nas
neprestano hraniš slatkom hranom svoje riječi
te nas stalno podsjećaš na svoj čudesan nauk.
Molimo te, Gospodine, nek' s ovog mjesta
u našim ušima odjekuje glas tvoga Sina
da ono na što nas Duh Sveti potiče
vjerno izvršujemo
te ne budemo samo slušatelji
nego i gorljivi izvršitelji tvoje riječi.
Nek' nam ovdje vjesnici tvoje riječi
pokazuju putove života
da njima radosno hodimo
te slijedimo Krista Gospodina
i postignemo vječni život.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.3. Oltar i ambon - središnja mjesta liturgijskog slavlja

30

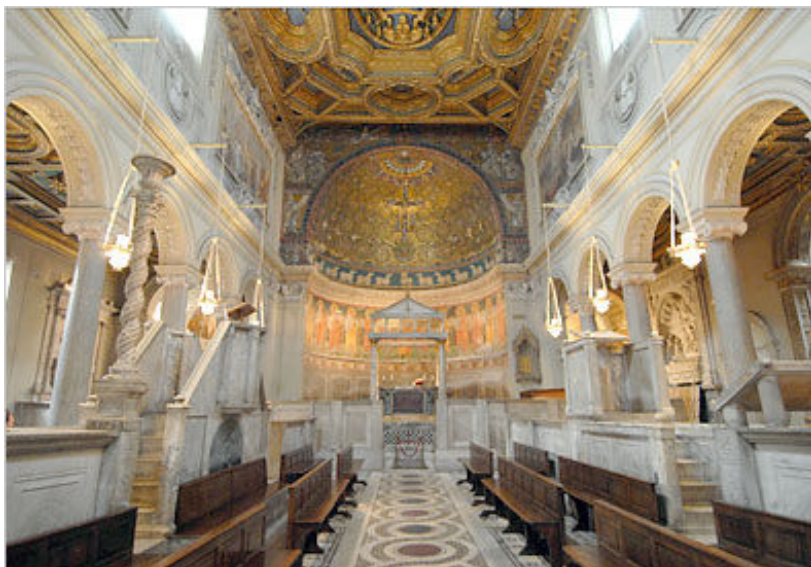
KATEHETSKE ZADAĆE

☺ Posjetite susjedne župe i fotografirajte ambone i oltare koji se nalaze u njihovim crkvama. Pokušajte usporediti sličnosti i razlike ambona i oltara u župama koje ste posjetili. Promislite u kojoj mjeri su mjesto oltara i ambona u skladu s liturgijskim smjernicama, a koliko odgovaraju simbolici koja im je vlastita.

☺ Ministrante se nerijetko naziva *poslužiteljima oltara*. U euharistijskom slavlju i ostalim liturgijskim slavljinama nastojte svojom službom ukazivati na središnjost oltara i međusobnu povezanost Riječi naviještene i razlomljene na ambonu i razlomljenog i blagovanog kruha na oltaru.

☺ Radove koje ste izradili i oblikovali na katehetskom susretu predstavite i ostalim vjernicima u za to prikladnom prostoru i budite spremni i ostale vjernike poučiti ispravnom shvaćanju i značenju mjesta oltara i ambona u liturgijskim slavljinama.

☺ Ukoliko u euharistijskom slavlju obnašate službu poslužitelja, prepustite navještaj Riječi odraslim i za to pripravljenim čitačima. Na taj način pridonosite razlikovanju liturgijskih službi i dostojanstvu navještaja Božje riječi. Kao ministranti i članovi vjerničke zajednice, donosite na oltar darove kruha i vina i pripravlajte ono što je potrebno za euharistijsku službu.

ZAVRŠNI DIO

Molitveni završetak

Na kraju susreta sudionici mogu zapjevati pjesmu *Od sva se četiri vjetra* (PGPN 226.) i zajednički izmoliti ili molitvu posvete oltara ili molitvu blagoslova ambona koje su bile polazište za promišljanje i rad u poučnom dijelu susreta.

Od sva se četiri vjetra

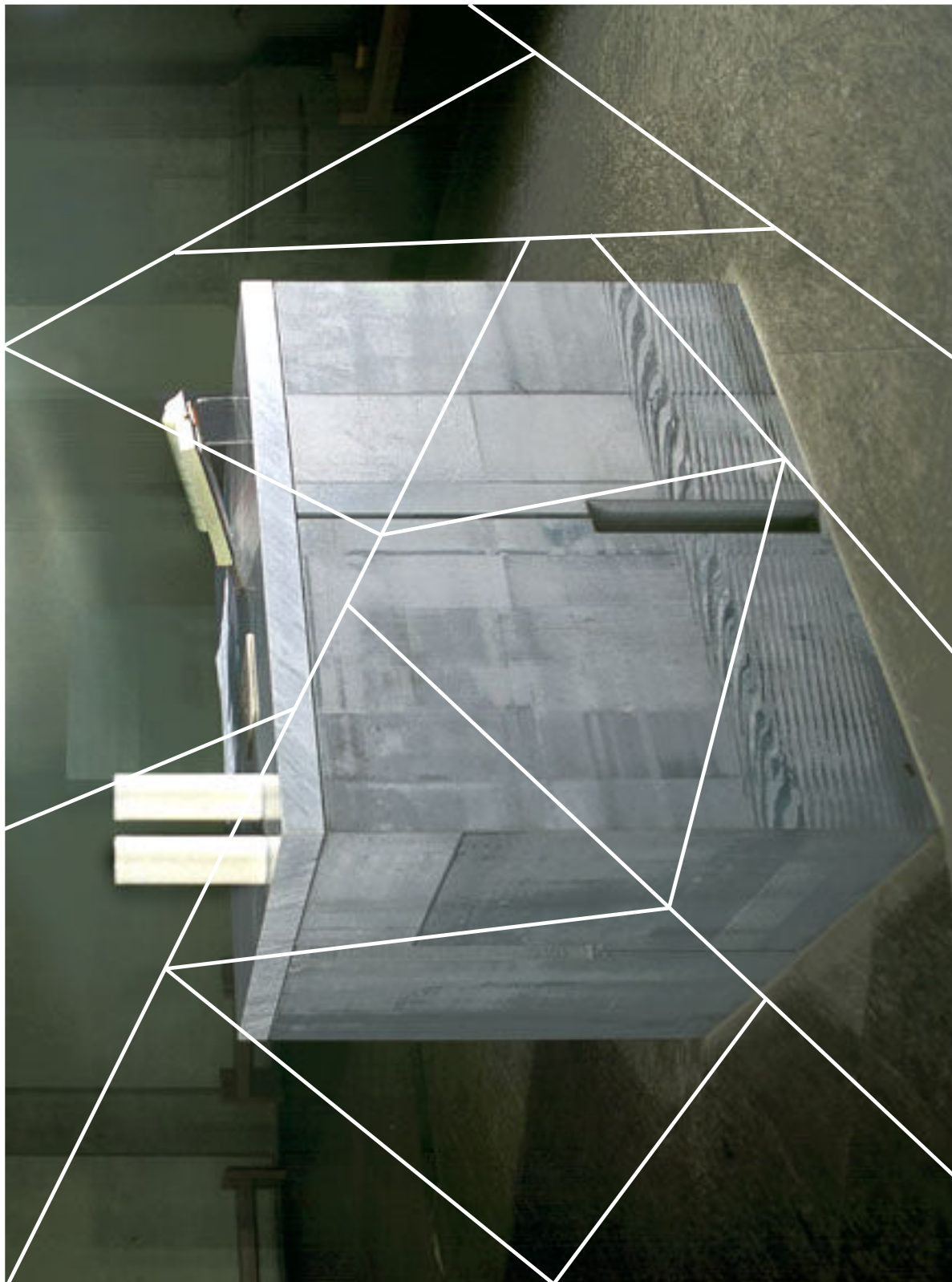
Od sva se četiri vjetra
Crkva sabire sveta
u živi Božji hram.

Krist joj je glava Duh Božji snaga,
Marija mati a nebo dom.
Kako je dobro kako je lijepo
zajedno biti u domu Tvom.

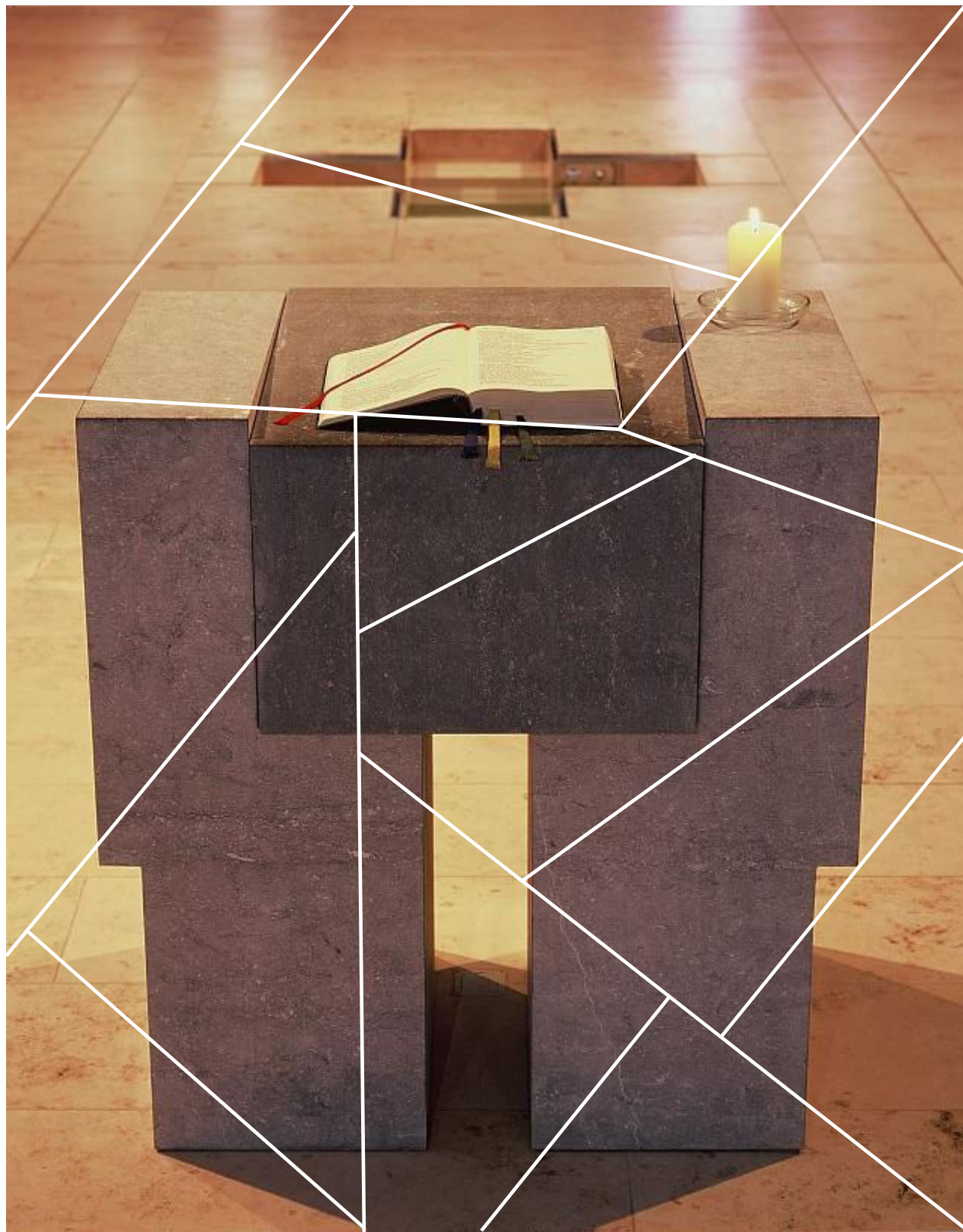

Oltar

Ambon

Pitanja za skupine

SKUPINA A

1. Što prikazuje slika?
2. Za što služi predmet sa slike?
Gdje se nalazi i kako se koristi?
3. Koje su sličnosti, a koje razlike predmeta sa slike s onim koji se nalazi u vašoj crkvi?

SKUPINA B

1. Što prikazuje slika?
2. Za što služi predmet sa slike? Gdje se nalazi i kako se koristi?
3. Koje su sličnosti, a koje razlike predmeta sa slike s onim koji se nalazi u vašoj crkvi?

Oltar je središnje mjesto liturgijskog prostora i znak samog Krista, mjesto na kojem se vrši spasonosno otajstvo. Kršćanski oltar je spomen-mjesto neponovljive Kristove muke i smrti na križu. On je *žrtvenik* spomena na Kristovu jedinstvenu i neponovljivu žrtvu i *stol* oko kojeg se vjernici okupljaju i blaguju tijelo i krv Kristovu.

Svojim smještajem on treba biti središtem u slavljenju i okupljanju vjernika. Oltar od crkve stvara Očev dom. Oko oltara koji treba biti nepomičan, razmještaju se svi potrebni elementi za slavlje obreda: sjedište za predsjedatelja, ambon za navještaj Riječi, mjesto za službenike i pjevače, prostor za slavlje kršćanske ženidbe i druga slavlja, dvorana (prostor) za zajednicu.

Prvi kršćani nisu htjeli graditi oltare po uzoru na starozavjetne ili poganske oltare, a za mjesto bogoslužja i žrtve radije koriste pojam *stol* (lat. *mensa*). Najvjerojatnije je riječ o drvenim stolovima u domovima vjernika.

Kasnije se euharistijski stol sve češće izrađuje od kamena koji u sebi nosi simboliku Krista, duhovnog i ugaonog kamena i stijene.

S uvođenjem tradicije polaganja tijela mučenika pod oltar, oltar počinje sličiti grobu. Polaganjem u oltar relikvija svetaca ili kasnije slika svetaca na oltar, radi javnoga štovanja vjernika, sve više se gubila dimenzija vazmenoga stola zajedništva i žrtve.

Oltar je od 8. st. nadalje sve više gubio svoj oblik stola i žrtvenika, i poprimao ulogu potpornja približavajući se sve više zidu. Pojavom služenja privatnih misa i širenjem različitih privatnih pobožnosti umnažaju se oltari diljem crkava.

Liturgijska reforma Drugog vatikanskog sabora vratila je oltaru središnje mjesto u liturgijskom prostoru. Oltar je okrenut prema puku i smješten i oblikovan tako da se uvijek jasno vidi da je on znak samog Krista, mjesto na kojem se vrši spasonosno otajstvo.

Na oltaru se može nalaziti samo ono što je potrebno za slavlje euharistije: evanđelistar - od početka slavlja do navještaja evanđelja, kalež s pliticom, tjelesnik, pokrivalo i misal - od priprave darova do čišćenja posuđa poslije pričesti. Pored oltara ili u neposrednoj blizini postavlja se križ koji podsjeća na žrtvenu narav euharistije i prikladno raspoređeni svijećnjaci.

1.3. Oltar i ambon - središnja mjesta liturgijskog slavlja

Ambon (od grč. *anabaíno* - penjem se, idem prema gore) ili stol Božje Riječi, je povišeno i posebno urešeno mjesto s kojega se naviješta i tumači riječ Božja. S njega se okupljenoj zajednici proglašuju: čitanja, pripjevni psalam i vazmeni hvalospjev; s njega se može držati i homilija, te sveopća ili vjernička molitva. Ambon izražava i u središte stavlja Božju riječ, a Crkva ju osluškuje i tako se izgrađuje i raste.

Za razliku od pogana, u čijim hramovima nije postojalo mjesto ili prostor za čitanje poruke, kršćanski se kult već od samoga početka očituje duboko vezan uz navještaj Riječi, objave i poruke Božje.

Ambon je mjesto na kojem se naviješta i uprisutnjuje Riječ i mjesto spomena koji uprisutnjuje Uskrsloga. On je takoreći spomenik Kristova uskrsnuća. Od starine se uz ambon povezuje simbolika svjetla. U ranokršćanskim crkvama uz ambon se redovito nalazio svijećnjak za uskrsnu svijeću. Navještaj evanđelja prepoznat je kao svjetlo kojim Uskrsli rasvjetljuje Crkvu sabranu u osluškivanju Riječi.

Liturgijska obnova Drugoga vatikanskog sabora vratila je središnje mjesto Božjoj riječi, a sukladno tome i ambonu kao prostoru s kojeg se Riječ naviješta i 'razlama' sabranoj zajednici. Zajednica odgovara sveopćom molitvom koja izvire iz naviještene i blagovane riječi.

Oblik ambona treba biti u suodnosu s oltarom. Njegov smještaj treba tražiti u blizini zajednice (ne unutar samog prezbiterija) i treba omogućiti pristup procesiji s evanđelistarom kao i uskrsni navještaj Riječi. Ambon treba biti smješten tako da zadržava svoje dostojanstvo i svrhu te tako da zajednica dobro vidi i čuje službenike koji ga koriste. Budući da je ambon mjesto navještaja Božje riječi, na njega uzlaze samo oni koji su službom za to određeni (đakon, čitači, pjevač psalma, predsjedatelj i molitelji sveopće molitve).

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.4. Liturgijski prostor i jaka vremena liturgijske godine

36

Ciljevi

- ✓ Poznavati tijek liturgijske godine
- ✓ Upoznati jaka vremena liturgijske godine i njihovu važnost i sadržaj
- ✓ Znati urediti liturgijski prostor u jakim vremenima
- ✓ Voditi računa o samom vremenu i njegovoj simbolici

Materijali za rad

- × Umnožene molitvene kartice
- × Slike liturgijske godine
- × Katolički kalendari
- × Olovke
- × Papiri
- × Cd s meditativnom glazbom
- × Umnoženi listići sa zadatkom za uvod u temu

Prijedlog tijeka susreta

Susret započinje molitvom, uz prikladnu glazbenu pozadinu, u crkvi ili u prikladno uređenoj dvorani. Uvodom u temu kateheta motivira polaznike, koji će kroz rad u skupinama, uz pomoć kratkih tekstova upoznati jaka vremena liturgijske godine i pokušati napraviti plan uređenja crkvenog prostora u pojedinom vremenu. Zatim će svoje uratke predstaviti ostalim skupinama. Susret je prikladno završiti molitvom u crkvi.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

(Prije došašća)

Čuj jasni glas odjekuje,
u tami nas opominje:
oda sna sad se trgnite,
s nebesa Isus dolazi.

Nek duh se diže klonuli,
nek praha više ne grli,
u visu nova zvijezda sja,
od rana da nas ozdravlja.

To Bog nam šalje Jaganjca,
da briše naše dugove;
svi skupa sad sa suzama
za oprostjenje molimo!

Kad iznovice dođe on
i strahom zemlju napuni,
nek ne kazni nas grešnike,
nek pomiluj blago nas.

Gospodstvo, slava, hvala, čast
sa Ocem Sinu višnjemu
i s njima Duhu Svetomu
nek bude u sve vjekove. Amen.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.4. Liturgijski prostor i jaka vremena liturgijske godine

37

EVANĎEOSKI HVALOSPJEV

Ant. Evo, šaljem Glasnika da put preda mnom pripravi.

Izgovarajući početni stih znamenujemo se znakom križa.

Blagoslovljen Gospodin, Bog Izraelov, *
što pohodi i otkupi narod svoj;
podiže nam snagu spasenja *
u domu Davida, sluge svojega,
kao što obeća na usta
svetih proroka svojih odvijeka: †
spasiti nas od neprijatelja naših - *
i od ruke sviju koji nas mrze;
iskazati dobrotu ocima našim, *
i sjetiti se Saveza svetoga svojega,
zakletve kojom se zakle Abrahamu,
ocu našem: *
da će nam dati
te mu, izbaavljeni iz ruku neprijatelja, *
služimo bez straha
u svetosti i pravednosti pred njim *
u sve dane svoje.
A ti, dijete, prorok ćeš se Svevišnjega zvati *
jer ćeš ići pred Gospodinom
da mu pripraviš putove,
da pružiš spoznaju spasenja narodu njegovu *
po otpuštenju grijeha njihovih,
darom premilosrdnog srca Boga našega *
po kojem će nas pohoditi
Mlado Sunce s visine,
da obasja one što sjede u tmini
i sjeni smrtnoj, *
da upravi noge naše na put mira.
Slava Ocu i Sinu *
i Duhu Svetomu.
Kako bijaše na početku, tako i sada i vazda *
i u vijeke vjekova. Amen.

Ant. Evo, šaljem Glasnika da put preda mnom pripravi.

Kao što joj i naslov kaže, ovu katehezu moguće je upriličiti u različitim jakim vremenima liturgijske godine. Ukoliko se ona ili neki njezin dio koristi prije početka korizme, umjesto ovdje navedenog himna predlažemo da uzmete himan na stranici 533. iz Božanskog časoslova, liturgijskog molitvenika za puk Božji te Hvalospjev (1 Pt 2, 21-24) na stranicama 606.-607.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.4. Liturgijski prostor i jaka vremena liturgijske godine

POUČNI DIO

Uvod u temu

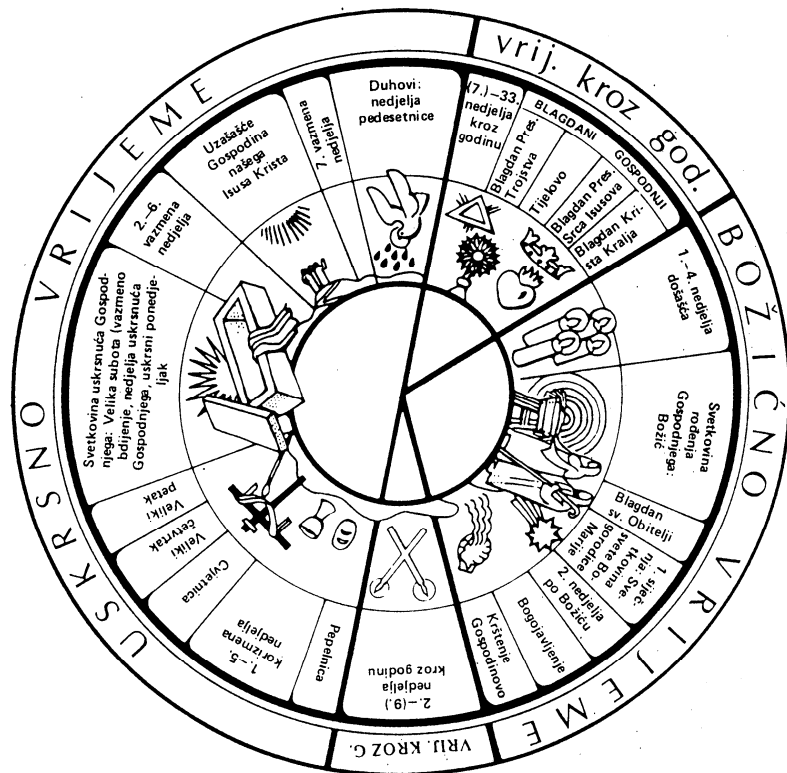
Kateheta može uvesti sudionike u temu susreta kroz ovdje predloženu igru zamišljanja i uživljanja koja završava predstavljanjem radova svih sudionika. Redoslijed predstavljanja može se odrediti prema ciklusu liturgijske godine, kronološki (najprije izlažu oni koji su odabrali vrijeme došašća, zatim oni koji su odabrali božićno vrijeme itd.) Igru je moguće zamijeniti i nekom drugom, npr. kraćim prisjećanjem i ponavljanjem, u obliku kviza, onoga što sudionici već od ranije znaju o liturgijskoj godini i liturgijskom prostoru. Poželjno je da plakat s ciklusom liturgijske godine bude istaknut na svima vidljivom mjestu.

1. Promotri sliku liturgijske godine. Zamisli da se možeš pretvoriti u spomendan, blagdan ili svetkovinu iz došašća, božićnog vremena, korizme ili uskrsnog vremena. Pusti mašti na volju i razmisli u što bi se pretvorio/pretvorila. Uz sliku liturgijske godine promotri i katolički kalendar koji će ti biti od velike pomoći u radu.

a. Kad bih bio/bila spomendan, blagdan ili svetkovina u došašću, božićnom vremenu, korizmi ili uskrsnom vremenu najradije bih bio/bila _____, zato što _____.

b. Tada bih se nazvao/nazvala _____, zato što _____.

c. Nalazio/nalazila bih se u _____ vremenu liturgijske godine i izgledao/izgledala bih _____, a to bi značilo _____.

2. Nakon što si preuzeo/preuzela ulogu na slici liturgijske godine oboji vrijeme liturgijske godine u kojoj se tvoja uloga nalazi odgovarajućom bojom koja simblizira to vrijeme liturgijske godine (crvena, zelena, ljubičasta ili bijela boja).

Rad u skupinama

Prema liturgijskom vremenu u koje pripada odabrana uloga pojedinog sudionika, kateheta oblikuje sljedeće skupine: došašće, Božić, korizma, uskrsno vrijeme.

Svaka skupina dobiva odgovarajući tekst za produblјivanje teme i zadatak napraviti plan uređenja crkvenog prostora za vrijeme liturgijske godine koje je pojedina skupina dobila, uvažavajući tekst. Plan mogu izraditi kroz sliku/skicu i riječ. Kateheta prati rad svih skupina i ukazuje na ono bitno kad je riječ o liturgijskom prostoru, poštujući liturgijske smjernice i postojeće propise.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.4. Liturgijski prostor i jaka vremena liturgijske godine

39

Tekstovi za rad u i produblјivanje teme

Došašće i Božićno vrijeme

Došašće je vrijeme od četiri liturgijska tjedna prije Božića. Kroz vrijeme došašća se Crkva pripravlja na slavlje Isusova rođenja, ali istovremeno i iščekuje njegov drugi dolazak. Došašće započinje u nedjelju koja je najbliža blagdanu sv. Andrije (30. studenog), ta se nedjelja naziva Prva nedjelja došašća i njome započinje liturgijska godina.

Liturgijska čitanja i običaji, kao i uređenje crkvenog prostora u vremenu došašća odišu pokorom, ali i radošću zbog iščekivanja Kristova dolaska. Znakovito je u vremenu došašća uređenje adventskog vijenca ili panja koji uprisutnjuje govor o „mladici iz panja Jišajeva“, a ta mladica jest zapravo Isus koji dolazi biti Bog s nama. Liturgijsko ruho, ali i različite tkanine koje koristimo u crkvenom prostoru (npr. stolnjak za ambon) ljubičaste su boje, što naglašava pokoru.

Božić slavimo 25. prosinca. Slavi se osam dana, a završava svetkovinom Bogorodice Marije 1. siječnja. Još su dva značajna dana u božićnom vremenu: Bogojavljenje i blagdan Krštenja Gospodinova na rijeci Jordanu. Imamo još jedan blagdan povezan s Božićem, a to je blagdan Prikazanja djeteta Isusa u hramu koji je izvan božićnog vremena, a slavi se 2. veljače. U božićnom vremenu liturgijsko ruho je bijele boje, a kad je uređenje crkvenog prostora u pitanju učestali je motiv „Betlehemska štalica“ koja se u različitim krajevima naše domovine uređuje na različite načine. Spomenimo i božićna drvca i njihovo postavljanje na Badnjak.

Korizma i uskršno vrijeme

Korizma je vrijeme od oko četrdeset dana prije Uskrsa, a počinje na Pepelnici. Vrijeme je to molitve, posta, pokore i djela ljubavi kroz koja se vjernici pripravlјaju na taj najveći kršćanski blagdan. Korizma pomaže da se vjernici podsjetite na svoju grješnost i potrebu za obraćenjem. Međutim, važno je naglasiti da nije bitna tjelesna patnja odnosno pokora kao takva, nego kao sredstvo pomoću kojeg se čovjek mijenja na bolje. Liturgija korizme je veoma bogata i znakovita. Liturgijska čitanja npr. o Isusovoj kušnji u pustinji, o Samariјanki... nose snažnu poruku, a tekstovi mogu biti poticaj za uređenje crkvenog prostora. Liturgijska boja u korizmi je ljubičasta.

Uskrs je najveći kršćanski blagdan. Dan na koji je Krist pobijedio smrt i svakom od nas darovao mogućnost vječnog života. Uskršno vrijeme počinje s vazmenim bdijenjem na Veliku subotu, slijedi vazmena osmina (koja traje tjedan dana), uključuje blagdan Uzašašća, a završava Pedesetnicom kada Crkva slavi svoj rođendan – silazak Duha Svetoga. Liturgijsko ruho u uskršnom vremenu je bijele boje, osim na Duhove kad je liturgijska boja crvena. Uskršna svijeća zauzima središnje mjesto u liturgiji kako uskršnog bdijenja, tako i kroz čitavo uskršno vrijeme. Potrebno je naglasiti da je zapravo svaka nedjelja proslava Kristova uskršnuća.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.4. Liturgijski prostor i jaka vremena liturgijske godine

40

KATEHETSKE ZADAĆE

- ☉ Na katehetskom susretu napravili ste planove uređenja crkvenog prostora, u dogovoru sa župnikom i katehetom aktivno sudjelujte u uređenju crkvenog prostora pred došašće, Božić, korizmu i Uskrs npr. Zajedno sa župnikom ili katehetom pripremite panj za došašće, jaslice za Božić, prikladno uredite crkvu u vrijeme korizme.
- ☉ Pokušajte izraditi male jaslice, pa ih darujte bolesnicima vaše župe.
- ☉ Pohodite neku od susjednih župa za koju znate da se u jakim vremenima liturgijske godine ističe uređenjem liturgijskog prostora. Na taj ćete način upoznati druge župe, ali i razmijeniti vrijedna iskustva.
- ☉ Razgovarajte sa starijim župljanima o tome kako se u starini uređivao liturgijski prostor u jakim vremenima liturgijske godine, prikupite fotografije iz tog vremena, ali i one novijeg datuma te pomoću njih možete pripremiti malu izložbu na temu „Božić nekad i sad...“ ili „Korizma u starini“

ZAVRŠNI DIO

Molitveni završetak

Ukoliko se ova kateheza ili jedan njezin dio koristi prije došašća izmoliti Marijin Veliča, te sljedeću molitvu:

Pomolimo se.

Svemogući i milosrdni Bože,

dok hitimo u susret tvome Sinu,

daj da nas zemaljske obveze i brige ne smetu;

nebeska mudrost tvoje riječi nek nas uvede u zajedništvo njegove sudbine.

Po Gospodinu našem Isusu Kristu, Sinu tvome, koji s tobom živi i kraljuje u vijeke vjekova. Amen.

Ukoliko se pak ova kateheza ili neki njezin dio koristi prije korizme izmoliti molitvu *Hod ususret*, te molitvu koja je ovdje donesena.

Hod ususret

Život je hod, hod ususret

Boga k čovjeku i čovjeka k Bogu.

Zato nas, Ti, Gospodine

opominješ da nam srca ne otežaju

na putu kroz život ovaj.

Na postajama života

na prividnim uspjesima

i kratkim radostima-

zastajemo i pomišljamo

da tu je vrijednost življenja.

A ti nas opet opominješ

da nam srca ne otežaju.

I tjeskobe i neuspjesi

i ti nas opet opominješ

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.4. Liturgijski prostor i jaka vremena liturgijske godine

41

znaju nas zaustaviti
vješajući verige na noge naše
da nam srca ne otežaju.

Gospodine Isuse
oslobodi nam srce od bremena života
i daj nam radost hrlit tebi u susret.

Pomolimo se.

Bože, izvore milosrđa i sve dobrote,

odredio si lijek našim grijesima:

post, molitvu i djela ljubavi.

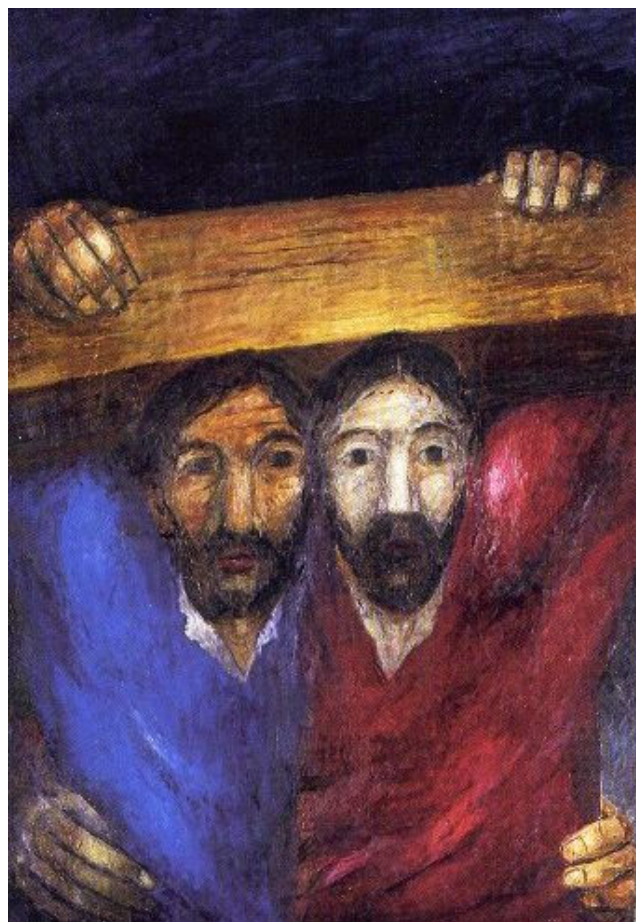
Priznajemo da smo grešni.

Savjest nas optužuje.

Molimo te: iskazuj nam uvijek svoje milosrđe.

Po Gospodinu našem Isusu Kristu, Sinu tvome,
koji s tobom živi i kraljuje u vijeke vjekova.

Amen.

Napomena: Kateheza se zbog svog sadržaja može upriličiti prije došašća i prije korizme, odnosno njezini dijelovi koji su vlastiti za pojedino vrijeme liturgijske godine. Molitveni dijelovi su prilagođeni za oba slučaja, pa ih treba koristiti prema vlastitom nahođenju katehete.

1.4. Liturgijski prostor i jaka vremena liturgijske godine

43

DOŠAŠĆE

Došašće je vrijeme od četiri liturgijska tjedna prije Božića. Kroz vrijeme došašća se Crkva pripravlja na slavlje Isusova rođenja, ali istovremeno i iščekuje njegov drugi dolazak. Došašće započinje u nedjelju koja je najbliža blagdanu sv. Andrije (30. studenog), ta se nedjelja naziva Prva nedjelja došašća i njome započinje liturgijska godina.

Liturgijska čitanja i običaji, kao i uređenje crkvenog prostora u vremenu došašća odišu pokorom, ali i radošću zbog iščekivanja Kristova dolaska. Znakovito je u vremenu došašća uređenje adventskog vijenca ili panja koji uprisutnjuje govor o „mladici iz panja Jišajeva“, a ta mladica jest zapravo Isus koji dolazi biti Bog s nama. Liturgijsko ruho, ali i različite tkanine koje koristimo u crkvenom prostoru (npr. stolnjak za ambon) ljubičaste su boje, što naglašava pokoru.

BOŽIĆNO VRIJEME

Božić slavimo 25. prosinca. Slavi se osam dana, a završava svetkovinom Bogorodice Marije 1. siječnja. Još su dva značajna dana u božićnom vremenu: Bogojavljenje i blagdan Krštenja Gospodinova na rijeci Jordanu. Imamo još jedan blagdan povezan s Božićem, a to je blagdan Prikazanja djeteta Isusa u hramu koji je izvan božićnog vremena, a slavi se 2. veljače. U božićnom vremenu liturgijsko ruho je bijele boje, a kad je uređenje crkvenog prostora u pitanju učestali je motiv „Betlehemska štalica“ koja se u različitim krajevima naše domovine uređuje na različite načine. Spomenimo i božićna drvca i njihovo postavljanje na Badnjak.

KORIZMA

Korizma je vrijeme od oko četrdeset dana prije Uskrsa, a počinje na Pepelnicu. Vrijeme je to molitve, posta, pokore i djela ljubavi kroz koja se vjernici pripravljaaju na taj najveći kršćanski blagdan. Korizma pomaže da se vjernici podsjetite na svoju grješnost i potrebu za obraćenjem. Međutim, važno je naglasiti da nije bitna pokora kao takva, nego kao sredstvo pomoću kojeg se čovjek mijenja na bolje. Liturgija korizme je veoma bogata i znakovita. Liturgijska čitanja (npr. o Isusovoj kušnji u pustinji, o Samarijanki) nose snažnu poruku, a tekstovi mogu biti poticaj za uređenje crkvenog prostora. Liturgijska boja u korizmi je ljubičasta.

USKRSNO VRIJEME

Uskrs je najveći kršćanski blagdan. Dan na koji je Krist pobijedio smrt i svakom od nas darovao mogućnost vječnog života. Uskrsno vrijeme počinje s vazmenim bdijenjem na Veliku subotu, slijedi vazmena osmina (koja traje tjedan dana) , uključuje blagdan Uzašašća, a završava Pedesetnicom kada Crkva slavi svoj rođendan - silazak Duha Svetoga. Liturgijsko ruho u uskrsnom vremenu je bijele boje, osim na Duhove kad je liturgijska boja crvena. Uskrsna svijeća zauzima središnje mjesto u liturgiji kako uskrsnog bdijenja, tako i kroz čitavo uskrsno vrijeme. Potrebno je naglasiti da je zapravo svaka nedjelja proslava Kristova uskrsnuća.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.5. Geste i kretnje u bogoslužju i liturgijskom prostoru

44

Ciljevi

- ✓ Uočiti da se Kristovo spasenje posadašnjuje u liturgiji Crkve i kroz geste, stavove i govor tijela
- ✓ Posvijestiti da obredni čini imaju zadaću uspostavljanja zajedništva s otajstvom koje uprisutnjuju i u koje uvode
- ✓ Otkriti liturgijske geste i držanja tijela te značenje i simboliku obrednog govora
- ✓ Odgajati svijest kvalitetnog osluškivanja i doživljavanja sakralnog prostora

Materijali za rad

- × Papirići za pantomimu
- × Veći papiri/plakati
- × Olovke ili kemijske olovka
- × Tekstovi za rad

Prijedlog tijeka susreta

Susret započinje molitvom u crkvi ili u drugom prikladnom sakralnom prostoru. Poučni dio susreta započinje motivacijom u obliku gestikulacije i pantomime. Nakon što kateheta kratkim izlaganjem uvede sudionike u rad, dijeli ih u parove/skupine koje će raditi na temelju tekstualnih priloga o liturgijskim gestama i kretnjama. Svaki par/skupina u obliku kratkog izlaganja i uz pomoć plakata predstavlja rad ostalim sudionicima katehetskog susreta. Susret završava zajedničkom molitvom.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Ps 95, 1-7

*Ant. Nek' mi se uzdigne molitva kao kad pred lice tvoje,
podizanje mojih ruku nek' bude k'o prinos večernji!*

Dođite, kličimo Jahvi, *
uzvikujmo Hridi, Spasitelju svome!
Pred lice mu stupimo s hvalama, *
kličimo mu u pjesmama!
Jer velik je Jahve, Bog naš, *
Kralj veliki nad svim bogovima.
U njegovoj su ruci zemaljske dubine, *
njegovi su vrhunci planina.
Njegovo je more, on ga je stvorio, *
i kopno koje načiniše ruke njegove.
Dođite, prignimo koljena i padnimo nice, *
poklonimo se Jahvi koji nas stvori!
Jer on je Bog naš, *
a mi narod paše njegove,
ovce što on ih čuva.

Slava Ocu. Kako bijaše.

*Ant. Nek' mi se uzdigne molitva kao kad pred lice tvoje,
podizanje mojih ruku nek' bude k'o prinos večernji!*

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.5. Geste i kretnje u bogoslužju i liturgijskom prostoru

45

POUČNI DIO

Motivacija

Pokaži to bez riječi

Kateheta ranije na papiriće napiše pojmove koji se odnose na emocije (npr. sreća, strah, zahvalnost, radost, tuga, poštovanje, bijes itd.). Svaki od polaznika izvlači papirić s pojmom. Pojam koji se nalazi na papiru član skupine treba pantomimom (gestama, mimikom, pokretima) predstaviti ostalim članovi skupine kako bi oni mogli pogoditi o čemu je riječ. Pritom osoba koja izvodi pantomimu ne smije ništa govoriti. Igra je završena nakon što svaki član skupine izvede pantomimu i nakon što sve izvedene pantomime budu odgonetnute.

Uvod u rad

Kateheta u obliku kraćeg izlaganja uvede sudionike u rad.

U povijesti spasenja, Bog se čovjeku objavio u ljudskom tijelu: u osobi Isusa Krista. Ljudsko tijelo postalo je tako hramom Božjim i prostorom u kojem prebiva Bog. Grijehom ranjen i razjedinjen čovjek ponovno postaje jedna i nedjeljiva zbilja, čovjek jest duša i tijelo.

U naviještaju kraljevstva Božjeg i ostvarenju spasenja Isus ne koristi samo riječi, već i geste vlastitog tijela (polaže ruke, dodiruje one koje ozdravlja, daje jesti...). Spasenje tako zahvaća čitavog čovjeka, osobu u njezinoj cjelovitosti. Čovjek, koji na Zemlji ne može živjeti izvan tijela, i samo spasenje doživljava u vlastitom tijelu.

Nastavljajući djelo Isusa Krista Crkva želi sve ljude pritieloviti njegovom slavnim Tijelu. U podjeljivanju sakramenata na poseban način do izražaja dolazi govor riječi i tijela.

Kristovo spasenje posadašnjuje se u liturgiji Crkve i kroz geste, stavove i govor tijela. U liturgijskim slavljinama, euharistiji napose, vjernik uzdiže Bogu svoje srce, razum i glas. Budući da čovjek nije biće satkano samo od duše, već i od tijela, čovjek moli i vlastitim tijelom. Pokreti i geste nemaju u liturgiji samo ceremonijalni karakter već oni nose duboko značenje kada su učinjeni svjesno, s razumijevanjem i vjerom.

U liturgiji vjernik kroz obrede, podjednako i dušom i tijelom, doživljava spasenje. Upravo stoga važno je ispravno razumjeti i vrednovati liturgijske geste i pokrete i dopustiti da nas i djelatno zahvati iskustvo spašenosti u jedinstvu i cjelovitosti duše i tijela.

Geste i pokreti tijela u liturgiji trebaju voditi k tome da cijelo slavlje odsijeva jednostavnošću, da se uvidi istinsko i puno značenje različitih dijelova slavlja i da se promiče sudjelovanje svih vjernika. Treba izbjegavati privatne sklonosti i slobodne procjene prema osobnom nahođenju ili pobožnosti. Zajedničko držanje tijela, kojeg se svi vjernici trebaju pridržavati ukazuje na jedinstvo svih članova kršćanske zajednice okupljenih na liturgijsko slavlje. Nije prikladno da vjernici slobodno mijenjaju ove stavove i pokrete prema svom nahođenju ili osobnoj pobožnosti, jer za Crkvu je važno da se kroz jedinstvo liturgijskih gesti i pokreta očituje naše dioništvo u Tijelu krštenih kojima je Krista Glava.

Za vrijeme liturgijskih slavlja zauzimamo različite stavove i činimo različite pokrete: stajanje, naklon, klečanje, sjedenje, naklon, hod, znak križa, poklecanje, pružanje ruke u znak mira. Ovi pokreti i geste nemaju samo ceremonijalni karakter. Oni nose duboko značenje kada su učinjeni svjesno, s razumijevanjem i vjerom. Preko ovih gesti i pokreta sudjelujemo pažljivije i sabranije u liturgiji.

Liturgijske knjige i odredbe nakon Drugog vatikanskog koncila nemaju nakanu detaljno normirati slijed svih liturgijskih gesta ili čina. U njima je težište stavljeno na smisao obrednih čina koji uvijek imaju zadaću simboličkih radnji, zadaću uspostavljanja zajedništva s otajstvom koje uprisutnjuju i u koje nas uvode. Upravo zato svakoj obrednoj gesti potrebno je dati vrijeme koje joj pripada, kako bi mogla biti doživljena u njezinoj težnji i otvorenosti prema otajstvenoj zbilji liturgije. Kao opće načelo vrijedi pravilo da se dvije različite obredne geste ne mogu vršiti istovremeno.

Tekstovi za rad u paru/skupinama

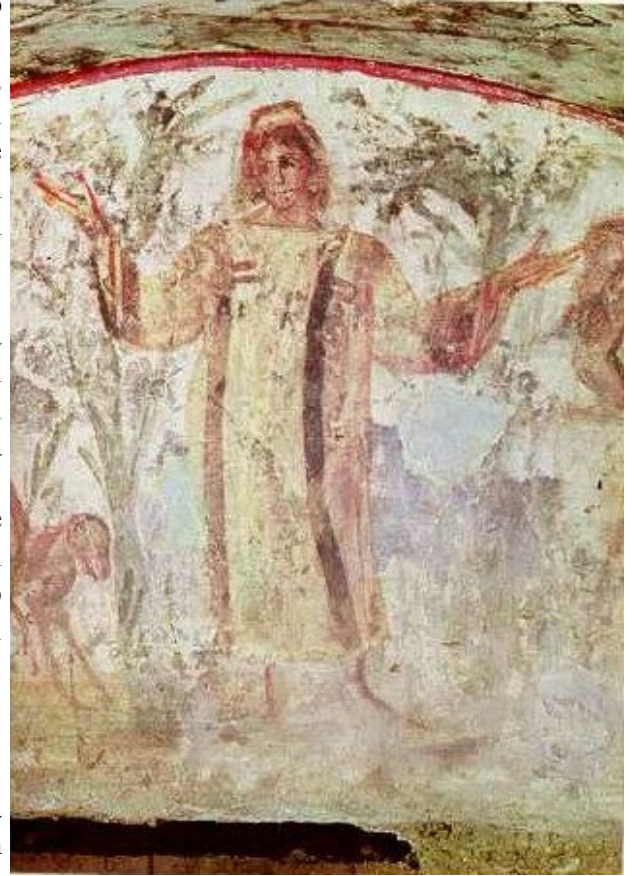
Kateheta podijeli polaznike u parove ili manje skupine. Svaka skupina/par dobije jedan od tekstova o pojedinom liturgijskom stavu ili gesti kojeg treba proučiti. Svaki par/skupina koncipira malo izlaganje za ostale polaznike. Važno je da u izlaganju istakne sve bitno vezano uz određenu liturgijsku gestu ili stav i da je poveže s cjelokupnim smislom bogoslužja. Izlaganje je moguće skicirati i na plakate koje je moguće postaviti na vidljivo mjesto.

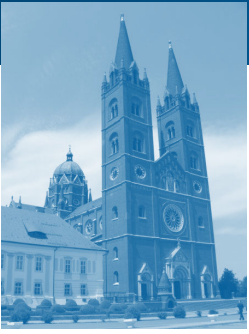
Liturgijski stavovi i geste

Stajanje je znak koji izražava spremnost, budnost, poštovanje i počast. Od samih početaka Crkve stajanje je shvaćeno kao stav onih koji su uskrsnuli s Kristom i traže što je gore (usp. Kol 3, 1). Kada u molitvi stojimo, svjesni smo da stojimo pred Bogom otkupljeni jedinstvenom žrtvom Isusa Krista. Bog je onaj koji nas pridiže, uspravlja na noge i šalje u svijet. Vjernici stoje od početka ulazne pjesme ili dok svećenik pristupa oltaru sve do završetka zborne molitve, na pjevanje *Aleluja* prije evanđelja, za vrijeme čitanja evanđelja, za vrijeme ispovijedi vjere i sveopće molitve te od poziva *Molite braćo* prije molitve nad prinosima do završetka mise.

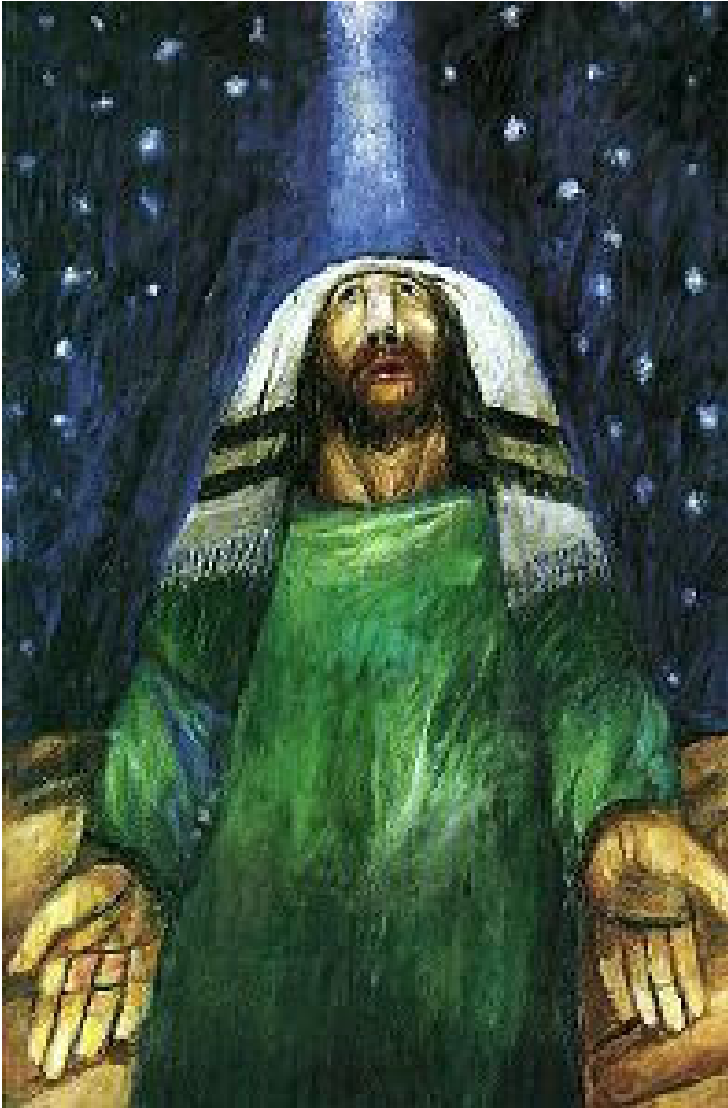
Klečanje je u ranoj Crkvi simboliziralo pokoru: spoznaja i priznavanje grijeha baca nas na tlo. Klečanje je bilo toliko povezano s pokorom da je ranim kršćanima bilo zabranjeno klečati nedjeljama i u uskrsnom vremenu jer je u te dane liturgija naglašavala radost i zahvalnost zbog otkupljenja. U srednjem vijeku, klečanje je označavalo poštovanje vazala pred njegovim gospodarom. U novije vrijeme, klečanje se shvaća kao znak poniznog klanjanja.

Sjedenje je stav mirovanja, pozornog slušanja i meditacije. Čovjek koji sjedi pokazuje da ima vremena, da je spreman oslušivati. Vjernik u sjedećem stavu razmišlja svetim događanjem, pounutrašnjuje ga i dopušta da ono djeluje na njega. Tako vjernici sjede za vrijeme čitanja i za vrijeme homilije, a mogu sjediti i nakon primanja pričesti.

Poklecanje/poklon je gesta klanjanja koja je pridržana Kristovom prisutnim u presvetom Sakramentu i svetom Križu od klanjanja na Veliki petak do početka vazmenog bdjenja. Nakon ulaska crkvu, prije nego što odemo na svoje mjesto pokleknemo u smjeru presvetog sakramenta u svetohraništu. Ukoliko je svetohranište smješteno u svetištu, svećenik i ostali poslužitelji pokleknju kad dolaze pred oltar ili kad od njega odlaze, ali ne i za vrijeme euharistijskog slavlja. Poklecanje se sastoji od savijanja desnog koljena i doticanja poda u ravnini lijeve pete. Za to vrijeme gornji dio tijela ostaje uspravan. Za vrijeme euharistijske molitve svećenik poklekne tri puta u znak poštovanja prema presvetom sakramentu: nakon podizanja hostije, kaleža i ponovno prije poziva na pričest.

Naklon je znak poštovanja i izražavanja počasti osobama. Pred oltarom koji je simbol Krista, zaustavljamo se i naklonimo svaki put kad prolazimo. Svećenik i služitelji naklone se oltaru kad u procesiji pristupaju svetištu prije početka mise. U molitvi Vjeronanja naklonimo se u trenutku riječi koje su znak spomena na utjelovljenje: "začet po Duhu Svetome, od Marije Djevice i postao čovjekom." Ova gesta označava naše duboko poštovanje i zahvalnost prema Kristu koji se ponizio i postao čovjekom kako bi nam donio spasenje. Razlikujemo mali i veliki naklon. Mali naklon je naklon glavom kod primanja ili predaje liturgijskih predmeta. Veliki ili duboki naklon sastoji se od naklona čitavim trupom.

Raširene ruke označavaju čovjeka koji ima smjelosti stati pred Boga, slaviti ga, zahvaljivati mu. Izražavaju čovjekovo prinošenje samoga sebe (Ps 141, 2), izraz su vjerničkog hvalospjeva Stvoritelju (Ps 63, 5) i znak su vapaja. U Starom zavjetu Ovaj oblik molitve bio je općeprihvaćen među prvim kršćanima (1 Tim 2, 8). Dok molimo, Krist moli u nama. Moleći uzdignutih ruku kršćanin, ispovijeda vjeru da je Raspeti uzor molitelja i molitve. Kad vidiš čovjeka raširenih ruku, zamijetit ćeš lik križa. (Tertulijan). Ova je gesta, danas pridržana uglavnom svećeniku, kroz stoljeća podosta izgubila svoju znakovitost, ali se danas oživljava u mnogim zajednicama, napose kod molitve Molitve Gospodnje.

Znak križa je najpoznatija kršćanska gesta koja zaziva Presveto Trojstvo: ona priziva u svijest sabranj zajednici da je okupljena u njegovo ime. Bog, jedan i Trojstven, onaj je koji nas saziva da budemo zajednica ujedinjena njegovom ljubavlju. Križamo se kad ustajemo i odlazimo na počinak, prije i nakon jela, u radu, na početku i na kraju liturgijskih slavlja. Kada se križamo, neka to bude doista znak križa kojim ćemo svjesno u molitvu uključiti čitave sebe: naše misli, postupke, dušu i tijelo.

službom neka budu poticaj zajednici da obredne geste budu izričaj cjelokupnog životnog bogoslužja.

1. LITURGIJSKI PROSTOR

1.5. Geste i kretnje u bogoslužju i liturgijskom prostoru

48

KATEHETSKE ZADAĆE

☺ Uprilичiti radionicu za ministrante pod nazivom *Umijeće slavljenja* u kojoj će ih se uvoditi u djelatno slavljenje liturgije. U radionici se mogu uvježbavati i liturgijske geste i kretnje s naglaskom na razumijevanje njihovog smisla u cjelokupnom liturgijskom slavlju.

☺ Ministranti koji poslužuju kod oltara na poseban način trebaju voditi brigu o dostojanstvu, jednostavnosti i ljepoti liturgijskog slavlja u kojem se treba osjećati zajedništvo svih sudionika. Svojom službom neka budu poticaj zajednici da obredne geste budu izričaj cjelokupnog životnog bogoslužja.

ZAVRŠNI DIO

Molitveni završetak

Gospodine, učini nas otvorenima za
uvijek nove susrete s Tobom,
učini da pažljivo gledamo i slušamo,
kako ne bi bezuvjetno ostali pri
našoj slici o Tebi i time
zanemarili Tebe onakva
kakav zaista jesi.
Pomozi nam vjerovati
da Ti, vječni,
želiš biti u našoj blizini,
u svakodnevnim stvarima,
u djelu naših ruku,
u ljudima koje susrećemo.
Ti božanska Riječi što si postala tijelom,
pomozi nam da te spoznamo
i ljudima o tebi svjedočimo.

Oče naš...

1.5. Geste i kretnje u bogoslužju i liturgijskom prostoru

STAJANJE

Stajanje je znak koji izražava spremnost, budnost, poštovanje i počast. Od samih početaka Crkve stajanje je shvaćeno kao stav onih koji su uskrsnuli s Kristom i traže što je gore (usp. Kol 3, 1). Kada u molitvi stojimo, svjesni smo da stojimo pred Bogom otkupljeni jedinstvenom žrtvom Isusa Krista. Bog je onaj koji nas pridiže, uspravlja na noge i šalje u svijet. Vjernici stoje od početka ulazne pjesme ili dok svećenik pristupa oltaru sve do završetka zborne molitve, na pjevanje *Aleluja* prije evanđelja, za vrijeme čitanja evanđelja, za vrijeme ispovijedi vjere i sveopće molitve te od poziva *Molite braćo* prije molitve nad prinosima do završetka mise.

KLEČANJE

Klečanje je u ranoj Crkvi simboliziralo pokoru: spoznaja i priznavanje grijeha baca nas na tlo. Klečanje je bilo toliko povezano s pokorom da je ranim kršćanima bilo zabranjeno klečati nedjeljama i u uskrsnom vremenu jer je u te dane liturgija naglašavala radost i zahvalnost zbog otkupljenja. U srednjem vijeku, klečanje je označavalo poštovanje vazala pred njegovim gospodarom. U novije vrijeme, klečanje se shvaća kao znak poniznog klanjanja.

SJEDENJE

Sjedenje je stav mirovanja, pozornog slušanja i meditacije. Čovjek koji sjedi pokazuje da ima vremena, da je spreman oslušivati. Vjernik u sjedećem stavu razmišlja svetim događanjem, pounutrašnjuje ga i dopušta da ono djeluje na njega. Tako vjernici sjede za vrijeme čitanja i za vrijeme homilije, a mogu sjediti i nakon primanja pričesti.

ZNAK KRIŽA

Znak križa je najpoznatija kršćanska gesta koja zaziva Presveto Trojstvo: ona priziva u svijest sabranoj zajednici da je okupljena u njegovo ime. Bog, jedan i Trojstven, onaj je koji nas saziva da budemo zajednica ujedinjena njegovom ljubavlju. Križamo se kad ustajemo i odlazimo na počinak, prije i nakon jela, u radu, na početku i na kraju liturgijskih slavlja. Kada se križamo, neka to bude doista znak križa kojim ćemo svjesno u molitvu uključiti čitave sebe: naše misli, postupke, dušu i tijelo.

POKLECANJE/POKLON

Poklecanje/poklon je gesta klanjanja koja je pridržana Kristu prisutnim u presvetom Sakramentu i svetom Križu od klanjanja na Veliki petak do početka vazmenog bdjenja. Nakon ulaska crkvu, prije nego što odemo na svoje mjesto pokleknemo u smjeru presvetog sakramenta u svetohraništu. Ukoliko je svetohranište smješteno u svetištu, svećenik i ostali poslužitelji pokleknu kad dolaze pred oltar ili kad od njega odlaze, ali ne i za vrijeme euharistijskog slavlja. Poklecanje se sastoji od savijanja desnog koljena i doticanja poda u ravnini lijeve pete. Za to vrijeme gornji dio tijela ostaje uspravan. Za vrijeme euharistijske molitve svećenik poklekne tri puta u znak poštovanja prema presvetom sakramentu: nakon podizanja hostije, kaleža i ponovno prije poziva na pričest.

NAKLON

Naklon je znak poštovanja i izražavanja počasti osobama. Pred oltarom koji je simbol Krista, zaustavljamo se i naklonimo svaki put kad prolazimo. Svećenik i služitelji naklone se oltaru kad u procesiji pristupaju svetištu prije početka mise. U molitvi Vjerovanja naklonimo se u trenutku riječi koje su znak spomena na utjelovljenje: "začet po Duhu Svetome, od Marije Djevice i postao čovjekom." Ova gesta označava naše duboko poštovanje i zahvalnost prema Kristu koji se ponizio i postao čovjekom kako bi nam donio spasenje. Razlikujemo mali i veliki naklon. Mali naklon je naklon glavom kod primanja ili predaje liturgijskih predmeta. Veliki ili duboki naklon sastoji se od naklona čitavim trupom.

RAŠIRENE RUKE

Raširene ruke označavaju čovjeka koji ima smjelosti stati pred Boga, slaviti ga, zahvaljivati mu. Izražavaju čovjekovo prinošenje samoga sebe (Ps 141, 2), izraz su vjerničkog hvalospjeva Stvoritelju (Ps 63, 5) i znak su vapaja. U Starom zavjetu ovaj oblik molitve bio je općeprihvaćen među prvim kršćanima (1 Tim 2, 8). Dok molimo, Krist moli u nama. Moleći uzdignutih ruku kršćanin, ispovijeda vjeru da je Raspeti uzor molitelja i molitve. Kad vidiš čovjeka raširenih ruku, zamijetit ćeš lik križa. (Tertulijan). Ova je gesta, danas pridržana uglavnom svećeniku, kroz stoljeća podosta izgubila svoju znakovitost, ali se danas oživljava u mnogim zajednicama, napose kod molitve Molitve Gospodnje.

2. KATEHETSKA CJELINA

*LITURGIJSKE KNJIGE,
POSUĐE I ODJEĆA*

Kateheze za ministrantsku zajednicu

2.1. Direktorij, lekcioniari i knjige molitava vjernih

52

Ciljevi

- ✓ Upoznati osnovne liturgijske knjige, njihovu strukturu i ulogu u liturgiji
- ✓ Posvijestiti važnost naviještanja Božje riječi u liturgiji
- ✓ Posvijestiti važnost molitava vjernih i njihovo izricanje
- ✓ Znati samostalno za svoju zajednicu pripremiti molitvu vjernih

Materijali za rad

- × Direktorij
- × Umnožene stranice Direktorija
- × Lekcioniari
- × Knjige molitava vjernih

Prijedlog tijeka susreta

Susret započinje Službom Riječi u crkvi ili kapeli. U poučnom dijelu kateheta animira prvi susret i upoznavanje sudionika s Direktorijem, lekcioniarima i knjigama molitava vjernika, a kroz rad u skupinama sudionici se vježbaju snalaženju u njima. Kroz plenum predstavnici svih skupina izlažu ishode rada u skupinama. Susret završava zajedničkom molitvom u crkvi.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Kateheta predvodi Službu Riječi. Čitanja, psalam i molitvu vjernika može umnožiti, te ih mogu pročitati polaznici.

PRVO ČITANJE Iz 55, 10 – 11

„Kao što daždi i sniježi s neba bez prestanka dok se zemlja ne natopi, oplodi i ozeleni da bi dala sjeme sijaču i kruha za jelo, tako se riječ koja iz mojih usta izlazi ne vraća k meni bez ploda, nego čini ono što sam htio i obistinjuje ono zbog čega je poslah.“

PRIPJEVNI PSALAM Ps 19, 1-5

Antifona: Tvoja je riječ, Gospodine, svjetlom životu!

Nebesa slavu Božju kazuju,
naviješta svod nebeski djelo ruku njegovih.

Dan danu to objavljuje,
a noć noći glas predaje.

Nije to riječ, a ni govor nije,
nije ni glas što se može čuti,

al' po zemlji razliježe se jeka,
riječi sve do nakraj svijeta sežu.

2.1. Direktorij, lekcioniari i knjige molitava vjernih

53

DRUGO ČITANJE 1Pt 1, 22-25

Pošto ste posluhom istini očistili duše svoje za nehinjeno bratoljublje, od srca žarko ljubite jedni druge. Ta nanovo ste rođeni, ne iz sjemena raspadljiva nego neraspadljiva: riječju Boga koji živi i ostaje. Doista,

*svako je tijelo kao trava,
sva mu slava ko cvijet poljski:
sahne trava, vene cvijet,
ali Riječ Gospodnja ostaje dovijeka.*

Ta pak riječ jest evanđelje koje vam je naviješteno.

Razmatranje

Sv. Augustin govori: »Sjetite se da postoji samo jedan govor Božji koji se odvija u cijelom Svetom pismu i samo je jedna riječ koja odjekuje na ustima svih svetih pisaca. Budući da je u početku bila Bog u Boga, ne poznaje sricanja po slogovima, jer je izvan vremena.» Ona vrijedi u svim vremenima i za svakog čovjeka. Progovara svake nedjelje, blagdana odnosno svakog dana kad se navješta u crkvama diljem domovine i svijeta. Ista ta Božja riječ želi i nama, danas i ovdje, progovoriti.

Pošto je cijelo Sveto pismo Božja riječ upućena čovjeku Crkva ga poštuje i pruža vjernicima «Crkva živi od Svetog pisma i iz njega crpi snagu, u njemu ne prima samo riječ onoga koji je čita i tumači, nego Riječ Božju!» (Dei Verbum) Božju objavljenu Riječ Crkva sustavno naviješta svima onima koji je žele čuti, vjernici – Crkva žive od nje, dobivaju snagu, poticaj i ohrabrenje odgovoriti vjerom na Božji govor koji je sadržan u Svetom pismu.

Bog je autor Svetog pisma, on je nadahnuo ljudske autore Svetih knjiga i sve te knjige naučavaju istinu! (Dei Verbum) Bog se objavljuje kroz čitavu povijest Staroga zavjeta preko prirodnih pojava, patrijarha, proroka, ali na koncu se objavio u Isusu Kristu, svome sinu. Stoga je Isus Krist vrhunac Božje objave, u njemu je sve rečeno, jednom zauvijek.

Crkva prihvaća i časti kao nadahnute 46 knjiga Starog zavjeta i 27 knjiga Novog zavjeta, a 4 evanđelja zauzimaju središnje mjesto, jer im je osoba Isusa Krista u središtu – novi se zavjet u starome skriva, a stari se u novom otkriva!

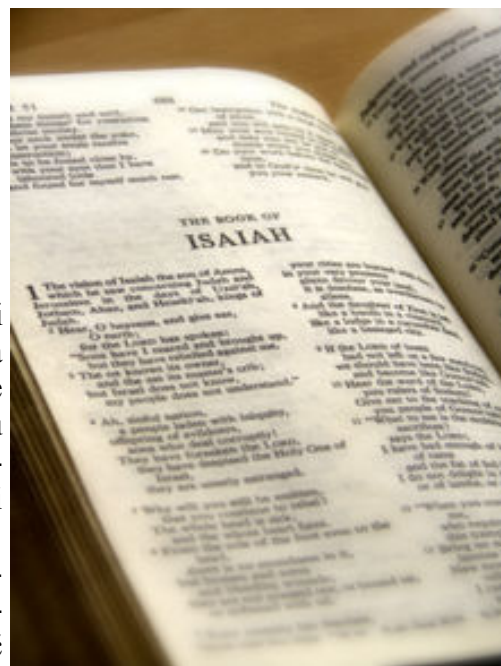
«Tako dakle neka po čitanju i proučavanju Svetih knjiga «Riječ Božja trči i proslavlja se» (2 Sol 3, 1) i neka blago objave, Crkvi povjereno, sve većma napunja srca ljudi. Kao što život Crkve raste iz sveudiljna skupnog obnavljanja euharistijskog misterija, tako se smijemo nadati novom poletu duhovnog života iz sve većeg čašćenja riječi Božje koja «ostaje zauvijek» (Iz 40, 8; usp. 1 Pt 1, 23-25). (Ivan Pavao II).

MOLITVA VJERNIKA

Izrecimo Bogu koji nam govori i koji nas sluša svoje molitve, želje, radosti i nade, recimo svi zajedno:

Usliši, Oče, molitvu moju!

1. Blagoslovi našeg papu N. N., biskupa N. N. župnika N. N. i katehetu N. N. koji nam tvoju Riječ naviještaju i tumače. Molimo te!

2.1. Direktorij, lekcioniari i knjige molitava vjernih

54

2. Podari nam da slušanje Tvoje Riječi urodi plodovima dobrih djela u našem svakodnevnom životu. Molimo te!

3. Nagradi dobrotu naših roditelja koji su nam prvi svjedoci vjere. Molimo te!

4. Trudimo se na župnoj katehezi učiti, živjeti i slaviti svoju vjeru. Daruj nam Duha ustrajnosti. Molimo te!

5. Neka nam nedjeljna misa bude radosni susret s tobom. Molimo te!

Izrekli smo ti, Gospodine, svoje molitve. Usliši ih po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Molitva Gospodnja: Oče naš

POUČNI DIO

Uvod u rad u skupinama

Kateheta podijeli sudionike u šest skupina. Prva skupina dobiva Direktorij, Lekcionare podijeli tako što će drugoj skupini dati lekcionar za nedjeljna čitanja i za blagdane, svetačka trećoj, zatim blagdane i spomendane četvrtoj skupini, a čitanja za svaki dan i knjigu s molitvama vjernika (za nedjelje i svagdanje) petoj i šestoj skupini. Svaka će skupina pogledati od čega se sastoji koja knjiga, te će odgovoriti na nekoliko pitanja.

1. Što nam je mjerodavno za pripremu svetopisamskih čitanja za euharistijsko slavlje?
2. U kojem lekcionaru možemo pronaći čitanja za 16. nedjelju kroz godinu C?
3. U kojem lekcionaru se nalaze čitanja za spomendan sv. Marte i blagdan sv. Jakova Apostola?
4. Kome je posvećen lekcionar sa svetačkim čitanjima? Navedite nekoliko primjera?
5. Pomoću Direktorija odredi svagdanje čitanje za dan u godini prema vlastitoj želji?
6. Za koje sve dane postoji molitva vjernika?

Rad u skupinama

- a) Skupina koja se upoznala s Direktorijem dobiva direktorij i tekst o njemu, te lekcionar s blagdanima. Zadatak im je odrediti svetopisamska čitanja za 30. nedjelju kroz godinu.
- b) Druga skupina dobiva Direktorij, tekst o nedjeljnim čitanjima i lekcionare za nedjeljna čitanja A, B i C te ima zadatak pronaći čitanja za nedjelju koja prva dolazi, ukoliko je te nedjelje svetkovina koja ima prednost pred nedjeljom, za sljedeću nedjelju poslije te svetkovine.
- c) Uz Direktorij, tekst o svetačkim čitanjima treća skupina dobiva i pripadajući lekcionar, te određuje čitanja za nekog sveca za kojega nema vlastitih čitanja u lekcionaru.
- d) Četvrta skupina, uz pomoć Direktorija, teksta o blagdanima i spomendanima, te pripadajućeg lekcionara, pronalazi čitanja za blagdan koji prvi dolazi prema kalendaru.
- e) Peta skupina pronalazi, uz pomoć Direktorija, teksta o svagdanjima čitanjima i lekcionara za svagdanja čitanja za svagdan koji je ili, ako nije svagdan, za prvi svagdan prije katehetskog susreta.

2.1. Direktorij, lekcioniari i knjige molitava vjernih

55

f) Posljednja skupina ima zadatak, uz korištenje Direktorija, knjiga molitava vjernika i teksta o tim knjigama, pronaći molitvu vjernika za Božić, Uskrs, Tijelovo i Bogojavljenje tekuće godine.

Plenum

Predstavnik svake skupine ukratko izlaže zadatak koji im je povjeren, predstavlja materijale s kojima su radili, te objašnjavajući postupak iznosi krajnji ishod rada. Kateheta potpitanjima produbljuje temu i usmjerava predstavljanje.

Direktorij

Govor o lekcionarima i knjigama molitava vjernih prikladno je započeti s govorom o Direktoriju. On je vodič za razumijevanje i praktično uređenje liturgijskih slavlja. Uz njegovu pomoć svećenici, vjeroučitelji, župni suradnici, ministranti, zborovođe i ostale osobe koje sudjeluju u pripravi liturgijskih slavlja mogu biti sigurniji da nisu ispuštali nešto bitno.

Ovdje treba istaknuti, pošto je riječ o ministrantima, praktičnu ulogu Direktorija. Najčešće su uz svećenike i katehete upravo ministranti, poglavito stariji, oni koji pripravljaaju, u onom dijelu koji na njih spada, liturgijsko slavlje. Direktorij prati liturgijsku godinu o kojoj će biti riječi u trećem godištu kateheze za ministrante. Ipak, ukratko, on prati liturgiju od došašća, preko božićnog vremena, vremena kroz godinu, korizme i uskrsnog vremena, te opet vremena kroz godinu sve do Krista Kralja tj. do završetka liturgijske godine.

Svako liturgijsko vrijeme ima neke svoje specifičnosti kao što su liturgijska boja, glazba, spomendani, blagdani i svetkovine, liturgijska čitanja.

Za ministrante je važno znati koje je liturgijsko vrijeme, liturgijska boja i koja su liturgijska čitanja za liturgiju dotičnoga dana pošto su mnogi ministranti i čitači.

Prema Direktoriju svaki dan liturgijske godine sadrži nadnevak, oznaku za liturgijsku boju, liturgijsko vrijeme, smjernice za misu, čitanja i časoslov.

Radi praktičnih razloga spomenut ćemo neke kratice radi lakšeg snalaženja.

doš - došašće

1. t. doš. – prvi tjedan došašća

k. g. – vrijeme „kroz godinu“

2. t. k. g. – drugi tjedan kroz godinu

kor - korizma

3. kor. t. – treći tjedan korizme

vaz. – vazmeno vrijeme

4. vaz. t. – četvrti vazmeni tjedan

lju – ljubičasta boja

bi – bijela boja

cr – crvena boja

ze – zelena boja

2.1. Direktorij, lekcioniari i knjige molitava vjernih

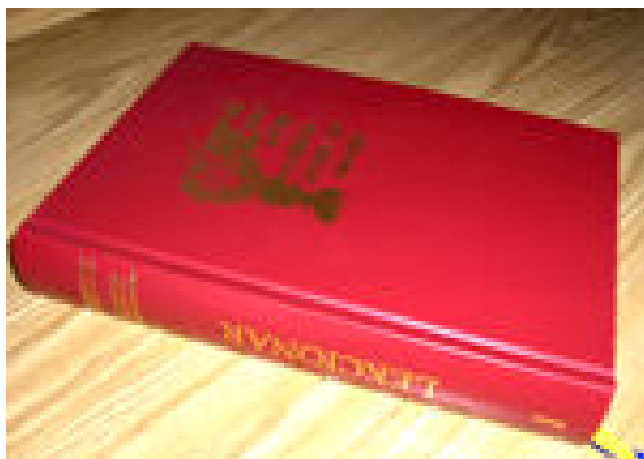
56

Primjerice, ako u Direktoriju piše:

28	NEDJELJA	ze
TRIDESETA KROZ GODINU		
<p>MISA: vl., Sl., pr. ned. kg.; Sv. Šimun i Juda Tadej, ap., cr, blagdan zapriječen ČITANJA: Sir 35, 12-14. 16-18; Ps 34, 2-3. 17-19. 23; „, Tim 4, 6-8.16-18; Lk 18, 9-14</p>		

Dvadeset i osmi je dan u mjesecu, liturgijsko ruho je zelene boje, osim, ako se slave zaštitnici župe, tada crvena što je označeno u dijelu MISA. Trideseta je nedjelja kroz godinu, čitanja su iz knjige Sirahove, Psalma 34 i poslanice Timoteju, prvi broj označava poglavlje, a ostali retke.

Lekcionari

Lekcionari su liturgijske knjige u kojima se nalaze liturgijska čitanja za svaki dan, nedjelje, blagdane, slavlja svetih, došašće, korizmu i uskrsno vrijeme.

Nedjeljna čitanja

Podijeljena su u tri sveske: A, B i C. Sadrže Prvo čitanje, preuzeto iz Starog zavjeta, psalam s pripadajućom antifonom, drugo čitanje je iz Novog zavjeta tj. iz Poslanica, Djela apostolskih li iz Ivanova Otkrivenja, poklik aleluja (osim u korizmi kada se umjesto aleluja govori ili pjeva: slava tebi Kriste, Kralju vječne slave!), redak prije Evanđelja, te evandeoski odlomak.

Svaki svezak obuhvaća došašće, božićno vrijeme, korizmu, uskrsno vrijeme, vrijeme kroz godinu i svetkovine Gospodnje kroz godinu.

Svetačka čitanja

Svetačka čitanja nisu podijeljena u sveske nego postoji zaseban lekcionar pod nazivom svetačka čitanja u kojemu se nalaze prikladni biblijski tekstovi. Ukoliko za nekog sveca ne postoje vlastita čitanja uzimaju se oni tekstovi koji odgovaraju životu i djelu nekog sveca. U lekcionarima je najčešće naznačeno za kojega sveca se mogu uzeti koja čitanja iz zajedničkih svetačkih slavlja tj. iz čitanja koja se predlažu za određenu skupinu svetaca npr. pastiri, mučenici...)

Blagdani i spomendani

Također nisu podijeljeni u sveske. Na blagdane i spomendane uzimaju se prvo čitanje iz Starog zavjeta, Djela apostolskih, Poslanica ili Ivanova Otkrivenja, zatim Psalam s pripadajućom antifonom, poklik aleluja, redak prije Evanđelja, te evandeoski odlomak.

2.1. Direktorij, lekcioniari i knjige molitava vjernih

57

Liturgijska čitanja za svaki dan

Podijeljena su u tri sveska, a sadrže prvo čitanje koje je uzeto iz Starog ili Novog zavjeta (ne iz Evandjelja), psalam s pripadajućom antifonom, poklik aleluja (osim u korizmi kada se umjesto aleluja govori ili pjeva: slava tebi Kriste, Kralju vječne slave!), redak prije Evandjelja, te evanđeoski odlomak.

U lekcionarima se nalaze tekstovi koji se čitaju u parne i neparne godine, kako bi se znalo koji se čitaju kad oni za neparne su označeni trokutićem ▲, a za parne rombićem ◆.

Knjige molitava vjernih

Molitvom vjernika završava Služba riječi koja je sastavni dio mise. Molitva se vjernika sastoji od uvodnog dijela, molbenih zaziva i zaključnog dijela. Uvodni i zaključni dio izgovara biskup ili svećenik, a molbene zazive đakon, čitač ili ministrant. Na svaki zaziv cijela zajednica okupljena na misu odgovara s „Gospodine, usliši nas!“ (ili nekim drugim prikladnim riječima), a na kraju zaključnog dijela s potvrdnim odgovorom „amen“.

Molbeni zazivi redovito uključuju molitvu za cijelu Crkvu, papu, biskupe, svećenike, za one koji su na vlasti, dotičnu crkvenu zajednicu i njezine potrebe, te za pokojne članove zajednice.

Knjige molitava vjernika prate A,B i C svezak lekcionara za nedjeljna i svagdanja čitanja, ali najčešće prate i lekcionare za svetačka, blagdanska i svagdanja čitanja. Za ona slavlja koja nemaju vlastite molitve vjernika mogu se uzeti one koje odgovaraju dotičnom slavlju. Međutim, u nekim posebnim prigodama svećenici, vjeroučitelji i župni suradnici mogu sastaviti i sami primjerenu molitvu vjernika.

KATEHETSKE ZADAĆE

☺ Budite raspoloživi za pomoć sakristanu ili osobi koja je zadužena za brigu o liturgijskim knjigama oko njihova čuvanja, spremanja i eventualnog prenošenja na neko drugo mjesto.

☺ Uvijek se dostojanstveno odnosite prema lekcionarima imajući na uma da je u njima zapisana Božja riječ.

☺ Budite slušatelji Božje riječi, te pokušajte u svakodnevnom životu živjeti prema njoj ili si izaberite jednu rečenicu koju ste čuli na nedjeljnom euharistijskom slavlju, te neka vam bude putokaz u nadolazećem tjednu. Iskustva o tome podijelite na idućem katehetskom susretu.

☺ Pokušajte zapamtiti što ste molili u molitvi vjernika, te se potrudite djelima oko toga i zauzimati.

ZAVRŠNI DIO

Čitanje i psalam predvode polaznici. Kateheta im unaprijed umnaža tekstove kako bi se mogli pripraviti.

BIBLIJSKO ČITANJE 2 Tim 3, 14-17

„Ti, naprotiv, ostani u onome u čemu si poučen i čemu si vjeru dao, svjestan od koga si sve poučen i da od malena poznaješ Sveta pisma koja su vrsna učiniti te mudrim tebi na spasenje po vjeri, vjeri u Kristu Isusu.

Sve Pismo, bogoduho, korisno je za poučavanje, uvjeravanje, popravljavanje, odgajanje u pravednosti, da čovjek Božji bude vrstan, za svako dobro djelo podoban.“

2.1. Direktorij, lekcionari i knjige molitava vjernih

58

PSALAM Ps 119, 105-112

Tvoja riječ nozi je mojoj svjetiljka
i svjetlo mojoj stazi.

Kunem se i čvrsto odlučujem, i riječ ću održati:
pravedne ću tvoje slijedit' odluke.

U nevolji sam velikoj, Jahve,
po riječi me svojoj poživi.

Prinose usta mojih primi, Jahve,
uči me sudovima svojim.

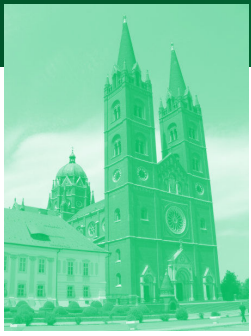
Život mi je u pogibelji neprestanoj,
ali tvog Zakona ja ne zaboravljam.

Grešnici mi postaviše zamku,
ali ne skrećem od tvojih naredaba.

Svjedočanstva tvoja vječna su mi baština,
ona su radost mome srcu.

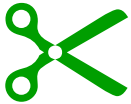
Prignuh srce da vrši naredbe tvoje
uvijek i do kraja.

Odredite, uz pomoć Direktorija, lekcionara za nedjeljna i blagdanska čitanja, tablice i teksta za rad čitanja za 30. nedjelju kroz godinu!

SKUPINA A

28	NEDJELJA	ze
TRIDESETA KROZ GODINU		
<p>MISA: vl., Sl., pr. ned. kg.; Sv. Šimun i Juda Tadej, ap., cr, blagdan zapriječen ČITANJA: Sir 35, 12-14. 16-18; Ps 34, 2-3. 17-19. 23; „, Tim 4, 6-8.16-18; Lk 18, 9-14</p>		

Direktorij

Govor o lekcionarima i knjigama molitava vjernih prikladno je započeti s govorom o Direktoriju. On je vodič za razumijevanje i praktično uređenje liturgijskih slavlja. Uz njegovu pomoć svećenici, vjeroučitelji, župni suradnici, ministranti, zborovođe i ostale osobe koje sudjeluju u pripravi liturgijskih slavlja mogu biti sigurniji da nisu ispustili nešto bitno.

Ovdje treba istaknuti, pošto je riječ o ministrantima, praktičnu ulogu Direktorija. Najčešće su uz svećenike i katehete upravo ministranti, poglavito stariji, oni koji pripravljaaju, u onom dijelu koji na njih spada, liturgijsko slavlje.

Direktorij prati liturgijsku godinu o kojoj će biti riječi u trećem godištu kateheze za ministrante. Ipak, ukratko, on prati liturgiju od došašća, preko božićnog vremena, vremena kroz godinu, korizme i uskrsnog vremena, te opet vremena kroz godinu sve do Krista Kralja tj. do završetka liturgijske godine.

Svako liturgijsko vrijeme ima neke svoje specifičnosti kao što su liturgijska boja, glazba, spomen-dani, blagdani i svetkovine, liturgijska čitanja.

Za ministrante je važno znati koje je liturgijsko vrijeme, liturgijska boja i koja su liturgijska čitanja za liturgiju dotičnoga dana pošto su mnogi ministranti i čitači.

Prema Direktoriju svaki dan liturgijske godine sadrži nadnevak, oznaku za liturgijsku boju, liturgijsko vrijeme, smjernice za misu, čitanja i časoslov.

Radi praktičnih razloga spomenut ćemo neke kratice radi lakšeg snalaženja.

doš. - došašće

1. **t. doš.** - prvi tjedan došašća

k. g. - vrijeme „kroz godinu“

2. **t. k. g.** - drugi tjedan kroz godinu

kor. - korizma

3. **kor. t.** - treći tjedan korizme

4. **vaz. t.** - četvrti vazmeni tjedan

vaz. - vazmeno vrijeme

lju - ljubičasta boja

bi - bijela boja

cr - crvena boja

ze - zelena boja

2.1. Direktorij, lekcioniari i knjige molitava vjernih

60

SKUPINA B

Uz pomoć Direktorija, teksta o nedjeljnim čitanjima i lekcionara za nedjeljna čitanja A, B i C pronađite čitanja za nedjelju koja prva dolazi, ukoliko je te nedjelje svetkovina koja ima prednost pred nedjeljom, za sljedeću nedjelju poslije te svetkovine!

Nedjeljna čitanja

Podijeljena su u tri sveska: A, B i C. Sadrže Prvo čitanje, preuzeto iz Starog zavjeta, psalam s pripadajućom antifonom, drugo čitanje je iz Novog zavjeta tj. iz Poslanica, Djela apostolskih ili iz Ivanova Otkrivenja, poklik aleluja (osim u korizmi kada se umjesto aleluja govori ili pjeva: slava tebi Kriste, Kralju vječne slave!), redak prije Evanđelja, te evanđeoski odlomak.

Svaki svezak obuhvaća došašće, božićno vrijeme, korizmu, uskršno vrijeme, vrijeme kroz godinu i svetkovine Gospodnje kroz godinu.

SKUPINA C

Uz pomoć Direktorija, teksta o svetačkim čitanjima i pripadajući lekcionar odredite čitanja za nekog sveca za kojega nema vlastitih čitanja u lekcionaru.

Svetačka čitanja

Svetačka čitanja nisu podijeljena u sveske nego postoji zaseban lekcionar pod nazivom svetačka čitanja u kojemu se nalaze prikladni biblijski tekstovi. Ukoliko za nekog sveca ne postoje vlastita čitanja uzimaju se oni tekstovi koji odgovaraju životu i djelu nekog sveca. U lekcionarima je najčešće naznačeno za kojega sveca se mogu uzeti koja čitanja iz zajedničkih svetačkih slavlja tj. iz čitanja koja se predlažu za određenu skupinu svetaca npr. pastiri, mučenici...)

SKUPINA D

Uz pomoć Direktorija, teksta o blagdanima i spomendanima, te pripadajućeg lekcionara, pronađite čitanja za blagdan koji prvi dolazi prema kalendaru.

Blagdani i spomendani

Također nisu podijeljeni u sveske. Na blagdane i spomendane uzimaju se prvo čitanje iz Starog zavjeta, Djela apostolskih, Poslanica ili Ivanova Otkrivenja, zatim Psalam s pripadajućom antifonom, poklik aleluja, redak prije Evanđelja, te evanđeoski odlomak.

SKUPINA E

Pronađite, uz pomoć Direktorija, teksta o svagdanjim čitanjima i lekcionara za svagdanja čitanja za svagdan koji je ili, ako nije svagdan, za prvi svagdan prije katehetskog susreta.

Liturgijska čitanja za svaki dan

Podijeljena su u tri sveska, a sadrže prvo čitanje koje je uzeto iz Starog ili Novog zavjeta (ne iz Evanđelja), psalam s pripadajućom antifonom, poklik aleluja (osim u korizmi kada se umjesto aleluja govori ili pjeva: slava tebi Kriste, Kralju vječne slave!), redak prije Evanđelja, te evanđeoski odlomak.

U lekcionarima se nalaze tekstovi koji se čitaju u parne i neparne godine, kako bi se znalo koji se čitaju kad oni za neparne su označeni trokutićem ▲, a za parne rombićem ◆.

SKUPINA F

Uz korištenje Direktorija, knjiga molitava vjernika i teksta o tim knjigama, pronađite molitvu vjernika za Božić, Uskrs, Tijelovo i Bogojavljenje tekuće godine.

Knjige molitava vjernih

Molitvom vjernika završava Služba riječi koja je sastavni dio mise. Molitva se vjernika sastoji od uvodnog dijela, molbenih zaziva i zaključnog dijela. Uvodni i zaključni dio izgovara biskup ili svećenik, a molbene zazive đakon, čitač ili ministrant. Na svaki zaziv cijela zajednica okupljena na misu odgovara s „Gospodine, usliši nas!“ (ili nekim drugim prikladnim riječima), a na kraju zaključnog dijela s potvrdnim odgovorom „amen“.

Molbeni zazivi redovito uključuju molitvu za cijelu Crkvu, papu, biskupe, svećenike, za one koji su na vlasti, dotičnu crkvenu zajednicu i njezine potrebe, te za pokojne članove zajednice.

Knjige molitava vjernika prate A, B i C svezak lekcionara za nedjeljna i svagdanja čitanja, ali najčešće prate i lekcionare za svetačka, blagdanska i svagdanja čitanja. Za ona slavlja koja nemaju vlastite molitve vjernika mogu se uzeti one koje odgovaraju dotičnom slavlju. Međutim, u nekim posebnim prigodama svećenici, vjeroučitelji i župni suradnici mogu sastaviti i sami primjerenu molitvu vjernika.

2.2. Liturgijsko posuđe, odjeća i pobožni predmeti

63

Ciljevi

- ✓ Upoznati liturgijsko posuđe i njegovu namjenu u liturgiji
- ✓ Otkriti važnost urednog održavanja liturgijskog posuđa te njegovu umjetničku vrijednost
- ✓ Upoznati liturgijsku odjeću i liturgijske boje te vlastito odijelo pojedinih službenika
- ✓ Poznavati pobožne predmete i njihovo značenje

Materijal za rad

- × Liturgijsko posuđe
- × Liturgijsko ruho
- × Pobožni predmeti
- × Radni listovi
- × Olovke

Prijedlog tijeka susreta

Molitveno – slavljeničkim dijelom koji u sebi sadrži kombinaciju biblijskog i molitvenog teksta, ali i dijela koji se pjeva započinje katehetski susret. Susret se odvija u crkvi i sakristiji, a ukoliko je nužno u kapelici ili u za to pripremljenoj katehetskoj dvorani. Kroz poučni dio polaznike se uvodi u temu. Slijedi izlaganje katehete uz demonstraciju pojedinih predmeta i njihova značenja, a potom sudionici u paru ili u skupinama rade radne listove. Susret završava molitvom Psalma 24 koji se može moliti po korovima.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Susret s biblijskim tekstom Mt 18, 20

Kateheta

“Nadalje, kažem vam, ako dvojica od vas na zemlji jednodušno zaištu što mu drago, dat će im Otac moj, koji je na nebesima. Jer gdje su dvojica ili trojica sabrana u moje ime, tu sam i ja među njima.”

Ministrant/ica

Gospodine Isuse Kriste,
nalazimo se u tvojoj kući,
u tvom hramu.
Klanjamo ti se čitavim svojim bićem.
Hvala ti što smo tvoja ljubljena djeca,
što nas neizmjerljivo voliš.
Klanjamo ti se presveti Gospodine Isuse Kriste
ovdje i po svim tvojim crkvama
koje su po cijelom svijetu
i blagoslivljamo te
jer si svojim svetim križem
svijet otkupio.

Pjesma: Kriste, budi naša radost (ili neka koju kateheta smatra prikladnom)

2.2. Liturgijsko posuđe, odjeća i pobožni predmeti

Ministrant/ica

Hvala ti Gospodine Isuse Kriste da sam sada ovdje.

Hvala ti što tvoja blažena prisutnost prožima čitavo moje biće.

Hvala ti za radost koju doživljavam u tvojoj blizini.

Hvala ti za prijatelja i prijateljicu s moje lijeve i desne strane. (*trenutak šutnje, te voditelj pozove na izražavanje osobnih molitava*). Dok smo u ovako lijepom raspoloženju pred Isusom možeš mu i ti reći svoju želju, molitvu - ono što ti je sada prisutno u srcu. Reci to jednostavno i iskreno.

Sve ove zazive, ako ih bude neka kateheta zaključi pozivom na molitvu Oče naš.

📖 POUČNI DIO

Uvod u temu

Kad u obitelji nešto slavimo, majka postavi na stol najljepše posuđe koje ima, ukrasi stan cvijećem, prekrije stol najljepšim stolnjakom, stavi vazu i možda upali svijeću.

Slično se događa i kod mise. Crkva želi pokazati da se tu ne radi o nečemu svagdanjem, nego o nečemu što je za nju najvrjednije. U crkvi se upotrebljava poseban pribor i odjeća. Postoje za to i određeni propisi kako treba izgledati taj pribor i kako urediti crkvu. Danas ćemo mi govoriti pobliže o tome.

Liturgijski predmeti

Kad govorimo o liturgijskim predmetima, posuđu i odjeći valja, na početku samo ponoviti ono što smo govorili o oltaru, ambonu, svetohraništu, krstionici, uskrsnoj svijeći jer to je već poznato. Više ćemo se zadržati na liturgijskom posuđu i odjeći, a od predmeta nam je korisno spomenuti pokaznicu, kadionicu, lađicu, križ i svijeće.

KADIONICA je posuda svečano ukrašena u kojoj se pali tamjan - mirisna smola i njome se kadi za vrijeme mise. Kad - dim koji se uzdiže iz kadionice podsjeća nas kako se i naša srca trebaju trajno uzdizati prema gore, prema Bogu. Uz nju nerazdvojno ide LAĐICA - kao što joj i ime govori posudica je to u obliku lađice i u njoj se čuva tamjan.

KRIŽ. Nalazi se na oltaru ili kraj oltara. Zašto baš križ? Što povezuje križ i oltar? što je to što se dogodilo na križu i što se događa na oltaru? Zašto svetu misu zovemo i - žrtva? Isus nam se daruje - žrtvuje se Ocu za naše spasenje. Misa je Isusova žrtva. Pored križa uz oltar, na oltaru u procesijama ili u nekim drugim prigodama redovito se koriste SVIJEĆE. One simboliziraju Uskrsloga Krista, kao što svijeća izgara, ali samo po tom izgaranju daje svjetlo, tako je i Krist izgarao kako bi čovjeku pokazao put u vječno zajedništvo s Ocem.

Liturgijsko posuđe

Za misu se upotrebljava određeno posuđe. (*poći u sakristiju - kroz razgovor prepoznati poznato i upoznati imena manje poznatog liturgijskog posuđa i njihovu namjenu*): kalež, pokaznica (monstranca), plitica, ampulice i ciborij. Ovo posuđe je pozlačeno - znamo zašto - pa tako treba s njim i postupati: misleći uvijek na dragog Gosta. Kroz povijest ovo je posuđe veoma svečano izrađivano i ima veliku umjetničku vrijednost.

2.2. Liturgijsko posuđe, odjeća i pobožni predmeti

65

Liturgijska odjeća

Znamo da za misu svećenik oblači posebno misno ruho. *(otvaram ormar i prepoznajemo kojim redosljedom svećenik oblači: alba, cingulum, štola i misnica.*

Kako postoje tri stupnja svetog reda: đakoni, svećenici i biskupi, postoji i razlika u korištenju liturgijske odjeće. Đakon koristi albu, cingulum i štolu, s tim što štolu stavlja preko lijevog ramena i stavlja je na desni bok. Svećenik koristi uz nabrojenu odjeću i misnicu, a biskup uz sve ovo koristi mitru – biskupsku kapu, soli deo (kopicu) i pastirski štap.

Četiri su liturgijske boje: bijela, crvena, zelena i ljubičasta, one odgovaraju vremenu liturgijske godine i pojedinim blagdanima.

Za vrijeme došašća i korizme kao i na sprovodnim misama redovito se koristi odjeća ljubičaste boje. U božićno i uskrsno vrijeme, na blagdane Blažene Djevice Marije i svetaca koji nisu mučenici odjeća je bijele boje. Vrijeme kroz godinu: između božićnoga i korizmenoga, ali i između uskrsnoga i vremena došašća liturgijska je boja zelena. Na blagdan Duhova, Krista Kralja i blagdane svetaca mučenika liturgijska je boja crvena.

Rad u paru ili u skupinama

Polaznici u paru ili u skupinama rade radne listove na kojima su prikazani liturgijski predmeti, posuđe i odjeća. Nakon što riješe radne listove, svatko od polaznika bira jedan ili, ako je potrebno, više predmeta koji će objasniti. Tako će kateheta vidjeti na što treba staviti naglasak.

KATEHETSKE ZADAĆE

- ☺ Budite spremni pomoći sakristanu, časnoj sestri ili nekoj drugoj osobi koja se brine za sakristiju za njezino pospremanje.
- ☺ Pripravite u dogovoru sa župnikom ili katehetom plan priprave svega onoga što je potrebno za euharistijsko slavlje, te ga se pokušajte pridržavati.
- ☺ Dostojanstveno se odnosite prema posuđu, odjeći i predmetima koji služe za euharistijsko slavlje.
- ☺ Svoja ministrantska odijela pažljivo čuvajte i budite vjerodostojni svjedoci službe za koju su ta odijela namijenjena.

2.2. Liturgijsko posuđe, odjeća i pobožni predmeti

66

ZAVRŠNI DIO

Susret je prikladno završiti u crkvu zajedničkom molitvom recitiranjem ili pjevanjem Psalma.

PSALAM 24

“Gospodnja je zemlja i sve na njoj,
svijet i svi koji na njemu žive.

On ga na morima utemelji
i na rijekama učvrsti.

Tko će uzići na Goru Gospodnju,
tko će stajati na svetom mjestu njegovu?

Onaj u koga su ruke čiste i srce nedužno:
duša mu se ne predaje ispraznosti,
i ne kune se varavo.

On blagoslov prima od Gospodina
i nagradu od Boga, Spasitelja svoga.

Takav je naraštaj onih koji traže njega,
koji traže lice Boga Jakovljeva.

“Podignite, vrata, nadvratnike svoje,
dižite se, dveri vječne,
da uniđe Kralj slave!”

“Tko je taj Kralj slave?”
“Gospodin silan i junačan,
Gospodin silan u boju!”

“Podignite, vrata, nadvratnike svoje
dižite se, dveri vječne,
da uniđe Kralj slave!”

“Tko je taj Kralj slave?”
“Gospodin nad Vojskama -
on je Kralj slave!”

2.2. Liturgijsko posuđe, odjeća i pobožni predmeti

Ispod svake slike napišite naziv liturgijskog predmeta ili posuđa!

Nakon što ste napisali nazive, izaberite jedan od tih liturgijskih predmeta i objasnite čemu on služi i kako se koristi pred cijelom skupinom!

2.2. Liturgijsko posuđe, odjeća i pobožni predmeti

Slike prikazuju: štolu, albu, misnicu, cingulum, mitru i pastirski štap. Na crte ispod slika ispravno napiši što koja slika prikazuje!

Nakon što ste to učinili izaberite jedan od tih liturgijskih predmeta i objasnite ga pred cijelom skupinom!

2.3. Obrednici (sakramenti i blagoslovine)

69

Ciljevi

- ✓ Upoznati obrednike za slavljenje pojedinih sakramenata
- ✓ Znati se služiti obrednicima za one sakramente kod kojih ministranti asistiraju
- ✓ Poznavati obrednik blagoslova i prigode u kojima se on koristi
- ✓ Shvatiti važnost propisanih liturgijskih tekstova u kojima dolazi do izražaja i jedinstvo Crkve po cijelom svijetu

Materijali za rad

× Obrednik krštenja	× Posudica s blagoslovljenom vodom	× Olovke
× Obrednik ženidbe	× Krsna haljinica ili bijelo dječje odijelo	× Cd player
× Obrednik sprovoda	× Uskrsna svijeća	× Cd s meditativnom glazbom
× Obrednik blagoslova	× Krsna svijeća	× Papiri
× Radni listovi	× Pjesmarica	× Posudica sa svetim uljem

Prijedlog tijeka susreta

Susret je prikladno započeti u crkvi pokraj krstionice uz upaljenu uskrsnu svijeću. Molitveno slavljeničkim aspektom kateheta uvodi polaznike u razmišljanje o vjeri krštenja. Kroz poučni dio polaznici se u skupinama vježbaju služiti obrednicima krštenja, ženidbe, sprovoda i blagoslova i upoznaju njihov sadržaj. U završnom dijelu na kateheta predvodi blagoslov polaznika katehetskog susreta.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Uvodna misao (kateheta se obrati polaznicima s nekoliko rečenica)

Draga djeco, kad ste bili maleni, vaši su vas roditelji i kumovi donijeli na krštenje. Svećenik vas je krstio, te ste postali djeca Božja i članovi Crkve. Vaši roditelji i kumovi primili su krsnu svijeću i dobili na brigu da svjetlo koje daje svijeća, a to je svjetlo Kristovo koje vas je na krštenju obasjalo, podržavaju, da vas poučavaju te budete ustrajni u vjeri. Sad ste već puno odrasliji. Pokušajte zamisliti na trenutak kako je izgledalo vaše krštenje i što ono znači za svakoga od vas.

(nekoliko trenutaka kateheta ostavlja za razmišljanje uz tihu meditativnu glazbu, zatim pali Uskrsnu svijeću i predvodi ispovijest vjere,)

Sad ćemo ispovjediti svoju vjeru. Svatko na postavljeno pitanje neka odgovori u prvom licu jednine.

Kateheta: Vjerujete li u Boga Oca svemogućega, stvoritelja neba i zemlje?

Polaznici: Vjerujem.

2.3. Obrednici (sakramenti i blagoslovine)

70

Kateheta: Vjerujete li u Isusa Krista, Sina njegovu jedinoga, Gospodina našega, koji je rođen od Marije Djevice, trpio i bio pokopan, koji je od mrtvih uskrsnuo i sjedi zdesna Ocu?

Polaznici: Vjerujem.

Kateheta: Vjerujete li u Duha Svetoga, svetu Crkvu katoličku, općinstvo svetih, oproštenje grijeha, uskrsnuće tijela i život vječni?

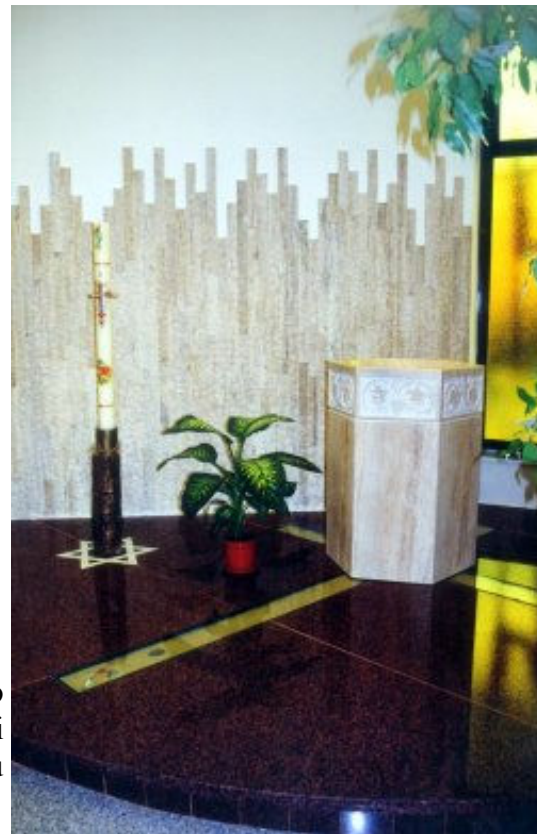
Polaznici: Vjerujem

Kateheta: To je vjera naša. To je vjera Crkve. Njom se dičimo. Nju ispovijedamo u Kristu Isusu Gospodinu našem.

Polaznici: Amen.

Molitva (Kateheta predvodi molitvu)

Gospodine, po krštenju smo nanovo rođeni. Stoga se zovemo i jesmo tvoja djeca. Blagoslovi nas darežljivom rukom svojom da uvijek i svugdje budemo živi udovi tvoga naroda. Svojim nas mirom obdari u Kristu Isusu Gospodinu našem. Amen.

📖 POUČNI DIO

Motivacija

a) Kateheta podijeli papire i poziva polaznike da nacrtaju prema svom mišljenju simbole za krštenje, ženidbu, sprovod i blagoslov jer su ta četiri obrednika oni s kojima se polaznici najčešće susreću ili mogu susresti u redovitom vjerničkom životu.. Svatko radi samostalno, te na kraju rada predstavljaju svoje simbole, a kateheta vodi predstavljanje na takav način da polaznicima ukaže na moguće pogriješke.

b) Kateheta poziva polaznike da pantomimom prikažu krštenje, ženidbu, sprovod i blagoslov, ali svatko neka se vodi vlastitim kreativnošću.

Uvod u temu

Shvatiti obrednike je teško bez definiranja obreda, stoga je važno reći da se obredi mogu tumačiti kao društveno simbolični procesi. Oni nastaju u određenim zajednicama, služe se gestama (pokretima), predmetima, riječima i zvukovima. Obredi vrše ono što označavaju.

Naziv obrednik se odnosi na knjigu, odnosno zbirku obreda. U ovoj katehezi naglasak ćemo staviti na obrednike krštenja, ženidbe, sprovoda i blagoslova jer su to obrednici s kojima se ministrantska zajednica najčešće susreće kod posluživanja prigodom podjeljivanja spomenutih sakramenata.

U tim se obrednicima sustavno donosi red slavljenja sakramenata i blagoslovina. Kroz rad s obrednicima vježbat ćemo se njima služiti na praktičan način i pokušat razumjeti njihov sadržaj.

2.3. Obrednici (sakramenti i blagoslovine)

71

Rad u skupinama

Polaznici kroz rad u skupinama rade s obrednicima za krštenje, ženidbu, sprovod i blagoslove. Kateheta prati i pomaže njihov rad kako bi što bolje upoznali obrednike s kojima se najčešće susreću. Svaka skupina se treba dogovoriti na koji način će predstaviti pojedini obrednik, svi sudjeluju u radu i u predstavljanju.

a) Prva skupina radi s obrednikom za krštenje. Polaznici zajednički iščitavaju red krštenja jednog djeteta, te objašnjavaju glavne dijelove: obred primanja djeteta, službu riječi, vjerničku molitvu, molitvu zaklinjanja, blagoslov i prizivanje Boga nad vodom, odreknuće i ispovijest vjere, krštenje, mazanje svetom krizmom, odijevanje bijelom haljinom, pružanje zapaljene svijeće, efeta, zaključak obreda, molitvu Gospodnju i blagoslov.

Dok objašnjavaju koriste sveto ulje i pokazuju ga ostalima, blagoslovljenu vodu, krsnu haljinicu ili bijelo dječje odijelo, uskrsnu svijeću s koje se pali svijeća koju dobivaju roditelji krštenika i krsnu svijeću.

b) Druga skupina dobiva obrednik za slavljenje ženidbe. Polaznici zajednički iščitavaju red slavljenja ženidbe u misi, te objašnjavaju njegove glavne dijelove: uvodne obrede, Službu riječi, slavljenje ženidbe s posebnim naglasakom na privolu i simboliku prstenova, euharistijsku službu i svršetak obreda s blagoslovom.

c) Treća skupina radi s obrednikom za sprovode. Polaznici iščitavaju zajednički red sprovoda s dvije postaje (u kapeli na groblju i kod groba), te objašnjavaju njegove glavne dijelove: prvu postaju: u kapeli na groblju, Službu riječi, posljednju preporuku i oproštaj, ophod prema grobu i drugu postaju: kod groba.

d) Četvrta skupina dobiva obrednik blagoslova. Polaznici iščitavaju blagoslov za vjeronaučni sastanak, te objašnjavaju red blagoslova s njegovim dijelovima: pripremom, prošnjama, blagoslovnom molitvom i završetkom obreda. Također mogu se dogovoriti i koju pjesmu bi bilo prikladno otpjevati na kraju blagoslova, te je pronaći u pjesmarici.

Plenum

Polaznici predstavljaju obrednike, a kateheta ih nadopunja, korigira, postavlja dodatna pitanja, i pojašnjava ukoliko je nešto ostalo nejasno.

KATEHETSKE ZADAĆE

☺ Porazgovarajte s vašim roditeljima i kumom, te bakama i djedovima o svom krštenju i njegovu značenju za roditelje, kumove i vas osobno.

☺ Molite redovito za svoje roditelje koji su po sakramentu ženidbe nerazdvojivo povezani.

☺ Otiđite, ukoliko je zgodno, sa župnikom ili katehetom, na sprovod kad netko od siromašnijih i tko nema bliže obitelji premine.

☺ Nastojte svojom dobrotom biti blagoslov svojim roditeljima, prijateljima i učiteljima.

2.3. Obrednici (sakramenti i blagoslovine)

ZAVRŠNI DIO
Red blagoslova

Priprava (kateheta pripravlja polaznike za blagoslov)

U ovom susretu govorio nam je sam Gospodin. Pozvani smo mu zahvaliti što se udostojao objaviti nam otajstvo odvijeka u Bogu skriveno. A sada je potrebno da svoj život uskladimo s riječima koje smo čuli. Zato prije nego što pođemo svojim domovima uzdignimo svoja srca Bogu: neka nas svojim Duhom vodi do potpunije istine i neka nas jača kako bismo uvijek činili ono što se njemu sviđa.

Prošnje

Kateheta: Riječi koje nam je Gospodin govorio duh su i život. On ima riječi vječnoga života. Molimo ga da ne budemo samo slušatelji nego i izvršitelji riječi i suradnici njegove istine. Zato recimo:

Polaznici: Govori, Gospodine, jer imaš riječi života!

K. Kriste, Božji Sine, koji si došao na svijet da ljubav svoga Oca navijestiš svijetu: umnoži nam vjeru da tvoje riječi primamo kao znak očinske dobrote.

P. Govori, Gospodine, jer imaš riječi života!

K. Kriste, u tebi je Otac našao svu svoju milinu i naredio nam da te s pouzdanjem slušamo: daj nam razum da tvoje riječi s uživanjem produbljujemo i osjetimo svu njihovu milinu.

P. Govori, Gospodine, jer imaš riječi života!

K. Kriste, ti si nazvao blaženim svakoga tko riječ Božju sluša i izvršuje: daj nam da tvoje riječi s Marijom, Majkom tvojom, čuvamo i o njima u svom srcu razmišljamo.

P. Govori, Gospodine, jer imaš riječi života!

K. Kriste, svojom riječju prosvjetljuješ tamu srca i malenima daješ razumijevanje: daj da te otvorena srca slušamo i spoznamo otajstva kraljevstva nebeskoga.

P. Govori, Gospodine, jer imaš riječi života!

K. Kriste, u svojoj Crkvi neprestano iznosiš svoju riječ da po njoj sve ljude jedna vjera prosvjetljuje i jedna ljubav povezuje: daj da iz dana u dan budemo ljubitelji i izvršitelji tvoje riječi te po njoj budemo jedno srce i jedna duša.

P. Govori, Gospodine, jer imaš riječi života!

2.3. Obrednici (sakramenti i blagoslovine)

73

K. Kriste, tvoja riječ nogama je našim svjetiljka i svjetlost našim putovima: učini da svi mi koji te slušamo otvorena srca živimo prema tvojim zapovijedima.

P. Govori, Gospodine, jer imaš riječi života!

K. Kriste, svoju si riječ izrekao da trči i proslavi se za spasenje ljudi: ispuni nas svojim riječima da budemo vjesnici i svjedoci Evanđelja.

P. Govori, Gospodine, jer imaš riječi života!

Blagoslovna molitva

Kateheta, ukoliko je laik, moli sklopljenih ruku:

Zahvaljujemo ti, Gospodine, i blagoslivljamo te!
Ti si više puta i na više načina
nekoć govorio ocima po prorocima,
a u posljednje si nam vrijeme
progovorio u svome Sinu.
U njemu si nam očitovao bogatstvo svoje milosti.
Zato te ponizno molimo:
susreli smo se da upoznamo Pisma
pa nas ispuni spoznanjem tvoje volje
da ti se uvijek u svemu svidimo
i donosimo plodove u svakovrsnim dobrim djelima.
Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Završetak obreda

(kateheta moli završnu molitvu)

Bog, otac milosrđa,
Koji je svoju riječ poslao na svijet
Da nas po svome Duhu uputi u svu istinu,
Neka nas učini vjesnicima Evanđelja
I svjedocima svoje ljubavi u svijetu. Amen.

Kateheta, ukoliko je laik, zaključuje čineći znak križa:

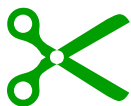
Neka nas, naše roditelje i prijatelje prati blagoslov svemogućeg Boga, Oca i Sina i Duha Svetoga. Amen.

2.3. Obrednici (sakramenti i blagoslovine)

74

Skupina A

Zajednički pročitajte red krštenja jednog djeteta iz obrednika za krštenje te objasnite glavne dijelove: obred primanja djeteta, službu riječi, vjerničku molitvu, molitvu zaklinjanja, blagoslov i prizivanje Boga nad vodom, odreknuće i ispovijest vjere, krštenje, mazanje svetom krizmom, odijevanje bijelom haljinom, pružanje zapaljene svijeće, efeta, zaključak obreda, molitvu Gospodnju i blagoslov.

Dok objašnjavate koristite sveto ulje, blagoslovljenu vodu, krsnu haljinicu ili bijelo dječje odijelo, uskrsnu svijeću s koje se pali svijeća koju dobivaju roditelji krštenika i krsnu svijeću, te ih pokažite ostalim skupinama.

Skupina B

Zajednički pročitajte red slavljenja ženidbe u misi iz obrednika za ženidbu, te objasnite drugim skupinama njegove glavne dijelove: uvodne obrede, Službu riječi, slavljenje ženidbe s posebnim naglaskom na privolu i simboliku prstenova, euharistijsku službu i svršetak obreda s blagoslovom.

Skupina C

Pročitajte zajednički red sprovoda s dvije postaje (u kapeli na groblju i kod groba) iz obrednika za sprovod, te objasnite ostalim skupinama njegove glavne dijelove: prvu postaju: u kapeli na groblju, Službu riječi, posljednju preporuku i oproštaj, ophod prema grobu i drugu postaju: kod groba.

Skupina D

Pročitajte red blagoslova za vjeronaučni sastanak iz obrednika za blagoslove, te objasnite njegove glavne dijelove: pripremu, prošnje, blagoslovnu molitvu i završetak obreda. Također se možete dogovoriti i koju pjesmu bi bilo prikladno otpjevati na kraju blagoslova, te je pronaći u pjesmarici.

Ciljevi

- ✓ Upoznati strukturu Misala i naučiti se njime služiti u liturgiji
- ✓ Uočiti bogatstvo i raznolikost misnih molitava koje se nalaze u Misalu
- ✓ Pojasniti biblijsko utemeljenje pojedinih misnih molitvi
- ✓ Upoznati strukturu i posebnosti euharistijskog slavlja prema Općoj uredbi Rimskog misala

Materijal za rad

- × Radni list
- × Grafoskop i prozirnice ili umnoženi tekstovi molitava i zapjeva
- × Koverta
- × Rimski misal
- × Olovke
- × Ljepilo za papir
- × Prazni papiri

Prijedlog tijeka susreta

Susret započinje molitveno – slavljeničkim aspektom. Nakon toga se kroz poučni dio igrom i natjecanjem sudionici uvode u rad na katehezi. Potom se susreću s kratkim povijesnim pregledom razvoja Rimskog misala kao liturgijske knjige, nastavlja se pregledom sadržaja Misala i dovršava pregledom dijelova mise prema Općoj uredbi Rimskog misala te spominjanjem ministrantske službe. Katehetski zadatak obuhvaća upoznavanje s nekim od molitvenih obrazaca Rimskoga misala. Kateheza završava molitvom, a ukoliko je zgodno, i pjevanjem antifone kao i na početku.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Kateheta predvodi pjevani dio, a molitvu može pročitati netko od polaznika.

Pjevani dio

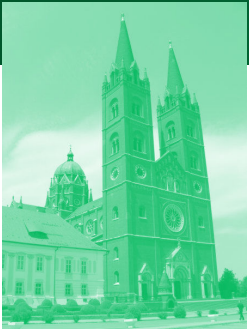

Molitva

Vjerujem, Gospodine, ojači mi vjeru;
 nadam se, učvrsti mi nadu;
 ljubim te, ražari mi ljubav;
 kajem se, produbi mi kajanje.
 Klanjam ti se kao prvom počelu;
 čeznem za tobom kao za posljednjim ciljem;
 hvalim te kao vječnog dobrotvora;
 zazivam te kao branitelja i pomoćnika.
 Svojom me mudrošću vodi,

pravednošću uzdrži, dobrotom tješi, moću štiti
 Prinosim ti svoje misli da budu upravljene k tebi;
 riječi da govore o tebi;
 djela da budu po tebi;
 trpljenja da budu za tebe.
 Hoću štogod ti hoćeš i zato jer hoćeš,
 hoću kako ti hoćeš i dotle dok hoćeš.
 Molim te, Gospodine, prosvijetli mi razum,
 zagrij volju, očisti srce i posveti dušu.

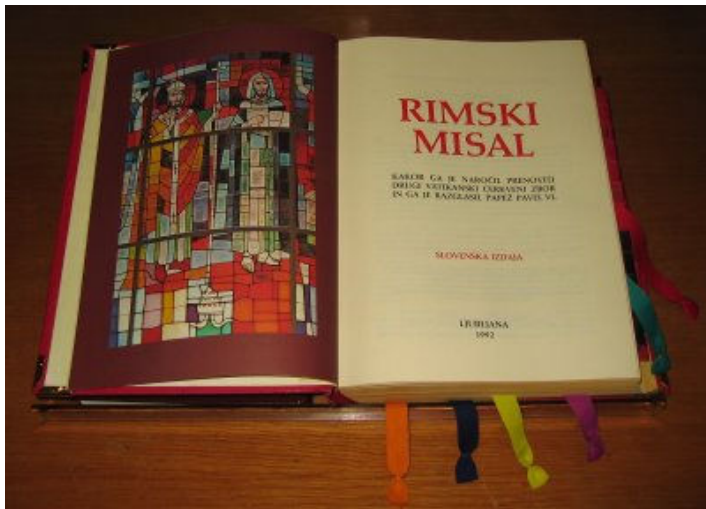

POUČNI DIO

Uvod u temu

a) Kateheta pripremi nekoliko kuverti u kojima će biti ispisane na papirićima i izrezane riječi punog imena Rimskoga misala: RIMSKI MISAL – OBNOVLJEN PREMA ODLUCI SVETOGA EKUMENSKOG SABORA DRUGOG VATIKANSKOG A PROGLAŠEN VLAŠĆU PAPE PAVLA VI. Zatim podijeli sudionike u nekoliko brojčano podjednakih skupina. Po jedan član svake skupine dobije papir formata A4, ljepilo za papir i jednu kovertu s riječima. Voditelj ih zatim potiče da, u što kraćem vremenskom roku, radeći skupno, slože puni naslov kateheze. Na koncu se utvrdi koja je skupina bila najbliža originalu.

b) Puni naziv kateheze i Rimskog misala nalazi se uz sliku.

RIMSKI MISAL –
OBNOVLJEN PREMA ODLUCI
SVETOGA EKUMENSKOG SABORA
DRUGOG VATIKANSKOG
A PROGLAŠEN VLAŠĆU PAPE PAVLA VI.

Razrada teme

Rimski misal je liturgijska knjiga. Sadrži molitve i odredbe kojima se uređuje euharistijsko slavlje Crkve rimskoga obreda. Molitve su nastale u okrilju duge i bogate tradicije kršćanstva. Neke od njih su drevne i potječu iz vremena prije prvoga tiskanog Misala 1474. godine. Papa Pio V. je, u svjetlu naučavanja Tridentskoga sabora, proglasio 1570. godine obnovljeni Rimski misal. I u vrijeme II. vatikanskoga sabora javila se potreba za obnavljanjem Misala.

Tako su apostolskom konstitucijom Missale Romanum pape Pavla VI. od 1969. godine odobreni tekstovi najnovijeg izdanja Rimskoga misala, koji je kasnije u svojim tipskim izdanjima doživio još neke promjene. U izvorniku latinski, Misal je svoje prve prijevode na narodne jezike doživio nakon II. vatikanskoga sabora. Na hrvatski jezik najprije je preveden, a na zasjedanju Sabora biskupske konferencije 1969. godine u Đakovu i odobren Rimski misal: Red mise, zatim 1970. godine Rimski misal: Veliki tjedan te 1972. godine Rimski misal: Misni obrasci.

Današnji se Rimski misal sastoji od nekoliko osnovnih dijelova:

Uvodne odredbe – među kojima se posebno ističe Opća uredba Rimskog misala, koja sadrži: dijelove mise, dužnosti i službe u misi, različite oblike misnog slavlja i raspored i ures crkvenog prostora za slavljenje euharistije.

Sveta vremena – s molitvama za došašće, Božićno vrijeme, korizmu, Veliki tjedan, Vazmeno vrijeme i «vrijeme kroz godinu».

Red mise – sa četiri euharistijske molitve, obredima, blagoslovima i ostalim molitvama kojima se uređuje slijed misnoga slavlja.

Svetačka slavlja – s molitvama za slavlja pojedinih svetaca.

Zajedničke mise – s molitvama za zajednička slavlja svetaca, mučenika . . .

Različite mise i molitve – s obrednim, prigodnim, zavjetnim i pokojničkim misama.

Ovi se osnovni dijelovi mogu umnožiti ili prikazati na prozirnici te zajednički prepoznavati i tumačiti.

Opća uredba Rimskog misala

Prema općoj uredbi rimskog misala dijelovi misnog slavlja su sljedeći:

- A) Uvodni obredi
- B) Služba riječi
- C) Euharistijska služba
- D) Završni obred

Ovi se osnovni dijelovi mogu umnožiti ili prikazati na prozirnici te zajednički prepoznavati i tumačiti.

Opća uredba Rimskog misala spominje i ministrantsku službu. U svom trećem poglavlju «Dužnosti i službe u misi», III. dio «Posebne službe», broj 68. navodi:

«Od ostalih službenika neki obavljaju svoju službu u svetištu, a drugi izvan njega. U prve spadaju oni koji su kao izvanredni djelatnici određeni za dijeljenje pričesti, *kao i oni koji nose misal, križ, svijeće, kruh, vino, vodu i kadionicu.*»

Aktualizacija - tradicija i bogatstvo molitvi u Rimskom misalu

Iz obilja se molitvi u Rimskom misalu po svojoj važnosti i ljepoti izdvajaju neke vrste i molitveni obrasci:

A) Zborna, darovna i popričesna

Zbornu molitvu moli predsjedatelj misnog slavlja. Dolazi neposredno prije službe riječi. U njoj do izražaja dolazi značaj misnog slavlja. Narod se pridružuje molitvi, uz nju pristaje, usklikom Amen potvrđuje i učini je svojom.

Darovnu molitvu moli predsjedatelj misnog slavlja. Dolazi nakon što se priprave darovi i završe popratni obredi. Darovna molitva zaključuje pripremu darova i priprema za euharistijsku molitvu.

Popričesnu molitvu moli predsjedatelj misnog slavlja. On njome moli za plodove otajstva pričesti. Poklikom Amen narod usvoji molitvu.

Rad u paru

Na radnom listu nalaze se primjeri molitava. Kateheta pozove polaznike da na radnom listu prepoznaju vrstu molitve i njeno ime upišu na za to predviđeno mjesto.

B) Četiri euharistijske molitve

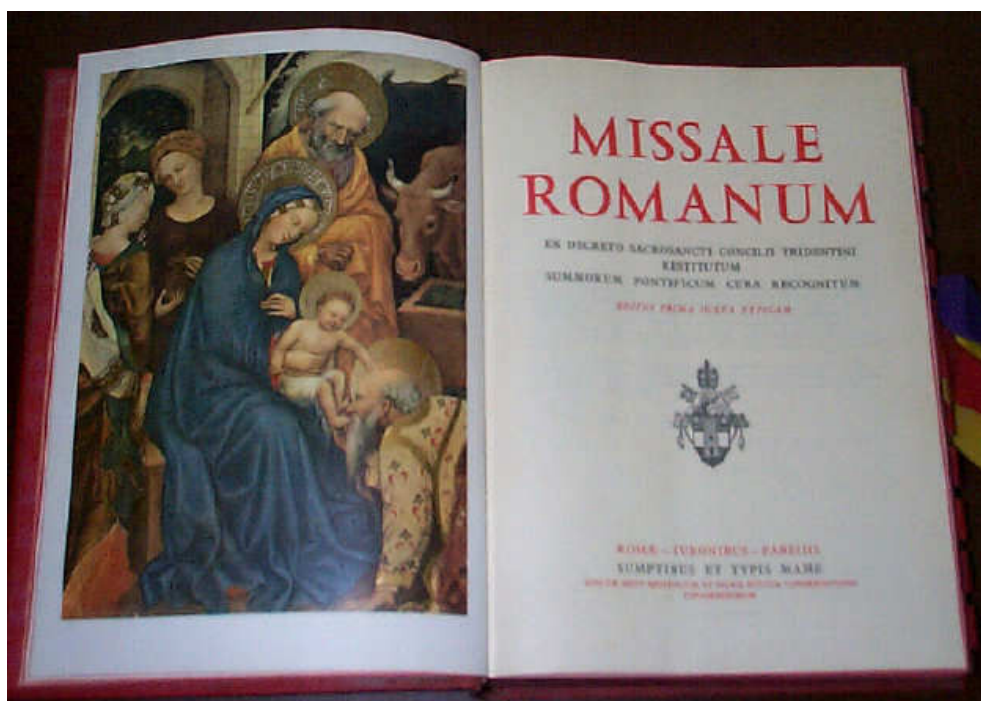
Euharistijska molitva je središte i vrhunac čitavoga misnoga slavlja. Ona je molitva zahvale i posvećenja. Smisao ove molitve je da se svi vjernici sjedine s Kristom u veličanju divnih Božjih djela i u prinosu svete žrtve. Rimski misal sadrži četiri euharistijske molitve.

👍 KATEHETSKE ZADAĆE

☺ Ukoliko to vrijeme dopušta, voditelj može pozvati sudionike da praktično vježbaju «snalaženje» u Rimskome misalu. Neke su od zanimljivijih molitava (zbornih, darovnih, popričesnih, predslovlja, euharistijskih) predložene na radnom listu.

☺ Na euharistijskom slavlju pažljivo slušajte molitve koje se nalaze u misalu, one prate liturgijska čitanja, vrijeme liturgijske godine i otajstva koja slavimo.

☺ Pobožno i dostojanstveno se odnosite prema misalu.

ZAVRŠNI DIO

Psalam mole svi polaznici zajednički, a kateheta predmoli blagoslove.

PSALAM 116, 12-14

Što da uzvratim Gospodinu
za sve što mi je učinio?

Uzet ću čašu spasenja
i zazvat ću ime Gospodnje

Izvršit ću Gospodinu zavjete svoje
pred svim pukom njegovim.

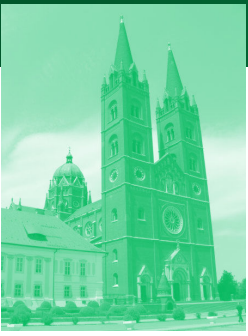
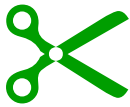
Kateheta

Neka vas blagoslovi Gospodin i neka vas čuva.
Neka vas licem svojim obasja, milostiv neka vam bude.
Neka pogled svoj Gospodin svrne na vas i mir vam podari.

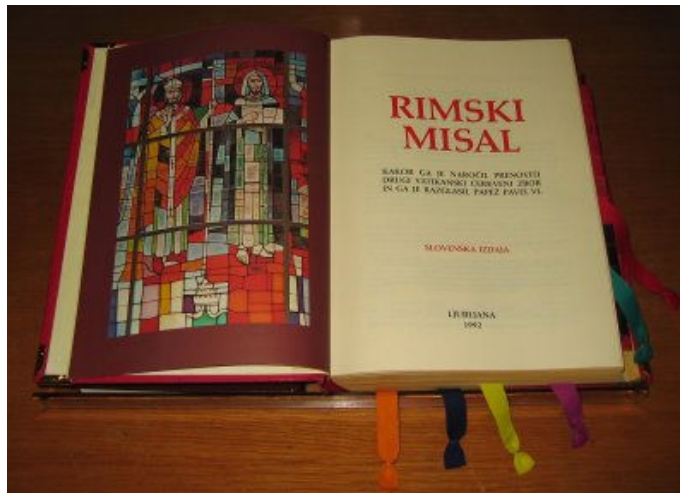
Polaznici odgovaraju: Amen.

Za kraj se može ponoviti zapjev iz Rimskog misala kao i na početku kateheze.

Kateheta pripravi nekoliko kuverti u kojima će biti ispisane na papirićima i izrezane riječi punog imena Rimskoga misala: RIMSKI MISAL - OBNOVLJEN PREMA ODLUCI SVETOGA EKUMENSKOG SABORA DRUGOG VATIKANSKOG A PROGLAŠEN VLAŠĆU PAPE PAVLA VI. Zatim podijeli sudionike u nekoliko brojčano podjednaki skupina. Po jedan sudionik iz svake skupine dobije papir formata A4, ljepljivo za papir i jednu kuvertu s riječima. Voditelj ih zatim potiče da, u što kraćem vremenskom roku, radeći skupno, slože puni naslov kateheze. Na koncu se utvrdi koja je skupina bila najbliža originalu.

A PROGLAŠEN VLAŠĆU

SVETOGA

PAPE PAVLA VI.

RIMSKI MISAL

DRUGOG VATIKANSKOG

OBNOVLJEN

PREMA ODLUCI

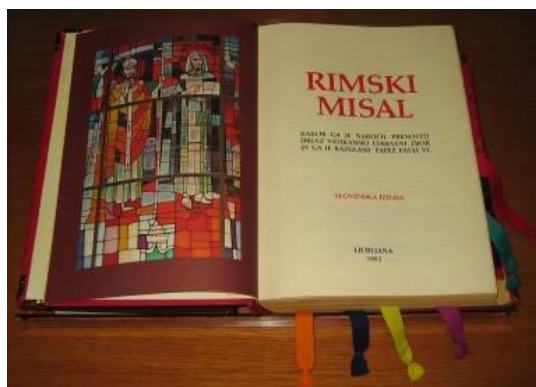
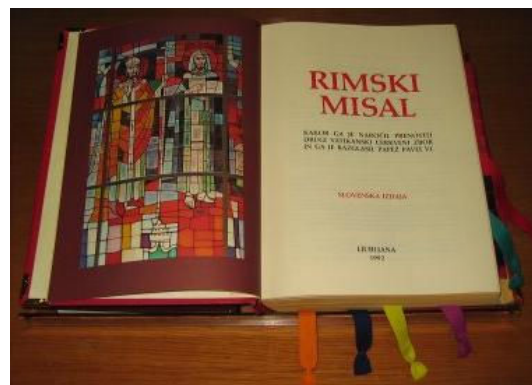
EKUMENSKOG SABORA

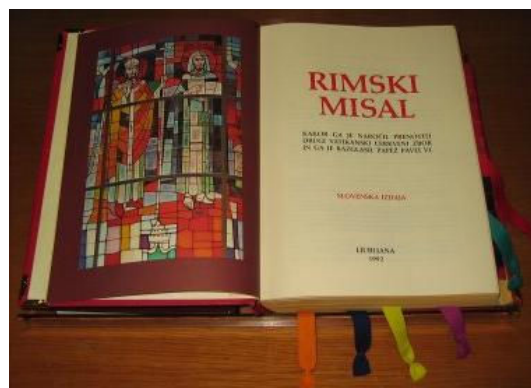
1. Pročitaj molitve i po njihovu sadržaju prepoznaj radi li se o zbornoj, darovnoj ili popričesnoj. Rješenje napiši na crtu ispod molitve.

Gospodine, prinosimo ti darove koje si nam ti udijelio.
Molimo te, primi ih iz ruku svoje Crkve
i snagom Duha pretvori u otajstvo spasenja.
Po Kristu.

Gospodine,
pričestili smo se tijelom i krvlju tvoga Sina.
Ta pričest neka nas spasi
i utvrdi u svjetlu tvoje istine.
Po Kristu.

Svemogući vječni Bože,
smijemo te zvati svojim Ocem.
Daj da nam u srcu poraste duh sinovstva
Te uđemo u obećanu baštinu.
Po Gospodinu.

2. Pronađi u Rimskom misalu:

- Zbornu, darovnu ili popričesnu molitvu zaštitnika svoje župne zajednice.
- Zbornu, darovnu i popričesnu molitvu Božića.
- Prvu euharistijsku molitvu.
- Treću euharistijsku molitvu.
- Predslavlje Duhova.

Ciljevi

- ✓ Poznavati strukturu obrednika i znati se njime služiti
- ✓ Znati samostalno odrediti sve ono što je potrebno za bogoslužje u dane Velikog tjedna
- ✓ Otkrivati značenje i bogatstvo simbola u obredima Velikog tjedna
- ✓ Sudjelovati u pripravi bogoslužja Velikog tjedna

Materijali za rad

- * Obrednik Velikog tjedna
- * Radni listovi
- * Olovke

Prijedlog tijeka susreta

Katehetski susret započinje molitveno slavljeničkim aspektom u crkvi ili kapeli. U poučnom dijelu kateheta ukratko prepriča ono bitno o Cvjetnici, Velikom četvrtku, Velikom petku i Vazmenom bdjenju, a potom polaznici rade u skupinama. Svoj rad iznose u plenumu. Susret je prikladno završiti molitvom u crkvi pred uskrsnom svijećom.

 MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Kateheta pročita Evanđelje, a molitvu mogu predmoliti dvoje polaznika.

EVANĐELJE Lk 19, 28-40

Isus, rekavši to, nastavi put uzlazeći u Jeruzalem. Kad se približi Betfagi i Betaniji, uz goru koja se zove Maslinska, posla dvojicu učenika govoreći: „Hajdete u selo pred vama. Čim uđete u nj, naći ćete privezano magare koje još nitko nije zajahao. Odriješite ga i dovedite. Upita li vas tko: 'Zašto driješite?', ovako recite: 'Gospodinu treba.'“

Oni koji bijahu poslani otiđoše i nađoše kako im bijaše rekao. I dok su driješili magare, rekoše im gospodari: „Što driješite magare?“ Oni odgovore: „Gospodinu treba.“

I dovedoše ga Isusu i staviše svoje haljine na magare te posjednuše Isusa.

I kuda bi on prolazio, prostirali bi po putu svoje haljine. A kad se već bio približio obronku Maslinske gore, sve ono mnoštvo učenika, puno radosti, poče iza glasa hvaliti Boga za sva silna djela što ih vidješe: „*Blagoslovljen Kralj, Onaj koji dolazi u ime Gospodnje! Na nebu mir! Slava na visinama!*“

Molitva

Gospodine, svake godine se kroz korizmeno vrijeme pripremamo na Uskrs postom, molitvom i djelima ljubavi. Slavimo muku, smrt i uskrsnuće tvoga Sina, slaveći to veliko otajstvo vjerujemo da će se dogoditi i naše uskrsnuće.

Isus je ušao u Jeruzalem,
znao je da će trpjeti i umrijeti,
ali ondje je imao i od mrtvih uskrsnuti.
Daj nam, Gospodine, slijediti Isusov primjer
ljubavi bez granica
kako bismo bili i dionici u njegovu uskrsnuću.
Amen!

2.5. Obrednik Velikog tjedna

83

📖 POUČNI DIO

Razrada teme

Obrednik Velikog tjedna koristi se samo jednom godišnje, kao što mu i sam naziv kaže – u Velikom tjednu. Podijeljen je na tri glavna dijela, a svaki dio na svoje specifične dijelove.

1. Red mise s narodom

O redu mise s narodom biti će riječi u temi Euharistijsko slavlje, pa ga nećemo ovdje donositi.

2. Veliki tjedan

A) CVJETNICA: NEDJELJA MUKE GOSPODNJE

Spomen Gospodnjeg ulaska u Jeruzalem

Vjernici se okupljaju izvan crkve na prikladnom mjestu. Svećenik blagoslivlje maslinove grančice i cvijeće. Potom slijedi navještaj evanđelja o Isusovom svečanom ulasku u Jeruzalem, a zatim se formira ophod u kojem se ide prema crkvi u kojoj će se slaviti misa (prvi ide kadioničar s kadionicom, križonoša, svjeconoše, svećenik sa službenicima, te vjernici s blagoslovljenim grančicama). Za vrijeme ophoda zbor i narod pjevaju prikladne pjesme.

Misa

Misa počinje odmah sa zbornom molitvom. Slijede prvo čitanje, psalam s pripadajućom antifonom, te drugo čitanje, poklik slava tebi Kriste, Kralju vječne slave, redak prije evanđelja, te čitanje Muke Gospodnje. Za vrijeme čitanja Muke nema ni svijeća ni kađenja, ne pozdravlja se i ne značuju knjiga. Čita je đakon ili svećenik, a mogu i vjernici laici. Ipak riječi Kristove, ukoliko je moguće trebaju ostati pridržane svećeniku. U ciklusu A liturgijske godine čita se Muka po Mateju, u B ciklusu po Marku, a u C po luki. Muka po Ivanu čita se svake godine na Veliki petak.

Nakon čitanja Muke, slijedi, ako je moguće, kratka homilija, te se misa nastavlja s ispoviješću vjere. Veliki ponedjeljak, Veliki utorak i Velika srijeda dani su u kojima nema nekih posebnosti.

Veliki četvrtak: Misa posvete ulja

Na Veliki četvrtak biskup u svojoj katedrali slavi sa svojim svećenicima Misu posvete ulja. Blagoslivlje bolesničko i katekumensko ulje i posvećuje Krizmu. Toga dana prije podne je ovo jedina misa koja se slavi.

B) SVETO VAZMENO TRODNEVLJE

Veliki četvrtak - Misa Večere Gospodnje

Prema drevnoj predaji Crkve na Veliki su četvrtak zabranjene sve mise bez naroda. U večernjim satima slavi se Misa Večere Gospodnje uz sudjelovanje vjernika, te svećenika i službenika koji vrše svaki svoju službu.

Misa započinje uobičajenim redom, međutim, nakon homilije, tamo gdje to preporuča pastoralni razlog, pristupa se obredu pranja nogu. Poslužnici dovode muškarce na pripremljena mjesta, te svećenik uz pomoć poslužnika obavlja ovaj obred koji podsjeća na Kristovo pranje nogu apostolima čime je pokazao kako je kršćaninova zadaća služenje. Dok traje ovaj obred zbor i narod pjevaju prikladne pjesme. Zatim slijedi sveopća molitva, ne moli se vjerovanje, te se nastavlja misa.

Poslije popričesne molitve svećenik dolazi pred oltar, klečeći triput pokadi Svetotajstvo, formira se procesija (križonoša, svjećonoše, kadioničar), te svećenik prenosi Svetotajstvo na za to uređeno, prikladno mjesto. Svetotajstvo se odlaže na tom mjestu, pokadi, pjeva se Divnoj dakle, zatim se zatvori svetohranište.

Svećenik i poslužnici se neko vrijeme klanjaju i mole u tišini, zatim pokleknju i vraćaju se u sakristiju.

Nakon toga se ogoli oltar i iznesu se ili zastru svi križevi u crkvi.

Ovisno o mjesnim običajima vjernici se mogu neko prikladno vrijeme klanjati i moliti pred Presvetim, ali poslije ponoći klanjanje treba biti bez svečanosti.

Veliki petak

Veliki petak i Velika subota su dani na koje prema drevnoj predaji Crkva ne slavi otajstava. Oltar je posve gol, bez križa, svijećnjaka i oltarnika.

Na Veliki petak poslije podne obavlja se služba Muke Gospodnje koja se sastoji iz tri dijela: službe riječi, klanjanja križu i svete pričesti.

Svećenik i sveti poslužnici obučeni u ruho crvene boje pristupaju oltaru, kleknju pred njega i mole se neko vrijeme u šutnji, a potom ustaju, odlaze do sjedala, okrenu se prema narodu te se moli jedna molitva i to bez poziva *Pomolimo se*.

Slijedi služba riječi s čitanjem Muke Gospodnje i to svake godine iz evanđelja po Ivanu. Nakon čitanja Muke slijedi homilija, te sveopća molitva koju predvodi svećenik, a moli se za Crkvu, papu, za sve redove vjernika, katekumene, za jedinstvo kršćana, Židove, nevjernike, poglavare država i sve ljude u potrebi.

Drugi dio bogoslužja je klanjanje svetom križu. Svećenik ili đakon donosi pred vjernike križ, pri tom tri puta zapjeva *Evo drvo križa, na kom je visio Spasitelj svijeta*, a puk odgovara *Dođite, poklonimo se*. Križ se postavi ispred oltara sa svijećama pored ili ga poslužnik drži, s tim da s obje strane stoje svjećonoše. Potom svećenik, poslužnici i vjernici prilaze križu i klanjaju mu se prema krajevnim običajima npr. ljubljenjem. Dok se puk klanja križu pjevaju se prikladne pjesme.

Na koncu bogoslužja dolazi sveta pričest. Na oltar se prostire oltarnik i postavi tjelesnik i Misal. Svećenik ili đakon donosi Svetotajstvo s mjesta na koje je odloženo, uz dva poslužnika koji nose svijeće. Svetotajstvo se odlaže na oltar i svećenik poziva na molitvi Očenaš. Slijedi obred pričesti, te ponovno odnošenje Svetotajstva na pripremljeno mjesto. Slijedi popričesna molitva i molitva otpusta i odlazak u tišini. Naravno, oltar se ogoli u prikladno vrijeme.

Velika Subota

Velika je subota dan u koji Crkva ostaje uz grob Gospodnji i razmatra njegovu muku i smrt, te ne slavi misu. Oltar je ogoljen.

C) VAZAM: NEDJELJA USKRSNUĆA GOSPODNJEGA**VAZMENO BDJENJE U SVETOJ NOĆI**

Prema drevnoj predaji Crkve u svetoj noći bdije se Gospodinu i iščekuje se njegov povratak uz zapaljene svijeće kako bi Gospodin, kad dođe, našao budne svoje vjerne.

Struktura bdjenja je takva da poslije kratke službe svjetla sveta Crkva razmatra divna Božja djela zapisana u Svetom pismu. Slijedi krštenje novih članova Crkve, te euharistijska gozba koju je Gospodin smrću i uskrsnućem pripravio svome narodu.

Vazmeno se bdjenje slavi obnoć odnosno ne započinje dok ne padne noć ili završava prije nedjeljnoga jutra.

Noćna misa, iako se slavi prije ponoći, misa je nedjelje uskrsnuća Gospodnjega.

Svećenici i poslužnici nose ruho bijele boje, a za sve nazočne treba pripremiti svijeće.

Svečani početak bdjenja ili služba svjetla**Blagoslov ognja i pripravljanje svijeće**

U crkvi se ugase svjetla, a na prikladnom mjestu izvan crkve pripravi se oganj. Narod se skupi kod ognja kao i svećenik sa službenicima od kojih jedan nosi uskrsnu svijeću. Svećenik, nakon pozdrava i uvodnih riječi blagoslivlje oganj i s tog ognja pali uskrsnu svijeću. Zatim svećenik ili đakon podiže svijeću i zapjeva **Svjetlo Kristovo**, a svi odgovaraju **Bogu hvala**. Svećenik, đakon, službenici i narod kreću u ophod prema crkvi s tim da kad uđu u crkvu svećenik ili đakon ponovno zapjeva **Svjetlo Kristovo**, a svi ponovno odgovaraju **Bogu hvala**, te svi pale svoje svijeće sa uskrsne. Kad svećenik ili đakon dođe do oltara zapjeva i treći put **Svjetlo Kristovo**, svi odgovaraju **Bogu hvala**, te se pale svjetla u crkvi.

Svećenik odlazi k sjedalu, a đakon (ako je nazočan, ako ne onda svećenik) postavlja uskrsnu svijeću na svijećnjak pripravljen usred svetišta ili pored ambona, te okadi svijeću. Potom slijedi vazmeni hvalospjev koji naviješta svećenik, đakon ili pjevač. Slijedi Služba riječi i krsna služba, a zatim svećenik pristupa oltaru i započinje euharistijsku službu kao i obično. Uputno je da novokrštenici prinesu kruh i vino.

Rad u skupinama

Kateheta podijeli polaznike u četiri skupine. Svaka skupina dobiva jedan radni list koji zajednički rješavaju svi sudionici skupine. Kateheta prati njihov rad i pomaže im svojim sugestijama. Svaka skupina na kraju rada treba odrediti predstavnika koji će iznijeti uradak svoje skupine pred ostalim polaznicima.

Plenum

Predstavnici svih skupina predstavljaju zajedničke uratke. Kateheta i polaznici potpitanjima i nadopunjavanjem produbljuju temu.

2.5. Obrednik Velikog tjedna

86

KATEHETSKE ZADACE

- ☺ Dostojanstveno proslavite otajstva Isusove muke, smrti i uskrsnuća
- ☺ Rado pomozite župniku, kateheti ili sakristanu u pripravi svega onoga što je potrebno za Cvjetnicu, Veliki četvrtak, Veliki petak i Vazmeno bdjenje.
- ☺ Ukoliko imate u župi starih i bolesnih osoba, nastojte im prenijeti uskrsnu radost npr. Odnosite im hranu na blagoslov.
- ☺ Pažljivo oslušajte Božju riječ u Velikom tjednu i pokušajte od nje živjeti.

ZAVRŠNI DIO

Biblijski tekst polaznici čitaju po korovima, a kateheta molitvom zaključuje susret.

BOŽJA RIJEČ - Izl 15, 1-2. 3-4. 5-6. 17-18

"U čast Gospodinu zapjevat ću,
jer se slavom proslavio!
Konja s konjanikom
u more je survao.

Moja je snaga, moja pjesma - Gospodin
jer je mojim postao izbaviteljem.
On je Bog moj, njega ja ću slaviti,
on je Bog oca moga,
njega ću veličati.

Gospodin je ratnik hrabar,
Jahve je ime njegovo.

Valovi ih prekriše;
poput kamena u morske potonuše dubine.

Desnica tvoja, Gospodine, snagom se prodiči;
desnica tvoja, Gospodine, raskomada dušmana.

Dovest ćeš ih i posaditi na gori svoje baštine,
na mjestu koje ti, Gospodine,
svojim učini Boravištem,
Svetištem, o Gospodine, tvojom rukom sazidanim.
Vazda i dovijeka Gospodin će kraljevati."

Molitva

Bože, u svjetlu Novoga zavjeta vidimo smisao tvojih davnih čudesa:
Crveno more predstavlja krsnu vodu,
a narod židovski, oslobođen od ropstva,
predoznačuje kršćanski narod.
Daj da po vjeri svi narodi svijeta postanu odabrani narod
i preporode se na nov život darom tvoga Duha.
Amen.

Pročitajte tekst i riješite zadatke!

Vjernici se okupljaju izvan crkve na prikladnom mjestu. Svećenik blagoslivlje grančice i cvijeće. Potom slijedi navještaj evanđelja o Isusovom svečanom ulasku u Jeruzalem, a zatim se formira ophod u kojem se ide prema crkvi u kojoj će se slaviti misa (prvi ide kadioničar s kadionicom, križonoša, svjećonoše, svećenik sa službenicima, te vjernici s blagoslovljenim grančicama). Za vrijeme ophoda zbor i narod pjevaju prikladne pjesme.

Misa počinje zbornom molitvom. Slijedi služba riječi s navještajem Muke Gos-

podnje (u ciklusu A liturgijske godine čita se Muka po Mateju, u B ciklusu po Marku, a u C po Luki. Muka po Ivanu čita se svake godine na Veliki petak).

Za vrijeme čitanja Muke ne donose se svijeće i ne kadi se.

Nakon navještaja Muke, slijedi kratka homilija, te se misa nastavlja s ispoviješću vjere.

1. Riječi koje označavaju skupine vjernika (križonoša, svećenik sa službenicima, kadioničar, vjernici s blagoslovljenim grančicama i svjećonoše) posloži redosljedom kako bi trebali ići u ophodu!

2. Kojom molitvom započinje misa i što je na Cvjetnicu znakovito u Službi riječi?

3. Koja se Muka naviješta na Cvjetnicu, a koja na Veliki petak? Uz pomoć katehete pogledaj u lekcionaru Muke po Mateju, Marku, Luki i Ivanu!

Pročitajte tekst i riješite zadatke!

Prema drevnoj predaji Crkve na Veliki su četvrtak zabranjene sve mise bez naroda. U večernjim satima slavi se Misa Večere Gospodnje.

Misa započinje uobičajenim redom, međutim, nakon homilije, tamo gdje to preporuča pastoralni razlog, pristupa se obredu pranja nogu. Poslužitelji dovode muškarce na pripremljena mjesta, te svećenik uz pomoć poslužitelja obavlja ovaj obred koji podsjeća na Kristovo pranje nogu apostolima. Dok traje ovaj obred zbor i narod pjevaju prikladne pjesme. Misa se nastavlja sveopćom molitvom vjernika, ne moli se vjerovanje.

Poslije Popričesne molitve svećenik dolazi pred oltar, klečeći triput pokadi Svetotajstvo, formira se ophod (križonoša, svječnoše, kadioničar), te svećenik prenosi Svetotajstvo na za to uređeno, prikladno mjesto. Svećenik i poslužitelji se neko vrijeme klanjaju i mole u tišini, zatim pokleknu i vraćaju se u sakristiju. Nakon toga se ogoli oltar i, ukoliko je običaj, iznesu se ili zastru svi križevi u crkvi.

Ovisno o mjesnim običajima vjernici se mogu neko prikladno vrijeme klanjati i moliti pred Presvetim.

1. Čega se Crkva spominje na Veliki četvrtak?

2. Na što podsjeća obred pranja nogu? Kakvu poruku, prema vašem mišljenju prenosi taj obred?

3. Što se čini s Svetotajstvom nakon popričesne molitve i na koji način?

Pročitajte tekst i riješite zadatke!

Veliki petak i subota su dani na koje prema drevnoj predaji Crkva ne slavi otajstava. Oltar je posve gol, bez križa, svijećnjaka i oltarnika.

Na Veliki petak poslije podne obavlja se služba Muke Gospodnje koja se sastoji iz tri dijela: službe riječi, klanjanja križu i svete pričesti. Svećenik i ostali služitelji obučeni u ruho crvene boje pristupaju oltaru, kleknu ili se prostru pred oltarom i mole neko vrijeme u šutnji, a potom ustaju, odlaze do sjedala, okrenu se prema narodu te se moli molitva i to bez poziva *Pomolimo se*. Slijedi služba riječi s čitanjem Muke Gospodnje po Ivanu. Nakon čitanja Muke slijedi homilija, te sveopća molitva koju predvodi svećenik, a moli se za Crkvu, papu, za sve redove vjernika, katekumene, za jedinstvo kršćana, Židove, nevjernike, poglavare država i sve ljude u potrebi.

Drugi dio bogoslužja je klanjanje svetom križu. Svećenik ili đakon donosi pred vjernike križ, pri tom tri puta zapjeva *Evo drvo križa, na kom je visio Spasitelj svijeta*, a puk odgovara *Dođite, poklonimo se*. Križ se postavi ispred oltara sa svijećama pored ili ga poslužitelj drži, s tim da s obje strane stoje svjećonoše. Potom svećenik, poslužitelji i vjernici prilaze križu i klanjaju mu se prema krajevnim običajima. Dok se puk klanja križu pjevaju se prikladne pjesme.

Na koncu bogoslužja dolazi sveta pričest. Na oltar se prostire oltarnik i postavi tjelesnik i Misal. Svećenik ili đakon donosi Svetotajstvo s mjesta na koje je odloženo, uz dva poslužitelja koji nose svijeće. Svetotajstvo se odlaže na oltar i svećenik poziva na molitvi *Očenaš*. Slijedi obred pričesti, te ponovno odnošenje Svetotajstva na pripravljeno mjesto. Obredi Velikog petka završavaju popričesnom molitvom, i molitvom otpusta. Predslavitelj i poslužitelji, te vjernici razilaze se u

1. Opišite izgled oltara na Veliki petak i Veliku subotu!

2. Za koga sve Crkva moli u sveopćoj molitvi na Veliki petak?

3. Koji su dijelovi Službe Muke Gospodnje na Veliki petak?

Pročitajte tekst i riješite zadatke!

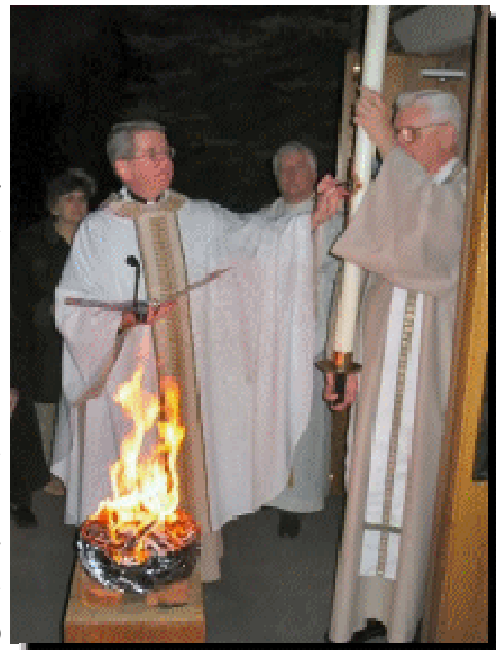
Vazmeno bdjenje u svetoj noći

Prema drevnoj predaji Crkve u svetoj noći bdije se Gospodinu i iščekuje se njegov povratak uz zapaljene svijeće kako bi Gospodin, kad dođe, našao budne svoje vjerne. Svećenici i poslužnici nose ruho bijele boje, a za sve nazočne treba pripremiti svijeće.

Svečani početak bdjenja ili služba svjetla

Blagoslov ognja i pripravljanje svijeće

U crkvi se ugase svjetla, a na prikladnom mjestu izvan crkve pripravi se oganj. Narod se skupi kod ognja kao i svećenik sa službenicima od kojih jedan nosi uskrsnu svijeću. Svećenik, nakon pozdrava i uvodnih riječi blagoslivlja oganj i s tog ognja pali uskrsnu svijeću. Zatim svećenik ili đakon podiže svijeću i zapjeva **Svjetlo Kristovo**, a svi odgovaraju **Bogu hvala**. Svećenik, đakon, službenici

i narod kreću u ophod prema crkvi s tim da kad uđu u crkvu svećenik ili đakon ponovno zapjeva **Svjetlo Kristovo**, a svi ponovno odgovaraju **Bogu hvala**, te svi pale svoje svijeće sa uskrsne. Kad svećenik ili đakon dođe do oltara zapjeva i treći put **Svjetlo Kristovo**, svi odgovaraju **Bogu hvala**, te se pale svjetla u crkvi. Svećenik odlazi k sjedalu, a đakon (ako je nazočan, ako ne onda svećenik) postavlja uskrsnu svijeću na svijećnjak pripravljen usred svetišta ili pored ambona, te okadi svijeću. Potom slijedi vazmeni hvalospjev koji naviješta svećenik, đakon ili pjevač. Slijedi Služba riječi, krsna služba, sveopća molitva, te euharistijska služba.

1. Zašto Crkva slavi Vazmeno bdjenje? Opišite ga?

2. Što se pjeva dok se unosi uskrsna svijeća u crkvu? Pokušajte svojim riječima objasniti značenje toga zapjeva! Pronađite, uz pomoć katehete, i pročitajte hvalospjev uskrsnoj svijeći u lekcionaru!

3. KATEHETSKA CJELINA

LITURGIJSKO SLAVLJE I ČASOSLOV

Kateheze za ministrantsku zajednicu

Ciljevi

- ✓ Upoznati povijest i osnovne dijelove euharistijskog slavlja
- ✓ Posvijestiti važnost sudjelovanja u euharistijskoj službi Crkve
- ✓ Otkriti važnost uzimanja udjela u pripravi euharistijskog slavlja
- ✓ Posvijestiti nedjeljnu euharistiju kao izvor i vrhunac života Crkve i vjernika

Materijali za rad

- * Materijali za izrezivanje
- * Papiri i olovke
- * Misal
- * Lekcionar
- * Liturgijska pjesmarica
- * Materijal za izradu cvjetnih aranžmana

Prijedlog tijeka susreta

Na početku susreta kateheta predvodi molitvu koja potječe iz spisa Didache. U poučnom dijelu susreta, nakon motivacije, kateheta će uvesti polaznike u rad ukazujući na značaj i važnost euharistijskog slavlja imajući u vidu povijesni tijek, ustanovljenje i zajedničarski značaj euharistijskog slavlja. Kroz upoznavanje sa strukturom euharistijskog slavlja općenito, uputiti će polaznike na daljnji rad u skupinama. U plenumu će polaznici iznijeti svoja promišljanja i kreativne ideje kojima je moguće obogatiti euharistijsko slavlje, ne narušavajući pritom njegovo dostojanstvo. Susret završava molitvom.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Uvodnu molitvu primjereno je upriličiti u crkvi, pred oltarom. Tekst molitve iz apostolskog spisa Didache, mogu čitati po dijelovima polaznici, a molitvom neka zaključi kateheta.

U nedjeljni dan Gospodnji saberite se da lomite kruh i da zahvaljujete nakon što ispovjedite svoje grijehе, da bi vaša žrtva bila čista. Ali, ako bi tko što imao protiv svoga druga, neka ne bude s vama dok se s njim ne pomiri, a sve zbog toga da vaša žrtva ne bi bila obeščašćena.

A kod euharistije ovako zahvaljujte:

Prvo za kalež: Zahvaljujemo ti, Oče naš,
za svetu lozu Davida, tvoga sluge,
koju si nam objavio po Isusu, svome služi.

Slava ti u vjekove!

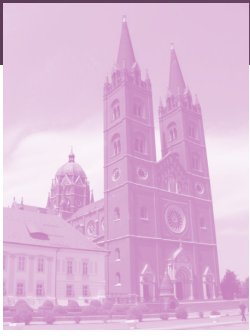
Zatim za razlomljeni kruh:

Zahvaljujemo ti, Oče naš,
za život i spoznaju,
koje si nam objavio po Isusu, svome služi.

Slava ti u vjekove!

Kao što je ovaj razlomljeni kruh
bio raspršen po brežuljcima i onda sabran da bude jedno,
tako neka se sabere tvoja Crkva
u tvoje Kraljevstvo sve do krajeva zemlje.
Jer tvoja je slava i moć
u Isusu Kristu u vjekove!

Pomolimo se!

Svemogući Bože, kad god lomimo kruh i pijemo kalež, smrt Kristovu naviještamo dok on ne dođe. Daj nam tako slaviti vazmeno otajstvo tvojega sina da po euharistijskom slavlju vazda osjećamo plodove njegova otkupljenja. Po Kristu.

📖 POUČNI DIO

Motivacija

Kateheta u obliku spontanog razgovora uvodi polaznike u temu susreta. Neka od mogućih pitanja:

Kako u svojim obiteljima slavite dan Gospodnji? Na koji se način osobno pripravljate za slavlje nedjeljne euharistije? Kako doživljavate euharistijsko slavlje vaše župne zajednice? Što vaša župna zajednica može učiniti u pripravi i slavljenju nedjeljne euharistije?

Izlaganje i zajednički rad

Euharistijsko je slavlje jedan od najprepoznatljivijih znakova pripadnosti Crkvi. Euharistijsko se slavlje naziva: euharistija, Gospodnja večera, lomljenje kruha, spomen-čin, sveta žrtva, pričest, sveta misa.

Euharistija je izvor i vrhunac cjelokupne evangelizacije, prema njoj su usmjereni svi sakramenti, djela apostolata i crkvene službe, a euharistijski sastanak je središte zajednice vjernika (usp. PO 5).

Isus Krist je na posljednjoj večeri ustanovio euharistiju. O tome nam svjedoče tri sinoptička evanđelja i sveti Pavao. Sv. Ivan donosi Isusove riječi u sinagogi u Kafarnaumu, koje ustanovu pripravljaju: Krist se predstavlja i označuje kao kruh života koji je s neba sišao.

Euharistijsko slavlje odvija se prema osnovnom ustrojstvu, koje se sačuvalo kroz stoljeća sve do danas. Odvija se u dvije velike cjeline koje tvore izvorno jedinstvo:

- okupljanje vjernika, bogoslužje Riječi s čitanjima, homilijom i sveopćom molitvom;
- Euharistijsko bogoslužje s prikazanjem kruha i vina, posvećujućom zahvalnom molitvom i pričesću.

Bogoslužje Riječi i euharistijsko bogoslužje tvore zajedno «samo jedan bogoštovni čin», stol koji nam je pripremljen u Euharistiji jest istodobno stol Riječi Božje i stol Tijela Gospodnjega.

Iz povijesti su nam poznata svjedočanstva iz najranijih kršćanskih vremena o liturgijskom slavljenju euharistije ponajprije kroz svjedočanstvo spisa Didahe i apologije sv. Justina.

Tako nam svjedočanstvo sv. Justina mučenika iz drugoga stoljeća donosi osnovnu strukturu euharistijskog slavlja onoga vremena. I ti su bitni dijelovi sve do naših dana ostali nepromijenjeni u svim velikim liturgijskim obiteljima. Evo što on piše oko 155. godine, tumačeći poganskom caru Antoniju Piju (138-161) što čine kršćani:

U dan, zvani dan sunca, svi se sastaju na istome mjestu, i oni koji stanuju u gradu i oni koji stanuju na selu.

Čitaju se spomen-zapisi apostola ili spisi proroka, već prema tome koliko ima vremena. Zatim čitač završi, predstojnik uzima riječ da opomene i potakne da se tako sjajni primjeri nasljedu-

ju.

«Zatim se svi zajedno dižemo i molimo molitve za nas same (...) i sve druge gdje god bili: da, spoznavši istinu, zavrijedimo i tu milost, da svojim ispravnim životom i djelovanjem budemo vjerni zapovijedima te postignemo vječno spasenje.

Nakon završene molitve, pozdravimo jedni druge cjelovom. Potom se predstojniku braće donosi kruh i čaša s vodom i vinom. On iz uzme, izreče zahvalu, za ove od njega primljene darove.

Kad predstojnik završi molitve i zahvalu, sav prisutni narod klikne: Amen. Pošto je predstojnik svršio molitve i narod odgovorio, oni što se kod nas zovu đakoni prisutnima dijele «euharistijski» kruh, vino i vodu, i nose ih odsutnima.»

Iz ovoga je izvještaja vidljivo kako je u najranije vrijeme prisutan osnovni ustroj današnje mise:

Čitanja iz Starog i Novog zavjeta

Propovijed

Molitva vjernika

Prinošenje darova

Euharistijska molitva

Pričest

Drugi vatikanski sabor naglasio je središnje mjesto euharistije u životu mjesne i sveopće Crkve.

Euharistijsko slavlje sačinjavaju slijedeći dijelovi:

1. Uvodni dio

- ulazna pjesma
- pozdrav svećenika
- pokajnički čin
- Slava (ne izgovara se u došašću i korizmi)

2. Služba Riječi

Prvi je glavni dio euharistijskog slavlja. Služba Riječi obuhvaća ove dijelove:

- čitanja
- psalmi između čitanja
- evanđelje
- homiliju (propovijed)
- ispovijest vjere (Vjerovanje)
- sveopću ili vjerničku molitvu

3. Euharistijska služba

Možemo reći da s «euharistijskom službom» počinje «euharistijsko slavlje» u užem smislu riječi. Euharistijska služba sadrži ove dijelove:

- pripravu darova
- euharistijsku molitvu (kanon)
- Pričest

4. Završni obred

- završni blagoslov
- otpust
- završna pjesma

Kršćanska zajednica okupljena na euharistijsko slavlje, napose ono nedjeljno, izražava sam identitet Crkve (eklesija) - zajednice koju je sazvaio uskrsnući Gospodin koji je dao svoj život »da raspršene sinove Božje skupi u jedno« (Iv 11, 52). Nedjelja kao dan uskrsnuća nije samo spomen nekog događaja iz prošlosti; ona je slavlje žive prisutnosti Uskrsloga među svojima.

Okupljeni oko stola Riječi i stola Kruha vjernička zajednica ovjekovječuje u vremenu sliku prvih kršćana koji »bijahu postojani u nauku apostolskom, u zajedništvu, lomljenju kruha i molitvama « (Dj 2, 42). Euharistija je izvorište i vrhunac crkvenog života, ona hrani i oblikuje Crkvu. Nedjeljno je pak slavlje Dana i Euharistije Gospodnje u središtu života Crkve«. Svaka zajednica, okupljajući sve svoje članove na »lomljenje kruha«, doživljava se kao mjesto u kojem se otajstvo Crkve ostvaruje na konkretni način. Dan Gospodnji tako postaje i dan Crkve – sakramenta jedinstva, koja se očituje u slavljenju euharistije.

Zbog važnosti koju ima nedjeljno euharistijsko slavlje, potrebno ga je pripremiti posebnom brigom vodeći računa da se vjernike potakne na svjesno, djelatno i potpuno, sudjelovanje. Naime, vjernici snagom općeg svećeništva koje su primili na krštenju, »sudjeluju u prinošenju euharistije«. Unatoč različitim zadaćama oni »prinose Bogu božansku žrtvu i sebe s njom. Tako svi, bilo prinosom bilo svetom pričesću, izvršuju svoj dio u liturgijskom činu«, crpeći iz toga svjetlo i snagu da svoje krsno svećeništvo žive svjedočanstvom svetoga života.

Pozvani smo nasljedovati prvu kršćansku zajednicu koja je u euharistiji doživljavala zajedništvo s Uskrslim Gospodinom i Učiteljem, ali i uzajamno zajedništvo svih članova. Da bi se to ostvarilo potrebno je osnivati skupine koje će voditi brigu o liturgijskom životu župe. Potrebno je odgajati i poslužitelje oltara, ministrante, a gdje je moguće i akolite te njegovati liturgijsko pjevanje. Poziv na izgrađivanje liturgijskog života zajednice upućen je svim vjernicima podjednako.

Rad u skupinama

Budući da je tema kateheze uvijek važna i aktualna za život crkvene zajednice, naglasak u radu u skupinama biti će na praktičnom i konkretnom uvođenju u djelatno sudjelovanje u euharistijskom slavlju te razvijanje svijesti i osjećaja za trajnu potrebu njegova planiranje. Kateheta će polaznike podijeliti na način koji bude smatrao najprikladnijim. Ovdje donosimo nekoliko prijedloga za tematske radionice po skupinama, od kojih je na katehetskom susretu moguće ostvariti i samo neke ili pak i više njih kroz nekoliko susreta. Poželjno je da planiranje nedjeljnog euharistijskog slavlja postane jedna od stalnih zadaća svake katehetske skupine, već prema tome koje je temeljno usmjerenje pojedine skupine.

1. skupina

Pripraviti i oblikovati uvodne obrede euharistijskog slavlja (ulazni ophod; pozdrav i kađenje oltara; pokajnički čin)

2. skupina

Pripraviti Službu Riječi, vodeći računa o liturgijskim čitanjima, mjestu navještaja Riječi, pripravi čitača, psalmista, zbora, molitvi vjernika. Ovu radionicu moguće je povezati sa sljedećom temom (3.2.Služba Riječi) ili pak ispuštiti i naknadno ostvariti.

3. skupina

Osmisliti darovnu procesiju u kojoj vjernici osim darova kruha i vina mogu donijeti darove koji su znakoviti za Crkvu i usmjereni za potrebe zajednice, a osobito siromaha. Voditi računa da prinos darova bude odvojen od molitve vjernika.

4. skupina

Uz pomoć Rimskog misala, pronaći i proučiti: molitve dotične nedjelje (Zbornu, Darovnu i Popričesnu) predslavlje te euharistijske molitve. Nastojati u njima, uz pomoć katehete, iščitavati teološku pozadinu i misao vodilju za euharistijsko slavlje pojedine nedjelje.

5. skupina

Osmisliti i estetski oblikovati prikladne cvjetne aranžmane koji će izgledom, bojama, mirisima tematski biti usklađeni s liturgijom dotične nedjelje ili blagdana. Za pomoć je moguće potražiti i osobe koje su vješte u izradi cvjetnih aranžmana.

6. skupina

Uz pomoć liturgijske pjesmarice Pjevajte Gospodinu pjesmu novu, odrediti pjesme za euharistijsko slavlje, vodeći računa o njihovom sadržaju i vremenu kojem su namijenjene te liturgijskim tekstovima dotične nedjelje ili blagdana.

7. skupina

Pokušati usmjeravati i koordinirati različite liturgijske službe i služitelje unutar jednog nedjeljnog euharistijskog slavlja. Odrediti zadaće pojedinih služitelja, njihovo mjesto u liturgijskom slavlju i pravila po kojima ih trebaju vršiti.

KATEHETSKE ZADAĆE

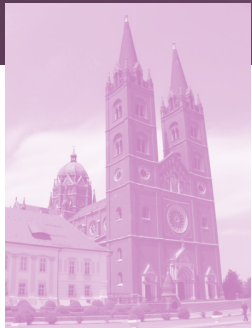
- ☺ Kateheta će s polaznicima osmisliti i pripremiti konkretno euharistijsko slavlje. Pripremiti će pojedine dijelove slavlja: čitanja, molitvu vjernika, pjesme, prinos darova itd.
- ☺ Polaznici će prije euharistijskog slavlja pripremiti osobne molitve koje mogu zadržati za sebe i na taj se način uključiti u euharistijsko slavlje.
- ☺ Pođite sa župnikom u posjet bolesnicima kojima nosi pričest u njihove domove.
- ☺ Neka se u vašem životu u obitelji, među prijateljima i u školi očituje da ste poslužitelji oltara.
- ☺ Poslužujte kod euharistijskog slavlja i radnim danima, ukoliko vam to vaše svakodnevne obveze omogućuju.

ZAVRŠNI DIO

Svemogući Bože, Oče milosrđa,
sačuvaj nas u nasljedovanju Krista,
u poniznoj službi braći i sestrama,
u slušanju Božje Riječi,
i lomljenju kruha.
Daj, molimo te,
da sudjelovanjem u euharistijskome slavlju,
Proslavljamo vazmeno otajstvo Isus Krista
i rastemo u zajedništvu tvoje Crkve.
Gospodine, učini da budemo nalik Kristu
u prinosu samih sebe
za ugodnu žrtvu Bogu Ocu.
Po Kristu Gospodinu našem.

1. skupina

Pripravite i oblikujte sukladno liturgijskim smjernicama i propisima **uvodne obrede euharistijskog slavlja:**

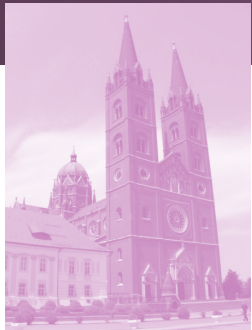
- **ulazni ophod:** treba progovarati o ulaženju u prostor i voditi prema oblikovanju zajednice; očitovati govor liturgijskih službi s doličnim znakovima (križa, svijeća, knjige čitanja itd.)
- **pozdrav i kađenje oltara:** naglasiti središnjost oltara u euharistijskom slavlju kao simbola Krista; službe i služitelji
- **pokajnički čin:** koji obrazac koristiti; hoće li dijelovi biti pjevani

2. skupina

Pripravite Službu Riječi, vodeći računa o liturgijskim čitanjima, mjestu navještaja Riječi, pripravi čitača, psalmista, zbora, homiliji molitvi vjernika.

Kao pomoć koristite lekcionar, evanđelistar, pjesmaricu. Odredite službe i služitelje.

3. skupina

Osmislite darovnu procesiju u kojoj vjernici osim darova kruha i vina mogu donijeti darove koji su znakoviti za Crkvu i usmjereni za potrebe zajednice, a osobito siromaha.

Promislite koji je trenutak najprikladniji za skupljanje milostinje.

Vodite računa da prinos darova bude odvojen od molitve vjernika, budući da ona spada na Službu Riječi.

Obratite pozornost i na oltar (što se može nalaziti na njemu prije prinosa darova).

4. skupina

Uz pomoć Rimskog misala, pronađite i proučite:

- molitve dotične nedjelje (Zbornu, Darovnu i Popričesnu)
- predslavlje te
- euharistijske molitve.

Nastojte u njima, uz pomoć katehete, iščitavati teološku pozadinu i misao vodilju za euharistijsko slavlje pojedine nedjelje.

5. skupina

Osmislite i estetski oblikujte prikladne cvjetne aranžmane koji će izgledom, bojama i mirisima tematski biti usklađeni s liturgijom dotične nedjelje ili blagdana. Za pomoć potražite osobe koje su vješte u izradi cvjetnih aranžmana.

6. skupina

Uz pomoć liturgijske pjesmarice Pjevajte Gospodinu pjesmu novu, odredite pjesme za euharistijsko slavlje, vodeći računa o njihovom sadržaju i vremenu kojem su namijenjene te naravi liturgijskog čina i sadržaja pojedinog slavlja.

7. skupina

Pokušajte usmjeravati i koordinirati različite liturgijske službe i služitelje unutar jednog nedjeljnog euharistijskog slavlja. Odredite zadaće pojedinih služitelja, njihovo mjesto u liturgijskom slavlju i pravila po kojima ih trebaju vršiti. Služitelji:

prezbiter

đakon

psalmist

orguljaš

lektori (čitači)

akoliti (ukoliko postoje)

ministranti

liturgijski tumač...

Ciljevi

- ✓ Pojasniti važnost biblijskih tekstova u slavlju Službe Riječi
- ✓ Uočiti otajstvenu i spasenjsku djelotvornost Riječi u bogoslužju
- ✓ Razvijati i njegovati zajedničku pripravu i slavlje Službe Riječi
- ✓ Razumjeti temeljne razlike između Službe Riječi i euharistijskog slavlja

Materijali za rad

- * Radni listovi
- * Sveto pismo
- * Liturgijski kalendar
- * Nedjeljni lekcionar
- * Olovke

Prijedlog tijeka susreta

Nakon molitvenog početka, kateheta će u obliku kraćeg izlaganja upoznati polaznike sa liturgijom Riječi. Nakon uvodnog dijela kroz rad u skupinama polaznici će pobliže upoznati strukturu i dijelove Službe Riječi te nastojati sa katehetom pripremiti jednu službu Riječi. Nakon rada u skupini polaznici će s katehetom, a po mogućnosti i zarednim službenikom, slaviti liturgiju Riječi s dijelovima koje su sami pripravili.

 MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Molitveni početak susreta upriličite pred ambonom ili pred otvorenom knjigom Svetog pisma (lekcionara ili Evangelistara). Ovdje je važno naglastiti trenutke šutnje prije i nakon navještaja Riječi koji će pomoći susret sudionika i Riječi.

Za početak se može zapjevati *Riječi tvoje, Gospodine* (PGPN 91). Ili neka druga prikladna pjesma

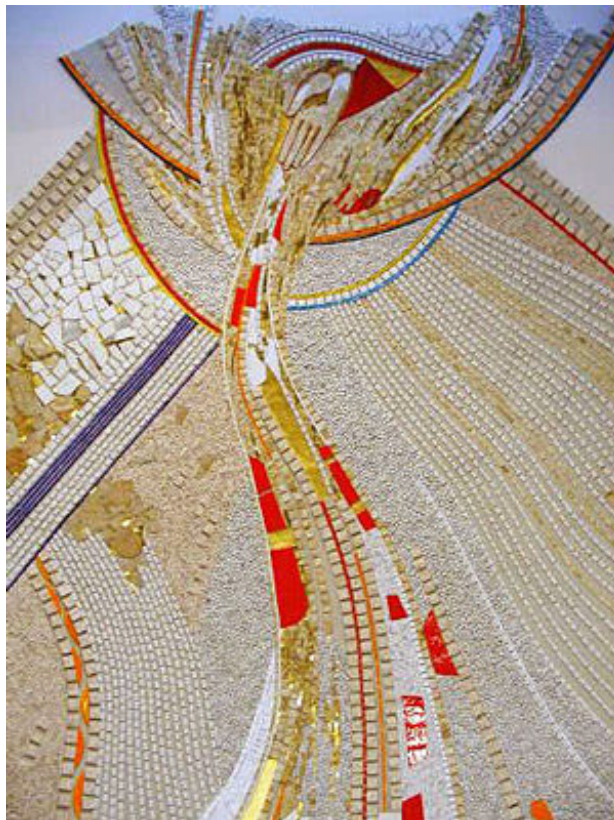
ČITANJE **Heb 4, 12**

Živa je, uistinu, Riječ Božja i djelotvorna; oštija je od svakoga dvosjekla mača; prodire dotle da dijeli dušu i duh, zglobove i moždinu te prosuđuje nakane i misli srca. Nema stvorenja njoj skrivena.

Gospodine,
kad god slušamo tvoju Riječ,
prepoznamo te u njoj
i srce u nama gori.

Dok naviještamo tvoju Riječ,
prepoznamo se i priznajemo
narodom tvojim.

Neka nas svako slavljenje Riječi,
osnaži u nastojanju da ti s povjerenjem odgovaramo,
u bližnjima služimo
i tebi se, u Duhu i istini, vazda klanjamo.

📖 POUČNI DIO

Uvod u temu

Crkva od samih početaka, a na osobit način u svetoj liturgiji, časti božanska Pisma nalazeći u njima kruh života (DV, 21.). Službu (liturgiju) Riječi tvore svetopisamska čitanja s pjesmama koje dolaze između njih. Zaključuju je i razvijaju homilija, ispovijest vjere i sveopća ili vjernička molitva. U čitanjima, koja se homilijom tumače, sam Bog progovara okupljenoj zajednici i otkriva otajstvo spasenja i otkupljenja. U navještenoj i razlomljenoj riječi prisutan je sam Krist. Crkva kao zajedništvo vjernika, tu riječ Božju, što nam je objavljena u Isusu Kristu, slušaju, usvaja šutnjom i pjesmama i prianja uz nju ispoviješću vjere. Nahranjena Božjom riječi, zajednica upravlja sveopću molitvu za potrebe cijele Crkve i spasenje svega svijeta.

Tekstovi za rad i produblivanje teme

Biblijska čitanja

U Službi riječi navještaju se čitanja Starog i Novog zavjeta, a vrhunac je čitanje evanđelja. Čitanja se uvijek navještaju s ambona i nije ih dopušteno zamijeniti nekim drugim, nebiblijskim tekstovima. Čitanja naviješta čitač (lektor) koji je pripremljen za tu službu, a navještaj evanđelja pridržan je zaređenom služitelju. Za vrijeme čitanja vjernici sjede, a evanđelje slušaju stojeći iskazujući mu posebno poštovanje.

Psalam i poklik prije evanđelja

Nakon prvog čitanja slijedi psalam. Psalam je odgovor zajednice Bogu njegovom vlastitom riječju jer i psalam je Božja riječ. Prikladno je da se psalam pjeva ili barem antifona, a ukoliko to nije moguće može se recitirati. Psalam pjeva ili čita psalmist, a zajednica ponavlja antifonu.

Homilija (propovijed)

Homilija kao sastavni dio Službe Riječi, treba *razlamati* navještenu Riječ kako bi ona mogla postati istinska *hrana* okupljenoj zajednici. Homilija u središtu ima Riječ i treba vjernike dovesti do dubine Riječi i omogućiti iskustvo Riječi. U bogoslužju Crkve Riječ postaje uprisutnjujući spasenjski događaj. Homilija treba biti usmjerena prema otajstvu spasenja koje se slavi, a poželjno je da nakon homilije bude vrijeme šutnje.

Sveopća molitva ili molitva vjernika

Sveopća molitva je svojevrsan odgovor u vjeri na prihvaćenu Božju riječ. U njoj se uz sudjelovanje naroda moli "za svetu Crkvu, za one koji imaju vlast i upravljaju narodima, za one koje tište različite potrebe, te za sve ljude i za spasenje svega svijeta." (Konstitucija o liturgiji, 53). U njoj vjernička zajednica moli za potrebe cijele Crkve i čovječanstva. Postoje odobreni obrasci molitve vjernika, no za pojedina slavlja dobro je istaknuti prigodne prošnje. Sveopća molitva treba prvenstveno izražavati potrebe cijele zajednice. Prošnje izgovara đakon ili koji službenik laik s ambona ili nekog drugog prikladnog mjesta, a molitvu, s predsjedateljskog mjesta, uvijek započinje i zaključuje svećenik koji predsjeda bogoslužju. Za vrijeme molitve narod stoji i odgovara na prošnje zajedničkim zazivom ili molitvom u šutnji.

Rad u skupinama

Polaznici se kroz rad u skupinama upoznaju sa strukturom i dijelovima Službe riječi. Prva skupina treba da uoči nutarnju logiku rasporeda i tematskog slaganja biblijskih čitanja na primjeru nekih nedjelja, svetkovina i blagdana. Druga skupina ima zadatak na temelju čitanja sastaviti promišljanje i predložak za homiliju. Treća skupina na temelju čitanja i potreba konkretne zajednice treba napisati molitvu vjernika. Na temelju rada u skupinama, polaznici će zajedno katehetom, upriličiti liturgiju Riječi.

KATEHETSKE ZADAĆE

- ☺ Pribavite od župnika ili katehete vodič za liturgijska čitanja za svaki dan. Uz pomoć vodiča pronađite nedjeljna ili svakodnevna čitanja u vašem obiteljskom Svetom pismu, pročitajte ih i zajedno sa svojim roditeljima i o njima porazgovarajte za vrijeme večernje molitve.
- ☺ Pročitajte i razmislite o liturgijskim čitanjima prije svakog nedjeljnog euharistijskog slavlja, tako ćete se bolje pripremiti za poruku koju Božja riječ prenosi.
- ☺ Izaberite jedan redak iz nedjeljnih čitanja, te pokušajte po njemu živjeti kroz nadolazeći tjedan.
- ☺ Uredite u svojoj sobi molitveni kutak sa Svetim pismom koje će biti uvijek otvoreno na mjestu gdje se nalaze čitanja toga dana.

ZAVRŠNI DIO

Služba Riječi

Polaznici, predvođeni katehetom, susret će završiti zajedničkim slavljem liturgije riječi koje su zajednički oblikovali. Slavlju liturgije Riječi po mogućnosti treba predsjedati zaređeni službenik, a ako njega nema, sam kateheta. Slavlje se može započeti Zbornom molitvom od nedjelje koja slijedi. Preporuča se uzeti čitanja od predstojeće nedjelje ili pak čitanja od dana, a predložak za homiliju (biblijsko promišljanje) koji su napisali polaznici može se integrirati u homiliju Službe Riječi. Nakon homilije polaznici neka izreknu molitvu vjernika koju su zajednički napisali. Završava se molitvom Oče naš i blagoslovom.

Uz pojedinu nedjelju, svetkovinu i blagdan naznačena su liturgijska čitanja za Službu Riječi. Pripadajuće čitanje koje nedostaje uvrsti prema tematici ostalih čitanja nedjelje, svetkovine ili blagdana.

<i>BLAGDAN</i>	<i>1. ČITANJE</i>	<i>PSALAM</i>	<i>2. ČITANJE</i>	<i>EVANĐELJE</i>
ISUS KRIST KRALJ SVEGA STVORENJA		Ps 23, 1-6	1 Kor 15, 20-26.28	Mt 25, 31-46
TREĆA KORIZMENA NEDJELJA	Izl 17, 3-7	Ps 95, 1-2. 6-9	Rim 5, 1-2.5-8	
UZAŠAŠĆE GOSPODINOVO	Dj 1, 1-11	Ps 47, 2-3. 6-9	Ef 1, 17-23	
PEPELNICA		Ps 51, 3-6a.12-14. 17	2 Kor 5, 20-6, 2	Mt 6, 1-6.16-18
SVETI PETAR I PAVAO	Dj, 12, 1-11	Ps 34, 2-9	2 Tim 4, 6-8.14-18	
DRUGA NEDJELJA DOŠAŠĆA		Ps 85, 9-14	2 Pt 3, 8-14	Mk, 1, 1-8

Iz 40, 1-5.9-11

Jl 2, 12-18

Ez 34, 11-12.15-17

Mt 28, 16-20

Iv 4, 5-42

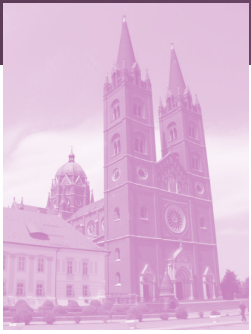
Mt 16, 13-19

Na temelju liturgijskih čitanja nedjelje koja slijedi sastavite vlastito promišljanje i predložak za homiliju. Neka vam evanđelje bude polazište i dohodište u promišljanju.

Oblikujte i napišite vlastitu molitvu vjernika! Neka vam liturgijska čitanja nedjelje koja slijedi i konkretne potrebe Crkve, svijeta i vaše zajednice budu polazišta u promišljanju.

S vjerom i pouzdanjem izrecimo pred Ocem nebeskim svoje prošnje zajedno moleći:

Gospodine, usliši nas!

1. Za Crkvu Kristovu: _____

2. Za čitav svijet: _____

3. Za braću i sestre: _____

4. Za ovu zajednicu: _____

5. Za pokojnu našu braću i sestre: _____

Bože, izvore života i vrelo milosrđa, usliši nam molitve i prožmi nas ljubavlju da svima pronosimo snagu darovanog spasenja, po Kristu. Gospodinu našem.

Ciljevi

- ✓ Upoznati strukturu podjeljivanja sakramenta krštenja pod misom i izvan mise
- ✓ Znati što je sve potrebno pripremiti za sakrament krštenja i što treba činiti u kojem trenutku
- ✓ Poznavati simboliku kod krštenja i otkriti povezanost riječi i čina u sakramentu krštenja
- ✓ Otkriti važnost sakramenta krštenja za kršćansku zajednicu

Materijali za rad

- * Radni listovi
- * Olovke ili kemijske olovke
- * Red krštenja
- * Posuda s blagoslovljenom vodom
- * Posudica sa krizmenim uljem
- * Krsna haljinica
- * Krsna svijeća

Prijedlog tijeka susreta

Katehetski susret započinje molitvom pred krsnim zdencem. Slijedi razgovor o temi krštenje. U razradi teme kateheta upoznaje polaznike s katekumenatom, te ističe bitne značajke sakramenta krštenja. Radom u paru sudionici se upoznaju sa obredom i slavljenjem sakramenta krštenja. Kateheta neka unaprijed pripremi sve što je potrebno za krštenje, a ukoliko je moguće radionice se mogu upriličiti u crkvi ili kapeli. Kroz plenum polaznici će dati povratnu informaciju o poznavanju liturgije krštenja.

 MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Polaznici se okupe oko ili kod krsnog zdenca. Molitva započinje znamenovanjem znakom križa blagoslovljenom vodom iz krstionice. Ukoliko je uskrsna svijeća u blizini zdenca prikladno ju je upaliti, a polaznicima se mogu podijeliti male svijeće koje je moguće upaliti na uskrsnoj svijeći nakon pročitanoj biblijskog odlomka. Biblijski tekst može pročitati netko od polaznika, a kateheta zaključuje molitvom.

Čitač

Ili zar ne znate: koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života.

Ako smo doista s njime srasli po sličnosti smrti njegovoj, očito ćemo srasiti i po sličnosti njegovu uskrsnuću. Ovo znamo: naš je stari čovjek zajedno s njim raspet da onemoća ovo grešno tijelo te više ne robuje mo grijehu. Ta tko umre, opravdan je od grijeha.

Pa ako umrijesmo s Kristom, vjerujemo da ćemo i živjeti zajedno s njime. Znamo doista: Krist uskrišen od mrtvih, više ne umire, smrt njime više ne gospoduje. Što umrije, umrije grijehu jednom zauvijek; a što živi, živi Bogu. Tako i vi: smatrajte sebe mrtvima grijehu, a živima Bogu u Kristu Isusu!

Kateheta

Svemogući Oče, po sakramentu krštenja nas sjedinjuješ sa svojim sinom, Isusom Kristom i uvodiš nas u zajednicu tvoje Crkve. U sakramentu krštenja postajemo mrtvi grijehu da bismo mogli živjeti tebi. Pomozi nama, svojoj djeći da živimo dostojno kršćanskoga imena i sve više postajemo slični tvome Sinu, našem jedinom Učitelju. Amen.

 POUČNI DIO

Motivacija

Kateheta nakon molitve polaznike ukratko uvodi u temu katehetskog susreta. Kroz motivaciju u obliku razgovora potiče ih da iznesu svoja iskustva i emocije koje su doživjeli za vrijeme molitvenog dijela susreta. U razgovoru mogu iznijeti i svoja dosadašnja znanja o liturgiji sakramenta krštenja, a kroz daljnji rad kateheta će moći staviti naglasak na ono što je polaznicima nejasno, gdje se oni ne snalaze i uvesti ih u živo iskustvo susreta sa otajstvom kršćanskoga poziva. Predložena su dva radna lista, jedan za rad u paru, a drugi za rad u skupinama, no moguće ih je koristiti i na drugačije načine.

Uvod u temu

Svetopisamski govor kod sv. Pavla govori da krštenje znači posvema se preobraziti u Krista, postati kao on, a umrijeti s njim znači postati dionikom njegove proslave – uskrsnuća.

“Ili zar ne znate: koji smo god kršteni u Krista Isusa, u smrt smo njegovu kršteni. Krštenjem smo dakle zajedno s njime ukopani u smrt da kao što Krist slavom Očevom bi uskrišen od mrtvih, i mi tako hodimo u novosti života. Ako smo doista s njime srasli po sličnosti smrti njegovoj, očito ćemo srasiti i po sličnosti njegovu uskrsnuću.” (Rim 6, 3-5).

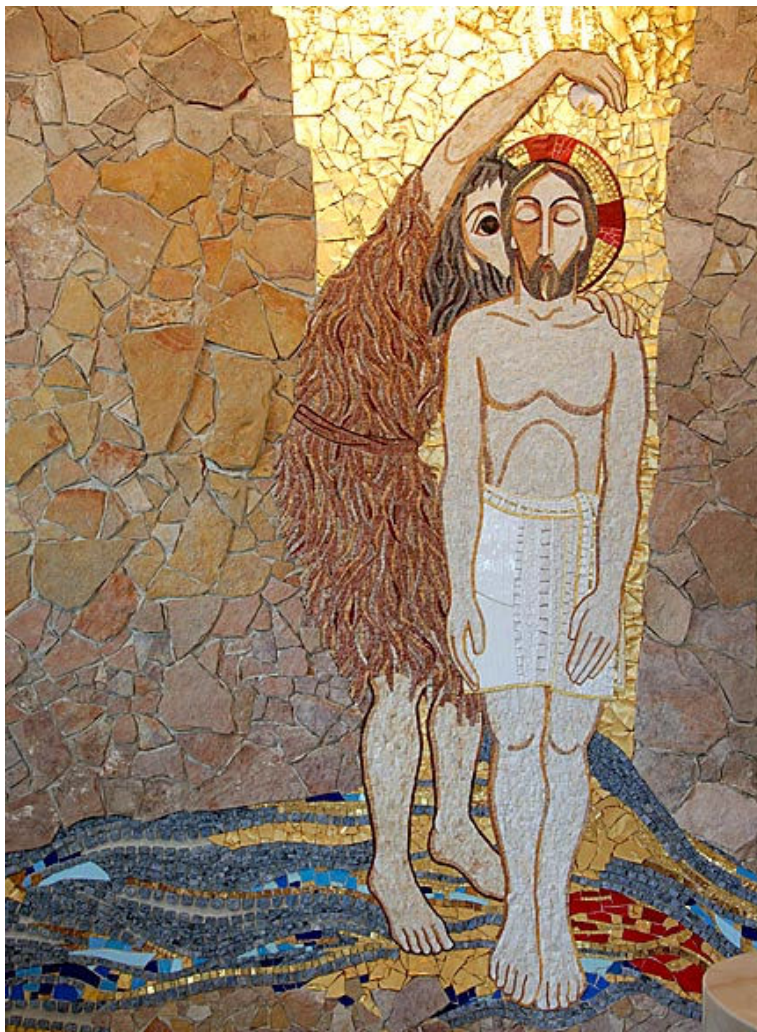
Kršćani od samih početaka vjeruju da krštenje podrazumijeva i primanje Duha Svetoga – ljubavi Božje koja nas čini ljubljenima od Boga, to nam na najupečatljiviji način svjedoči Sveto pismo:

“Ali kad se pojavila dobrostivost i čovjekoljublje Spasitelja našega, Boga, on nas spasi ne po djelima što ih u pravednosti mi učinismo, nego po svojem milosrđu: kupelji novoga rođenja i obnavljanja po Duhu Svetom koga bogato izli na nas po Isusu Kristu, Spasitelju našem, da opravdani njegovom milošću budemo, po nadi, baštinici života vječnoga.” (Tit 3, 4-7)

Duh Sveti oprašta grijeha i stvara novo srce. Stoga, kad govorimo o Kristovu spasenju treba naglasiti da ono podrazumijeva i izlivanje Duha Svetoga što će reći da izrazi “biti u Kristu” (po sakramentu krštenja) i “biti u Duhu” zapravo znače isto.

Krštenje je i novo rođenje, potpuna novost, daje bitno novi, drugačiji život, život djece Božje u pravom smislu riječi jer tko se ne rodi nanovo, odozgor, od Boga, ne može biti dionik Kraljevstva Božjega govori nam Sveto pismo:

“Odgovori mu Isus: “Zaista, zaista, kažem ti: tko se ne rodi nanovo, odozgor, ne može vidjeti kraljevstva Božjega!” Kaže mu Nikodem: “Kako se čovjek može roditi kad je star? Zar može po drugi put ući u utrobu majke svoje i roditi se?” Odgovori Isus: “Zaista, zaista, kažem ti ako se tko ne rodi iz vode i Duha, ne može ući u kraljevstvo Božje.” (Iv 3, 3-5)

Po krštenju čovjek doživljava posinovljenje. Ako je preporođen i obdaren Duhom Svetim, onda je razumljivo da snagom toga sakramenta postaje dijete Božje, što je zasigurno vrhunac Kristova djela uvođenja čovjeka u vječno zajedništvo s Bogom u ljubavi: “*Svi koje vodi Duh Božji sinovi su Božji. Ta ne primiste duha robovanja da se opet bojite, nego primiste Duha posinstva u kojem kličemo: "Abba! Oče!" Sam Duh susjedok je s našim duhom da smo djeca Božja; ako pak djeca, onda i baštinici, baštinici Božji, a subaštinici Kristovi, kada doista s njime zajedno trpimo, da se zajedno s njime i proslavimo.*” (Rim 8, 14-17)

Konačno, možemo ustvrditi da se po sakramentu krštenja odijevamo Kristom, ali to je za nas i obveza nastojanja živjeti dostojno svoje veličine i poziva koji smo primili. Sv. Pavao u poslanici Galaćanima to sažima u nekoliko rečenica: *Doista, koji ste god u Krista kršteni, Kristom se zaodjenuste. Nema više: Židov - Grk! Nema više: rob - slobodnjak! Nema više: muško - žensko! Svi ste vi Jedan u Kristu Isusu! Ako li ste Kristovi, onda ste Abrahamovo potomstvo, baštinici po obećanju.*” (Gal 3, 27-29)

Bitno je ovdje spomenuti KATEKUMENAT – vrijeme pripreve odraslih, koji nisu kršteni, a žele se krstiti, na sakrament krštenja. Već u spisu Hipolita Rimskog s početka 3. stoljeća postoji opis različitih stupnjeva katekumena, što će reći da se već u to vrijeme smatrao nužnim hod katekumena i sazrijevanje u vjeri jer je kršćanska zajednica htjela biti sigurna da su kandidati počeli živjeti kršćanski. Predstavljanje kandidata za krštenje – prvi je stupanj u kojemu prijatelji i kumovi dovode kandidata, a učitelj pita njihovo ime, motive i ponašanje. Potom se nabrajaju zanimanja koja su zaprekom za ulazak u katekumenat. Trebaju prestati s takvim zanimanjem, u protivnom

se otpuštaju. Kandidati koji prođu taj prvi ispit ulaze u katekumenat. Katekumenat – traje tri godine, a za one koji su napredniji kraće. Oni mole odvojeno od ostalih. Na koncu svakog susreta učitelj na njih polaže ruke. Bliža priprema za inicijaciju – u ovom razdoblju se ispituje prvenstveno način života, a ne neko vjersko znanje. U ovom se razdoblju događa konačna provjera i odabir. Inicijacija – neposredna priprema za inicijaciju je post. Zatim slijedi molitveno bdjenje. Biskup onda blagoslivlje vodu i ulje. Kod samog krštenja krštenik tri puta ispovijeda svoju vjeru i tri puta bude uranjan (kršten). Nije se koristila današnja formula “Ja te krstim.” Slijedi euharistija, a biskup tijekom samog obreda tumači smisao pojedinih znakova. Nije bilo nikakvog bogoslužja s katekumenima prije krštenja (pouka se podrazumijevala). Odrasli bi se krstili po jednom susljednom obredu.

Krštenje se kroz povijest podjeljivalo uranjanjem i polijevanjem. Mi smo danas svjedoci krštenja polijevanjem. Valja još napomenuti da se krštenje može podjeljivati za vrijeme euharistijskog slavlja i izvan njega što je bitno za one koji pripremaju liturgiju sakramenta krštenja. Redoviti djelatnici sakramenta krštenja su svećenik i đakon, ali u slučaju nužde može krstiti svatko, ukoliko ima ispravnu nakanu.

Tekstovi za rad i produblјivanje teme

Obred primanja (ulaz u crkvu)

Dok je zajednica već sabrana, na ulazu ili u predvorju crkve svećenik zajedno s poslužiteljima dočeka dijete, roditelje, kumove i rođake.

Svećenik u ime Crkve postavlja roditeljima pitanja o imenu djeteta i o tome što traže za dijete. Zatim se posvješćuje roditeljima i kumovima da oni time što donose dijete na krštenje zapravo jamče da će ga odgajati u vjeri. Kada roditelji i kumovi izraze spremnost glede kršćanskog odgoja djeteta, krstitelj ističe radost Crkve koja prima novog člana te znaeuje dijete znakom križa na čelu, a to nakon njega učine roditelji i kum ili kuma. Zatim se svi u ophodu upute u crkvu. (Obred se može događati i pred oltarom).

Služba riječi (ambon)

Ako se krštenje slavi izvan mise slijedi Služba Riječi, a ukoliko se krštenje slavi u sklopu mise tada se misa nastavlja Zbornom molitvom i dalje redovito Službom Riječi. Nakon homilije slijedi vjernička molitva i molitva zaklinjanja.

Krštenje (krstionički prostor - krstionica)

Krštenje započinje blagoslovom vode. U vazmenom se vremenu uzima voda posvećena na vazmenom bdijenju, pa se onda voda ne blagoslivlje, nago se moli zahvalna molitva nad blagoslovljenom vodom.

Slijedi odreknuće od sotone i grijeha te ispovijest vjere. Svećenik pita roditelje i kumove odriču li se grijeha i vjeruju li u Boga Oca, Sina i Duha Svetoga. Na osnovu njihove vjere slijedi onda krštenje djeteta. Krštenje može biti uranjanjem ili polijevanjem. Slijedi pomazanje krizmenim uljem.

Slijedi odijevanje bijelom haljinom, pružanje zapaljene svijeće i obred Efata.

Euharistijska služba (oltar)

Ukoliko se krštenje slavi u euharistijskom slavlju, ono se nastavlja euharistijskom službom kao i obično.

Zaključni obredi

Slijedi Gospodnja molitva. Ako se krštenje slavi pod misom, Očenaš dolazi na svoje uobičajeno mjesto. Završni blagoslov kojim se blagoslivlja majka koja Bogu zahvaljuje za darovano čedo, blagoslivlje se otac koji zajedno sa svojom suprugom ima biti djetetu prvi svjedok vjere. Treći je blagoslov za sve nazočne.

Rad u paru/skupinama

Polaznici će se u radu u paru (skupinama) upoznati sa obredom sakramenta krštenja. Prvi radni list sadrži ukratko prepričano obred slavlja sakramenta krštenja. U tekstu su na nekim mjestima izostavljene riječi koje je potrebno upisati na prazne crte u rečenicama. Kao pomoć u radu polaznicima može poslužiti Red krštenja. Drugi radni sastoji se od dijelova obreda krštenja čiji je redoslijed izmijenjen i treba ih uz pomoć Reda krštenja ispravno posložiti. Nakon toga polaznici trebaju pojasniti simboliku vode, krizmenog ulja, bijele krsne haljine, krsne svijeće i obreda Efata kod podjeljivanja sakramenta krštenja!

Plenum

Polaznici će u zajedničkom izlaganju pokušati pokazati i objasniti kako se slavi sakramenta krštenja, koji su simboli sa krštenjem povezani te ostale pojedinosti do koji su došli kroz rad u paru/skupinama.

👍 KATEHETSKE ZADAĆE

- ☺ Kod križanja blagoslovljenom vodom pri ulasku u crkvu pokušajte razmisliti što za vas osobno znači sakrament krštenja kojega je to križanje spomen.
- ☺ U svom služenju crkvenoj zajednici posvijestite si činjenicu da svako služenje u Crkvi proizlazi iz sakramenta krštenja kao temeljnog sakramenta kojim se postaje član Crkve.
- ☺ Porazgovarajte sa svojim roditeljima, bakama, djedovima i kumom o svom krštenju i njegovu značenju za vašu obitelj i vas osobno.
- ☺ Kad poslužujete kod podjeljivanja sakramenta krštenja obratite pozornost na simbole vode, svetog ulja, bijele krsne haljinice, uskrsne svijeće i riječi koje krstitelj izgovara o njima.
- ☺ U dogovoru sa župnikom ili katehetom, prigodom krštenja, pripremite domjenak za roditelje i kumove novokrštenika na kojemu mogu biti prisutni i predstavnici ministranata, župnog pastoralnog i ekonomskog vijeća. Tako će roditelji novokrštenika osjetiti prihvaćenost i radost cijele župne zajednice zbog novog člana Božjeg naroda.
- ☺ Pogledajte s roditeljima fotografije, DVD ili kazetu sa svoga krštenja i porazgovarajte o izboru vašeg imena, simbolici bijele krsne haljinice, o krsnoj vodi, mazanju svetim uljem, o uskrsnoj svijeći koja je gorjela za vrijeme vašeg krštenja kao i o svijeći koju su vaši roditelji dobili od krstitelja.

ZAVRŠNI DIO

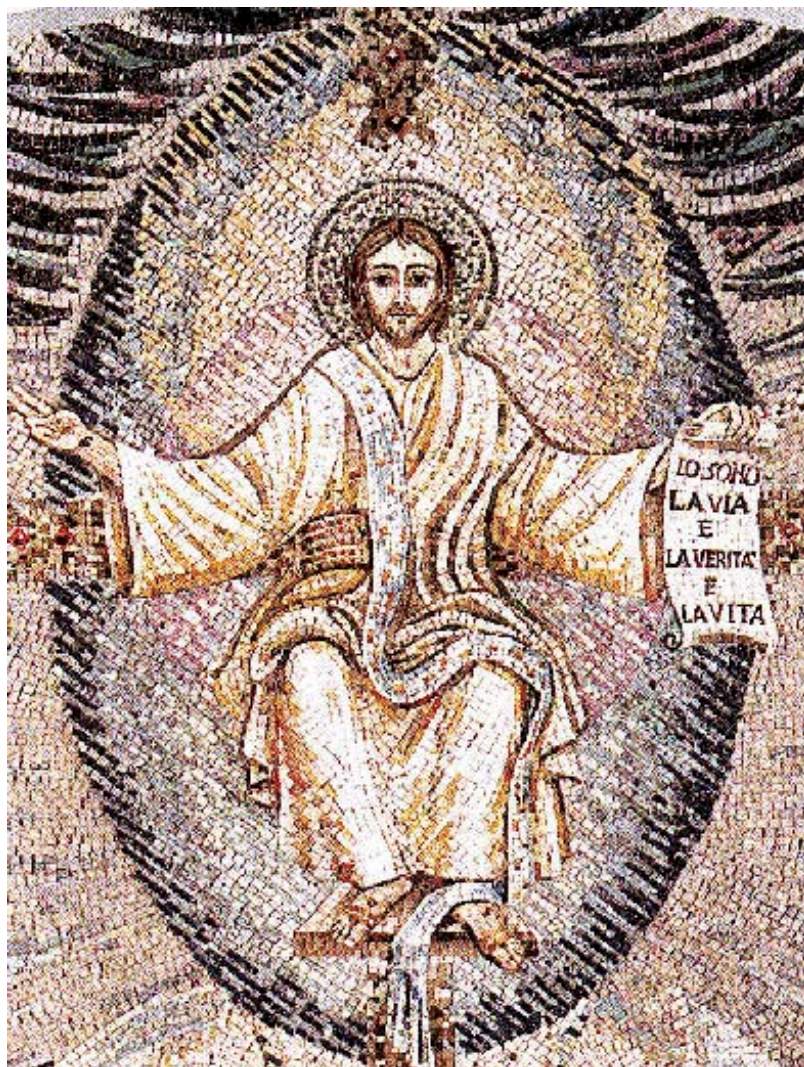
Molitva

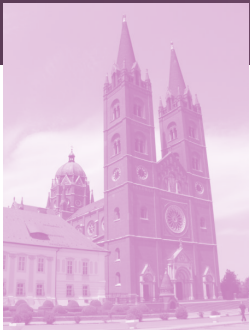
Prvi čitač

Gledajte
koliku nam je ljubav darovao Otac:
djeca se Božja zovemo, i jesmo.
A svijet nas ne poznaje zato
što ne poznaje njega.
Ljubljeni,
sad smo djeca Božja
i još se ne očitova što ćemo biti.
Znamo:
kad se očituje, bit ćemo njemu slični,
jer vidjet ćemo ga kao što jest.

Drugi čitač

Gospodine, obdario si nas darom posinovljenja.
Mnogi nas stoga ne razumiju,
naš život je sada drugačiji,
on je utemeljen na primjeru
koji si nam pokazao u Isusu Kristu.
Ne daj da nama ovlada želja
za prilagođavanjem vremenu,
nego, daj da bez obzira na vrijeme,
mjesto i ljude s kojima živimo
nastojimo živjeti svoju sličnost
sa Isusom Kristom koja nam je darovana.
Amen.

Uz pomoć Reda krštenja uvrstite riječi koje nedostaju!

Obred primanja (ulaz u crkvu)

Dok je zajednica već sabrana, na _____ ili u predvorju crkve svećenik zajedno s _____ dočeka dijete, roditelje, kumove i rođake.

Zatim dolazi dijalog o _____ djeteta i o tome što roditelji traže za dijete. Zatim se posvjećuje roditeljima i kumovima da oni time što donose dijete na krštenje zapravo jamče da će ga odgajati u _____. Kada roditelji i kumovi izraze spremnost glede kršćanskog odgoja djece, krstitelj i svi prisutni znamenju djecu znakom križa na čelu. Zatim se svi u ophodu upute u crkvu.

Služba riječi (ambon)

Ako se krštenje slavi _____ mise slijedi služba Riječi. Ukoliko se krštenje slavi u sklopu mise tada se misa nastavlja _____ molitvom i dalje redovito službom riječi. Nakon _____ slijedi vjernička molitva i molitva zaklinjanja.

Krštenje (krstionički prostor - krstionica)

Krštenje započinje _____ vode. U vazmenom se vremenu uzima voda posvećena na vazmenom bdijenju, pa se onda voda ne blagoslivlje, nago se moli zahvalna molitva nad blagoslovljenom vodom.

Slijedi _____ od sotone i grijeha te ispovijest vjere. Svećenik pita roditelje i kumove odriču li se grijeha i vjeruju li u Boga Oca, Sina i Duha Svetoga. Na osnovu njihove _____ slijedi krštenje djeteta. Krštenje se podjeljuje _____ vodom ili _____ u vodu. Nakon toga slijedi pomazanje krizmenim _____, odijevanje _____ haljinom, pružanje zapaljene svijeće i obred Efata.

Euharistijska služba (oltar)

Ukoliko se krštenje slavi u euharistijskom slavlju, ono se nastavlja euharistijskom službom kao i obično.

Zaključni obredi

Završni blagoslov kojim se blagoslivlja _____ koja Bogu zahvaljuje za darovano čedo, blagoslivlje se _____ koji zajedno sa svojom suprugom ima biti djetetu prvi _____. Treći je blagoslov za sve nazočne.

Obred krštenja

Pred vama se nalazi struktura obreda krštenja koja je nepravilno posložena. Vaš je zadatak, pomoću Reda krštenja, posložiti ispravnim slijedom obred tako što ćete u kružice ispred riječi upisati redni broj pojedinog dijela.

- Obred primanja djeteta
- Biblijska čitanja i homilija
- Vjernička molitva
- Služba riječi
- Krštenje
- Blagoslov i prizivanje Boga nad vodom
- Molitva zaklinjanja
- Mazanje svetom krizmom
- Odreknuće i ispovijest vjere
- Pružanje zapaljene svijeće
- Odijevanje bijelom haljinom
- Blagoslov
- Molitva Gospodnja
- Zaključak obreda
- „Efata“

Pojasnite simboliku vode, krizmenog ulja, bijele krsne haljine, krsne svijeće i obreda Efata kod podjeljivanja sakramenta krštenja!

Ciljevi

- ✓ Poznavati strukturu obreda ženidbe pod misom i izvan mise
- ✓ Otkriti važnost kršćanske ženidbe za kršćansku zajednicu
- ✓ Izgrađivati stav otvorenosti prema braku
- ✓ Shvatiti ženidbu kao znak ljubavi i početak nastavljanja Božjeg stvarateljskog djela

Materijali za rad

- × Olovke i papiri
- × Novi zavjeti
- × Rimski obrednik: Red slavljenja ženidbe
- × Radni listovi

Prijedlog tijeka susreta

Susret započinje Službom Riječi u crkvi. U poučnom dijelu polaznici će biti upoznati s nekim općenitim aspektima ženidbe. Kroz rad u skupinama polaznici će nadopuniti u biblijskim tekstovima za slavlje ženidbe riječi koje nedostaju. Nakon toga u paru ili skupinama trebaju napisati molitvu za bračne drugove i obitelji, a te će molitve ujedno biti dio zajedničke završne molitve na kraju susreta.

 MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT
ČITANJE Ef 5, 2a. 25-32

Braćo:
Hodite u ljubavi kao što je i Krist ljubio vas i sebe predao za nas kao prinos i žrtvu Bogu na ugodan miris. Muževi, ljubite svoje žene kao što je Krist ljubio Crkvu te sebe predao za nju da je posveti, očistivši je kupelji vode uz riječ te sebi predvede Crkvu slavnu, bez ljage i nabora ili čega takva, nego da bude sveta i bez mane. Tako treba da i muževi ljube svoje žene kao svoja tijela. Tko ljubi svoju ženu, sebe ljubi. Ta nitko nikada ne mrzi svoga tijela, nego ga hrani i njeguje kao i Krist Crkvu. Doista, mi smo udovi njegova Tijela! Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu; dvoje njih bit će jedno tijelo. Otajstvo je to veliko! Ja smjeram na Krista i na Crkvu.

PSALAM Ps 127 (128)

Blago svakome koji se Gospodina boji,
koji njegovim hodi stazama!
Plod ruku svojih ti ćeš uživati,
blago tebi, dobro će ti biti.

Žena će ti biti kao plodna loza
u odajama tvoje kuće;
sinovi tvoji k'o mladice masline
oko stola tvojege.

Eto, tako će biti blagoslovljen čovjek
koji se Gospodina boji!
Blagoslovio te Gospodin sa Siona,
uživao sreću Jeruzalema
sve dane života svog!

EVANĐELJE Mt 19, 3-6

U ono vrijeme:

Pristupe farizeji k Isusu pa, da ga iskušaju, kažu: "Je li dopušteno otpustiti ženu s kojega god razloga?" On odgovori: "Zar niste čitali: Stvoritelj od početka *muško i žensko stvori ih* i reče: *Stoga će čovjek ostaviti oca i majku da prione uza svoju ženu; i dvoje njih bit će jedno tijelo?* Tako više nisu dvoje, nego jedno tijelo. Što, dakle, Bog združi, čovjek neka ne rastavlja."

MOLITVA VJERNIKA

Pomolimo se Gospodinu za sve one koji su združeni sakramentom ženidbe, da njihova uzajamna ljubav raste iz dana u dan i da Bog dobrostivo pritekne u pomoć svim obiteljima u svijetu. Recimo zajedno.

Gospodine, usliši nas.

Da savez bračnih drugova blagoslovi, kao što je posvetio svadbu u Kani Galilejskoj, molimo Gospodina.

Da bračnim drugovima udijeli savršenu i plodnu ljubav, mir i potporu te da daju dobro svjedočanstvo o kršćanskom imenu, molimo Gospodina.

Da mladi koji se spremaju za ženidbu i drugo životno stanje, budu spremni na predanje iz ljubavi, molimo Gospodina.

Da sve obitelji u svijetu postanu jedno srce i duša i da ništa ne rastavi one koje je Bog združio, molimo Gospodina.

Da sve članove naših obitelji koji su se preseli iz ovog svijeta i sve pokojne primi u svoje zajedništvo, molimo Gospodina.

Gospodine Isuse, koji si trajno nazočan među nama, usliši našu molitvu i napuni nas svoga Duha. Koji živiš i kraljuješ u vijeke vjekova. Amen

Oče naš.

Pomolimo se:

Bože, ti si stvorio čovjeka
i darovao mu veliki dar.
Dar da može ljubiti druge.
Pomozi svim obiteljima
da ustraju u ljubavi jedni prema drugima.
Pomozi roditeljima da se
iskreno vole i poštuju,
da budu primjer i uzor svojoj djeci,
te ih nauče kako treba voljeti i
poštivati ljude i biti uzorni kršćani.
Gospodine, pomози i nama djeci
da molimo i poštujemo svoje roditelje,
braću i prijatelje.
Amen.

 POUČNI DIO

Uvod u temu

Danas ćemo promišljati o sakramentu ženidbe. Od davnina ljudi imaju posebne običaje i obrede kojima će označiti službeni početak zajedničkog života žene i muškarca, koji je za njih radostan trenutak, ali i velika odgovornost. Svi narodi, pa i primitivni, imali su i imaju zakone kojima se određuje kako se sklapa brak. Ta pravila imaju za cilj zaštititi ljubav i vjernost njih samih i dati ljubav i sigurnost njihovoj djeci koja će se roditi iz njihove ljubavi.

Kršćanska je ženidba sakrament po kojem žena i muškarac pred Bogom i ljudima jedno drugome obećavaju vječnu ljubav vjernost i time započinju zajednički život - osnivaju obitelj. Oni pred cijelom zajednicom traže Božji blagoslov. Bog im po tom sakramentu dariva svoju ljubav i milost. Daruje im snagu za uzajamnu ljubav i vjernost i da mogu istinski voljeti i kršćanski odgajati svoju djecu. Svoju ljudsku ljubav stavljaju pred Boga i vjeruju da njihova ljubav i vjernost može postati plodonosnija i čvršća jer se temelji na Božjoj ljubavi i vjernosti.

Bračna ljubav muškarca i žene znak je u biblijskom govoru ljubavi Boga i njegovog izabranog naroda. Bog je izabrao Izraelski narod i s njim sklopio savez ljubavi i prijateljstva. Ona je puno više od samog doživotnog zajedništva muškarca i žene, ona je znak Kristove ljubavi i vjernosti prema novom Božjem narodu, Crkvi - Kristovoj zajednici.

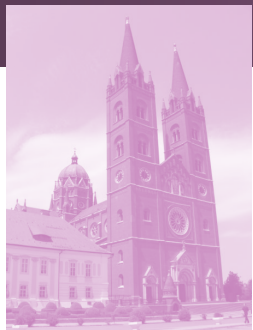

Kršćanski sklopljeni brak je sakrament, jer se temelji na Božjoj ljubavi i vjernosti i stoga je nerazrješiv i jedinstven. Svrha braka je dobro supružnika i odgovorno rađanje djece koje uključuje njihov kršćanski odgoj. Stoga supružnici nastavljaju Božje stvarateljsko djelo koje mu je Bog povjerio. Sklapanje kršćanske ženidbe tiče se cijele kršćanske zajednice, pa bi bilo dobro da u tome sudjeluje šira kršćanska zajednica. Preporuča se kada god je to moguće slaviti sakrament ženidbe za vrijeme euharistijskog slavlja, jer oba sakramenta na otajstven način označuju Kristovu neopozivu ljubav vjernost.

Rad u skupinama

Uz pomoć Novog zavjeta polaznici će u skupinama tražiti riječi koje nedostaju u predloženim tekstovima. Pronađene riječi rasporediti će prema njihovoj važnosti. Nakon rada u skupinama u razgovoru će iznijeti svoja razmišljanja. U radu u paru polaznici će uz pomoć radnih listova biti upoznati s osnovnom strukturom obreda vjenčanja za vrijeme euharistijskog slavlja i obreda vjenčanja izvan euharistijskog slavlja. Kateheta može pojasniti polaznicima koji su razlozi i uvjeti za slavljenje ženidbe s euharistijskim slavljem ili bez njega.

Tekstovi za rad i produbljivanje teme

SKUPINA A

1 Kor 12, 31-13,8a

Braćo:

Čeznite za višim darima! A evo vam puta najizvršnijega! Kad bih sve jezike ljudske govorio i anđeoske, a ljubavi ne bih imao, bio bih mjed što ječi ili cimbal što zveči. Kad bih imao dar prorokovanje i znao sva otjastva i sve spoznanje; i kad bih imao svu vjeru da bih i gore premještao, a ljubavi ne bih imao – ništa sam!

I kad bih razdao sav svoj imutak i kad bih predao tijelo svoje da se sažeže, a ljubavi ne bih imao – ništa mi ne bi koristilo. Ljubav je velikodušna, dobrotivost je ljubav, ne zavidi, ljubav se ne se hvasta, ne nadima se; nije nepristojna, ne traži svoje, nije razdražljiva, ne pamti zlo; ne raduje se nepravdi, a raduje se istini; sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi.

Ljubav nikad ne prestaje.

SKUPINA B

Rim 12, 1-2.9-18

Zaklinjem vas, braćo, milosrdem Božjim: prikazite svoja tijela za žrtvu živu, svetu, Bogu milu – kao svoje duhovno bogoslužje. Ne suobličujte se ovom svijetu, nego se preobrazujte obnavljanjem svoje pameti da možete razabirati što je volja Božja, što li je dobro, Bogu milo, savršeno.

Ljubav nehinjena! Zazirite oda zla, prijanjajte uz dobro! Srdačno se ljubite pravim bratoljubljem! Pretječite jedni druge poštovanjem! U revnosti budite hitri, u duhu gorljivi, Gospodinu služite! U nadi budite radosni, u nevolji srpljivi, u molitvi postojani! Pritječite u pomoć svetima u nuždi, gajite gostoljubivost!

Blagoslivljajte svoje progonitelje, blagoslivljajte, a ne proklinjajte!

Radujte se s radosnima, plačite sa zaplakanima! Budite istomišljenici među sobom!

Neka vas ne zanosti što je visoko, nego privlači što je ponizno. Ne umišljajte si da ste mudri! Nikome zlo za zlo ne vraćajte; zauzimajte se za dobro pred svim ljudima! Ako je moguće, koliko je do vas, u miru budite sa svim ljudima!

SKUPINA C

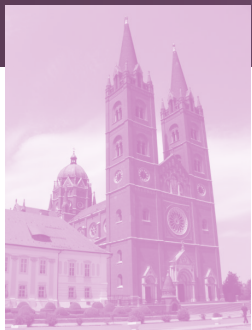
Kol 3, 12-17

Braćo:

Zaodjenite se – kao izabranici Božji, sveti i ljubljani – u milosrdno srce, dobrostivost, poniznost, blagost, strpljivost te podnosite jedni druge praštajući ako tko ima protiv koga kakvu pritužbu! Kao što je Gospodin vama oprostio, tako i vi! A povrh svega – ljubav! To je sveza savršenstva. I mir Kristov neka upravlja srcima vašim – mir na koji ste pozvani u jednom tijelu! I zahvalni budite! Riječ Kristova neka u svem bogatstvu prebiva u vama! U svakoj se mudrosti poučavajte i urazumljajte! Psalmima, hvalospjevima, pjesmama duhovnim od srca pjevajte hvalu Bogu!

I sve što god riječju ili djelom činite, sve činite u imenu Gospodina Isusa, zahvaljujući Bogu Ocu po njemu!

KATEHETSKE ZADAĆE

- ☺ Sastavite molitvu za bračne drugove i obitelj koju ćete moliti na kraju susreta, a koju možete moliti i u svojim obiteljima.
- ☺ Promislite na koji način kao katehetska skupina možete doprinijeti dostojanstvenom slavlju sakramenta ženidbe u vašoj župnoj zajednici.
- ☺ Proučite s katehetom pojedine dijelove Reda slavljenja ženidbe (napose blagoslov nad mladencima) i pokušajte u njima iščitavati teološke naglaske o ženidbi. Pozornost posvetite i govoru simbola u slavlju ovog sakramenta doček mladenaca i susret s njima; pružanje ruku, blagoslov i predaja prstenja).
- ☺ U dogovoru s župnikom i katehetom dogovorite i osmislite posjet bračnim parovima u vašoj župnoj zajednici koji slave bračne. Izradite im prigodnu čestitku.
- ☺ U prostorijama župe upriličite izložbu “Ženidba nekad i danas”. Proučite kako je nekoć izgledao obred ženidbe, koji su običaji bili uz nju vezani, prikupite stare fotografije, dokumente itd.

ZAVRŠNI DIO

Molitva

Polaznici mole molitve koje su napisali na katehetskom susretu, a kateheta zaključi sljedećom molitvom.

Bože, po tvojoj rasporedbi
obiteljska zajednica ima svoj čvrst temelj:
milostivo usliši molitve svojih slugu i podaj
da, nasljeđujući primjere Svete obitelji,
u radosti tvoga doma tebe beskrajno hvale.
Po Kristu Gospodinu našem.

Amen.

Uz pomoć Novog zavjeta pronađi riječi koje nedostaju!

1 Kor 12, 31-13,8a

Braćo:

Čeznite za višim _____! A evo vam puta najizvrsnijega! Kad bih sve jezike ljudske govorio i anđeoske, a _____ ne bih imao, bio bih mjed što ječi ili cimbal što zveči. Kad bih imao dar prorokovanja i znao sva otjastva i sve spoznanje; i kad bih imao svu _____ da bih i gore premještao, a ljubavi ne bih imao - ništa sam!

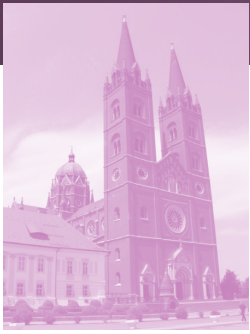
I kad bih razdao sav svoj _____ i kad bih predao tijelo svoje da se sažeže, a ljubavi ne bih imao - ništa mi ne bi koristilo. Ljubav je velikodušna, _____ je ljubav, ne zavidi, ljubav se ne se hvasta, ne nadima se; nije nepristojna, ne traži svoje, nije razdražljiva, ne pamti zlo; ne raduje se _____, a raduje se _____; sve pokriva, sve vjeruje, svemu se nada, sve podnosi.

Ljubav nikad ne prestaje.

Riječi koje nedostaju rasporedi prema njihovoj važnosti!

	1.	
2.		3.
4.		5.
	6.	7.

Uz pomoć Novog zavjeta pronađi riječi koje nedostaju!

Rim 12, 1-2.9-18

Zaklinjem vas, braćo, _____ Božjim: prikažite svoja tijela za žrtva živu, svetu, Bogu milu - kao svoje duhovno bogoslužje. Ne suobličujte se ovom svijetu, nego se preobrazujte obnavljanjem svoje _____ da možete razabirati što je volja Božja, što li je dobro, Bogu milo, savršeno.

_____ nehinjena! Zazirite oda zla, prianajte uz _____! Srdačno se ljubite pravim bratoljubljem! Pretječite jedni druge _____! U revnosti budite hitri, u duhu gorljivi, Gospodinu služite! U nadi budite radosni, u nevolji srpljivi, u molitvi postojani! Pritječite u pomoć svetima u nuždi, gajite _____!

Blagoslivljajte svoje progonitelje, _____, a ne proklinjite!

Radujte se s radosnima, plačite sa zaplakanima! Budite istomišljenici među sobom!

Neka vas ne zanosi što je visoko, nego privlači što je ponizno. Ne umišljajte si da ste mudri! Nikome zlo za zlo ne vraćajte; zauzimajte se za dobro pred svim ljudima! Ako je moguće, koliko je do vas, u miru budite sa svim ljudima!

Riječi koje nedostaju rasporedi prema njihovoj važnosti!

1.		
2.		3.
4.		5.
6.		7.

Uz pomoć Novog zavjeta pronađi riječi koje nedostaju!

Kol 3, 12-17

Braćo:

Zaodjenite se - kao izabranici Božji, sveti i ljubljeni - u milosrdno srce, _____, _____, blagost, _____ te podnosite jedni druge praštajući ako tko ima protiv koga kakvu pritužbu! Kao što je Gospodin vama oprostio, tako i vi! A povrh svega - _____! To je sveza savršenstva. I _____ Kristov neka upravlja srcima vašim - mir na koji ste pozvani u jednom tijelu! I zahvalni budite! Riječ Kristova neka u svem _____ prebiva u vama! U svakoj se _____ poučavajte i urazumljujte! Psalmima, hvalospjevima, pjesmama duhovnim od srca pjevajte hvalu Bogu! I sve što god riječju ili djelom činite, sve činite u imenu Gospodina Isusa, zahvaljujući Bogu Ocu po njemu!

Riječi koje nedostaju rasporedi prema njihovoj važnosti!

1.		
2.		3.
4.		5.
6.		7.

Uz pomoć obrednika za ženidbu pravilnim redoslijedom posloži dijelove obreda vjenčanja u misi i izvan mise!

RED SLAVLJENJA ŽENIDBE U MISI

Služba riječi

Uvodni obredi

Euharistijska služba

Svršetak slavlja

Slavljenje ženidbe

RED SLAVLJENJA ŽENIDBE BEZ MISE

Sveta pričest

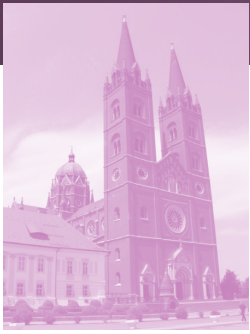
Svršetak slavlja

Uvodni obredi

Služba riječi

Slavljenje ženidbe

Ciljevi

- ✓ Poznavati strukturu i smisao časoslova kao službene molitve Crkve
- ✓ Shvatiti da u molitvi časoslova molitelj ulazi u Kristovo vrijeme uspostavljeno po njegovoj povijesti spasenja
- ✓ Posvijestiti važnost molitve časoslova kao suživljenja s Kristom i Crkvom
- ✓ Otkriti časoslov kao mogućnost osobne i zajedničke molitve

Materijali za rad

- *olovka
- *radni listovi
- *časoslov

Prijedlog tijeka susreta

Susret započinje molitvom. Molitveni dijelovi na početku i na kraju kateheze preuzeti su iz časoslova. U poučnom dijelu polaznici će biti upoznati s osnovnom strukturom časoslova kao i smislom i značenjem časoslova u životu kršćana i Crkve. U razradi teme kroz rad u skupinama polaznici će naučiti značenja i sastavnice časoslova. Susret završava molitvom.

 MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT
Ps 150. Hvalite Gospodina

Pjevajte psalme duhom, pjevajte ih i pameću, to će reći: proslavite Boga dušom i tijelom svojim (Hezihije).

Hvalite Boga u Svetištu njegovu, *
slavite ga u veličanstvu svoda nebeskoga!
Hvalite ga zbog silnih djela njegovih, *
slavite ga zbog beskrajne veličine njegove!

Hvalite ga zvucima roga, *
slavite ga harfom i citrom!
Hvalite ga igrom i bubnjem, *
slavite ga glazbalima zvonkim i frulom!

Hvalite ga cimblima zvučnim, *
slavite ga cimblima gromkim!
Sve što god diše, *
Gospodina neka slavi!

Slava Ocu i Sinu *
i Duhu Svetomu.
Kako bijaše na početku, †
tako i sada i vazda *
i u vijeke vjekova.

 POUČNI DIO

U liturgijskoj je godini - kao duhovna nit - nazočan slijed slavljeničkih čina u kojima se vrši spomen otajstava spasenja što su se dogodila po životu, smrti i uskrsnuću Kristovu. S time u vezi veli se u liturgijskoj konstituciji Sacrosanctum Concilium ovo: “U tijeku godine Crkva razvija čitavo Kristovo otajstvo od utjelovljenja i rođenja do uzašašća, do duhovskoga dana i očekivanja blažene nade i dolaska Gospodnjega. Slaveći tako otajstva Otkupljenja, otvara vjernicima bogatstvo kreposti i zasluga svojega Gospodina, da se tako ta otajstva na neki način u svako doba ponazočuju, kako bi vjernici mogli doći s njima u dodir i napuniti se milošću spasenja” (br. 102).

To se nadasve zbiva u slavljenju euharistijskoga otajstva i drugih sakramentalnih slavlja, ali i u drugim molitvama Crkve moliteljice, primjerice u časoslovu. Crkva je naime vazda uzdizala vrijednost molitve časova. O tome se u Općoj uredbi Liturgije časova veli da Crkva, upravo preko te molitve, “vrši svećeničku službu svoje Glave, te bez prestanka prinosi Bogu žrtvu hvale, tj. plod usana što slave njegovo ime. Molitvom časova molitelj ulazi u Kristovo vrijeme uspostavljeno po njegovoj povijesti (tj. vremenu) spasenja.

Sastavljen i raspoređen po ritmu liturgijske godine, koji - kako je poznato - slijedi povijest spasenja po Isusu Kristu, časoslov ima upravo tu povlaštenu ulogu da očituje Krista molitelja. U bogoslužju časova - kao, još više, u euharistijskom slavlju tijekom liturgijske godine - Krist moli i pjeva u svojoj Crkvi, te se preko takve molitve u danima, tjednima, mjesecima i godinama događa “epifanija” (očitovanje) Kristove ljubavi prema čovjeku. Na taj način čovjekovo

“svjetovno” (profano) vrijeme postaje vrijeme milosti i spasenja. Kristovu zapovijed: “Treba svagda moliti i nikada ne sustati” (Lk 18,1) Crkva ispunja “ne samo slavljenjem euharistije, nego i drugim načinima, a osobito liturgijom časova jer ona, po staroj tradiciji, među svim liturgijskim činima ima to svojstvo da se po njoj posvećuje sav tijek dana i noći” (Opća uredba Liturgije časova, br. 10).

Molitelj časoslova, dakle, najčvršće duhovno uporište dobiva upravo u vjerničkoj svijesti da se preko te molitve suživljuje s Kristom i s Crkvom. On time nadilazi prirodno vrijeme i vrijeme čisto ljudskih događaja, ulazeći u Kristovo vrijeme i vrijeme Crkve, ali sad tako da “posvećuje” prirodno vrijeme ili vrijeme što se računa po svemirskim tijelima, jer on moli u ime stvorenja i sa stvorenjima. Molitelj časova time nadilazi i čisto čovjekovo vrijeme, ili bolje rečeno - čovjekovo vrijeme stavlja u Kristovo, posvećuje ga, pokristovljuje ga, a time ga ujedno stavlja što ga je stvorila i ozakonila Crkva, da njime zajednica Bogu iskazuje dužno štovanje posvećujući pojedine sate dana u vrijeme Crkve, ocrkavljuje ga. Časoslov je onaj poseban oblik molitve, na korist svih ljudi.”

ČASOSLOV ili pod punim nazivom ČASOSLOV NARODA BOŽJEGA je molitvena knjiga liturgijskog sadržaja. Sam naziv ČASOSLOV potječe od riječi čas, tj. određeni dio vremena dana i noći.

ČASOSLOV mole, u prvom redu klerici (svećenici) i redovnici koji su na njega obvezni, a zatim i ostali vjernici. Najvažnija oznaka časoslova je njegova podjela na sate dana. Tu je podjelu kršćanstvo naslijedilo od židovstva. Židovska je molitva časova bila vezana uz žrtveni kult u hramu.

Cjelovit ČASOSLOV ima sedam molitvenih časova:

1. Jutarnja molitva (ujutro)

»Jutarnja je određena i uređena za posvećenje jutarnjeg vremena... Ovaj čas, što se moli u osvit novoga dana, doziva u pamet uskrsnuće Gospodina Isusa, koji je 'Svjetlo istinito, koje rasvjetljuje svakog čovjeka' (Iv 1,9), 'Sunce pravde' (Mal 3,20), 'Mlado sunce s visine' (Lk 1,78)... « (Opća uredba Liturgije časova II,38). Na početku Jutarnje, ako se ona moli kao prva molitva dana, stoji Pozivnik, kojim se » vjernici svednevice pozivaju da pjevaju hvale Bogu« (isto,34). Jutarnja ima osobinu hvalbene molitve i njena psalmodija, na trećem mjestu, uvijek donosi psalam pohvale.

2. Služba čitanja (nekad se zvala Molitva bdjenja jer se moli noću ili ranom zorom)

Bdjenje se moli noću ili ranom zorom prije Jutarnje. U kršćanskoj starini poznata su noćna bdjenja uoči nedjelje i velikih svetkovina, osobito u Vazmenoj noći, koja su završavala euharistijskim slavljem u zoru. Uz Vazam, dolikuje bdjenjem preteći i druge velike svetkovine, osobito Božić i Duhove. »Tom se baš molitvom izražava i potiče iščekivanje Gospodina koji će ponovno doći...«

3. Dnevna molitva Trećeg časa (oko devet sati)

4. Dnevna molitva Šestog časa (o podne)

5. Dnevna molitva Devetog časa (oko tri sata poslije podne)

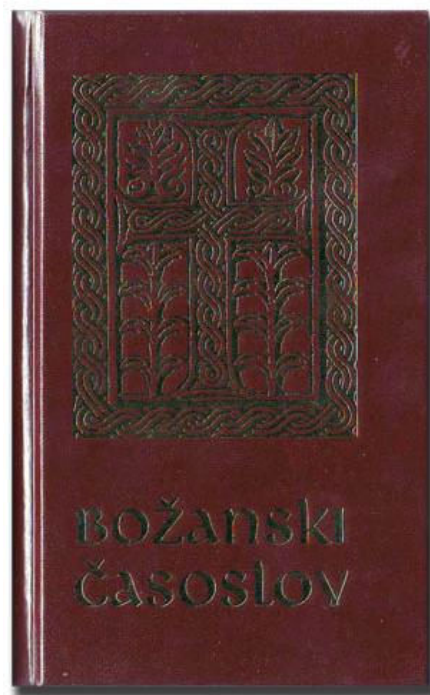
Dnevna molitva može se moliti u bilo koje vrijeme preko dana. Prema liturgijskom običaju Crkve, moli se ujutro oko devet sati (Treći čas), ili o podne (Šesti čas), ili oko tri sata poslije podne (Deveti čas). Taj se običaj naslanja na novozavjetne izvještaje o molitvi apostola u treću, šestu i devetu uru dana (Dj 2,1-5; 10,9; 3,1), kao i na događaje Muke Gospodnje i osobite momente kod prvog širenja Radosne vijesti što su s tim časovima povezani.

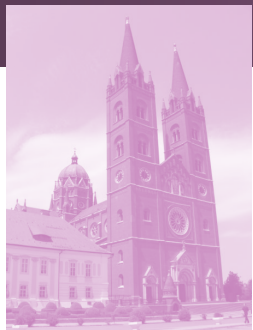
6. Večernja (u sumrak)

»Večernja se slavi u sumrak, kad se dan primiče kraju. Njome zahvaljujemo na onome što nam je toga dana dato ili što smo dobra mogli učiniti. Spominjemo se i otkupljenja molitvom koju 'kao kâd pred lice Božje' upravljamo i u kojoj 'podizanje naših ruku' postaje 'prinos večernji'.

7. Povečerje (prije spavanja)

Povečerje je molitva kojom se završava svakodnevni molitveni dan, a »moli se prije noćnog počinka« (isto,84). Usmjeren je razmišljanju o proteklom danu i ulasku u noćni mir pod sigurnom zaštitom Svevišnjega.

Rad u skupinama

Polaznici uz pomoć tekstova za razradu teme odgovaraju na postavljena pitanja. Rezultate rada iznose u plenumu.

Tekstovi za razradu teme

Antifona

Antifona je pretpjev psalma ili hvalospjeva, koja u misaonom pogledu naglašava sadržaj psalma ili njegovu vezu s otajstvom koje se slavi, dok u glazbenom pogledu ona određuje ton psalma. Uzete su često iz samih psalama i hvalospjeva. Antifona se govori na početku i na kraju psalma, nakon »Slava Ocu«, a može se i ponavljati između kitica kao pripjev.

Psalmi

U Časoslovu psalmi su od starine raspoređeni tako da svojim sadržajem odgovaraju određenom molitvenom času ili slavlju, a najčešće su povezani u sklopu od tri sastavnice zvanom »psalmodija«. Razdijeljeni su na krug od četiriju tjedana i tvore središnji dio molitve časova - Psaltir. Značajniji se psalmi u časoslovu češće ponavljaju. Osim broja i starozavjetnog naslova, svaki psalam ima i podnaslov koji otkriva njegov novozavjetni smisao i pomaže molitelju da ga lakše moli u kršćanskom duhu. Psalam uvijek završava slavoslovljem »Slava Ocu« koje ga sabire u pravu pohvalu i molitvu Presvetom Trojstvu.

Psalamski stih sastoji se od dva retka međusobno odijeljena zvijezdicom (*) što kod recitiranja i pjevanja označuje mjesto za stanku. Kod pjevanja postoji i dodatna stanka (†) kada je redak predugačak pa je zbog skladnog pjevanja potrebno napraviti odah odnosno fleksu.

Himni

Himni su »glavni pjesnički element časoslova«, a potječu dobrim dijelom iz prvih kršćanskih stoljeća. Svojim sadržajem koji je uobličen u metrički i ritmički tekst, himan uvodi u molitveni sadržaj časa ili otajstva koji se slavi, a po svojoj naravi određen je za pjevanje.

Riječ Božja

Kratkim odlomcima riječi Božje protkan je cijeli časoslov. Oni su tako odabrani i raspoređeni da sažeto i naglašeno izraze neku poruku. Po volji, kod zajedničkog i pojedinačnog moljenja mogu se uzeti i duži odlomci iz Svetoga pisma. Govore se bez uvoda i zaključka. Čitanje uvijek ima otpjev koji »pretvara čitanje u molitvu i razmatranje« (isto, 169) kao poklik oduševljenja ili zrnca za tihu meditaciju. Po volji, otpjevi se mogu zamijeniti prikladnim pjesmama koje odražavaju približan ili sličan smisao a odobrene su od Crkve.

Molbenica

Molbenica Jutarnje sadrži zazive za posvećenje dana, dok prošnje na Večernjoj predstavljaju zagovorne molitve za potrebe Crkve i svijeta. Obje su litanjskog oblika s ponavljanjem zaziva. I kod pojedinačnog i kod zajedničkog moljenja mogu se dodati posebne nakane molitelja ili konkretizirati postojeće. Večernje prošnje kao zadnji zaziv uvijek imaju nakanu za pokojne. Molbenica i prošnje uvijek završavaju Molitvom Gospodnjom »Očenaš«. Na kraju svakog časa moli se zaključna molitva. Nedjeljom, na svetkovine, blagdane i spomendane svetaca ona je uvijek Zborna molitva ili glavna molitva dana, jednaka kao na misi. U njoj na najkonkretniji način dolazi do izražaja bitni sadržaj i značaj slavlja. Završava slavoslovljem Ocu u Kristu po Duhu Svetom.

Plenum

U plenumu polaznici iznose rezultate rada. Čitaju odgovore na pitanja koje su pronašli u tekstovima za razradu teme.

KATEHETSKE ZADAĆE

☺ Ministranti će se uz zajedničko moljenje časoslova upoznati sa strukturom časoslova i najvažnijim dijelovima časoslova.

☺ Polaznici molitvom časoslova razvijaju osobni molitveni život i uključuju se na taj način u život Crkve.

☺ Moliti molitvu časoslova unutar župne zajednice.

ZAVRŠNI DIO**MOLBENICA**

Molbom se utecimo Bogu Ocu svemogućemu koji je od mrtvih uskrisio Isusa, našega Vođu i Spasitelja, te mu kliknimo:

R. Gospodine, sjajem nas Kristovim osvijetli.

Sveti Oče, koji si Isusa, svoga Miljenika, iz tame smrti prenio u svjetlo svoje slave, daj nam stići u tvoje divno svjetlo. *R.*

Ti si nas po vjeri spasio; daj da danas živimo u vjeri svoga krštenja. *R.*

Ti nam naređuješ da tražimo što je gore, gdje Krist sjedi tebi zdesna; čuvaj nas od zamamnosti grijeha. *R.*

Nek naš život s Kristom u tebi sakriven svijetli u svijetu da tako obznanjujemo unaprijed novo nebo i novu zemlju. *R.*

Oče naš.

MOLITVA

Svemogući vječni Bože,
dovedi nas u društvo nebesnika:
nek stado tvojih vjernih, makar skromno,
prispije onamo kamo ga predvodi hrabri Pastir.
Po Gospodinu našem Isusu Kristu,
Sinu tvome, koji s tobom živi i kraljuje
u jedinstvu Duha Svetoga, Bog,
po sve vijekove vjekova.
Amen.

Antifona

Antifona je pretpjev psalma ili hvalospjeva, koja u misaonom pogledu naglašava sadržaj psalma ili njegovu vezu s otajstvom koje se slavi, dok u glazbenom pogledu ona određuje ton psalma. Uzete su često iz samih psalama i hvalospjeva. Antifona se govori na početku i na kraju psalma, nakon »Slava Ocu«, a može se i ponavljati između kitica kao pripjev.

Psalmi

U Časoslovu psalmi su od starine raspoređeni tako da svojim sadržajem odgovaraju određenom molitvenom času ili slavlju, a najčešće su povezani u sklopu od tri sastavnice zvanom »psalmodija«. Razdijeljeni su na krug od četiriju tjedana i tvore središnji dio molitve časova - Psaltir. Značajniji se psalmi u časoslovu češće ponavljaju. Osim broja i starozavjetnog naslova, svaki psalam ima i podnaslov koji otkriva njegov novozavjetni smisao i pomaže molitelju da ga lakše moli u kršćanskom duhu. Psalam uvijek završava slavoslovljem »Slava Ocu« koje ga sabire u pravu pohvalu i molitvu Presvetom Trojstvu. Psalamski stih sastoji se od dva retka međusobno odijeljena zvijezdicom (*) što kod recitiranja i pjevanja označuje mjesto za stanku. Kod pjevanja postoji i dodatna stanka (†) kada je redak predugačak pa je zbog skladnog pjevanja potrebno napraviti odah odnosno fleksu.

Pitanja za rad u skupini

- Što je antifona i koja je njezina važnost unutar časoslova? Kada se izgovara u psalmu?

- Kako su u Časoslovu raspoređeni psalmi?

- Što otkrivaju podnaslovi psalma? Što predstavlja (*), a što (†) kod molitve psalma u Časoslovu?

- U časoslovu pronađite jedan psalam s antifonama i porazgovarajte o tekstu psalma!

Himni

Himni su »glavni pjesnički element časoslova«, a potječu dobrim dijelom iz prvih kršćanskih stoljeća. Svojim sadržajem koji je uobličen u metrički i ritmički tekst, himan uvodi u molitveni sadržaj časa ili otajstva koji se slavi, a po svojoj naravi određen je za pjevanje.

Riječ Božja

Kratkim odlomcima riječi Božje protkan je cijeli časoslov. Oni su tako odabrani i raspoređeni da sažeto i naglašeno izraze neku poruku. Po volji, kod zajedničkog i pojedinačnog moljenja mogu se uzeti i duži odlomci iz Svetoga pisma. Govore se bez uvoda i zaključka. Čitanje uvijek ima otpjev koji »pretvara čitanje u molitvu i razmatranje« kao poklik oduševljenja ili zrnce za tihu meditaciju. Po volji, otpjevi se mogu zamijeniti prikladnim pjesmama koje odražavaju približan ili sličan smisao a odobrene su od Crkve.

Pitanja za rad u skupini

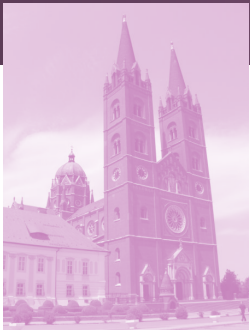
1. Što su himni i koja je njihova uloga unutar časoslova?

2. Koja je uloga odlomaka riječi Božje u časoslovu?

3. Kako se ti odlomci govore unutar časoslova?

5. Pronađi jedan odlomak riječi Božje i prokomentiraj njegov sadržaj!

Molbenica

Molbenica Jutarnje sadrži zazive za posvećenje dana, dok prošnje na Večernjoj predstavljaju zagovorne molitve za potrebe Crkve i svijeta. Obje su litanij-skog oblika s ponavljanjem zaziva. I kod pojedinačnog i kod zajedničkog moljenja mogu se dodati posebne nakane molitelja ili konkretizirati postojeće. Večernje prošnje kao zadnji zaziv uvijek imaju nakanu za pokojne. Molbenica i prošnje uvijek završavaju Molitvom Gospodnjom »Očenaš«.

Na kraju svakog časa moli se zaključna molitva. Nedjeljom, na svetkovine, blagdane i spomendane svetaca ona je uvijek Zborna molitva ili glavna molitva dana, jednaka kao na misi. U njoj na najkonkretniji način dolazi do izražaja bitni sadržaj i značaj slavlja. Završava slavoslovljem Ocu u Kristu po Duhu Svetom.

Pitanja za rad u skupini

1. Što sadržava molbenica Jutarnje, a što Večernje?

2. Kojom molitvom završava i molbenica i prošnje?

3. Kako završava molitva svakog časa?

4. Pronađi molbenicu u časoslovu i dodaj vlastite nakane!

IV. KATEHETSKA CJELINA

POBOŽNOSTI

Kateheze za ministrantsku zajednicu

Ciljevi

- ✓ Upoznati pobožnost euharistijskog klanjanja
- ✓ Otkriti njezin smisao i važnost u povijesti
- ✓ Pokušati protumačiti njezino bogatstvo i u današnje vrijeme
- ✓ Izgraditi stav poštovanja prema euharistiji

Materijali za rad

- × Preslikane molitve
- × Papiri u boji
- × Olovke
- × Pjesmarice ili preslikane pjesme

Prijedlog tijeka susreta

Susret je prikladno započeti u prezbiteriju crkve molitveno-slavljeničkim dijelom u kojem aktivno sudjeluju svi polaznici molitvom i pjesmom. U poučnom dijelu kateheta kratko izlaže značenje i smisao euharistijskog klanjanja, te uvodi polaznike u individualni i skupni rad u kojemu će oni pisati svoje molitve za završni dio katehetskog susreta koji će potom uslijediti i u kojemu polaznici sudjeluju aktivno kao i na početku.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Kateheta započinje moliti Himan, mole svi polaznici po korovima, potom kateheta pročita evanđelje.

HIMAN

Usta moja uzdižite
k preslavnomu Tijelu glas,
i Krv dragu proslavite,
što je proli za sve nas.
Čedo majke plemenite,
ljudskog roda Kralj i Spas.

Dan je svima smrtnicima,
Djeva nam ga porodi,
i On prođe sijuć tlima
zrnje riječi Božijih,
a na kraju vjernicima
divan spomen ostavi.

Kad je s braćom večerao
spas na gozbi posljednoj,

sav je zakon obdržao
On u hrani vazmenoj
i ko hranu tad je dao
sama sebe družbi svoj.

Gospod zbori i kruh biva
svetim tijelom Njegovim,
likom vina krv se skriva,
okom toga ne vidim,
ali sama vjera živa
kazuje bezazlenim.

Gospodinu trojedinom
nek bude slava vječita,
koj život vječni puku svom
u rajskom domu neka dâ. Amen.

EVANĐELJE Iv 4, 6b-24

Isus je umoran od puta sjedio na zdencu. Bila je otprilike šesta ura. Dođe neka žena Samarijanka zahvatiti vode. Kaže joj Isus: "Daj mi piti!" Njegovi učenici bijahu otišli u grad kupiti hrane. Kaže mu na to Samarijanka: "Kako ti, Židov, išteš piti od mene, Samarijanke?" Jer Židovi se ne družu sa Samarijancima. Isus joj odgovori: "Kad bi znala dar Božji i tko je onaj koji ti veli: 'Daj mi piti', ti bi u njega zaiskala i on bi ti dao vode žive."

Odvrti mu žena: "Gospodine, ta nemaš ni čime bi zahvatio, a zdenac je dubok. Otkuda ti dakle voda živa? Zar si ti možda veći od oca našeg Jakova koji nam dade ovaj zdenac i sam je iz njega pio, a i sinovi njegovi i stada njegova?"

Odgovori joj Isus:

"Tko god pije ove vode, opet će ožednjeti. A tko bude pio vode koju ću mu ja dati, ne, neće ožednjeti nikada: voda koju ću mu ja dati postat će u njemu izvorom vode koja struji u život vječni."

Kaže mu žena: "Gospodine, daj mi te vode da ne žedam i da ne moram dolaziti ovamo zahvaćati." Nato joj on reče: "Idi i zovi svoga muža pa se vrati ovamo." Odgovori mu žena: "Nemam muža." Kaže joj Isus: "Dobro si rekla: 'Nemam muža!' Pet si doista muževa imala, a ni ovaj koga sada imaš nije ti muž. To si po istini rekla." Kaže mu žena: "Gospodine, vidim da si prorok. Naši su se očevi klanjali na ovome brdu, a vi kažete da je u Jeruzalemu mjesto gdje se treba klanjati."

A Isus joj reče:

"Vjeruj mi, ženo, dolazi čas kad se nećete klanjati Ocu ni na ovoj gori ni u Jeruzalemu.

Vi se klanjate onome što ne poznate, a mi se klanjamo onome što poznamo jer spasenje dolazi od Židova.

Ali dolazi čas - sada je! -

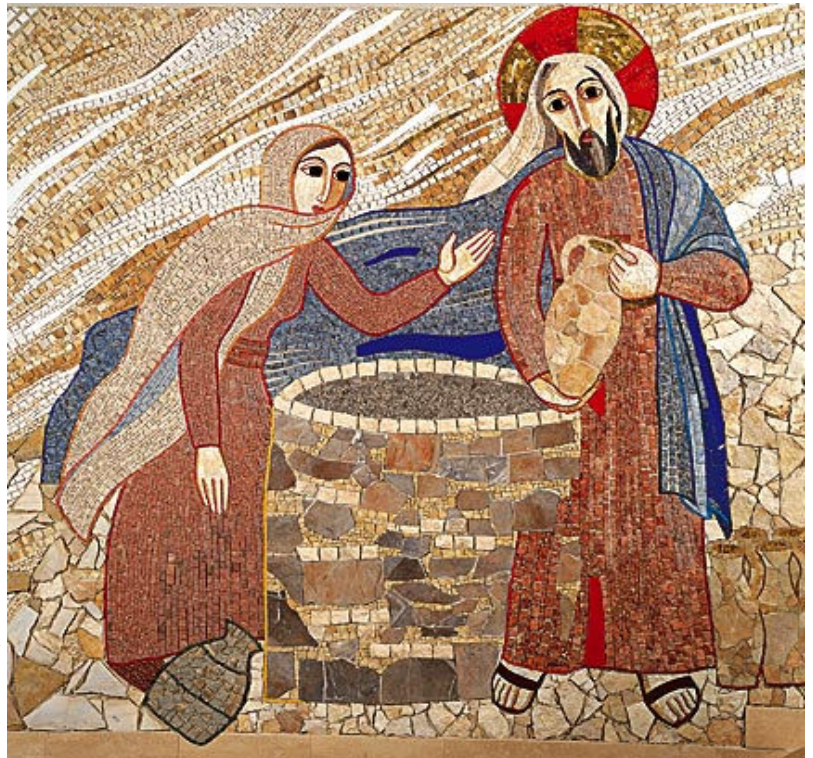
kad će se istinski klanjatelji klanjati Ocu u duhu i istini

jer takve upravo klanjatelje traži Otac.

Bog je duh

i koji se njemu klanjaju,

u duhu i istini treba da se klanjaju."

Promišljanje nad tekstom

Kateheta može reći nekoliko rečenica o istiskom klanjanju ili se može ostaviti nekoliko trenutaka tišine za meditaciju pred Presvetim. Meditaciju i molitve predmole polaznici.

Meditacija

Dobri Bože, hvala ti što na ovom svijetu postojim i ja.

Mnogi oko mene i ne znaju da ja postojim,

ali me ti vidiš i čuješ što govorim.

Čuvaj me od svih opasnosti i pomози mi da upoznam svijet oko sebe.

Pomози mi da zajedno s tobom,

mamom, tatom, bratom, sestrom...bakom i djedom...

Živim i rastem u slozi i ljubavi.

Budi uza me i moju obitelj, blagoslovi moju igru, odrastanje, učenje.

Blagoslovi moju zabavu, moje prijatelje...

Bože, budi moj najbolji prijatelj. Amen.

Molitva za oca

Hvala ti, Gospodine što si nam na zemlji podario očeve.
Hvala ti što se brinu za nas, štite nas i odgajaju.
Daj nam shvatiti koliki nam je, uz majku, otac dar tvoje dobrote.
Daj da cijenimo i volimo očeve.
Otkloni od njih svaku teškoću ili bolest.
Pomozi nam da razumijemo njihove teškoće, umor,
brigu za nas koja se ponekad čini smiješnom.
Daruj nam, Gospodine, spremnost za žrtvu i strpljivost prema našim očevima koji su slika tvoje brige i ljubavi za svakog čovjeka.

Molitva za majku

Gospodine!
Daruj mudrost našim majkama u odgajanju nas djece.
Daj im strpljivosti dok nas poučavaju životnim vrijednostima.
Daj im budnosti da nam vlastitim primjerom pokazuju kako se živi po tvojim zapovijedima.
Daj im nježnosti da nas vole svim srcem.
Daj im ljubavi kad nas za naše dobro ponekad i kažnjavaju,
dobra majka ponekad mora i kazniti...
Daj našim majkama snage da nas ispravljaju.
Blagoslovi Bože ta divna bića što ih zovemo MAJKAMA!
Vodi ih, Gospodine, da i one mogu voditi nas.
Daj im da trajno osjećaju tvoju ljubav, da bi tu ljubav mogle podijeliti s nama.
Toliko puta se naljutimo na majke, a one...
Sve što čine, čine samo zato što nas vole...

MOLITVA VJERNIKA

Pomolimo se Isusu Kristu, kruhu života, i radosno mu kliknimo:

Gospodine, blago onome koji će jesti kruha u tvome kraljevstvu.

1. Kriste, svećeniče novoga i vječnoga Saveza, ti si na žrtveniku križa prinio Ocu savršenu žrtvu, nauči nas da je prinosimo zajedno s tobom. Molimo te.
2. Kriste, višnji kralju mira i pravедnosti, ti si kruh i vino posvetio u znaku prinosa; pridruži nas k sebi i daj da i mi s tobom budemo žrtve prinosa. Molimo te.
3. Kriste, pravi klanjatelj Očev, tvoj čisti prinos Crkva prikazuje od istoka do zapada; u svome tijelu sjedini sve koje si jednim kruhom nasitio. Molimo te.
4. Kriste, mano što s neba silazi, ti Crkvu hraniš svojim tijelom i napajaš je svojom krvlju, daj da idemo kroz život ojačani tom hranom i tim pićem. Molimo te.
5. Kriste, nevidljivi goste naše gozbe, ti stojiš na vratima i kucaš; dođi k nama, blaguj s nama i daj da mi blagujemo s tobom. Molimo te.

Molitva Gospodnja: Oče naš...

📖 POUČNI DIO

Tekst za razradu teme

U euharistiji je Krist trajno prisutan. On svoje sebedarje čini sakramentalno prisutnim u euharistijskom slavlju. Trajno se nudi vjernicima kao kruh života. Isus Krist je osoba kojoj se klanjamo i koju častimo u euharistiji. Ako pristupajući sakramentalnoj pričesti vjernik odluči usvojiti oblik Kristova življenja, tada je klanjanje smješteno u isti kontekst. Ne radi se o kušanju trenutne prisutnosti, nego o konkretnom odnosu prema živom Kristu koji nas poziva u našoj konkretnoj životnoj situaciji. Kršćani su pozvani usvojiti euharistijski model življenja „za druge“.

Takav kršćanski život ide putem križa, odnosno, potpunog sebedarja, predanja u ruke Očeve, a završava uskrsnućem.

Upravo je to put euharistije, ona je zalag uskrsnuća, predskazuje nam buduću slavu u koju je Krist ušao svojim uskrsnućem. Euharistijsko je klanjanje stoga egzistencijalno postavljanje u odnos prema Kristu koji je povijesni Isus i proslavljeni Krist.

Klanjanje proizlazi iz euharistije kojoj je cilj po blagovanju postati jedno, postati Crkva. Zato se Crkva okuplja slaviti euharistiju koja je tvori i od koje Crkva živi.

Izvan euharistijskog slavlja klanjanje produbljuje ono što vjernici u euharistiji blaguju, te posvješćuje, po sakramentima inicijacije, dano poslanje. Klanjanje izvire iz euharistijskog slavlja i opet k njemu vodi.

Individualni rad i rad u skupinama

Kateheta podijeli svim sudionicima papire u četiri do pet boja. Svaki sudionik piše svoju molitvu Isusu koji je trajno prisutan u svetohraništu. Potom ih kateheta poziva da se prema boji papira slože u skupine, te od individualnih molitava napišu jednu molitvu skupine. Svaka skupina treba odrediti predstavnika koji će u završnom dijelu katehetskog susreta pročitati molitvu za svoju skupinu.

KATEHETSKE ZADAĆE

☺ Rado sudjelujte na euharistijskom klanjanju svoje župne zajednice.

- ☺ U dogovoru sa župnikom ili katehetom posjetite neku od susjednih župa na dan njihova župnog klanjanja.
- ☺ Svojim ponašanjem i gestama njegujte stav poštovanja prema svetohraništu imajući pred sobom svijest o Kristovoj trajnoj prisutnosti u njemu.
- ☺ Pokušajte prakticirati osobnu molitvu pred Presvetim.

ZAVRŠNI DIO

Molitva za obitelj

Predmoli kateheta

Bože ljubavi i dobrote,
tebi povjeravamo svoju obitelj
i sve obitelji naše biskupije,
domovine i cijeloga svijeta.

Oslobodi nas sebičnosti
i daruj snagu svoga Duha
da spoznamo i promičemo
svetost braka i obitelji.
Učini da i danas sjaji ono
što si stvorio na svoju sliku i priliku
i posvetio vezom Krista i Crkve.

Blagoslovi zajedništvo supruge
i daj im milost da velikodušno
prihvaćaju dar života.

Vjerni svome svetom pozivu
neka te slave i u dobru i u zlu.
Prosvjetljuje djecu i mlade:
ispuni im srca životnom radošću
i snagom istinske ljubavi.

Sve nas blagoslivljuje
zajedništvom u svetoj Crkvi
te se u svakoj našoj obitelji,
toj pravoj kućnoj Crkvi,
žive i naviještaju divna djela spasenja.
Po Kristu Gospodinu našem. Amen.

Zajedno zapjevati *Usta moja* (PGPN 264.)
5. i 6. kiticu *Divnoj dakle*.

Meditativno čitanje molitava

Predstavnici skupina čitaju svoje napisane molitve, akateheta zaključuje..

Molitva

Gospodine Isuse Kriste,
u divnom otajstvu ostavio
si nam spomen svoje Muke.
Daj da tako slavimo svete tajne
tvoga tijela i krvi
da vazda uživamo plod tvog otkupljenja.
Po Gospodinu našem.

Ciljevi

- ✓ Upoznati povijesnu pozadinu nastanka tijelovskih procesija i protumačiti njezinu tradicionalnu važnost u nekim sredinama
- ✓ Upoznati njihov smisao i vrijednost u prošlosti
- ✓ Otkrivati mogućnost za njihovo obogaćivanje u krajevima gdje to ima smisla
- ✓ Upoznati obrednik za tijelovske procesije i znati se njime služiti

Materijali za rad

- × Papirnati krug i flomaster
- × Papiri sa zadatcima za svaku skupinu
- × Pjesmarice
- × Papiri i kemijske olovke
- × Hamer papir, pribor za ljepljenje i crtanje
- × Obrednik za tijelovske procesije

Prijedlog tijeka susreta

Susret započinje u svetištu crkve molitveno slavljeničkim aspektom. U poučnom dijelu će polaznici kroz rad u skupinama na praktičan način upoznati tijelovske procesije i ono bitno o njima. Katehetski susret završava molitvom u crkvi ili kapeli, po mogućnosti pred svetohraništem.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Himan, psalam i otpjev moliti po korovima, a čitanje može pročitati kateheta.

HIMAN

Riječ svevišnja se pojavi,
uz desnu Oca ostajuć,
na poso ruku postavi
i dođe kraju stradajuć.

O Hostijo spasonosna,
što otvaraš nam širom raj,
sred hrvanja sudbonosna
ti jačaj nas i očuvaj.

Dok s družbom onom zavidnom
smrt spremao mu učenik,
on preda sebe zboru svom
zaodjev se u jela lik.

Gospodinu trojedinom
nek bude slava vječita,
koj život vječni puku svom
u rajskom domu neka dâ.
Amen.

U prilici ih dvostrukoj
On tijelom, krvlju pobudi,
da tijelu, duši čovječjoj
ko sveta hrana posluži.

Po porodu nam posta drug,
Naš kruh za časnom trpezom,
Na smrti cijena za naš dug
I plaća nam u carstvu svom.

Ant. Uzet ću čašu spasenja i tebi ću prinijeti žrtvu hvale.

Ps 116 (115)

Ja vjerujem i kada kažem: *
»Nesretan sam veoma.«
U smetenosti svojoj rekoh: *
»Svaki je čovjek lažac!«
Što da uzvratim Gospodinu *
za sve što mi je učinio?
Uzet ću čašu spasenja *
i zazvati ime Gospodnje.
Izvršit ću Gospodinu zavjete svoje *
pred svim pukom njegovim.
Dragocjena je u očima Gospodnjim *
smrt pobožnika njegovih.
Gospodine, tvoj sam sluga, †
tvoj sluga, sin službenice tvoje - *
ti si razriješio okove moje.
Tebi ću prinijeti žrtve zahvalne, *
zazvat ću ime Gospodnje.
Izvršit ću Gospodinu zavjete svoje *
pred svim pukom njegovim,
u predvorjima Doma Gospodnjega, *
posred tebe, Jeruzaleme!
Slava Ocu i Sinu *
i Duhu Svetomu.
Kako bijaše na početku, †
tako i sada i vazda *
i u vijeke vjekova.
Amen.

ČITANJE 1 Kor 11,23-25

Ja od Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan uze kruh, zahvalivši razlomio i reče: »Ovo je tijelo moje – za vas. Ovo činite meni na spomen.« Tako i čašu po večeri govoreći: »Ova čaša novi je Savez u mojoj krvi. Ovo činite, kad god pijete, meni na spomen.«

OTPJEV

R. Ti izvede kruh iz zemlje, * aleluja, aleluja.
Ti izvede kruh iz zemlje, aleluja, aleluja.

O. I vino što razvedruje srce čovječje. * Aleluja, aleluja.
Slava Ocu i Sinu i Duhu Svetomu. * Ti izvede ...

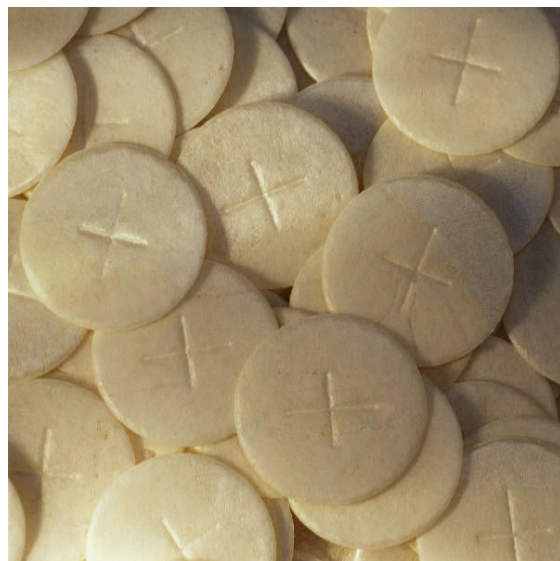
POUČNI DIO

Uvod u temu

Voditelj susreta pokazuje bijeli papirnati krug i pita ministrante na što ih podsjeća.

Svima nam je poznata važnost euharistije. Koje nam misli dolaze kada spomenemo riječ euharistija? (Slijedi brain storming - oluja ideja).

Voditelj ispisuje riječi koje ministranti govore. Jedan od mogućih odgovora je «Tijelo Kristovo». Ukoliko ne bude rečeno, neka voditelj vođenim pitanjima inicira taj odgovor.

Tekstovi za razradu teme

Procesije (ophodi)

Danas ćemo nešto više saznati i naučiti o tijelovskim procesijama. No, prvo nešto o procesiji općenito. Procesija ili ophod dolazi od latinske riječi processio i znači «napredovanje». Taj pojam odnosio se na koračanje i napredovanje vojske. U vjerskom smislu to je povorka koja kreće najčešće iz crkve na drugo mjesto vraćajući se opet u crkvu, a da se pritom u povorci nosi neka sveta stvar ili znak. Procesiju poznaju sve religije. U procesiji najprije ide križ, zatim djeca, pa muškarci, onda kler po časti, niži sprijeda, viši otraga i konačno najčasniji, koji nosi predmet čašćenja, a na kraju povorke žene. Ima i druga vrsta procesije, tzv.kortej, gdje se ne nosi nikakav predmet čašćenja; tada na čelu ide najčasniji, a ostali po rangui iza njega. Križ koji se nosi na dugačkoj tankoj motki na čelu procesije zove se processionale. To je također i naziv za knjigu u kojoj su sadržani tekstovi koji se mole ili pjevaju u procesijama.

Tijelovo

Tijelovo je, uz Uskrs, Božić, Sve Svete, Veliku Gospu, te sve nedjelje kroz crkvenu godinu, zapovijedani blagdan za svakog katolika. Svetkovina Tijelova slavi se u četvrtak (ili nedjelju u Italiji zbog praktičnih razloga) po blagdanu Presvetoga Trojstva.

Tijelovo kao posebni blagdan posvećen svečanom čašćenju Presvetog oltarskog sakramenta nastaje u 13. stoljeću, odnosno na cijelo se zapadno kršćanstvo proširuje tek u 14. stoljeću. Duguje se viziji jedne augustinske redovnice, sv. Julijane iz samostana kod Liegea u današnjoj Belgiji. Ona je, naime, imala viđenje punog mjeseca na kojemu je opazila jednu mrlju. Puni mjesec je protumačila kao Crkvu, a mrlju kao nedostatak jednog blagdana kojim bi se na poseban način trebao častiti Presveti oltarski sakrament. Na njezinu je molbu mjesni biskup Robert de Thorote za svoju biskupiju uspostavio blagdan koji se na početku zvao blagdan euharistije. S. Julijana je našla sljedbenike koji su žarko promicali ideju toga blagdana i željeli ga proširiti na cijelu Crkvu. U tome su i uspjeli.

Ukratko, papa Urban IV. godine 1264. objavljuje bulu kojom želi blagdan euharistije proširiti na cijelu Crkvu. Brza smrt spriječila ga je da to doista i učini. Tek u 14. stoljeću, 1317. godine, nakon objavljivanja bule pape Urbana IV - naslov joj je »Transiturus de hoc mundo - Odlazeći s ovoga svijeta« - papa Ivan XXII. širi blagdan na cijelu Zapadnu Crkvu.

No teološki razlozi uspostave toga blagdana zapravo su mnogo dublji i znakovitiji. Početkom II. tisućljeća počela je opadati učestalost pričešćivanja. Umjesto toga, kao svojevrsni nadomjestak pričešćivanju, pojavili su se različiti oblici euharistijskih pobožnosti izvan mise. Posebnu je važnost, primjerice, u to doba dobivalo pokazivanje svete hostije. Podizanje je postalo jedan od ključnih dijelova euharistijskog slavlja.

Najvažnije je bilo vidjeti podignutu hostiju. Još možda važniji teološki razlog je poznato osporavanje stvarne Kristove prisutnosti u posvećenim prilikama kruha i vina od strane Berengarija iz Toursa. Upravo kao reakciju na to osporavanje široka je vjerna javnost zahtijevala i zdušno prihvatila jedan takav blagdan kojim se svečano ispovijedala i potvrđivala vjera u stvarnu i djelotvornu Kristovu prisutnost u posvećenim euharistijskim prilikama.

Tijelovske procesije

Tijelovska procesija prvi je put zasvjedočena u Kölnu između 1274. i 1279. Taj ophod nailazi još u 14. stoljeću na oduševljen prijem u većini zemalja i na raskošno izvođenje. Pritom se posvećena hostija nosi u pokaznici. U nekim zemljama, a u Slavoniji se preuzimaju elementi ophoda s blagoslovom polja i prosnih dana. Obavljaju se uz postaje na četiri oltara na otvorenom gdje se pjevaju početci četiriju evanđelja u pravcu četiri strane svijeta, mole zazivi sveopće molitve i podjeljuje sakramentalni blagoslov. Ova se procesija naročito u vrijeme baroka razvila u dan trijumfalističkog i blistavog sjaja. Rimaska Kongregacija obreda 1959. izjavila je da Tijelovsku procesiju ne treba smatrati liturgijskim činom rimskog prava, već da kao pobožna vježba spada u nadležnost biskupa. Svakako je važno spomenuti izradu «sjenica» (ovisno o župi) i barjaka u procesiji.

Rad u skupinama

Kateheta podijeli polaznike u tri skupine s tim da se skupine mogu ponavljati odnosno više skupina može raditi istu stvar.

1. skupina dobiva tekst za razradu teme „Procesije“, te ima za zadatak od starih novina i vjerskih časopisa, te koristeći crtanje napraviti na hamer papiru plakat na temu „Tjelovska procesija“.
2. skupina uz pomoć teksta za razradu teme „Tijelovo“ treba izraditi strip o zapovijedanim blagdanima. Svaki zapovijedani blagdan treba imati ulogu osobe. Polaznici strip izrađuju na hamer papiru. Naglasci trebaju biti stavljene na slavljenje pojedinog blagdana s tim da Tijelovo ima glavnu ulogu.
3. skupina uz tekst za razradu teme „Tijelovske procesije“ koristi i obrednik za tijelovske procesije, te na hamer papiru izrađuju „projekt“ za sjenice u vlastitoj župnoj zajednici.

Plenum

Svaka skupina tj. njezini predstavnici izlažu svoje radove, a kateheta potpitanjima i komentarima produbljuje temu. Svoje uratke uoči Tijelova polaznici mogu izložiti na pano u katehetskoj dvorani ili nekom drugom prikladnom mjestu.

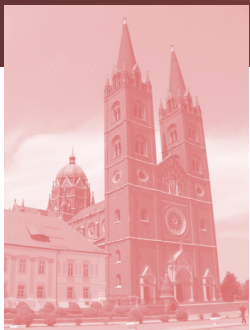

KATEHETSKE ZADAĆE

- ☺ Dostojanstveno se ponašajte u tijelovskim procesijama.
- ☺ Budite na pomoć župniku i kateheti kod izrade tijelovskih sjenica.
- ☺ U dogovoru s katehetom prikupite stare fotografije tijelovskih procesija i pripravite malu izložbu u katehetskoj dvorani.

4. POBOŽNOSTI

ZAVRŠNI DIO

HIMAN

Himan i psalam se mole po korovima, a kateheta zaključuje molitvom.

Po porodu nam posta drug,
naš kruh za časnom trpezom,
na smrti cijena za naš dug
i plaća nam u carstvu svom.

O Hostijo spasonosna,
što otvaraš nam širom raj,
sred hrvanja sudbonosna
ti jačaj nas i očuvaj.

Gospodinu trojedinom
nek bude slava vječita,
koj život vječni puku svom
u rajskom domu neka dâ. Amen.

Ant. Hranom si anđeoskom hranio svoj narod i kruh
si mu s neba dao, aleluja.

Ps 63 (62), 2-9

O Bože, ti si Bog moj: *
gorljivo tebe tražim;
tebe žeda duša moja, tebe želi tijelo moje, *
kao zemlja suha, žedna, bezvodna.
U Svetišću sam tebe motrio *
gledajući ti moć i slavu.
Ljubav je tvoja bolja od života, *
moje će te usne slaviti.
Tako ću te slaviti za života, *
u tvoje ću ime ruke dizati.
Duša će mi biti kao sala i mrsa sita, *
hvaliti ću te kliktavim ustima.
Na postelji se tebe spominjem, *
u bdjenjima noćnim mislim na tebe.

MOLITVA

Gospodine Isuse Kriste,
u divnom otajstvu ostavio si nam spomen svoje Muke.
Daj da tako slavimo svete tajne tvoga tijela i krvi
da vazda uživamo plod tvoga otkupljenja.
Po Gospodinu našem.

4.2. Tijelovske procesije

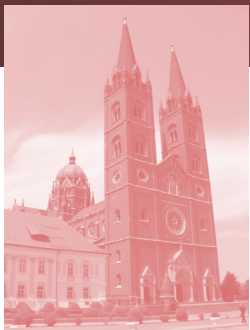
142

Ti postade meni pomoć, *
kličem u sjeni krila tvojih.
Duša se moja k tebi privija, *
desnica me tvoja drži.
Slava Ocu i Sinu *
i Duhu Svetomu.
Kako bijaše na početku, †
tako i sada i vazda *
i u vijeke vjekova.
Amen.

Ant. Hranom si anđeoskom hranio svoj narod i
kruh si mu s neba dao, aleluja.

Uz pomoć teksta „Procesije“, starih novina i vjerskih časopisa, te koristeći crtanje napraviti na hamer papiru plakat na temu „Tijelovska procesija“.

PROCESIJE (OPHODI)

Danas ćemo nešto više saznati i naučiti o tijelovskim procesijama. No, prvo nešto o procesiji općenito.

Procesija dolazi od latinske riječi processio i znači «napredovanje». Taj pojam odnosio se na koračanje i napredovanje vojske. U vjerskom smislu to je povorka koja kreće najčešće iz crkve na drugo mjesto vraćajući se opet u crkvu, a da se pritom u povorci nosi neka sveta stvar ili znak. Procesiju poznaju sve religije. U procesiji najprije ide križ, zatim djeca, pa muškarci, onda kler po časti, niži sprijeda, viši otraga i konačno najčasniji, koji nosi predmet čašćenja, a na kraju povorke žene. Ima i druga vrsta procesije, tzv. kortej, gdje se ne nosi nikakav predmet čašćenja; tada na čelu ide najčasniji, a ostali po rangu iza njega. Križ koji se nosi na dugačkoj tankoj motki na čelu procesije zove se processionale. To je također i naziv za knjigu u kojoj su sadržani tekstovi koji se mole ili pjevaju u procesijama.

Uz pomoć teksta za razradu teme „Tijelovo“ izradite strip o zapovijedanim blagdanima. Svaki zapovijedani blagdan treba imati ulogu osobe. Strip izradite na hamer papiru. Naglasci trebaju biti stavljeni na slavljenje pojedinog blagdana.

TIJELOVO

Tijelovo je, uz Uskrs, Božić, Sve Svete, Veliku Gospu, te sve nedjelje kroz crkvenu godinu, zapovijedani blagdan za svakog katolika. Svetkovina Tijelova slavi se u četvrtak (ili nedjelju u Italiji zbog praktičnih razloga) po blagdanu Presvetoga Trojstva.

Tijelovo kao posebni blagdan posvećen svečanom čašćenju Presvetog oltarskog sakramenta nastaje u 13. stoljeću, odnosno na cijelo se zapadno kršćanstvo proširuje tek u 14. stoljeću. Duguje se viziji jedne augustinske redovnice, sv. Julijane iz samostana kod Liegea u današnjoj Belgiji. Ona je, naime, imala viđenje punog mjeseca na kojemu je opazila jednu mrlju. Puni mjesec je protumačila kao Crkvu, a mrlju kao nedostatak jednog blagdana kojim bi se na poseban način trebao častiti Presveti oltarski sakrament. Na njezinu je molbu mjesni biskup Robert de Thorote za svoju biskupiju uspostavio blagdan koji se na početku zvao blagdan euharistije. S. Julijana je našla sljedbenike koji su žarko promicali ideju toga blagdana i željeli ga proširiti na cijelu Crkvu. U tome su i uspjeli.

Ukratko, papa Urban IV. godine 1264. objavljuje bulu kojom želi blagdan euharistije proširiti na cijelu Crkvu. Brza smrt spriječila ga je da to doista i učini. Tek u 14. stoljeću, 1317. godine, nakon objavljivanja bule pape Urbana IV - naslov joj je »Transiturus de hoc mundo - Odlazeći s ovoga svijeta« - papa Ivan XXII. širi blagdan na cijelu Zapadnu Crkvu.

No teološki razlozi uspostave toga blagdana zapravo su mnogo dublji i znakovitiji. Početkom II. tisućljeća počela je opadati učestalost pričešćivanja. Umjesto toga, kao svojevrsni nadomjestak pričešćivanju, pojavili su se različiti oblici euharistijskih pobožnosti izvan mise. Posebnu je važnost, primjerice, u to doba dobivalo pokazivanje svete hostije. Podizanje je postalo jedan od ključnih dijelova euharistijskog slavlja.

Najvažnije je bilo vidjeti podignutu hostiju. Još možda važniji teološki razlog je poznato osporavanje stvarne Kristove prisutnosti u posvećenim prilikama kruha i vina od strane Berengarija iz Toursa. Upravo kao reakciju na to osporavanje široka je vjernička javnost zahtijevala i zdušno prihvatila jedan takav blagdan kojim se svečano ispovijedala i potvrđivala vjera u stvarnu i djelotvornu Kristovu prisutnost u posvećenim euharistijskim prilikama.

Pomoću teksta za razradu teme „Tijelovske procesije“ i obrednik za tijelovske procesije, na hamer papiru izradite „projekt“ za sjenice u vlastitoj župnoj zajednici.

TIJELOVSKE PROCESIJE

Tijelovska procesija prvi je put zasvjedočena u Kölnu između 1274. i 1279. Taj ophod nailazi još u 14. stoljeću na oduševljen prijem u većini zemalja i na raskošno izvođenje. Pritom se posvećena hostija nosi u pokaznici. U nekim zemljama, a u Slavoniji se preuzimaju elementi ophoda s blagoslovom polja i prosnih dana. Obavljaju se uz postaje na četiri oltara (sjenice) na otvorenom gdje se pjevaju početci četiriju evanđelja u pravcu četiri strane svijeta, mole zazivi sveopće molitve i podjeljuje sakramentalni blagoslov. Ova se procesija naročito u vrijeme baroka razvila u dan tri-jumfalističkog i blistavog sjaja. Rimaska Kongregacija obreda 1959. izjavila je da Tijelovsku procesiju ne treba smatrati liturgijskim činom rimskog prava, već da kao pobožna vježba spada u nadležnost biskupa.

Svakako je važno spomenuti izradu «sjenica» (ovisno o župi) i barjaka u procesiji gdje župljani svih dobi mogu aktivno sudjelovati.

Ciljevi

- ✓ Ukazati da je čovjek trajni putnik na zemlji i da je njegova domovina na nebesima
- ✓ Otkriti početke hodočašća, njihov razvoj, ciljeve i bitne oznake
- ✓ Upoznati poznatija hodočasnička mjesta u domovini i svijetu
- ✓ Razvijati poštovanje i kritičko vrednovanje prema hodočašćima

Materijali za rad

- * materijali za rad u paru
- * papir i olovka

Prijedlog tijeka susreta

Nakon molitvenog uvoda kateheta potiče polaznike na kraći razgovor o hodočašćima. Polaznici će u razgovoru izreći jesu li bili na hodočašću, što su doživjeli itd. Nakon toga kateheta nastavlja sa uvodnim izlaganje nakon kojega upućuje na rad u paru. Polaznici će se u paru baviti sadržajem koji govori o hodočašćima. Rješavanjem dva radna lista upoznati će se s nekim aspektima hodočašća. Saznanja će iznijeti u plenumu i produbiti zajedničkim razgovorom. Susret završava molitvom.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

PSALAM 121 (120)

K brdima oči svoje uzdižem:
odakle će mi doći pomoć?
Pomoć je moja od Jahve
koji stvori nebo i zemlju.

Tvojim nozi on posrnuti ne da
i neće zadrijemati on, čuvar tvoj.
Ne, ne drijema i ne spava
on, čuvar Izraelov.

Jahve je čuvar tvoj,
Jahve je zasjen tvoj s desne tvoje!
Neće ti sunce nauditi danju
ni mjesec noću.

Čuvao te Jahve od zla svakoga,
čuvao dušu tvoju!
Čuvao Jahve tvoj izlazak i povratak
odsada dovijeka.

Slava Ocu.

 POUČNI DIO
Razgovor:

Jeste li nekad bili na hodočašću? Kada i gdje ste bili? Što ste doživjeli?

Uvod u temu

Ljudski je i kršćanski život protkan mnogim važnim i značajnim trenucima. Kao što postoje posebno značajni trenuci u našim životima možemo tako govoriti i o svetim mjestima. Bog nam dolazi u susret u konkretnom prostoru i vremenu. Ta nova Božja prisutnost ne priječi čovjeka da pronalazi upravo prostore u kojima će posebno doživljavati tu prisutnost.

Hodočašće je uvijek zauzimalo važno mjesto u životu kršćana kao i uostalom u životu svih vjernika. Tijekom povijesti, kršćanin je polazio na put da slavi svoju vjeru na mjestima koja čuvaju uspomenu na Gospodina ili na onim mjestima koja predstavljaju važne trenutke povijesti Crkve. Posjećivao je svetišta koja časte Majku Božju ili svetišta koja podržavaju živim primjer svetaca. Njegovo je hodočašćenje proces obraćenja, žudnja za intimnošću s Bogom, povjerljiva molitva za svoje materijalne potrebe. U svim svojim mnogostrukim vidovima hodočašće je uvijek bilo za Crkvu čudesni dar. Osobito su danas hodočašćenja vrlo omiljela pobožnost vjernika.

Sveto mjesto može biti u zemlji hodočasnika ili pak izvan nje, koji puta vrlo daleko. Cilj hodočašćenja obično je postizavanje nekog materijalnog ili duhovnog dobra koje po vjerovanju hodočasnika upravo na tom svetom mjestu on može postići. Hodočašće je po svojoj naravi obično vezano uz žrtve i odricanja. I dobro odnosno milost koju hodočasnik na svetom mjestu postiže upravo je nagrada i za ovakav izvršeni napor. Smisao hodočašća i putovanja možemo vidjeti u Kristu. U Evanđeljima, posebno u Lukinim spisima, vidimo da se čitavo Kristovo djelo spasenja može smjestiti na put i putovanje. Marija, Isus i apostoli često su na putu, hodočašću. To obilježje Isusova života može se vidjeti iz rečenice „prošao je zemljom čineći dobro“ (Dj 10, 38). Kršćanin je na zemlji, „putnik i pridošlica“, jer – „naša je domovina na nebesima“ (Fil 3,20).

Hodočašće je opisivanje čovjeka kao putnika koji tek što je izišao iz majčina krila već se upućuje na put vremena i prostora svojeg života. Hodočašće nije pojava samo u kršćanstvu nego se pojavljuje u svim religijama.

Naša kršćanska hodočašća svoj početak imaju u hodočašću Izraelskog naroda. Biblijski čovjek prepoznao je Božji poziv počevši od Abrahama. Bog nas kao i Abrahama zove na put. Taj put je prije svega vjera.

Kršćanski je život predstavljen kao hodočašće prema nebeskom Jeruzalemu (Otkrivenje). Kršćanin je svjestan da je ovdje na zemlji "putnik", "tuđinac i pridošlica", njegova je "domovina na nebesima". Onima koji vjeruju život je putovanje, hodočašće. Oni provode život koji je čvrsto usidren u stvarnosti to jest u povijesti, ali je u isti tren to i putovanje, hodočašćenje prema spasenju.

Rad u paru

Tekstovi za razradu teme

Već u Starom zavjetu nailazimo na mjesta koja govore o hodočašćima. Tamo se govori o svetištima koja su se tada posjećivala. Glavni naglasak je sjećanje na Božji spasiteljski zahvat. Dok Novi zavjet svjedoči o Isusovim hodočašćima u hram u Jeruzalemu, a naglasak na tome da je naš vjernički život označen kao hodočašće. U prvim stoljećima kršćani nisu hodočašćima davali posebnu važnost. To je bilo onemogućeno i progonstvima koja su se u tom razdoblju događala. Širenju hodočašća pridonio je car Konstantin. Hodočastilo se na sveta mjesta sve do dolaska novih osvajača: perzijanaca, arapa i konačno turaka. Tada se hodočasnički ciljevi premještaju na zapad, uglavnom Rim. Srednji vijek zlatno je doba hodočašća. U to vrijeme nastaju i prvi tipični hodočasnički putevi od kojih su se neki i do danas sačuvali. U IX. i X. stoljeću osobito se širi marijanska pučka pobožnost te nastaju brojna marijanska svetišta u Španjolskoj, Francuskoj, Švicarskoj, Italiji itd.. Kasnije se zahvaljujući ukazanjima ili pronalaženjima kipova, slika i relikvija svetaca, ponekad i legendarnog podrijetla razvijaju i nova svetišta. Zajedničke značajke hodočašćenja u srednjem vijeku su: ne samo vidjeti sveta mjesta već i doživjeti važnije momente iz povijesti spasenja, zahvaljivati, činiti pokoru, moliti se, duhovno se obnoviti, ponizno i bez interesa služiti drugima, pronaći samoga sebe u nutarnjoj samoći udaljen od materijalnih briga, služiti Crkvi i svjedočiti joj vlastitu vjernost, svjedočiti poslanje istoj Božjoj obitelji. Pojavom protestantizma hodočašća doživljavaju određenu krizu. U XIX. stoljeću osobito su značajna marijanska svetišta. Posebno je značajno u Lurdu. Sedamdesetih godina dvadesetog stoljeća ponovno se primjećuje veliki interes kršćana za hodočašćima.

Poznata hodočasnička mjesta u domovini i svijetu su: Rim, sv. Jakov u Composteli, marijanska svetišta u Loretu, na Jasnoj Gori u Czestochowi, veliki srednjovjekovni samostani, utvrde duha i kulture, mjesta koja utjelovljuju uspomenu na velike svece (Tours, Canterbury, Padova i druga mjesta. Guadalupe, Lourdes, Aparecida. Mjesta hodočašćenja su i hrvatska marijanska svetišta: Marija Bistrica, Trsat, Sinj, Solin, Tekije, Remete (Zagreb), Olovo, Kondžilo, Krasno, Široki Brijeg i dr.

Hodočašće se ne bi trebalo ostvarivati kao obično turističko putovanje. Kršćansko je hodočašće put kojim vjernik prolazi prema istinskom hramu Isusu Kristu, a sam put je nasljedovanje Učitelja. Hodočašće bi se trebalo ostvarivati u obraćenju. To znači svakodnevno se mijenjati, pokušavati biti pravi Kristov učenik. Hodočašće bi se trebalo ostvarivati u zajedničkom hodu prema cilju. Hodočašće je ustvari put prema prostoru u kojemu se događa novost. Ići u hram, svetište, hodočasničko odredište, prijeći prag i ući u svetište, proći kroz vrata zapravo su etape pročišćenja-preobraženja.

Hodočašće treba biti u skladu s tradicijom religioznim osjećajem. Ostvaruje se u euharistijskom slavlju, primanju svete pričesti, čitanju i razmatranju evanđelja. To je susret s Bogom, s čovječanstvom, prirodom i samim sobom. Marijanska su svetišta u tom smislu ona mjesta u kojima s Marijom na putu dolazimo do Boga.

Plenum

Polaznici čitaju odgovore i iznose svoja razmišljanja o temi.

KATEHETSKE ZADAĆE

- ☺ Organizirajte u dogovoru s katehetom i župnikom hodočašće vaše ministrantske zajednice u neko obližnje svetište.
- ☺ Polaznici će se upoznati sa simbolikom, značenjem i ciljevima hodočašća koja su u obradi ove teme uočili pokušati implementirati u zajednički hod prema mjestu hodočašćenja.
- ☺ Nastojati u životu prepoznavati ispravan način hoda prema Kristu.
- ☺ Nastojte vlastiti život gledati kao hodočašće ususret Bogu koji neprestano dolazi ususret svakom čovjeku..

ZAVRŠNI DIO

PSALAM 68, 4-9

Pravedni neka se raduju,
neka klikću pred Bogom,
neka kliću od radosti.

Pjevajte Bogu, slavite mu ime!
Poravnajte put onome koji ide pustinjom-
kojemu je ime Gospodin – i kličite pred njim!

Otac sirota, branitelj udovica,
Bog je u svom svetom šatoru.

Napuštene okućit će Jahve,
sužnjima pružit sretnu slobodu:
buntovnici samo ostaše u sažganoj pustinji.

Kad si stupao, Bože, pred narodom svojim,
dok si prolazio pustinjom,
tresla se zemlja, nebo se rosilo pred Bogom,
Sinaj drhtao pred Bogom, Bogom Izraela.

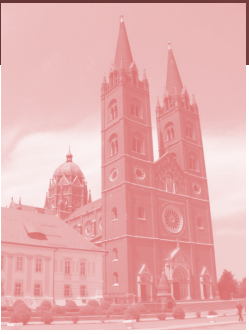
Na prazne crte u tekstu uvrstite pripadajuće riječi koje se nalaze ispod teksta. Riječi su ispremetane i treba ih pravilno rasporediti.

Već u Starom zavjetu nailazimo na mjesta koja govore o hodočašćima. Tamo se govori o _____ koja su se tada posjećivala. Glavni naglasak je sjećanje na Božji spasiteljski zahvat. Dok Novi zavjet svjedoči o Isusovim hodočašćima u hram u _____, a naglasak na tome da je naš vjernički _____ označen kao hodočašće. U prvim stoljećima kršćani nisu hodočašćima davali posebnu važnost. To je bilo onemogućeno i _____ koja su se u tom razdoblju događala. Širenju hodočašća pridonio je car _____. Hodočastilo se na sveta mjesta sve do dolaska novih osvajača: perzijanaca, arapa i konačno turaka. Tada se hodočasnički ciljevi premještaju na _____, uglavnom _____. Srednji vijek zlatno je doba hodočašća. U to vrijeme nastaju i prvi tipični _____ od kojih su se neki i do danas sačuvali. U IX. i X. stoljeću osobito se širi marijanska pučka pobožnost te nastaju brojna marijanska svetišta u Španjolskoj, Francuskoj, Švicarskoj, Italiji itd.. Kasnije se zahvaljujući ukazanjima ili pronalaženjima kipova, slika i relikvija _____, ponekad i legendarnog podrijetla razvijaju i nova svetišta. Zaredničke značajke hodočašćenja u srednjem vijeku su: ne samo vidjeti _____ mjesta već i doživjeti važnije momente iz povijesti _____, zahvaljivati, činiti pokoru, moliti se, _____ se obnoviti, ponizno i bez interesa služiti drugima, pronaći samoga sebe u nutarnjoj samoći udaljen od materijalnih briga, služiti Crkvi i _____ joj vlastitu vjernost, svjedočiti poslanje istoj Božjoj obitelji. Pojavom _____ hodočašća doživljavaju određenu krizu. U XIX. stoljeću osobito su značajna marijanska svetišta. Posebno značajno je ono u _____.

život, Jeruzalemu, duhovno, Lurdu, svjedočiti,
Rim, progonstvima, sveta, Konstantin,
zapad, protestantizma, svetištima,
hodočasnički putevi, svetaca, spasenja

Poznata hodočasnička mjesta u domovini i svijetu su: Rim, sv. Jakov u Composteli, marijanska svetišta u Loretu, na Jasnoj Gori u Czestochowi, veliki srednjevjekovni samostani, utvrde duha i kulture, mjesta koja utjelovljuju uspomenu na velike svece (Tours, Canterbury, Padova i druga mjesta. Guadalupe, Lourdes, Aparecida.

Mjesta hodočašćenja su i hrvatska marijanska svetišta: Marija Bistrica, Trsat, Sinj, Solin, Tekije, Remete (Zagreb), Olovo, Kondžilo, Krasno, Široki Brijeg i dr.

Hodočašće se ne bi trebalo ostvarivati kao obično turističko putovanje. Kršćansko je hodočašće put kojim vjernik prolazi prema istinskom hramu Isusu Kristu, a sam put je nasljedovanje Učitelja. Hodočašće bi se trebalo ostvarivati u obraćenju. To znači svakodnevno se mijenjati, pokušavati biti pravi Kristov učenik. Hodočašće bi se trebalo ostvarivati u zajedničkom hodu prema cilju. Hodočašće je ustvari put prema prostoru u kojemu se događa novost. Ići u hram, svetište, hodočasničko odredište, prijeći prag i ući u svetište, proći kroz vrata zapravo su etape pročišćenja-preobraženja.

Hodočašće treba biti u skladu s tradicijom religioznim osjećajem. Ostvaruje se u euharistijskom slavlju, primanju svete pričesti, čitanju i razmatranju evanđelja.

To je susret s Bogom, s čovječanstvom, prirodom i samim sobom. Marijanska su svetišta u tom smislu ona mjesta u kojima s Marijom na putu dolazimo do Boga.

Pitanja za rad:

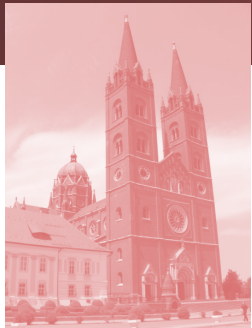
Koja su poznata hodočasnička mjesta u svijetu i kod nas?

Kakvo je kršćansko hodočašće?

S čime u skladu treba biti hodočašće?

Što je za tebe osobno hodočašće?

Ciljevi:

- ✓ Otkriti početke ove pobožnosti i pojasniti njezinu tradicionalnu vrijednost
- ✓ Posvijestiti da je molitva krunice uvijek treba biti usmjerena prema Kristu
- ✓ Ukazati na mogućnosti suvremenih načina moljenja krunice
- ✓ Naglasiti biblijsku dimenziju ove pobožnosti

Materijali za rad:

- × Radni listovi
- × Olovke
- × Cd-player
- × Cd s meditativnom glazbom
- × Sveto pismo (4 primjerka)
- × Krunica

Prijedlog tijeka susreta

Nakon molitveno-slavljeničkog početka, susret se nastavlja motivacijom i kraćim izlaganjem katehete o povijesti i porijeklu krunice kao svojevrsnim uvodom u rad u skupinama. Kroz rad u skupinama sudionici produbljuju značenje krunice kao kristološki usmjerene i biblijski utemeljene molitve, produbljujući svoje dosadnje spoznaje o otajstvima krunice. Rad u skupinama prikladno je zaključiti predstavljanjem radova i izradom velike krunice. Katehetski susret završava molitvom i pjesmom.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Zajedničku molitvu Evanđeoskog hvalospjeva – Veliča prikladno je upriličiti kod kipa ili slike Blažene Djevice Marije. Nakon toga zajednički zapjevati pjesmu *O divna Djevice* ili *Kao Marija*. Uz tihu meditativnu glazbu npr. Schubertov *Ave Maria* (glazbu odabire voditelj, ali ako nema mogućnosti, može se moliti i bez glazbe) polako pročitati molitvu.

Veliča * duša moja Gospodina,
i klikće duh moj *
u Bogu mome Spasitelju,
što pogleda na neznatnost službenice svoje: *
odsad će me, evo, svi naraštaji zvati blaženom.
Jer velika mi djela učini Svesilni, *
sveto je ime njegovo!
Od koljena do koljena dobrota je njegova *
nad onima što se njega boje.

Iskaza snagu mišice svoje, *
rasprši oholice umišljene.
Silne zbaci s prijestolja, *
a uzvisi neznatne.
Gladne napuni dobrima, *
a bogate otpusti prazne.

Prihvati Izraela, slugu svoga, *
kako obeća ocima našim:
spomenuti se dobrote svoje *
prema Abrahamu i potomstvu njegovu do vijeka.

Slava Ocu. Kako bijaše.

POUČNI DIO

Motivacija

U crkvenoj praksi postoje razne pobožnosti, kojima se želi što više ući u odnos s Bogom. Danas ćemo govoriti o jednoj takvoj pobožnosti.

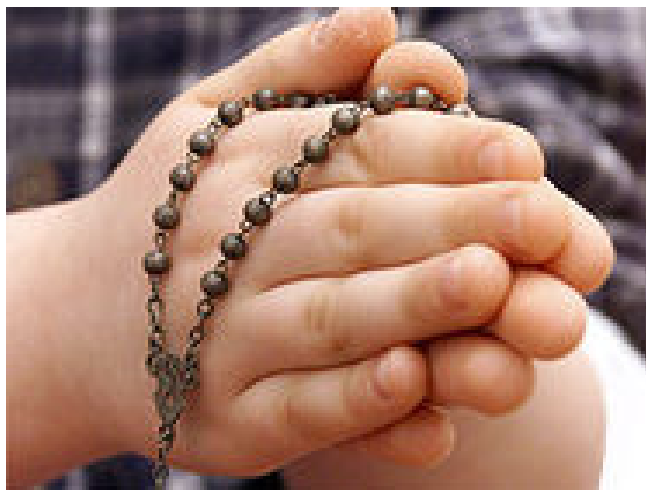
Koliko poznajete molitvu krunice? Kako doživljavate takav oblik molitve? Molite li krunicu?

PORIJEKLO KRUNICE

Moliti *Krunicu* puno je važnije od poznavanja njezine povijesti. Ipak, kroz upoznavanje s porijeklom *Krunice* (*Ružarija*) možemo puno naučiti o ovoj molitvi koja u pučkoj pobožnosti i u životu vjernika zauzima posebno mjesto. Ona je izraz pobožnosti prema Majci Božjoj koju vjernici još od najranijih vremena časte kao »Bogorodicu« i pod njezinu se zaštitu utječu vjernici u svim pogiblima i potrebama. Krunica je dio *pučke pobožnosti*, kao i pohodi ili hodočašća svetištima, križni put i druge pobožnosti. Oblici pobožnosti razvijali su se sukladno razvoju kršćanstva.

Molitva krunice nadahnuta je Svetim pismom i prati događaje iz života Isusa Krista. Krunica je prije svega biblijska molitva, jer razmatranje krunice nije ništa drugo doli osnovni izričaj evanđelja, pregled novozavjetne vjere, sažeto evanđelje.

Počeci ove molitve sežu u ranu kršćansku praksu recitiranja 150 psalama iz *Biblije*, ili svakodnevno, ili tjedno, kao način molitve. Oni koji nisu mogli recitirati psalme počeli su govoriti 150 molitava, najčešće *Očenaša*, često koristeći mala zrnca kako bi brojili molitve. Upravo je zbog najstariji latinski naziv za krunicu *Paternoster* (očenaš). Do srednjeg vijeka običaj moljenja *Očenaških zrnaca* postao je uobičajen u mnogim zemljama Europe.

Krunica - kao predmet (brojanica) izrađivala se prvotno na uzici, na kojoj su se pravili čvorići ili su se na njih nizale koštice od voća ili kamenčići. No već u prvoj polovici 13. stoljeća spominje se na krunici nizanje anđelovog pozdrava »Zdravo, Marijo«. Od 12. stoljeća upotrebljava se krunica od nanizanih zrnaca. Kao što je molitvi psalama prethodila antifona, tako je moljenju svake Zdravomarije prethodila neka kratka biblijska misao ili zaziv. U 13. stoljeću postoji preporuka da se moli samo jedna pedesetica krunice.

Najpoznatija krunica je ona od pet desetica s različitim otajstvima - žalosnim, radosnim, slavnim, ili otajstvima svjetla.

1. RADOSNA OTAJSTVA (mole se ponedjeljkom i subotom): 1. Koga si, Djevice, po Duhu Svetom začela, 2. Koga si, Djevice, Elizabeti u pohode nosila, 3. Koga si, Djevice, rodila, 4. Koga si, Djevice, u hramu prikazala, 5. Koga si, Djevice, u hramu našla.

2. ŽALOSNA OTAJSTVA (mole se utorkom i petkom): 1. Koji se za nas krvavim znojem znojio, 2. Koji je za nas bičevan bio, 3. Koji je za nas okrunjen bio, 4. Koji je za nas teški križ nosio, 5. Koji je za nas raspet bio.

3. SLAVNA OTAJSTVA (mole se srijedom i nedjeljom): 1. Koji je od mrtvih uskrsnuo, 2. Koji je na nebo uzašao, 3. Koji je Duha Svetoga poslao, 4. Koji je tebe, Djevice, na nebo uzeo, 5. Koji je tebe, Djevice, na nebu okrunio.

4. OTAJSTVA SVJETLA (mole se četvrtkom): 1. Koji je na rijeci Jordanu kršten bio, 2. Koji nam se na svadbi u Kani objavio, 3. Koji nam je kraljevstvo Božje navijestio i na obraćenje nas pozvao, 4. Koji se na gori preobrazio i svoju nam slavu objavio, 5. Koji nam se u otajstvu euharistije darovao.

Širenju krunice mnogo je pridonijela pobjeda kršćanske vojske nad turskom vojskom kod Lepanta, 7. listopada 1571. Možda je i to bio jedan od razloga da je u vrijeme Domovinskoga rata krunica zauzimala posebno mjesto. Danas se na taj dan slavi blagdan Blažene Djevice Marije od krunice.

U apostolskom pismu Krunica Djevice Marije (Rosarium Virginis Mariae), koje je 16. listopada 2002. godine objavio papa Ivan Pavao II. povodom godine krunice, moguće je produbiti spoznaju o značenju i ulozi krunice u životu vjernika. U tom pismu o krunici papa piše:

"Premda po svojem obliku marijanska, krunica je sva usredotočena na Krista. U jednostavnosti svojih sastavnih dijelova ona sadrži dubinu cjelokupne evanđeoske poruke, tvoreći gotovo njezin sažetak. Krunica je odjek Marijine molitve, njezin trajni Veliča za djelo otkupiteljskoga utjelovljenja, koje je otpočeto u njezinu djevičanskom krilu. S krunicom kršćanski narod sjeda u Marijinu školu da bi se uveo u razmatranje ljepote Kristova lica i iskustvo dubine njegove ljubavi. Po krunici vjernik crpi obilnu milost, primajući je gotovo iz samih ruku Otkupiteljeve Majke" (br. 1.).

Rad u skupinama

Polaznici se dijele u četiri skupine prema otajstvima krunice (radosna, slavna, žalosna i otajstva svjetla). Svaka skupina obrađivati će neko od otajstava. Budući da su otajstva na svakom od radnih listova ispremetana, potrebno ih je najprije složiti po redu. Kada skupina to učini, među ponuđenim biblijskim tekstovima treba pronaći one koji se odnose na pojedino otajstvo, proučiti ih i napraviti kratki sažetak o događajima kojih se prisjećamo moleći navedena otajstva krunice. Po završetku rada svaka od skupina može predstaviti rezultate svog rada ostalima.

Skupina A - Radosna otajstva

1. Navještenje anđela Gabrijela Mariji (Lk 1, 26-38; *Ef 1,10*; Iz 7,14; Iz 9,6)
2. Marijin pohod sv. Elizabeti (*Lk 1,44*; Lk 1,39-56)
3. Rođenje Isusovo u Betlehemu (*Lk 2,10*; Lk 2,1-20)
4. Prikazanje Isusovo u hramu (*Lk 2,34-35*; Lk 2,21-38)
5. Našašće Isusovo u hramu (*Lk 2,50*; Lk 2,41-52)

Skupina B - Slavna otajstva

1. Uskrsnuće Isusovo od mrtvih (*1 Kor 15,14*; Iv 20; Lk 24; Mt 28, Mk 16)
2. Uzašašće Isusovo na nebo (Dj 1,1-11)
3. Silazak Duha Svetoga (Dj 2)
4. Uznesenje Marijino na nebo (Jr 31,22b)
5. Okrunjenje Marijino na nebesima (Otk 12,1)

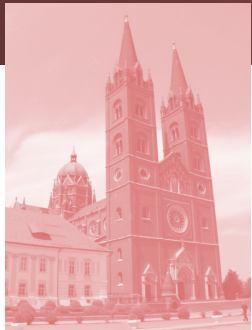
Skupina C - Žalosna otajstva

1. Isus se znoji krvavim znojem (*Lk 22,42*; Mt 26,36-46 i paralele: Mk 14,32-42; Lk 22,40-46)
2. Isus je bičevan i osuđen na smrt (Mt 27,11-26; Mk 15,2-15; Lk 23,2-5)
3. Isus je okrunjen trnovom krunom (Mt 27,27-31; Mk 15,16-20; Iv 19,2-3)
4. Isus nosi svoj križ (Lk 23,26-32)
5. Isus umire na križu (*Fil 2,8*; Lk 23,33-49)

Skupina D - Otajstva svjetla

1. Krštenje na Jordanu (*Mt 3,17* i paralele: Mk 1,9-11; Lk 3,21-22; 2 Kor 5,21)
2. Svadba u Kani (*Iv 2,1-12*)
3. Naviještaj Božjeg kraljevstva s pozivom na obraćenje (*Mk 1,15*; Mk 2,3-13; Lk 7,47-48; Iv 20,22-23)
4. Preobraženje (*Lk 9,35* i paralele: Mt 17,1-9; Mk 9,2-10)
5. Ustanovljenje euharistije (*Iv 13,1*)

Radi čuvanja čistoće pučke pobožnosti i njezina sadržajnog približavanja Otajstvu spasenja, Crkva savjetuje načine i oblike koji će molitvi Krunice Blažene Djevice Marije i danas dati bliiskiju usredotočenost na Otajstvo spasenja. Zato je, osobito u svečanijim prigodama zajedničkog moljenja, molitvi Krunice potrebno dati *slavljenički ton*. To je moguće ostvariti navještajem

biblijskih odlomaka vezanih za pojedina otajstva, trenucima šutnje, pjevanjem pojedinih dijelova, raspodjelom uloga, uvodnom i završnom molitvom koje će biti kristološkog sadržaja, a koje će ujedno na prikladan način uključivati potrebe i vlastitosti trenutka i zajednice koja moli (usp. *Direktorij o pučkoj pobožnosti i liturgiji*, 199).

KATEHETSKE ZADAĆE

☺ Izradite zajedno veliku krunicu. Lančić možete izraditi od konopa ili debljeg konca, a zrnca krunice od kartona ili cijelih oraha probušenih po sredini. Budite maštoviti, a izrađenu krunicu izložite na vidljivo mjesto u dvorani ili na kakvom prigodnom panou.

☺ Organizirajte povremenu zajedničku molitvu krunice u ministrantskoj skupini (u crkvi, u prirodi, na izletu...) ili pokrenite u skupini molitvu *žive krunice* (svaki ministrant svakodnevno kod kuće moli barem jednu desetinu krunice).

☺ Sudjelujte u pobožnosti krunice u vašoj župi zajedno s ostalim vjernicima, a posebno u vrijeme svibanjskih i listopadskih pobožnosti. Zajedno s katehetom ponudite da kao ministranti ponekad predvodite ovu pobožnost.

☺ U dogovoru sa župnikom i katehetom organizirajte posjet starim i bolesnim osobama koje žive u vašoj župi. Ponesite im krunicu na dar i molite zajedno s njima.

ZAVRŠNI DIO

Molitveni završetak

Ministrantima podijeliti krunice, te izmoliti jedno desetinu krunice. Zajedno zapjevati pjesmu *Kraljice svete krunice*. Završiti molitvom Mariji, Majci Nade

Marijo, Majko nade,
budi uz nas na našem putu!
Nauči nas naviještati Boga živoga;
pomozi nam da budemo svjedoci Isusa,
jedinog Spasitelja;
učini nas uslužnima prema bližnjemu,
darežljivima prema potrebnima,
vršiteljima pravde,
revnim graditeljima pravednijeg svijeta;
zauzmi se za nas koji djelujemo u povijesti,
sigurni da će se Očev plan ispuniti.
(Iz molitve Ivana Pavla II., EIE, 125).

Krunica je sastavljena od dvadeset otajstava (događaji, znakovita zbivanja) iz života Isusa i Marije. Nakon apostolskog pisma Krunica Djevice Marije kojeg je objavio Ivana Pavla II., otajstva su podijeljena na četiri dijela.

Vaša skupina obrađivati će radosna otajstva koja se mole ponedjeljkom i subotom.

Kroz rad u skupini, poredajte ispravnim redoslijedom radosna otajstva krunice koja su ovdje pomiješana

Nakon toga, među ponuđenim biblijski tekstovima pronađite one koji se odnose na pojedino otajstvo, proučite ih i napravite kratki sažetak o događajima kojih se prisjećamo moleći radosna otajstva krunice.

Radosna otajstva

Koga si, Djevice, u hramu našla

Koga si, Djevice, Elizabeti u pohode nosila

Koga si, Djevice, rodila

Koga si, Djevice, u hramu prikazala

Koga si, Djevice, po Duhu Svetom začela

BIBLIJSKI TEKSTOVI

Lk 1,44; Lk 1,39-56

Lk 2,50; Lk 2,41-52

Lk 1, 26-38; ili: Ef 1,10; Iz 7,14; Iz 9,6

Lk 2,34-35; Lk 2,21-38

Lk 2,10; Lk 2,1-20

Krunica je sastavljena od dvadeset otajstava (događaji, znakovita zbivanja) iz života Isusa i Marije. Nakon apostolskog pisma Krunica Djevice Marije kojeg je objavio Ivana Pavla II., otajstva su podijeljena na četiri dijela.

Vaša skupina obrađivati će slavna otajstva koja se mole srijedom i nedjeljom.

Kroz rad u skupini, poredajte ispravnim redoslijedom slavna otajstva krunice koja su ovdje pomicana

Nakon toga, među ponuđenim biblijski tekstovima pronađite one koji se odnose na pojedino otajstvo, proučite ih i napravite kratki sažetak o događajima kojih se prisjećamo moleći slavna otajstva krunice.

Slavna otajstva

Koji je Duha Svetoga poslao

Koji je od mrtvih uskrsnuo

Koji je tebe, Djevice, na nebu okrunio

Koji je na nebo uzašao

Koji je tebe, Djevice, na nebo uzeo

BIBLIJSKI TEKSTOVI

Otk 12,1

Dj 2

Dj 1,1-11

Jr 31,22b

1 Kor 15,14; Iv 20; Lk 24; Mt 28, Mk 16

Krunica je sastavljena od dvadeset otajstava (događaji, znakovita zbivanja) iz života Isusa i Marije. Nakon apostolskog pisma Krunica Djevice Marije kojeg je objavio Ivana Pavla II., otajstva su podijeljena na četiri dijela.

Vaša skupina obrađivati će žalosna otajstva koja se mole utorkom i petkom.

Kroz rad u skupini, poredajte ispravnim redoslijedom žalosna otajstva krunice koja su ovdje pomiješana

Nakon toga, među ponuđenim biblijski tekstovima pronađite one koji se odnose na pojedino otajstvo, proučite ih i napravite kratki sažetak o događajima kojih se prisjećamo moleći žalosna otajstva krunice.

Žalosna otajstva

Koji je za nas teški križ nosio

Koji je za nas raspet bio

Koji je za nas bičevan bio

Koji se za nas krvavim znojem znojio

Koji je za nas okrunjen bio

BIBLIJSKI TEKSTOVI

Lk 22,42; Mt 26,36-46

Lk 23,26-32

Mt 27,27-31; Mk 15,16-20; Iv 19,2-3

Mt 27,11-26; Mk 15,2-15; Lk 23,2-5

Fil 2,8; Lk 23,33-49

Krunica je sastavljena od dvadeset otajstava (događaji, znakovita zbivanja) iz života Isusa i Marije. Nakon apostolskog pisma Krunica Djevice Marije kojeg je objavio Ivana Pavla II., otajstva su podijeljena na četiri dijela.

Vaša skupina obrađivati će otajstva svjetla koja se mole četvrtkom.

Kroz rad u skupini, poredajte ispravnim redoslijedom otajstva svjetla krunice koja su ovdje pomiješana

Nakon toga, među ponuđenim biblijski tekstovima pronađite one koji se odnose na pojedino otajstvo, proučite ih i napravite kratki sažetak o događajima kojih se prisjećamo moleći otajstva svjetla krunice.

Otajstva svjetla

Koji nam se u otajstvu euharistije darovao

Koji nam je kraljevstvo Božje navijestio i na obraćenje nas pozvao

Koji je na rijeci Jordanu kršten bio

Koji se na gori preobrazio i svoju nam slavu objavio

Koji nam se na svadbi u Kani objavio

BIBLIJSKI TEKSTOVI

Iv 13,1

Mk 1,15; Mk 2,3-13; Lk 7,47-48

Lk 9,35 ili: Mt 17,1-9; Mk 9,2-10

Mt 3,17 ili: Lk 3,21-22; 2 Kor 5,21

Iv 2,1-12

KAKO SE MOLI KRUNICA?

1. Najprije se poljubi Križ i načini znak križa, zatim se kao uvod moli Vjerovanje apostolsko (križ),
2. Oče naš (prvo zrnce),
3. Tri Zdravo Marije (tri zrnca), kod kojih se nakon riječi "Isus" dodaje zaziv:
...koji neka nam umnoži vjeru,
...koji neka nam učvrsti ufanje,
...koji neka nam usavrši ljubav!

Prvo otajstvo

4. Slava Ocu
5. Najava 1. otajstva (npr. Koga si, Djevice, po Duhu Svetom začela)
6. Oče naš
- 7.-8. na svakom od sljedećih deset zrnaca moli se po jedna Zdravo Marija (desetica); nakon riječi "Isus" dodaje se naziv otajstva.
9. Slava Ocu i O moj Isuse

Drugo do petog otajstva (kao i kod prvog)

Najava otajstva

Oče naš

10 Zdravo Marija i naziv otajstva nakon riječi "Isus"

Slava Ocu i O moj Isuse.

Na kraju petog otajstva, poslije molitve O moj Isuse moli se Zdravo Kraljice.

Ciljevi

- ✓ Upoznati povijesnu pozadinu nastanka i širenja ove pobožnosti
- ✓ Posvijestiti njegovu važnost za shvaćanje i prihvaćanje vlastitih križeva u životu vjernika
- ✓ Ukazati na njegovu socijalnu dimenziju i na poziv koji križ upućuje čovjeku
- ✓ Izgrađivati zdrav odnos između pobožnosti i života

Materijali za rad

- * Radni listovi
- * veliko drveno raspelo
- * svijeće

Prijedlog tijeka susreta

Nakon molitveno-meditativnog trenutka, polaznici će se u kratkom izlaganju upoznati s poviješću križnoga puta, te kako Kristov križ ugraditi u svakodnevni život i kako u svjetlu Kristova križa gledati svoje životne križeve. Nakon toga ministranti će u radu u paru pisati vlastite molitve u za to predviđena mjesta u molitvi križnoga puta. Nakon upisivanja vlastitih molitvenih zaziva ministranti će sa katehetom moliti pobožnost križnoga puta koji su dijelom i sami izradili.

MOLITVENO-SLAVLJENIČKI ASPEKT

Molitveni početak moguće je upriličiti pred izloženim većim drvenim raspelom u crkvi ili katehetskoj dvorani. Pored križa neka bude upaljena svijeća ili nekoliko njih manjih. Najprikladnije je da tekst molitve meditativno pročita sam kateheta. Prije i nakon same molitve sudionici neka ostanu u kraćoj šutnji pred križem.

MOLITVA

Čudesno drvo križa!

U sjeni tvojoj tješiše se narodi.

Mnoštva se naslađivahu tvojim plodom.

I moj narod, patnički i tih,

pjevaše pjesmu nade.

Oči mu bijahu uprte u tvoju ponosnu uzvišenost
i snažnu blizinu.

Čudesno drvo spasa!

S tebe vapaj poteče. Samotan i jak.

I posta snagom buđenja i radosti...

I danas, u zoru novoga vremena, srce mi trepti.

Šapat molitve.

Da Krist s tebe moju mladost zakrili i snove čuva.

Gospodine, sačuvaj nas u svome križu.

U svojoj mucu, u boli i smrti.

U pobjedi, sreći, životu...

U uskrsnuću za vječnost. Amen.

POUČNI DIO

Pobožnost križnoga puta ima svoju dugu povijest unutar kršćanskog života. Ova je pobožnost dobar način da se približimo događajima koji su od najvažnijeg značenja za život svakog vjernika. Ljudski je život obilježen dobrim i lošim trenucima. Svaki čovjek u životu ima svoje patnje, boli, loše trenutke kada se osjeća bespomoćnim. Često ne vidimo izlaza iz naših patnji. Što o patnji i boli možemo naučiti iz primjera Isusa Krista? Isus Krist ulazi u našu povijest i postaje jedan od nas. Bog nam želi biti blizak i zato na se uzima čovječstvo. Biti čovjek uključuje i biti iskušavan različitim životnim teretima. Krist Isus prolazi sve ljudske kušnje. Zaustavit ćemo se sada samo na posljednjim trenucima Isusova života. Iz tih zadnjih trenutaka Isusova života pokušat ćemo pronaći motiv za prihvaćanje vlastitih križeva. Isusova muka počinje nepravednom osudom. Isus prima osudu te kreće na put križa.

Na tom putu pada, ali se i podiže kako bi nastavio spasonosni put. Ljudi ga prate pogrdom i pljuvanjem, odbacuju ga i vrijeđaju. On ne odgovara, nego strpljivo nosi svoje križ. Na putu križa susreće svetu Majku. Put križa je težak i Isus ponovno pada, ali opet ne odustaje. Strpljivo nosi svoj križ. Na koncu puta Isusa svlače i odvlače na stup smrti koji za nas postaje drvo spasenja. Potpuno ogoljen i uništen pribijen na križ Isus umire za nas. Vjernici znaju što taj križ znači. Kršćani vjeruju da je križ put ka Uskrsu koji pokazuje pobjedu nad smrću i grijehom. Što ova patnja i križ znače za ljude današnjice i svih vremena. Koliki su ljudi nepravedno osuđeni, koliko je onih koji su mučeni do smrti, koliko je osramoćenih i uciviljenih ljudi na ovome svijetu bilo i koliko će još biti? Taj nam odgovor nitko ne može dati. Patnja je prisutna i ona je vidljiva. Patnja je prisutna i ona je vidljiva. Pokušat ćemo u križu Isusa Krista pronaći utjehu i nadu da ta patnja i muka imaju smisla. Taj smisao dao nam je Isus Krist. Isus nas poziva da u svome životu trebamo strpljivo nositi svoje životne križeve. Poziva nas na hrabro nasljedovanje njegova primjera. Na tom ćemo putu i padati i biti će nam teško. Unatoč padovima i neuspjesima znamo, da je Isus s nama. Znamo, da nismo ostavljeni i znamo da ja put križa moguće proći, i ne samo moguće nego i potrebno. To saznanje predao nam je Isus Krist. Kada tako gledamo na patnju i zlo onda se s pravom možemo nadati budućnosti koja nam je obećana u riječima Boga ljubavi koji strpljivo dolazi u susret čovjeku kako bi pokazao istinski smisao života i životnih kušnji.

Zato ćemo danas uključiti svoje molitve u pobožnost križnoga puta i proći zajedno kroz postaje molitvom i klanjanjem pred mukom našeg Gospodina Isusa Krista. Pobožnost križnoga puta počinje pristupnom molitvom nakon čega se pjeva ili moli: Stala plaćuć tužna Mati... Slijedi navještaj prve postaje nakon čega se klanjamo i odgovaramo – Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet. Čita se razmatranje nad postajom i molitveni zaziv nakon kojega govorimo Smiluj nam se, Gospodine! – Smiluj nam se! Potom ponovno slijedi pjevanje i nastavljamo sa slijedećom postajom do kraja. Pobožnost završava završnom molitvom.

KATEHETSKE ZADAĆE

- ☺ Polaznici će u zajedničkom radu kroz pisanje vlastitih molitvenih zaziva, koje će uključiti u pobožnost križnoga puta, uključiti svoje živote kako bi se približili Kristu u molitvi i klanjanju.
- ☺ U životu će tako biti vođeni Kristovim primjerom koji ih vodi preko trpljenja i davanja sebe za druge u bolje odnose među ljudima i življenje svoje vjere.

☺ Prihvatiti životne križeve kao put spasenja.

☺ Prepoznavati kroz svoje životne poteškoće, poteškoće i drugih ljudi i razvijati stav kršćanskog pomaganja.

ZAVRŠNI DIO

Susret završava pobožnošću Križnog puta u crkvi ili nekom drugom prikladnom mjestu. Polaznici će zajedno s katehetom moliti po postajama molitve u koje su unijeli i vlastite zazive ili molitve koje su u cijelosti sami napisali. Između postaja mogu se pjevati pripadajući dijelovi posljednice *Stala plačuć tužna Mati*. Ovdje donosimo uvodnu i zaključnu molitvu.

Križni put

P. U ime Oca i Sina i Duha Svetoga.

O. Amen.

Uvodna molitva

P. Pomolimo se.

Svemogući vječni Bože,

ti si htio da se Spasitelj nama daruje

po svome utjelovljenju i čovještvu kao i po smrti na križu,
kako bismo slijedili njegov primjer.

Udijeli nam milost da nam muka tvoga Sina bude poticaj
za svjedočenje njegova slavna uskrsnuća.

Po Kristu, Gospodinu našem.

O. Amen.

Polaznici redom mole molitve kod postaja križnog puta uz pjevanje posljednice Stala plačuć.

Završna molitva

P. Oče nebeski, primio si žrtvu križa

svoga Sina Isusa Krista

koji je svoj život položio iz ljubavi prema nama ljudima.

Svojom je krvlju otkupio svijet

i objavio nam put poniženja i uzdignuća.

Oče sveti, neka tvoj blagoslov siđe na ovaj narod

koji je razmatrao otajstvo Križa

ispunjen nadom u uskrsnuće.

Obdari ga oproštenjem i utjehom;

učvrsti mu vjeru i vodi ga prema vječnome spasenju.

Po Kristu Gospodinu našem.

O. Amen.

Dovrši molitvu ili napiši svoju osobnu!

Prva postaja - Isusa osuđuju na smrt

Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Isuse, milosrdni suče živih i mrtvih, Ti si strpljivo podnio osudu nepravednih sudaca. Iz ljubavi prema Ocu i svijetu podnio si sramotu osude. Malo prije osude pomagao si ljudima iz čiste ljubavi. Liječio si duše i tijela, a sada si osuđen na smrt. Kako ljudi mogu biti prevrtljivi?

Pomolimo se: *Gospodine Isuse!*

Oprosti nam što smo i mi u životu bili ljudi koji nepravedno sude. Molimo te _____

Smiluj nam se, *Gospodine!* Smiluj nam se!

Dušom njenom razboljenom,
rastuženom, ražaljenom
prolazio mač je ljut.

Druga postaja - Isus prima na se križ

Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Isuse, ti si na sebe uzeo teški križ. Ponio si na svojim leđima sve grijeh svijeta. Tvoja ljubav nema granica. Uzimaš na sebe breme naših grijeha i svih naših propusta što smo u životu učinili. Prekidaš lanac grijeha svojom žrtvom pod teretom križa.

Pomolimo se:

Molimo te Spasitelju Isuse Kriste! Pomozi nam da iskreno priznamo svoje grijeha i suočimo se sa našim slabostima pred drvetom križa što si ga na sebe uzeo. Neka tvoja ljubav _____

Smiluj nam se, *Gospodine!* Smiluj nam se!

O koliko ucviljena
bješe ona uzvišena
Majka sina jedinog!

Dovrši molitvu ili napiši svoju osobnu!

Treća postaja - Isus pada prvi put pod križem

Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.

Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Svu težinu grijeha trpiš ti *Gospodine* za nas. Koliko smo često otišli od Tebe u stranputicu grijeha i zla? Koliko smo često pokleknuli pred izazovima života? Kako smo se lako odrekli Tebe i Tvoje ljubavi Kriste. Nismo bili spremni odgovoriti na životne izazove te smo se udaljili od Tebe.

Pomolimo se:

Ponizni Isuse! Svojim grijehom udaljili smo se od Tebe. Daj nam svoju snagu da slijedimo Tvoj put ljubavi za druge. Molimo te _____

Smiluj nam se, *Gospodine*! Smiluj nam se!

Bol bolova sve to ljući
blaga Mati gledajući
Muke slavnog Čeda svoga.

Četvrta postaja - Isus susreće svoju svetu Majku

Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.

Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Kolika je ljubav mogla biti Majke koja prati svoga nevinog Sina na putu koji vodi prema razapinjanju? Koliko smo svojim grijesima ožalostili Isusovu Majku? Naši grijesi ranjavaju srce ljubavi Marije koja gleda kako joj Sina odvede na stratište.

Pomolimo se:

Gospodine Isuse! Ojačaj nas snagom svoje ljubavi da poput Marije idemo putem poniznosti i ljubavi. Molimo i našu Majku neka nas njezin zagovor prati u našem životu. Tvoja bol Marijo _____

Smiluj nam se *Gospodine*! Smiluj nam se!

Koji čovjek ne bi plako
Majku Božju videć tako
u tjeskobi tolikoj!

Dovrši molitvu ili napiši svoju osobnu!

Peta postaja - Šimun Ćirenac pomaže Isusu nositi križ

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Krist je u životu činio mnoga čudesa i znamenja, ozdravljao i vraćao u život, a sada pada pod teretom križa. Prepušta se volji Očevoj. Tko će Isusu, koji je svima pomagao i išao u susret, sada pomoći u nošenju križa? Šimun Ćirenac prisiljen je nositi križ našeg Spasitelja.

Pomolimo se:

Milosrdni Isuse! Oprosti nam naše propuste. Naša ljubav prema drugima nije bila onakva kakvu želimo da pokazujemo. Pomozi nam da slijedimo Tvoju ljubav u prihvaćanju drugih i njihovim životnim teškoćama. Molimo te i za _____

Smiluj nam se, Gospodine! Smiluj nam se!

Tko protužit neće s Čistom,
kada vidi gdje za Kristom
razdire se srce njoj?

Šesta postaja - Veronika pruža Isusu rubac

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.
- Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Tvoje je lice Gospodine krvavo i izmučeno. Naši grijesi i naša opačina kaljaju Tvoje sveto lice. Koliko smo pogrdi i laži, ružnih riječi i kleveta izrekli i time okaljali mnoga Tvoja stvorenja i Tebe Kriste? Nismo mislili na dobro drugih. Veronika je dobila priliku obrisati Tvoje lice Isuse.

Pomolimo se:

Isuse! Želimo slijediti Tvoju ljubav. Neka nas Tvoja ljubav vodi da možemo u životu svjedočiti ljubav djece Božje. Molimo te _____

Smiluj nam se, Gospodine! Smiluj nam se.

Zarad grijeha svoga puka
gleda njega usred muka,
i gdje bičem bijen bi.

Dovrši molitvu ili napiši svoju osobnu!

Sedma postaja - Isus pada drugi put pod križem

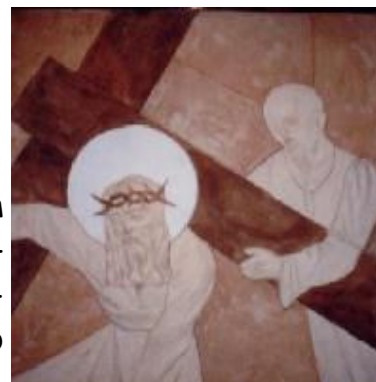
- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.

- Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Kako su teške patnje za nas podnijete. Isuse ponovno padaš pod teretom križa. Izgnan iz grada izmučen od bičevanja, pljuvanja i težine križa. Koliko smo ti patnje prouzročili mi našim grijesima. Ti Kriste strpljivo podnosiš svoj križ, a mi se žalimo na svaki i najmanji životni problem. Koliko smo spremni poći za Tobom?

Pomolimo se:

Isuse, oprosti nam naše grijehe i ojačaj naše nastojanje da strpljivo podnosimo težinu životnih kušnji. Molimo te _____

Smiluj nam se, Gospodine! Smiluj nam se!

Gleda svoga milog Sina,
ostavljenog sred gorčina,
gdje se s dušom odijeli.

Osma postaja - Isus tješi jeruzalemske žene

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.

- Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

U susretu s Kristom, mučenim i izranjenim jeruzalemske su se žene sažalile. Sažalile su se nad patnjom i mučenjem nedužna čovjeka. Isus pak odgovara da ta žalost treba biti usmjerena u drugom pravcu. Mi smo ti koji bi trebali biti žalosni, i to zbog naših grijeha i opočina. Mi bi trebali oplakivati sebe i svoje propuste.

Pomolimo se:

Dobri Isuse! Rekao si jeruzalemskim ženama da oplakuju sebe i svoju djecu. Govoriš to i nama danas. Molimo Te probudi u nama žalost i kajanje kako bi se mogli usmjeriti prema Tebi koji si čista Ljubav. Molimo te i _____

Smiluj nam se, Gospodine! Smiluj nam se!

Vrelo milja, slatka Mati,
bol mi gorku osjećati
daj, da s tobom procvilim!

Dovrši molitvu ili napiši svoju osobnu!

Deveta postaja - Isus pada treći put pod križem

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.

- Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Isuse, mi odustajemo već na prvoj prepreci, a Ti već treći puta padaš pod težinom grijeha. Koliku si nam ljubav darovao. Nezasluženo smo prihvaćeni od Tvoje bezgranične dobrote i milosti. Prigrlimo svoje križeve i uđimo u krenimo u obećanu nam budućnost.

Pomolimo se:

Podigni nas Kriste snagom svoje ljubavi da ne malakšemo u životnim padovima zbog naših slabosti. Osnaži nas svojim darovima kako bi ustrajno hodali putem kojim nam je ići i tako došli u tvoje zajedništvo. Molimo te _____

Smiluj nam se, Gospodine! Smiluj nam se!

Neka ljubav srca moga
gori sveđ za Krista Boga,
da mu u svem omilim.

Deseta postaja - Isusa svlače

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.

- Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Isus stoji gol pred svjetinom. Iz ljubavi prema stvorenju Bog se potpuno oslobađa moći kako bi bio predan u ruke grešnika. Ljudi svlače njegovo čisto tijelo i izvrgavaju ga ruglu. Krist koji je razodjenut odijeva nas odijelom pravednosti i dobrote kako bi nas priveo k sebi. Koliko smo puta osramotili tu Božju ljubav svojim sramotnim mislima i djelima.

Pomolimo se:

Nedužni Isuse! Obuci nas u odijelo nedužnosti. Pomozi nam da svladamo svoje niske strasti kako bi barem malo opravdali neizrecivu ljubav koju si na dao. Molimo te _____

Smiluj nam se, Gospodine! Smiluj nam se!

Rane drage, Majko sveta,
Spasa za me razapeta
tisni usred srca mog!

Dovrši molitvu ili napiši svoju osobnu!

Jedanaesta postaja - Isusa pribijaju na križ

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te!

- Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Pribijanje na križ bila je kazna namijenjena samo najvećim zločincima onoga vremena. Izvršena je na našem Isusu koji s križa raširenim rukama grli cijelo čovječanstvo. Onim istim rukama kojima je liječio i vraćao u život Krist grli sve. Sve prihvaća i sve oprašta. Na križu se događa vječna žrtva podnesena za sve ljude. Koliko boli mi zadajemo Bogu?

Pomolimo se: Predao si nam se Kriste u ruke i uvijek nam se predaješ u Euharistiji. Kajemo se za sve uvrede koje smo Ti nanijeli svojim nedjelima. Želimo razapeti svoje grešnosti. Trebamo Tvoju snagu. Molimo te _____

Smiluj nam se, Gospodine! Smiluj nam se!

Neka dođu i na mene
patnje za me podnesene
Sina tvojeg ranjenog.

Dvanaesta postaja - Isus umire na križu

- Klanjamo ti se, Kriste i blagoslivljamo te.

- Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

U smrtnom času svoje muke Gospodine Ti činiš nama nezamislivo. Moliš za one koji Te ubijaju. Dok te ruže i grde Ti opraštaš i moliš. Kolika je Tvoja ljubav Kriste? Tvoja smrt nama je donijela život. Molimo da nam oprostiš, a sami nismo u stanju opraštati. To su naše kušnje koje nas mogu udaljiti od Tebe.

Pomolimo se:

Isuse, darovao si nam život svojom smrću. Nezasluženo primamo Tvoje darove i pomoć. Daj nam jakosti i snage da praštamo svim ljudima, i ne dozvoli da nas zarobi duh neprijateljstva prema drugima. Pomozi nam _____

Smiluj nam se, Gospodine! Smiluj nam se!

Daj mi s tobom suze livat,
Raspetoga oplakivat,
dokle diso budem ja.

Dovrši molitvu ili napiši svoju osobnu!

Trinaesta postaja - Isusa skidaju s križa

- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.

- Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Kakvu je strašnu bol trpjela Djevica Marija kada su joj predali mrtvo tijelo ljubljenog Sina! Koliku smo bol nanijeli svojim grijesima Mariji koja prima Isusovo tijelo.

Pomolimo se:

Marijo Majko Isusova i naša Majko! Neka nas tvoj zagovor prati. Isuse oprosti nam naše grijehе i pomozі nam u našim nastojanjima da ljubimo poput Tvoje Majke Marije.
Molimo _____

Smiluj nam se, Gospodine! Smiluj nam se!

U tvom društvu uz križ stati,
s tobom jade jadovati
želja mi je jedina.

Četrnaesta postaja - Isusa polažu u grob

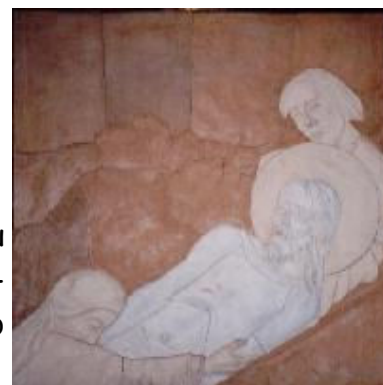
- Klanjamo ti se, Kriste, i blagoslivljamo te.

- Jer si po svojem svetom križu otkupio svijet.

Isusovo je tijelo položeno u grob. Njegovo je izmučeno tijelo završilo u grobu, ali tamo nije ostalo. Muka i smrt nakon Kristove smrti nemaju zadnju riječ, jer Isus je uskrsnuo. To je temelj naše nade. Suradujmo stoga svojim dobrim djelima i brigom za druge na svom spasenju.

Pomolimo se:

Isuse, začetniče života, podigni nas iz našega mrtvila i daruj nam život snagom svoje ljubavi.
Molimo _____

Smiluj nam se, Gospodine! Smiluj nam se!

Kada dođu smrtni časi,
Kriste, Bože, nek me spasi
Majke tvoje zagovor.

Izvori i dokumenti

1. BISKUPI JUGOSLAVIJE, *Radosno navještanje evanđelja i odgoj u vjeri*, KS, Zagreb, 1992.
2. BOŽANSKI ČASOSLOV, *Liturgijski molitvenik za puk Božji*, HILP, HBK, Zadar, 1999.
3. DRUGI VATIKANSKI KONCIL, *Dokumenti*, KS, Zagreb, 1993.
4. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Direktorij za pastoral sakramenta u župnoj zajednici*, Glas Koncila, Zagreb, 2008.
5. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Katekizam Katoličke crkve*, Glas Koncila, Zagreb, 1994.
6. HRVATSKA BISKUPSKA KONFERENCIJA, *Na svetost pozvani, Pastoralne smjernice na početku trećega tisućljeća*, Glas Koncila, Zagreb, 2002.
7. IVAN PAVAO II., *Christifideles laici*, KS, Zagreb, 1997.
8. IVAN PAVAO II., *Dies Domini*, KS, Zagreb, 1999.
9. JERUZALEMSKA BIBLIJA, KS, Zagreb, 2001.
10. RIMSKI MISAL, KS, Zagreb, 1996.,
11. RIMSKI MISAL, *Opća uredba. Iz trećeg tipskog izdanja*, KS, Zagreb, 2004.
12. RIMSKI OBREDNIK, *Blagoslovi*, KS, Zagreb, 1987.
13. RIMSKI OBREDNIK, *Red krštenja*, KS, Zagreb, 1993.
14. RIMSKI OBREDNIK, *Red slavljenja ženidbe*, KS, Zagreb, 1997.
15. RIMSKI OBREDNIK, *Red sprovoda*, KS, Zagreb, 1992.
16. RIMSKI OBREDNIK, *Red posvete crkve i oltara*, KS, Zagreb, 1980.

Knjige

1. ADOLF, A., *Uvod u katoličku liturgiju*, Hrvatski institut za liturgijski pastoral, Zadar, 1993., str. 328. i 341.
2. ANIĆ, R., *Vježbe za rad s mladima*, KSC, Zagreb, 2000.
3. BADURINA A., ŠKUNCA B., ŠKUNCA F., *Sakralni prostor tijekom povijesti i danas*, Zagreb 1987.
4. BARIČEVIĆ, J. (ur.), *Snagom Duha*. Uvođenje u vjeru i život kršćanske zajednice, KS, Zagreb 2000.

5. *Bogoslužni prostor. Crkva u svjetlu teologije, arhitekture i umjetnosti. Zbornik Savjetovanja za upravitelje crkva, arhitekta i umjetnike Split, 17. i 18. listopada 1995.*, HILP, Zadar, 1996.
6. GLAZIER, M. - HELLWIG, M.K, (pr.), *Suvremena katolička enciklopedija*, Laus, Split, 1998.
7. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi Liber, Zagreb, 2002.
8. HRANIĆ, Đ. (ur.), *Liturgija. Radni materijali za biskupijsko savjetovanje*, Biskupski ordinarijat Đakovo, Đakovo, 1999.
9. MAGERASSI, M., *Živjeti po euharistiji*, HILP, Zadar, 1998.
10. MIHALJEVIĆ, N., *Voditelj ministranata*, Rkt. župni ured Donji Andrijevi, 2004.
11. PAŽIN, Z., *Otajstv je to veliko. Liturgija i teologija Reda slavljenja ženidbe*, Diacovensia, Đakovo, 2005..
12. PAŽIN, Z., *Otajstva pristupa kršćanstvu*, skripta, Đakovo, 2004.
13. RATZINGER, J., *Bog je s nama, Euharistija: središte života*, Verbum, Split, 2005.
14. RATZINGER, J., *Duh liturgije. Temeljna promišljanja.*, Ziral, Mostar-Zagreb, 2001.
15. ŠAŠKO, I., *Per signa sensibilia: Liturgijski simbolički govor*, GK, Zagreb, 2005.
16. ŠKUNCA, B., *Bogoslužje u župnoj zajednici*, HILP, Zadar, 1997.

Članci

1. BABIĆ, M., *Uređenje liturgijskog prostora*, u: VĐSB, 3/2005., str. 205.-206.
2. CRNČEVIĆ, A., *Liturgijske geste i pokreti – obredni izričaji spasenjske dinamike*, u: Živo vrelo, 2006. br.11., str. 11-16.
3. CRNČEVIĆ, A., *Ambon – spomenik Kristova uskrsnuća*, u: Živo vrelo, 2005. br.6., str. 2-6
4. ŠAŠKO, I., *Molitva u prostraciji i uspravljenosti*, u: Živo vrelo, 2006. br.11., str. 6-10.
5. ŠAŠKO, I., *Mjesto i simbolika oltara u liturgiji nakon Drugog vatikanskog sabora*, u: Živo vrelo, 2006. br.5., str. 8-11.

